

Nr 130

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till införsellag m. m.; given Sofiero den 25 juli 1968.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) införsellag,
- 2) lag om ändring i utsökningslagen,
- 3) lag om ändring i konkurslagen,
- 4) lag om ändring i 20 kap. föräldrabalken,
- 5) lag om ändring i 17 kap. handelsbalken,
- 6) lag angående ändrad lydelse av 118 och 123 §§ lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal,
- 7) lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon,
- 8) lag angående ändrad lydelse av 20 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,
- 9) lag angående ändrad lydelse av 50 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,
dningen
jun nr 1 ,
- 11) lag om ändrad lydelse av 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97).

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till ny lagstiftning om införsel, om utmätning i lön och om skydd mot exekution i viss egendom.

I fråga om införsel innebär förslaget att institutet moderniseras samtidigt som det behåller nuvarande grad av effektivitet. Införsel skall kunna användas för samma slags fordringar som f. n. eller sålunda familjerättsliga underhållsfordringar, vissa kommunala bidragsfordringar, skatter och böter.

Ordningen för löneutmätning reformeras avsevärt. Viktigast är att löneutmätning — i motsats till vad som nu gäller — skall kunna ske redan innan lönen är tillgänglig för lyftning. Därmed undanröjs den främsta orsaken till att denna exekutionsform f. n. är ineffektiv. Genom utformningen av de nya bestämmelserna skapas garantier för att löntagarna och särskilt då låglönegrupperna får tillräckliga marginaler och skyddas mot alltför kraftiga ingrepp i inkomsterna. Löneutmätning beträffande lön i allmänhet får således inte ske, om det med skäl kan antas att gäldenären har gjort vad han förmått för att betala skulden. Gäldenären skall vidare förbehållas ett belopp för sin egen och familjens försörjning, och detta är avsevärt större än motsvarande belopp vid införsel. Utmätning i vanlig lön skall inte utan gäldenärens medgivande få tillämpas sammanlagt längre tid än tre månader per kalenderår. Tiden kan dock utsträckas till sex månader om fordringens art ger anledning till det, t. ex. om det är fråga om skadestånd på grund av brott. Semestermedel skall i allmänhet inte få utmätas.

Utmätning i lön skall kunna användas för uttagande av alla sorters fordringar.

Som en följd av att löneutmätningen effektiviseras har man i förslaget ansett sig kunna bestämma gäldenärens beneficium, dvs. vad som av hänsyn till gäldenären och hans närstående skall skyddas vid utmätning och annan exekution, ganska liberalt. De nya reglerna har avfattats så, att de skall tillåta en fortgående anpassning till den allmänna standardhöjningen. I fråga om kläder och andra föremål, som tjänar uteslutande till gäldenärens personliga bruk, skall man enligt förslaget ta undan från utmätning föremål till »skäligt värde». Beträffande möbler, husgeråd o. d. omfattar utmätningsskyddet sådan egendom som är att betrakta som nödvändig för ett hem och dess skötsel. Vad angår arbetsredskap och annan utrustning som behövs för gäldenärens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning bestäms gränsen efter vad som är skäligt. Hänsyn skall tas till om gäldenären eller någon i hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom. De nya bestämmelserna ger utmätningmännen friare händer än de nuvarande, när det gäller att göra en rimlig avvägning mellan borgenärens och gäldenärens intresse.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1969.

1) Förslag

till

Införsellag

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser

1 §.

Införsel får äga rum för följande grupper av fordringar, nämligen

1. underhållsbidrag enligt giftermålsbalken eller föräldrabalken,
2. bidrag, som tillkommer kommun för omhändertaget barn enligt 74 § andra stycket barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97) eller till hjälptagares försörjning enligt 40 § lagen den 4 januari 1956 (nr 2) om socialhjälp,
3. skatter och allmänna avgifter i fall som särskilt föreskrives,
4. böter och viten.

2 §.

Genom införsel får tagas i anspråk

1. arbetstagares avlöning, vare sig den utgår i form av tidlön, ackordersättning, provision eller annan gottgörelse,
2. annan ersättning för arbetsinsats av gäldenären, om dennes ställning därvid är jämförlig med en arbetstagares,
3. periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av patent eller av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant eller för överlåtelse av rörelse,
4. vad som utgår såsom pension eller livränta.

Med livränta skall vid tillämpning av lagen, såvitt angår införsel för fordran som avses i 1 § 1 eller 2, jämföras sjukpenning och annan dagersättning, som utgår på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan sådan anledning.

För vissa fall när skälig lön för gäldenärens arbete ej utgår gäller särskilda bestämmelser i 22 §.

3 §.

Vad som nedan föreskrives om införsel i avlöning äger motsvarande tillämpning vid införsel i annan förmån. Bestämmelser om arbetsgivare gäller därvid annan som utger förmån, vari införsel kan beviljas.

4 §.

Lagen äger icke tillämpning, när gäldenären är dödsbo eller annan juridisk person.

Förutsättningar för införsel

5 §.

Införsel för underhållsbidrag får äga rum, om bidraget är fastställt genom skriftlig, av två personer bevittnad förbindelse eller genom lagakraftvunnen dom eller beslut som får verkställas lika med sådan dom. Vidare förutsättes, att antingen bidragsbelopp, som enligt andra stycket får uttagas, utestår obetalt eller gäldenären vid två eller flera tillfällen under de två senaste åren före införselbeslutet har underlåtit att betala i rätt tid och det är anledning antaga att detta skall upprepas.

Genom införsel får uttagas endast bidragsbelopp som förfallit till betalning tidigast två år före början av den kalendermånad under vilken verkställigheten skall ske. Vid tillämpning av vad som nu sagts skall bidrag som avses i 7 kap. 10 § föräldrabalken ej anses förfallet till betalning innan det blivit bestämt till beloppet.

Genom införsel får ej uttagas annat bidragsbelopp än sådant som är förfallet när verkställighet skall ske eller som förfaller näst därefter.

6 §.

Införsel för kommuns fordran på bidrag får äga rum, om beloppet fastställts genom förbindelse eller lagakraftvunnet beslut enligt vad därom är föreskrivet. Införsel får ej avse annat bidrag än sådant som belöper på tiden efter fastställelsen eller, när denna skett på ansökan, efter det ansökningen gjordes.

Bestämmelserna i 5 § första stycket andra punkten samt andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning.

7 §.

Införsel för skatter och allmänna avgifter samt för böter och viten får äga rum så snart förutsättningar för indrivning föreligger. Beträffande böter eller viten som ålagts genom hovrätts dom får dock, innan domen vunnit laga kraft, införsel ej ske i annat fall än då domen avser disciplinbot.

Förfarandet hos utmätningsmannen

8 §.

Fråga om införsel upptages av utmätningsmannen i den ort där gäldenären är bosatt. Är denne icke bosatt här i landet, upptages frågan i den ort där arbetsgivaren finns.

9 §.

Innan beslut om införsel meddelas, skall utmätningssmannen bereda gäldenären tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan avsevärd tidsutdräkt. Gäldenären behöver dock ej höras när han byter anställning och beslut skall meddelas om införsel hos den nya arbetsgivaren.

10 §.

Utmätningssmannen bestämmer dels hur mycket som högst får innehållas vid varje avlöningstillfälle (införselbeloppet), dels ett belopp som skall förbehållas gäldenären för eget underhåll och familjens behov samt till fullgörande av betalningsskyldighet till annan, vilken vid införsel njuter lika rätt som sökanden eller bättre rätt än denne (förbehållsbeloppet).

Är i fall som avses i 1 § 1 eller 2 fråga om införsel för engångsbelopp skall utmätningssmannen, när det behövs, fördela beloppet på skilda poster efter vad som är skäligt med hänsyn till den tid för vilken beloppet är avsett och övriga omständigheter. De särskilda posterna anses vid tillämpning av införseln förfallna efter vad som sålunda bestämts.

11 §.

Föreligger särskilda skäl, får utmätningssmannen föreskriva att arbetsgivaren skall anpassa sättet för avlöningens utbetalande så att införseln kan verkställas i därför lämpad ordning.

12 §.

Beslut om införsel skall ändras, om anledning förekommer till det.

Beslut om införsel för bidrag som avses i 1 § 1 eller 2 skall hävas, om gäldenären betalar förfallna bidrag och det är anledning antaga att bidragsskyldigheten skall fullgöras för framtiden.

13 §.

Utmätningssmannen skall underrätta arbetsgivaren angående beslut om införsel eller i fråga som avses i 11 eller 12 §.

Företrädesordning m. m.

14 §.

Införsel för underhållsbidrag har företräde framför skatteavdrag. Vid annan införsel har skatteavdraget företräde.

15 §.

Är fråga om införsel för olika slags fordringar, har de gruppvis företräde i den ordning vari de upptagits i 1 §.

Vid samtidig införsel för två eller flera underhållsberättigade fördelas in-

nehållet belopp efter de löpande bidragens storlek. Bidrag som avses i 7 kap. 10 § föräldrabalken räknas härvid som löpande på sex månader. Om mera innehållits än som svarar mot de löpande bidragen, har bidrag som stått ute längre företräde vid fördelningen av det överskjutande beloppet.

Delbetalning, som inflyter på viss underhållsberättigads fordran, avräknas i första hand på det belopp som stått ute längst och alltjämt kan uttagas genom införsel.

Av fordringar som avses i 1 § 2—4 har inom varje grupp vad som stått ute längst företräde.

16 §.

Om underhållsbidrag som avses i 5 kap. 5 § giftermålsbalken överstiger vad som skäligen bör tillkomma familjen, får underhållsbidraget vid tillämpning av 15 § jämkas med hänsyn till annan fordran för vilken införsel samtidigt äger rum. Är det påkallat av särskilda skäl får jämkning ske även av annat underhållsbidrag, om detta uppenbart överstiger vad som skäligen fordras för den underhållsberättigades försörjning.

Första stycket äger motsvarande tillämpning, om skatteavdrag eller utmätning ej kan äga rum till följd av införsel för underhållsbidrag, som avses där.

17 §.

Införsel går före utmätning. Införsel för fordran som avses i 1 § 4 skall dock ändras eller hävas, om utmätning därigenom kan äga rum för annan fordran.

Har införsel för viss fordran beviljats i pension, livränta eller vederlagsfordran som avses i 2 § 3 och blir därefter rättigheten som sådan utmätt för annan fordran, har införselfordringen företräde till betalning ur vad som inflyter till följd av utmätningen. I fråga om fordran som avses i 1 § 1 eller 2 gäller vad som nu sagts bidragsbelopp som förfallit när utmätningen är fullbordad eller förfaller näst därefter.

Belopp som innehållits enligt denna lag får ej utmätas för annan gäldenärens skuld.

18 §.

Införsel får äga rum utan hinder av gäldenärens konkurs, i den mån ej avlöning eller annat som införseln gäller skall ingå i konkursboet enligt 27 § konkurslagen.

Arbetsgivares skyldigheter och ansvar

19 §.

Införselbeloppet skall innehållas endast i den mån avlöningen överskjuter förbehållsbeloppet.

Arbetsgivaren skall tillstålla utmätningsmannen innehållet belopp på tid och sätt som denne bestämmer. Om särskild anledning förekommer, får utmätningsmannen ålägga arbetsgivaren att omedelbart tillstålla honom innehållet belopp.

20 §.

Betalar arbetsgivaren ut avlöning i uppenbar strid mot beslut om införsel eller underlåter han att inom föreskriven tid eller på anfordran tillstålla utmätningsmannen innehållet belopp, får utmätningsmannen omedelbart hos arbetsgivaren genom utmätning taga ut vad som skolat innehållas eller innehållits.

21 §.

Arbetsgivare som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att inom föreskriven tid tillstålla utmätningsmannen belopp som skolat innehållas enligt beslut om införsel dömes till böter.

22 §.

Arbetar gäldenären i annans förvärvsverksamhet utan lön eller mot uppenbart för låg ersättning och kan till följd därav fordran som avses i 1 § 1 eller 2 ej uttagas genom införsel, får utmätningsmannen ålägga arbetsgivaren att, för tid efter det beslut därom meddelats och till dess annat förordnas, till utmätningsmannen utge så mycket som kunnat uttagas genom införsel om skälig lön utgått för arbetet. Innan beslut meddelas skall såväl gäldenären som arbetsgivaren få tillfälle att yttra sig.

Det som sålunda utges skall räknas som genom införsel innehållen lön. Underlåter arbetsgivaren att utge belopp som bestämts genom beslutet äger 20 § motsvarande tillämpning.

Övriga bestämmelser

23 §.

När införsel beviljats, får gäldenären icke förfoga över sin rätt genom överlåtelse eller på annat sätt så att verkställigheten hindras eller försvåras, om ej utmätningsmannen medger det av särskilda skäl.

24 §.

Har medel innehållits för fordran som avses i 1 § 2, 3 eller 4 är gäldenären icke vidare betalningsskyldig för den del av fordringen som motsvaras av innehållet belopp, även om det icke kan tagas ut hos arbetsgivaren.

25 §.

Talan mot utmätningsmans beslut enligt denna lag föres hos överexekutor genom besvär. Klagan är ej inskränkt till viss tid.

26 §.

Är talan om förbindelse som avses i 5 eller 6 § anhängig vid domstol, får denna förordna att införsel tills vidare ej får äga rum.

27 §.

Införsel och åtgärd enligt 22 § sker utan avgift.

Kostnad för utmätning i fall som avses i 20 § skall bestridas av allmänna medel, om den ej kunnat uttagas ur köpeskillingen för den utmätta egendomen.

28 §.

Beträffande införsel i sjukpenning eller annan dagersättning som avses i 2 § får Konungen föreskriva de avvikelser från lagens bestämmelser om förfarandet som föranledes av målens beskaffenhet.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen i övrigt av denna lag meddelas av Konungen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969, då lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta skall upphöra att gälla.

2. Beslut om införsel som är gällande vid den nya lagens ikraftträdande skall tillämpas enligt sitt innehåll även därefter, om ej utmätningssmannen bestämmer annat.

3. Har utmätningssman före den nya lagens ikraftträdande upptagit fråga om införsel mot gäldenär vilken är bosatt utom hans tjänstgöringsområde, skall han överflytta målet till den utmätningssman som är behörig, om ej indrivningen kan beräknas bli avslutad inom kort eller andra särskilda skäl är mot överflyttning.

4. Konungen får tills vidare förordna om annat företräde mellan olika slags fordringar än som angivits i 15 § första stycket.

5. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till lagrum som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

2) Förslag

till

Lag

om ändring i utsökningslagen

Härigenom förordnas, *dels* att 54 a, 64—67, 74, 77, 137, 201 och 205 §§ utsökningslagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att i lagen skall införas fem nya paragrafer, 67 a—67 e §§, av nedan angiven lydelse.

54 a §.

(Nuvarande lydelse)

På grund av *skriftligt avtal*, som *bevittnats* av två personer, *må* utmätning äga rum för bidrag, som någon enligt *avtalet* skolat utgiva till fullgörande av underhållsskyldighet jämlikt giftermåls- eller föräldralken eller skolat erlægga till barnavårdsnämnd såsom ersättning för barns vård jämlikt barnavårdslagen. Beträffande underhållsbidrag till make skall dock vad nu sagts ej äga tillämpning, med mindre makarna under den tid bidraget avser levde och alltjämt leva åtskilda på grund av söndring eller efter hemskillnad.

Har bidrag som avses i 1 mom. förfallit till betalning tidigare än tre år innan ansökan gjordes, *må* utmätning på grund av *avtalet* ej ske, om gäldenären påstår att bidraget guldits och invändning ej kan med hänsyn till omständigheterna i övrigt lämnas utan avseende. Vid till-

(Föreslagen lydelse)

På grund av *skriftlig*, av två personer *bevittnad förbindelse* får utmätning äga rum för bidrag, som någon enligt *förbindelsen* skolat utgiva till fullgörande av underhållsskyldighet jämlikt giftermåls- eller föräldralken eller skolat erlægga till barnavårdsnämnd såsom ersättning för barns vård jämlikt barnavårdslagen. Beträffande underhållsbidrag till make skall dock vad nu sagts ej äga tillämpning, med mindre makarna under den tid bidraget avser levde och alltjämt leva åtskilda på grund av söndring eller efter hemskillnad.

Har bidrag som avses i 1 mom. förfallit till betalning tidigare än tre år innan ansökan gjordes, *får* utmätning på grund av *förbindelsen* ej ske, om gäldenären påstår att bidraget guldits och invändningen ej kan med hänsyn till omständigheterna i övrigt lämnas utan avseende. Vid

¹ Senaste lydelse av 54 a, 77 och 201 §§ se 1963:255, av 64, 66 och 137 §§ se 1967:140, av 65 § se 1955:58, av 67 § se 1927:80, av 74 § se 1955:234 samt av 205 § se 1912:211.

(Nuvarande lydelse)

lämpning av vad nu sagts skall bidrag, varom sägs i 7 kap. 10 § föräldrabalken, icke anses förfallet till betalning innan det blivit genom *avtalet* till beloppet bestämt.

Är talan om *avtalet* anhängig vid domstol, äger denna förordna, att utmätning på grund av *avtalet* tills vidare ej *må* äga rum.

Den som vill erhålla utmätning skall ingiva *avtalet* i huvudskrift till utmätningssmannen.

(Föreslagen lydelse)

tillämpning av vad nu sagts skall bidrag, varom sägs i 7 kap. 10 § föräldrabalken, icke anses förfallet till betalning innan det blivit genom *förbindelsen* till beloppet bestämt.

Är talan om *förbindelsen* anhängig vid domstol, äger denna förordna, att utmätning på grund av *förbindelsen* tills vidare ej *får* äga rum.

Den som vill erhålla utmätning skall ingiva *förbindelsen* i huvudskrift till utmätningssmannen.

64 §.

Om undantag från utmätning av lös egendom gäller i övrigt vad som anges i 65—67 §§.

Om undantag från utmätning av lös egendom gäller i övrigt vad som anges i 65—67 e §§.

Bestämmelserna i 65 och 67 a—67 e §§ äga ej, i vidare mån än som följer av 65 § 3 mom., tillämpning, när gäldenären är juridisk person.

Gäldenären skall — — — — utan omgång.

65 §.

Från utmätning skola undantagas dels nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören till ett värde av högst ettusenfemhundra kronor, eller där gäldenären icke är familjeförsörjare och ej heller har eget hushåll, högst sexhundra kronor. Saknas utväg till nödtorftigt uppehälle; då skall från utmätning undantagas av det förråd, som i huset finnes, vad till underhåll för en månad tarvas, eller, där tillräckligt förråd ej finnes, av penningar, som gäldenären innehar eller äger inestående i bank eller annan penninginrättning, så mycket som

Från utmätning undantages följande egendom:

1. kläder och andra föremål, som tjäna uteslutande till gäldenärens personliga bruk, till skäligt värde,

2. möbler, husgeråd och annan utrustning, i den mån egendomen är nödvändig för ett hem och dess skötsel,

3. arbetsredskap och annan utrustning, som fordras för gäldenärens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning, samt djur, foder och sådant som i övrigt behövs för hans försörjning, allt till skäligt värde,

4. föremål med sådant övervägande personligt värde för gäldenären, att det måste anses uppenbart obil-

(Nuvarande lydelse)

erfordras för anskaffande av det felande. Lös pant må ej undantagas från utmätning för den gäld, varför pantsättningen skett.

(Föreslagen lydelse)

ligt att taga egendomen i anspråk,
5. hyresrätt till lägenhet, som tjänar gäldenären till stadigvarande bostad eller fordras för hans förvärvsverksamhet, även om hyresrätten på grund av hyresvärdens samtycke eller av annan anledning får överlåtas,

6. penningar, banktillgodohavande, annan fordran och förnödenheter, i den mån annat ej är föreskrivet och tillgången skäligen fordras för underhåll åt gäldenären till dess inkomst som täcker behovet är att vänta, dock icke utan synnerliga skäl för längre tid än en månad.

Har gäldenären familj, bestämmes vad som enligt 1 mom. 1—6 får undantagas med skälig hänsyn även till vad familjen brukar eller behöver. Om gäldenären eller någon som tillhör hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom, skall detta också beaktas. Undantag enligt 6 bestämmes med skälig hänsyn även till den underhållsbörda som åvilar gäldenären.

Vid utmätning hos dödsbo äger vad som i 1 och 2 mom. sagts motsvarande tillämpning i fråga om dödsboet tillhörig egendom som den dödes efterlevande familj brukar eller behöver. I stället för föreskriften i 1 mom. 6 gäller dock 18 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken.

66 §.

Egendom, som till följd av sin beskaffenhet eller enligt föreskrift vid gåva eller i testamente eller på annan mot envar gällande grund ej får överlåtas, får icke heller utmätas,

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

om annat ej följer av lag eller förordning.

Medel, som för särskilt angivet ändamål anvisats gäldenären av staten, kommun eller annan menighet eller av samfund, stiftelse eller inrättning med allmännyttigt syfte eller insamlats bland allmänheten, får ej utmätas, om det strider mot det angivna ändamålet.

Skadestånd, som med anledning av personskada, frihetsberövande, falskt åtal, ärekränkning eller annat sådant tillkommer någon, får ej utmätas för hans skuld så länge skadeståndet inestår hos den som skall utge det. Har skadeståndet bestämts att utgå såsom livränta, gäller vad som nu sagts rätten till livräntan.

Rätt till pension eller till annan livränta än som avses i 3 mom. får ej utmätas i den mån rättigheten fordras för gäldenärens försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Vad som nu sagts gäller dock ej, om gäldenären vid förvärv av rättigheten åsidosatt tillbörlig hänsyn mot sina borgenärer.

När rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant ej får utmätas, får ej heller rätt till vederlag för utnyttjande av rättigheten utmätas innan denna utnyttjats så som förutsattes för att vederlag skall utgå och vederlaget kan beräknas.

Vid utmätning ————— avbetalningsköp iakttagas.

Om förbud mot utmätning i vissa andra fall gälla särskilda bestämmelser.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Förbud som avses i denna paragraf hindra ej att belopp, vilka utgå som pension eller livränta, utmätas i den ordning som anges i 67 d §.

67 §.

Gäldenärs innestående avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning eller innestående pension å rikets stat må icke utmätas, förr än gäldenären är berättigad att avlöningen eller pensionen lyfta; och skall, ändå att avlöningen eller pensionen är förfallen, därav från utmätning undantagas vad som erfordras till nödigt underhåll åt gäldenären, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn till nästa förfalldag. Är avlöningen eller pensionen lyftad, skall av penningar, som gäldenären innehar eller äger innestående i bank eller annan penninginrättning, undantagas motsvarande belopp.

Vad sålunda stadgats om pension å rikets stat skall äga tillämpning jämväl å

annan pension eller livränta, som tillkommer gäldenär såsom vederlag för egen eller annans arbetsanställning och som förfaller till betalning efter det gäldenären fyllt femtiofem år eller blivit varaktigt oförmögen till arbete; och

pension eller livränta vartill gäldenär eljest äger rätt, i den mån vad sålunda tillkommer honom icke överstiger ettusen femhundra kronors årsränta.

I fråga om viss ytterligare utmätningssfrihet för pension eller livränta

Bestämmelserna i 65 och 66 §§ hindra ej att pant utmätas för pantfordringen eller att egendom, som borgenären av annan anledning äger hålla inne till säkerhet för sin fordran, utmätas för denna. Vad som nu sagts gäller dock icke i fråga om egendom som hyresvärd eller jordägare har rätt att kvarhålla till säkerhet för fordran hos hyresgäst eller arrendator.

Anvisar gäldenären viss egendom till utmätning, hindra bestämmelserna i 65 och 66 §§ ej att egendomen utmätas, om den kan överlätas och utmätning därav ej uppenbart strider mot vad som är påkallat av hänsyn till gäldenärens eller hans familjs behov.

Om egendom som avses i 65 § 1 mom. 1—3 har sådant värde att den ej kan undantagas enligt vad som där sägs, får utmätning ske med förbehåll att gäldenären, efter egendomens försäljning, av behållna köpeskillingen skall utfå visst skäligt belopp för att kunna anskaffa vad han behöver i den sålda egendomens ställe.

(Nuvarande lydelse)

som utgår på grund av försäkring stadgas i lagen om försäkringsavtal. Är eljest i lag eller författning stadgat, att viss egendom ej må utmätas, lände det till efterrättelse.

Om införsel i avlöning, pension eller livränta gälla särskilda bestämmelser.

(Föreslagen lydelse)

67 a §.

Arbetstagares avlöning, som inestår hos arbetsgivaren, får tagas i anspråk genom att arbetsgivaren ålägges att innehålla och tillställa utmätningsmannen viss del (införsel eller utmätning). Om införsel gälla särskilda bestämmelser. Utmätning får ej ske i vidare mån än som följer av 67 b §.

Bestämmelserna i denna lag om arbetstagares avlöning äga motsvarande tillämpning i fråga om annan ersättning för arbetsinsats av gäldenären, om dennes ställning därvid är jämförlig med en arbetstagares.

I mål om utmätning av inestående avlöning äga 9, 11—13, 19—21 och 23 §§ införsellagen motsvarande tillämpning.

67 b §.

För utmätning av inestående avlöning gälla följande villkor och begränsningar.

1. Förordnande om utmätning får meddelas beträffande avlöning som förfaller under viss i förordnandet angiven tid eller beträffande viss avlöningspost.

2. Förordnande får icke meddelas, om det med skäl kan antagas att gäldenären gjort vad han förmått

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

för att betala skulden. Denna begränsning gäller dock ej, när det är fråga om utmätning av ackordslön, provision eller annan ersättning, som inestår för längre tid än en månad.

3. Förordnandet får omfatta endast belopp som uppenbart överstiger vad som åtgår för gäldenärens och hans familjs försörjning samt till fullgörande av underhållsskyldighet som i övrigt åvilar honom. Vid tillämpning av vad som nu sagts skall, om förordnandet gäller ersättning som avses i 2 andra punkten, särskild hänsyn tagas till detta förhållande.

4. Utan gäldenärens i utmätningsmålet lämnade medgivande får utmätning ej under ett och samma kalenderår tillämpas sammanlagt längre tid än tre månader eller, om fordringens art ger särskild anledning till det, sex månader. Utmätning får ej heller under två kalenderår efter varandra ske så att avlöningen kommer att i en följd eller utan större uppehåll tagas i anspråk under längre tid än nu sagts. Om möjligt bör undvikas, att avlöningen tages i anspråk under gäldenärens semester eller i omedelbar anknytning till den. Gäldenären äger återkalla medgivande som nyss sagts, när utmätning tillämpats sex månader eller om förhållandena ändrats väsentligt.

5. Bestämmelserna i 4 äga ej tillämpning vid utmätning av ersättning som avses i 2 andra punkten. Meddelas i annat fall förordnande om utmätning beträffande viss av-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

löningspost, skall förordnandet vid tillämpning av 4 anses gälla den tid på vilken den posten belöper.

6. Ersättning som utgår i stället för semester och inestår hos arbetsgivaren får ej i något fall utmätas utan gäldenärens i utmätningsmålet lämnade medgivande. Vad som nu sagts gäller även semestermedel, som av arbetsgivaren inbetalats till och inestår hos särskild kassa.

7. Skatteavdrag har företräde framför utmätning. Om förhållandet mellan införsel och utmätning gäller bestämmelser i införsellagen.

67 c §.

Utmätning av inestående avlöning anses ej fullbordad förrän den som skall utbetala avlöningen fått underrättelse om beslutet och det belopp som skall innehållas är förfallet till betalning.

Samtidigt som avlöning utmätes får till säkerhet för borgenärens rätt till betalning också annan tillgång utmätas. Med vidare åtgärd i den delen får anstå under högst ett år i avvaktan på att avlöning innehålles till betalning av fordringen.

Försättes gäldenären i konkurs, får förordnande om utmätning ej tillämpas beträffande avlöning som förfaller under konkursen.

67 d §.

Bestämmelserna i 67 a—67 c §§ skola i tillämpliga delar gälla beträffande utmätning av belopp vilka utgå som pension eller livränta. Vid tillämpning av 67 b § skall iakttagas,

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

att om beloppen förfalla med längre mellanrum än en månad, utmätning ej får äga rum i vidare mån än om de förfallit månadsvis.

Om utmätning för viss fordran har skett av belopp vilka utgå som pension eller livränta och rättigheten som sådan därefter utmätas för annan fordran, skall så anses som om den senare utmätningen skett även för obetald del av den förra fordringen.

67 e §.

Skadestånd, avlöning eller annan förmån, som ej får utmätas medan den innestår hos annan, får ej heller utmätas förrän dagen efter det att den utbetalats.

74 §.

Utmätas penningar, skola de av utmätningssmannen om händer tagas. Lösören, som utmätas, skola, där de ej, efter *ty* nedan sägs, föras från stället, därstädes sättas i förvar under utmätningssmannens försegling eller, om han finner det i brist av tjänliga förvaringsrum eller av annan orsak ej lämpligen kunna ske, med hans insegel eller skriftligt anslag eller på annat sätt så utmärkas, att uppenbart synes att godset blivit utmätt. Anses det utmätta ej kunna med säkerhet lämnas på stället under gäldenärens tillsyn, *låte* utmätningssmannen det av annan där vårdas eller till annat ställe föras, om det så ske kan och borgenär den för godsets vård eller flyttning *nödiga* kostnad förskjuter.

Utmätas penningar, skola de omhändertagas av utmätningssmannen. *Medel som gäldenären i utmätningssmål inbetalar till utmätningssmannen äro att anse som utmätta i målet, om ej betalningen skett med villkor som strider häremot.* Lösören som utmätas skola, när de ej efter *vad* som nedan sägs föras från stället, sättas i förvar därstädes under utmätningssmannens försegling eller, om han finner det i brist av tjänliga förvaringsrum eller av annan orsak ej lämpligen kunna ske, med hans insegel eller skriftligt anslag eller på annat sätt så utmärkas att det uppenbart synes att godset blivit utmätt. Anses det utmätta ej kunna med säkerhet lämnas på stället under gäldenärens tillsyn, *skall* utmätningssmannen *låta* det vårdas där av annan eller föras till annat ställe, om

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

det kan ske och borgenär förskjuter
nödig kostnad för godsets vård eller
flyttning.

Utmättes gäldenärs — — — — — att övergå.

Skall utmätning — — — — — det äskar.

77 §.

Då utmätning av lös egendom är
verkställd så som i 73 § samt 74, 75
eller 76 § sägs, njuter borgenären
förmånsrätt i det utmätta efter vad
som stadgas i 17 kap. 8 § handels-
balken, såvitt ej utmätningen enligt
vad nedan sägs eller eljest går åter
eller undanröjes.

Finner utmätningsmannen — — — — — ägde rum.

Om åtgärd — — — — — över utmätningen.

Då utmätning av lös egendom är
fullbordad så som sägs i 67 c § 1
mom. eller 73—76 §§, njuter borge-
nären förmånsrätt i det utmätta ef-
ter vad som stadgas i 17 kap. 8 §
handelsbalken, såvitt ej utmätning-
en enligt vad nedan sägs eller eljest
går åter eller undanröjes.

137 §.

När *utmätningsmannen efter ut-*
mätning av lös egendom erhållit me-
del genom försäljning eller på annat
sätt, skall han snarast och sist inom
två veckor därefter tillhandahålla
borgenären betalning för hans ford-
ran så långt medlen förslå. Är belop-
pet ringa och kan antagas att ytter-
ligare medel skola inflyta, får dock
med redovisningen anstå under högst
tre månader utöver tid som nyss
angivits.

Innan dom — — — — — eller borgen.

Har utmätning — — — — — borgenären medlen.

När *utmätt lös egendom blivit såld*
eller pengar eljest influtit, skall *ut-*
mättningsmannen snarast och sist
inom två veckor därefter tillhanda-
hålla borgenären betalning för hans
fordran så långt medlen förslå. Är
beloppet ringa och kan antagas att
ytterligare medel skola inflyta, får
dock med redovisningen anstå under
högst tre månader utöver tid som
nyss angivits.

201 §.

Vill gäldenär — — — — — om utmätningen.

Vidtages rättelse — — — — — om åtgärden.

När *utmätning skett av avlöning,*
pension eller livränta i den ordning
som föreskrives i 67 a—67 d §§ eller
av annan egendom i fall som sägs i
67 c § 2 mom., är *klagan ej in-*
skränkt till viss tid.

205 §.

Har den, som förer klagan efter ty i 201, 202 eller 203 § sägs, underlåtit att förete protokollet över den klandrade förrättningen, och är det ej ändå tillgängligt, då målet till avgörande företages, stånde förrättningen fast. Styrker klaganden, att laga hinder mött för protokollets utbekommande, förelägge överexekutor viss tid för dess ingivande och give därvid till känna, att, där protokollet ej är tillgängligt då målet skall avgöras, klaganden förlorat sin talan.

När klagan ägt rum, skall överexekutor vid behov infordra protokoll och andra handlingar i målet från utmätningssmannen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

3) Förslag
till
Lag
om ändring i konkurslagen

Härigenom förordnas, att 27, 97, 98 och 199 §§ konkurslagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

27 §.

Till konkursbo räknas all egendom, som tillhörde gäldenären då beslutet om egendomsavträde meddelades eller tillfaller honom under konkursen och som är av beskaffenhet att kunna för gäld tagas i mät, så ock den egendom, som kan återvinnas till konkursboet. *Ej må dock av gäldenärs lön eller av vad gäldenär eljest kan genom eget arbete under konkursen förvärva mera tillkomma boet än som återstår sedan avdrag skett för gäldenärens, hans makes och oförsörjda barns eller adoptiubarns skäliga underhåll; från arbetsförtjänst varde ock avdrag gjort för all kostnad till förlag.*

På förvaltaren och gäldenären ankomme att träffa överenskommelse om vad efter ty ovan sägs skall avdragas. Är ej sådan överenskommelse ingången innan en vecka förflutit från första borgenärssammanträdet eller, där fråga om avdrag senare uppkommit, inom en vecka därefter, varde frågan hänskjuten till rätten; äge ock borgenär, som är missnöjd

Till konkursbo räknas all egendom, som tillhörde gäldenären då beslutet om egendomsavträde meddelades eller tillfaller honom under konkursen och som är av beskaffenhet att kunna tagas i mät för gäld, så ock den egendom som kan återvinnas till konkursboet.

Avlöning eller därmed vid utmätning jämslälld arbetsinkomst som inestår vid konkursens början och arbetsinkomst som gäldenären därefter förvärvar får dock behållas av honom, i den mån den ej, sedan skatteavdrag skett enligt vad därom är föreskrivet, uppenbart överstiger vad som åtgår för hans och hans familjs försörjning samt till fullgörande av underhållsskyldighet som i övrigt åvilar honom. Vad som sagts om avlöning äger motsvarande tillämpning i fråga om periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant och beträffande belopp vilka utgå som pension eller livränta. Om rättigheten

¹ Senaste lydelse av 97 § se 1955: 59 och av 199 § se 1946: 809.

(Nuvarande lydelse)

med vad emellan förvaltaren och gäldenären överenskommits, att påkalla rättens prövning genom skrift, som skall ingivas till konkursdomaren. Då fråga, som nu avses, skall prövas av rätten, infordre konkursdomaren yttrande i ärendet från rättens ombudsman och utsätta dag för handläggningen inför rätten. Kungörelse därom varde minst tio dagar före den utsatta dagen införd en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; varde ock särskild underrättelse meddelad förvaltaren och gäldenären ävensom, där borgenär är klagande, denne. Vad rätten besluter gånge i verkställighet, ändå att ändring däri sökes.

(Föreslagen lydelse)

till pension eller livränta är av beskaffenhet att kunna utmätas, får dock konkursboet förfoga över den.

Gäldenären är skyldig att underätta förvaltaren om inkomst som avses i andra stycket. Vill förvaltaren göra anspråk på inkomsten, skall han därom underrätta arbetsgivare eller annan som skall utgiva förmånen. Innan sådan underrättelse lämnats får förfallet belopp betalas ut till gäldenären.

Twist huruvida någon del av inkomsten skall tillkomma konkursboet, prövas av rätten på ansökan av förvaltaren, borgenär, gäldenären eller underhållsberättigad. Konkursdomaren skall inhämta yttrande av rättens ombudsman och, om förvaltaren ej är sökande, av denne samt skyndsamt utsätta tid och plats för rättens sammanträde och om detta underrätta gäldenären, förvaltaren och rättens ombudsman samt, om borgenär eller underhållsberättigad är sökande, denne. Rättens beslut länder till efterrättelse, även om talan föres däremot. Beslutet skall på ansökan ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden föranleder det.

97 §.

Gäldenär skall av konkursboet njuta nödigt underhåll för sig, make och oförsörjda barn eller adoptivbarn under två månader från den dag, då beslutet om egendomsavträde meddelades, där ej han själv eller hans make kan annorledes försörja familjen. Kan ej inom nämnda tid bouppteckningsed avläggas av gäl-

Gäldenären äger av konkursboet få ut egendom som enligt 65 § utsökningslagen undantages från utmätning.

I stället för 65 § 1 mom. 6 utsökningslagen skall dock gälla att, om annan utväg till försörjning saknas, nödigt underhåll får utgå av konkursboet till gäldenären och hans

(Nuvarande lydelse)

denären, njute han underhåll till dess sådant skett. Gälldenären äge ock från konkursboet utbekomma och behålla dels nödiga gång- och sängkläder för sig, make och oförsörjda barn eller adoptivbarn dels ock nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören till ett värde av högst ettusenfemhundra kronor eller, där gälldenären icke är familjeförsörjare och ej heller har eget hushåll, högst sexhundra kronor.

Vid bestämmande av vad gälldenären må bestås skall hänsyn tagas så väl till hans behov och boets ställning som ock till hans omsorg att göra rätt för sig och beredvillighet att fullgöra de skyldigheter, som enligt denna lag åligga honom.

Har dödsbos egendom avträts till konkurs, skall underhåll njutas tills tre månader förflutit från dödsfallet.

På rättens ombudsman ankomme att efter förvaltarens hörande besluta om vad enligt 97 § må tillerkännas gälldenären; och skall beslut där- om meddelas så snart det påkallas och sist före utgången av den tid, under vilken gälldenären äger åtnjuta underhåll.

Nöjes ej gälldenären med beslutet eller menar förvaltaren eller borge- när, att gälldenären genom detsamma undfått mera än honom bör tillkomma, äge den missnöjde begära skriftligt besked om beslutets innehåll och inom fjorton dagar från utgången av tid, som i första stycket sägs, påkalla rättens prövning ge-

(Föreslagen lydelse)

familj eller annan underhållsberättigad under en månad från den dag, då beslutet om egendomsavträde meddelades, eller, om synnerliga skäl äro, under längre tid.

I dödsbos konkurs tillkommer för- mån som avses i första stycket den dödes efterlevande familj. I stället för andra stycket gäller 18 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken.

98 §.

Förvaltaren skall i samråd med rättens ombudsman handlägga fråga om vad som får utgå enligt 97 §. Uppkommer tvist, äger 27 § fjärde stycket motsvarande tillämpning.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

nom skrift, som skall ingivas till konkursdomaren.

Då fråga, som avses i denna paragraf, skall prövas av rätten, utsätta konkursdomaren för handläggningen därav viss dag efter utgången av den i andra stycket omförmälda klagotid. Kungörelse därom skall minst tio dagar före den utsatta dagen införas en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; och varje därjämte särskild underrättelse meddelad förvaltaren och gäldenären ävensom, där borgenär är klagande, denne.

199 §.

Har ämbets- eller tjänsteman blivit försatt i konkurs, ankomme på den myndighet, under vilken gäldenären i och för tjänsten lyder, att pröva, huruvida han förr än fyra månader förflutit från det beslutet om egendomsavträde meddelades må åter inträda i utövning av tjänsten. Att i vissa fall den, som är i konkurstillstånd, ej må utöva ämbete eller tjänst, därom är särskilt stadgat.

Har ämbets- eller tjänsteman blivit försatt i konkurs, äger den myndighet under vilken han lyder, om särskilda skäl föreligga, avstänga honom från tjänstens utövning under högst fyra månader från det beslutet om egendomsavträde meddelades. Att i vissa fall den, som är i konkurstillstånd, ej må utöva ämbete eller tjänst, därom är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

Äldre bestämmelser äga alltjämt tillämpning på konkurs, i vilken beslut om egendomsavträde meddelats före nämnda dag. I fråga om inkomst som förfaller till betalning efter lagens ikraftträdande skola dock de nya bestämmelserna gälla.

4) Förslag

till

Lag**om ändring i 20 kap. föräldrabalken**

Härigenom förordnas, att i 20 kap. föräldrabalken skall införas en ny paragraf, 13 a §, av följande lydelse.

20 KAP.**13 a §.**

Bestämmelser i denna balk eller annan lag eller författning som gälla för det fall, att rätten enligt 12 § meddelat förordnande om underhållsbidrag till barn utom äktenskap eller barnets moder, äga motsvarande tillämpning, när någon genom skriftlig, av två personer bevittnad handling åtagit sig att utgiva sådant underhåll för tid intill dess resultatet av blodundersökning om faderskapet föreligger.

Om verkställighet på grund av sådan handling skall dock gälla vad eljest är föreskrivet om verkställighet på grund av förbindelse att utgiva underhåll enligt denna balk.

Bestämmelserna i 13 § skola äga tillämpning endast om handlingen godkänts av barnavårdsmannen eller barnavårdsnämnden. Lika med att rätten skilt saken från sig utan att mannen funnits vara underhållsskyldig skall anses, att mannen enligt verkställd blodundersökning icke kan vara fader till barnet eller, om faderskapet enligt blodundersökningen är osannolikt, att talan om faderskapet icke väckts mot mannen inom sex månader från det utlåtandet över blodundersökningen förelåg. Tiden för ansökan om återbekommande av betalda bidragsbelopp skall räknas, om mannen enligt verkställd blodundersökning icke kan vara fader till barnet, från det utlåtande över blodundersökningen kom honom till handa och i annat fall från utgången av den tid som nyss angivits. Ansökan skall i dessa fall göras hos länsstyrelsen i det län, där mål om faderskapet skulle ha handlagts av underrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969 men skall, i fråga om rätt att söka åter eller av allmänna medel erhålla betalda bidragsbelopp, ej gälla bidrag som belöper på tid före lagens ikraftträdande.

5) Förslag

till

Lag

om ändring i 17 kap. handelsbalken

Härigenom förordnas, dels att 17 kap. 4, 11, 12 och 18 §§ handelsbalken¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, dels att i kapitlet skall införas en ny paragraf, 15 a §, av nedan angiven lydelse.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

17 KAP.

4 §.

Är gäldbunden — — — — — kortare tid.

Förmånsrätt i — — — — — pensionsutfästelse m. m.

Har på grund av införsel jämlikt 1, 19 eller 20 § lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta innehållits avlönings-, pensions- eller livräntebelopp, som skulle utgått med förmånsrätt enligt första eller andra stycket, gälla samma förmånsrätt för fordran å det sålunda innehållna beloppet.

Därefter skall — — — — — lag sägs.

11 §.

Därefter skola, utan förmånsrätt sig emellan, gäldas: kyrkors, fattigkassors och socknemagasiners fordringar hos deras föreståndare; kronans, rikets ständers, städers och allmänna av Konungen stadfästade kassors, penningeverks och inrättingars fordringar hos de tjänstemän, som äro satte att deras inkomster uppbära, för vad av sådan upp-

Därefter skola, utan förmånsrätt sig emellan, gäldas: kyrkors, fattigkassors och socknemagasiners fordringar hos deras föreståndare; kronans, rikets ständers, städers och allmänna av Konungen stadfästade kassors, penningeverks och inrättingars fordringar hos de tjänstemän, som äro satte att deras inkomster uppbära, för vad av sådan

¹ Senaste lydelse av 4 och 11 §§ se 1967:532, av 12 § se 1960:96 och av 18 § se 1953:74.

(Nuvarande lydelse)

börd hos dem inestår; fordringar hos utmätningsmän och andra, som äga att med utsökningsmål taga befattning eller fått utmätningsmans uppdrag att verkställa indrivning, för vad till dem i sådan egenskap överlämnats; så ock fordringar i övrigt hos kronans ämbets- eller tjänstemän för egendom, som desse, i och för ämbete eller tjänst, emottagit. *Har ersättning av allmänna medel utgått för vad av ämbets- eller tjänsteman, eller av annan, som äger att med utsökningsmål taga befattning eller fått utmätningsmans uppdrag att verkställa indrivning, tillgripits och förskingrats, skall, där kronan av honom söker sitt åter, den fordran utgå med förmånsrätt, som nu är sagd.*

Sedan uttages fordran å sådan på tiden efter konkursansökningens ingivande belöpande sjukhjälp eller livränta, som det enligt lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete åligger gäldenären att utgiva. *Har på grund av införsel jämlikt 1, 19 eller 20 § lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta innehållits livräntebelopp, som skulle utgått med förmånsrätt enligt nästföregående punkt, gälle samma förmånsrätt för fordran å det sålunda innehållna beloppet.*

(Föreslagen lydelse)

uppbörd hos dem inestår; fordringar hos utmätningsmän och andra, som äga att med utsökningsmål taga befattning eller fått utmätningsmans uppdrag att verkställa indrivning, för vad till dem i sådan egenskap överlämnats; så ock fordringar i övrigt hos kronans ämbets- eller tjänstemän för egendom, som desse, i och för ämbete eller tjänst, emottagit.

Sedan uttages fordran å sådan på tiden efter konkursansökningens ingivande belöpande sjukhjälp eller livränta, som det enligt lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete åligger gäldenären att utgiva.

12 §.

Sist skola, ————— tilläggs pension, m. m.

Enahanda förmånsrätt tillkomme kronan för fordran å belopp, som innehållits genom skatteavdrag för utskylder, avgifter eller bidrag, vilka avses i första stycket, eller sjömans-

Enahanda förmånsrätt tillkomme kronan för fordran å belopp, som innehållits genom skatteavdrag för utskylder, avgifter eller bidrag, vilka avses i första stycket, eller sjömans-

(Nuvarande lydelse)

skatt eller på grund av införsel för utskylder eller allmänna avgifter, dock endast i den mån innehållandet skett innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

Förmånsrätt som — — — — — konkursansökningens ingivande.

(Föreslagen lydelse)

skatt, dock endast i den mån innehållandet skett innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

15 a §.

Förmånsrätt som avses här ovan består, även om fordringen överlåtes eller tages i anspråk genom utmätning eller införsel eller på annat sätt övergår till annan.

18 §.

Böter och viten ävensom fordran å belopp, som innehållits på grund av införsel för böter eller viten, äga minsta rätt.

Böter och viten äga minsta rätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969. Äldre bestämmelser äga dock tillämpning på konkurs, i vilken beslut om egendomsavtråde meddelats dessförinnan.

6) Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 118 och 123 §§ lagen den 8 april 1927 (nr 77)
om försäkringsavtal

Härigenom förordnas, att 118 och 123 §§ lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

118 §.

Har någon — — — — — äga tillämpning.

Är den — — — — — anses oåterkalleligt.

Om utmätningssfrihet för livränta i vissa andra fall än då sådan följer av 116 § stadgas i utsökningslagen.

Om förbud mot utmätning av rätt till livränta i vissa andra fall än då sådant följer av 116 § samt angående utmätning av livräntebelopp meddelas bestämmelser i utsökningslagen.

123 §.

Fordran, som — — — — — i mät.

Om utmätningssfrihet för livränta i vissa andra fall än då sådan följer av denna paragraf stadgas i utsökningslagen.

Bestämmelsen i första stycket hindrar ej utmätning av livräntebelopp enligt vad som föreskrives i utsökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

7) Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon

Härigenom förordnas, att 23 § lagen den 10 maj 1929 om trafikförsäkring å motorfordon skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

23 §.

Fordran hos försäkringsanstalt på skadestånd i anledning av personskada må ej för gäld tagas i mät.

Om förbud mot utmätning av skadestånd med anledning av personskada meddelas bestämmelser i utsökningsslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

8) Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 20 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring

Härigenom förordnas, att 20 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

20 KAP.

6 §.

Fordran å ersättning enligt denna lag, som inestår hos riksförsäkringsverket eller allmän försäkringskassa, må ej *tagas i mät för gäld*.

Ej heller må rätt till ersättning överlätas, innan ersättningen är tillgänglig för lyftning.

Fordran å ersättning enligt denna lag, som inestår hos riksförsäkringsverket eller allmän försäkringskassa, må ej *utmätas*. Rätt till ersättning må ej heller överlätas, innan ersättningen är tillgänglig för lyftning.

Bestämmelserna i första stycket hindra ej utmätning av pensionsbelopp enligt vad som föreskrives i utsökninglagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

9) Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 50 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243)
om yrkesskadeförsäkring

Härigenom förordnas, att 50 § lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

50 §.

Fordran å ersättning, som inne-
står hos försäkringsinrättning, må
ej för gäld tagas i mät.

Ej heller må rätt till ersättning
överbåtas, innan den ersättningsbe-
rättigade åger lyfta ersättningen.

Fordran å ersättning, som inne-
står hos försäkringsinrättning, må
ej utmätas. Rätt till ersättning må
ej heller överbåtas, innan ersättning-
en är tillgänglig för lyftning.

*Bestämmelserna i första stycket
hindra ej utmätning av livräntebe-
lopp enligt vad som föreskrives i ut-
sökninglagen.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

10) Förslag

till

Förordning**om ändrad lydelse av 17 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261)**

Härigenom förordnas, att 17 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***17 §.**

Fordran å ersättning, som inne-
står hos riksförsäkringsverket, må
ej *för gäld tagas i mät.*

Ej heller må rätt till ersättning
överbåtas, innan *den ersättningsbe-
rättigade äger lyfta ersättningen.*

Fordran å ersättning, som inne-
står hos riksförsäkringsverket, må
ej *utmåtas.* Rätt till ersättning må
ej heller överbåtas, innan *ersättning-
en är tillgänglig för lyftning.*

*Bestämmelserna i första stycket
hindra ej utmåtning av livräntebe-
lopp enligt vad som föreskrives i ut-
sökningslagen.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1969.

¹ Senaste lydelse av 17 § se 1962: 409.

11) Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97)

Härigenom förordnas, att 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

74 §.

Ersättning som — — — — — omhändertagandet består.

Bidragsskyldigheten må fastställas genom *avtal, vilket skall upprättas skriftligen och vara bevittnat av två personer. Kan avtal ej träffas*, bestämmes bidragsskyldigheten av länsstyrelsen på talan av kommunen. Angående sådan talan skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i 39 § lagen om socialhjälp.

På yrkande av kommunen eller den ersättningsskyldige äger länsstyrelsen, utan hinder av *förut träffad avtal* eller meddelat beslut, upptaga fråga som här avses till ny prövning.

Bidragsskyldigheten må fastställas genom *skriftlig, av två personer bevittnad förbindelse. Vägrar den ersättningsskyldige att utfärda sådan förbindelse*, bestämmes bidragsskyldigheten av länsstyrelsen på talan av kommunen. Angående sådan talan skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i 39 § lagen om socialhjälp.

På yrkande av kommunen eller den ersättningsskyldige äger länsstyrelsen, utan hinder av *utfärdad förbindelse* eller meddelat beslut, upptaga fråga som här avses till ny prövning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 maj 1968.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga angående *ny införsellag m. m.* samt anför.

1. Inledning

Lagberedningen arbetar sedan år 1960 med reformering av utsökningslagen (UL) och därmed sammanhängande lagstiftning. I avvaktan på översyn av lagstiftningen i dess helhet bedrivs arbetet så, att beredningen lägger fram förslag till partiella reformer. I sitt tredje betänkande, Utsökningsrätt III (SOU 1964: 57), har beredningen tagit upp reglerna om införsel, om annan exekution i lön och i vissa andra förmåner — i det följande kallat löneutmätning — samt om beneficium och annat skydd mot exekution i viss egendom. Betänkandet är undertecknat av f.d. justitierådet Gösta Walin, ordförande, samt numera justitieombudsmannen Ulf Lundvik och numera hovrättsrådet Gösta Dyrssen.¹

Yttranden över betänkandet har avgivits av justitiekanslern (JK), Göta hovrätt samt hovrätterna för Västra Sverige och Nedre Norrland, kriminalvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, försäkringsinspektionen, riksrevisionsverket, centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden, kommerskollegium, arbetsmarknadsstyrelsen, rikspolisstyrelsen, statens personalpensionsverk, överståthållarämbetet (ÖÄ), åtta länsstyrelser (de i Uppsala, Jönköpings, Gotlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Jämtlands samt Norrbottens län), exekutionsväsendets organisationsnämnd,

¹ Lagberedningen har samrått med sin rådgivande nämnd, i vilken har ingått riksombudsmannen J. Adolfsson, ledamoten av riksdagens andra kammare L. D. Cassel, direktören i Svenska arbetsgivareföreningen E. L. W. Forstadius, numera statsrådet J. L. Geijer, juristen i Tjänstemännens centralorganisation S. G. Gustafsson, ledamoten av riksdagens andra kammare G. R. Dockered, advokaten U. N. Kihlman samt ledamoten av riksdagens första kammare Lisa Mattson. I arbetet har vidare deltagit bl. a. följande experter hos beredningen, nämligen kronofogden J. O. Beck-Friis, byråchefen E. B. A. Ehnbohm, kronofogden N. O. Frykholm, chefsåklagaren A. Gustafson och professorn L. T. Welamson.

statens handikappråd, socialpolitiska kommittén, Sveriges riksbank, Föreningarna Sveriges häradshövdingar, Sveriges stadsdomare, Sveriges kronofogdar, Sveriges kommunala förvaltningsjurister samt Sveriges rättshjälpsjurister, Föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå, Tjänstemannaföreningen vid kronofogdemyndigheten, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges advokatsamfund, Sveriges författareförening, Sveriges industriförbund, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Sveriges redareförening, Sveriges Radio AB, Svenska kommunförbundet, Svenska stadsförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Svenska personalpensionskassan, Svenska bokförläggareföreningen, Svenska musikförläggareföreningen, Svenska Försäkringsbolags riksförbund, Kooperativa förbundet (KF), Svensk industriförening, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Statstjänstemännens riksförbund samt Riksförbundet Landsbygdens folk.

Kriminalvårdsstyrelsen och kommerskollegium har bifogat yttranden av en del skyddskonsulenter resp. samtliga handelskammare. Vidare har exekutionsväsendets organisationsnämnd till sitt utlåtande fogat yttranden av samtliga inte direkt hörda länsstyrelser och av åtskilliga kronofogdemyndigheter. En hel del av länsstyrelserna har bifogat yttranden av kommuner, kommunala nämnder och kronofogdemyndigheter.

Sveriges akademikers centralorganisation har avstått från att yttra sig.

Några av beredningens förslag i SOU 1964:57 har redan genomförts i samband med en tidigare delreform inom utskökningsrätten. Jag åsyftar främst vissa bestämmelser i 62—64 och 66 §§ UL om utmättningsordningen m.m. (SFS 1967:140).

Jag anhåller nu att få ta upp de förslag som beredningen i övrigt har lagt fram i betänkandet.

2. Lagberedningens förslag och remissyttrandena över det

2.1. Allmänt om det aktuella lagstiftningsområdet

2.1.1. Gällande ordning i korthet

Exekution i lön förekommer i två former, införsel och utmätning. Införsel regleras nu genom lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta (InfL). Institutet innebär, att utmätningsmannen ålägger den som har att betala ut lön till viss arbetstagare att vid varje utbetalningstillfälle hålla inne viss del av lönen och redovisa denna del till utmätningsmannen. Vad som behövs för gäldenärens eget uppehälle och för hans makes och oförsörjda barns uppehälle skall dock tas undan. Betalar arbetsgivaren ut medel i uppenbar strid mot beslut om införsel eller underlåter han att tillstå utmätningsmannen innehåll belopp, äger utmätningsmannen omedelbart ta ut beloppet hos honom genom utmätning. Den försumlige riskerar också att straffas. Införsel kan äga rum inte bara i lön utan även i pension och livränta.

Endast vissa fordringar kan tas ut genom införsel. InfL medger införsel i första hand för uttagande av underhållsbidrag enligt giftermålsbalken (GB) och föräldrabalken (FB). Införsel får vidare användas för uttagande av bidrag som någon enligt lagen den 4 januari 1956 (nr 2) om socialhjälp är pliktig att utge till socialnämnd för försörjningsberättigads underhåll och enligt barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97) till barnavårdsnämnd för barns vård (20 § InfL). Om någon häftar för oguldna debiterade utskylder eller allmänna avgifter, får införsel ske för desamma (21 § InfL). Vidare finns föreskrifter om införsel för uttagande av statens fordran på belopp, som har innehållits genom skatteavdrag enligt uppborðsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272) (UppbF) eller på grund av införsel för utskylder eller allmänna avgifter men som inte har betalats in i föreskriven tid och ordning (21 a § InfL). Slutligen gäller att böter och viten som är förfallna till betalning men inte erläggs kan tas ut genom införsel (22 § InfL).

I InfL anges inte vilken utmätningsman som är behörig att handlägga mål om införsel. I motiven till lagen uttalas emellertid att behörigheten — i överensstämmelse med vad som tidigare har ansetts gälla om utmätning — torde tillkomma den utmätningsman inom vars tjänsteområde den huvudsakliga verkställigheten, dvs. avlöningsbeloppens innehållande, skall äga rum (jfr 4 § andra st. och 9 § andra st. InfL). Denna princip har också iakttagits i rättstillämpningen (jfr bet. s. 114).

Införselinstitutet har stor användning. Exempelvis förekom drygt 67 000

mål om införsel för uttagande av underhållsbidrag år 1967, varav i Stockholm omkring 15 000.

Löneutmätning kan f.n. äga rum bara fr.o.m. det ögonblick då gäldenären är berättigad att lyfta lönen (67 § 1 mom. första punkten UL). Löneutmätning brukar gå till så, att utmätningssmannen inställer sig på arbetsplatsen och tar hand om beloppet. Erforderlig del av lönen förbehålls dock arbetstagaren för hans och familjens försörjning. Om gäldenären vid utmätningen redan har lyft lönen, skall vad som behövs för gäldenärens och familjens försörjning tas undan av pengar, som gäldenären innehar eller har inestående i bank eller annan penninginrättning (67 § 1 mom. andra punkten UL).

Bestämmelserna om löneutmätning är tillämpliga också på pension på rikets stat. De äger dessutom tillämpning när det gäller vissa andra pensioner och livräntor (67 § 2 mom. UL).

Utmätning i lön, pension eller livränta kan äga rum för alla slags fordringar.

Det är endast mera sällan som löneutmätning kan genomföras enligt nu gällande ordning. Anledningen härtill är främst att utmätningssmannen enligt härskande uppfattning inte på förhand får meddela arbetsgivaren förbud att betala ut något till gäldenären. Utmätning i lön är dock inte helt utan betydelse. Särskilt i fråga om ackordsöverskott och liknande kan utmätning av större belopp ske. Av den löpande arbetsstatistiken för exekutionsväsendet kan man inte utläsa i vilken omfattning utmätning i lön förekommer. För år 1957 har emellertid gjorts en speciell undersökning (jfr bil. 2 i beredningens bet.). Denna visar att det totala antalet enskilda mål rörande löneutmätning detta år uppgick till 5 637, av vilka omkring 1 000 var mer eller mindre framgångsrika. I sammanhanget vill jag för jämförelsens skull nämna, att det totala antalet enskilda mål om utmätning år 1957 uppgick till inemot 102 000.

I 65 § UL ges allmänna regler om den egendom som vid sakutmätning skall tas undan av hänsyn till gäldenären och hans familj, dvs. g ä l d e n ä r e n s b e n e f i c i u m. Från utmätning skall sålunda i första hand tas undan nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn. I praktiken torde sällan förekomma utmätning av sängutrustning eller klädespersedlar, bortsett från pälsar och pälsverk. Utmätningssmännen brukar också utan värdering ta undan vigsel- och trolovningsringar, enklare toalettartiklar och prydnadsföremål, glasögon och liknande rent personliga tillhörigheter samt andaktsböcker, läroböcker och annan litteratur för vardagsbruk, skrivmateriel m.m.

Vidare gäller att nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören till ett värde av högst 1 500 kr. eller, om gäldenären inte är familjeförsörjare och inte heller har eget hushåll, högst 600 kr., skall tas undan. Värderingen

av lösöret anses böra ske med ledning av vad en exekutiv försäljning kan tänkas inbringa. Eftersom begagnade bruksföremål från vanliga hem i regel är föga efterfrågade, blir de åsatta värdena i allmänhet låga. Ofta torde inte finnas annan utmättningsbar egendom än bil, hushållsmaskin, televisionsapparat, piano eller något större bokverk.

Om utväg saknas till nödortfigt uppehälle, skall av det förråd som finns i huset tas undan vad som behövs till underhåll för en månad. Därmed avses att tillförsäkra gäldenären och hans familj vad som oundgängligen behövs av föda, bränsle och lyse. Regeln om undantag av förråd kompletteras genom en föreskrift om undantag av pengar. Finns ej förråd, skall sålunda av pengar, som gäldenären innehar eller har inestående i bank eller annan penninginrättning, tas undan så mycket som behövs för att anskaffa det felande.

Ett vidsträcktare beneficium gäller enligt 3 § andra stycket lagen den 20 mars 1964 (nr 168) om verkställighet av bötesstraff vid utmätning för böter och viten. Utom egendom som enligt 65 § UL skall tas undan från utmätning omfattar gäldenärens beneficium i detta fall fast eller lös egendom som behövs i den bötfälldes näring för att ge åt honom, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn nödig bärgning och nödig bostad.

2.1.2. Huvuddragen av lagberedningens förslag

Beredningen har övervägt frågan om instituten införsel och utmätning i lön bör slås samman så att utmätning i lön hänförs till en särskild kategori av införsel. Beredningen har emellertid inte funnit det vara förenat med några fördelar att föra samman instituten. Anledningen härtill är att särskilda förutsättningar för varje instituts användning måste föreskrivas och att också rättsverkningarna bör bli olika. En sammanslagning anses dessutom lätt kunna bli vilseledande. Härtill kommer att utmätning i lön har många beröringspunkter med den s.k. utmättningsordningen och med utmätning av andra fordringar, liksom med de regler om beneficium som hör till utmättningsinstitutet.

Beredningen har utarbetat förslag till ny lag om införsel i avlöning m. m. Förslaget innebär en modernisering av införselinstitutet, varvid en hel del sakliga nyheter förordas. I korthet innebär förslaget följande.

Införsel skall enligt förslaget kunna ske i arbetstagares avlöning och i annan ersättning för personlig arbetsinsats av gäldenären, om dennes arbetsförhållanden är jämförliga med en arbetstagares. Genom införsel skall också kunna tas i anspråk vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller dylikt samt pension och livränta m. m. Liksom hittills skall införsel få äga rum för indrivning av underhållsbidrag, vissa kommunala bidragsfordringar, skatter och allmänna avgifter samt böter och viten.

Från införsel skall tas undan vad som fordras för gäldenärens eget underhåll och familjens behov m. m.

När två eller flera införselberättigade konkurrerar, skall fordran på underhållsbidrag erhålla företräde. Därpå följer först kommuns bidragsfordran, sedan skatter och allmänna avgifter samt sist böter och viten. Delbetalning som inflyter på viss underhållsberättigads fordran skall i första hand avräknas på belopp som stått ute längst och alltjämt är införselbart. Om gäldenär arbetar hos make eller annan i dennes förvärvsverksamhet utan lön eller mot uppenbart för låg ersättning, ger förslaget möjlighet att ingripa mot arbetsgivaren. Utmätningssmannen äger då i vissa fall ålägga honom att tills vidare utge så mycket som kunnat tas ut genom införsel om skälig lön hade utgått för arbetet. Frågan om införsel skall i princip handläggas av utmätningssmannen i gäldenärens hemort. Beslut om införsel får ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden föranleder det. Vidare innehåller förslaget bestämmelser angående påföljder, om arbetsgivaren åsidosätter beslut om införsel.

Enligt beredningens mening bör den nya införsellagen senare ingå som ett särskilt kapitel i en blivande utskökningsbalk, med de modifikationer i redaktionellt hänseende som föranleds av att regleringen tas in i en större enhet.

Beredningen har vidare förordat, att institutet l ö n e u t m ä t n i n g reformeras. Förslaget i den delen är en av de stora nyheterna i ett av beredningen utarbetat förslag till lag om ändring i UL. För exekutivt uttagande av fordringar i allmänhet skall löneutmätning enligt förslaget äga rum i en införselliknande ordning. Som villkor för sådan utmätning uppställs att det är uppenbart att arbetstagaren underlåter att skäligen efter förmåga göra rätt för sig. Detta villkor gäller dock inte vid utmätning i ackordslön, provision eller annan ersättning, som inestår för längre tid än en månad, eller i lön som gäldenären låtit inestå hos arbetsgivaren efter förfallodagen. Löneutmätning skall inte utan arbetstagarens medgivande få tillämpas längre tid än tre månader eller, om särskilda skäl föreligger, sex månader under ett och samma kalenderår. Löneutmätningen får inte omfatta mer än vad gäldenären uppenbart kan undvara utan intrång i vad som fordras för hans försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Det sistnämnda villkoret innebär en för gäldenären väsentligt mera liberal bestämning av beneficium vid löneutmätning än vid införsel. Ordningen för löneutmätning skall gälla även för utmätning av belopp vilka utgår som pension eller livränta.

Den andra stora nyheten i förslaget till lag om ändring i UL vid sidan av det reformerade löneutmätningssinstitutet utgörs av en nykonstruktion av de allmänna reglerna om b e n e f i c i u m för gäldenär. Beredningens förslag innebär, att gäldenären ges ett betydligt större beneficium än f. n. En sådan vidgning av beneficiet kan enligt beredningens mening knappast

genomföras utan att utmätning i lön får ske i ungefär den omfattning som förslaget innehåller. Skulle utmätning i lön inte medges, måste beneficium i annan egendom minskas avsevärt, bl. a. för att förmå gäldenären att använda sin arbetsinkomst till att betala sina skulder.

De viktigaste av de föreslagna bestämmelserna om gäldenärens beneficium innebär följande. Från utmätning skall tas undan kläder och andra föremål, som tjänar uteslutande till gäldenärens personliga bruk, intill skäligt värde. Vidare skall tas undan möbler, husgeråd och annan utrustning som gäldenären behöver för ett anspråkslöst hem och dess skötsel. Någon fix värdegräns föreslås inte för dessa fall. I fråga om sådant som hör till utrustningen för gäldenärens näring tar förslaget däremot upp en värdegräns som har satts vid 3 000 kr., med viss möjlighet att ta undan mera av sociala skäl. Beträffande undantag av pengar och förnödenheter för den närmaste tidens behov är de föreslagna bestämmelserna mer liberala än de nuvarande. Om gäldenären har familj, skall vid beneficiums bestämmande beaktas även familjens behov.

Förslaget till lag om ändring i UL innehåller i övrigt nya bestämmelser om utmätningsskydd för vissa slag av egendom. Detta gäller bl. a. om egendom på grund av sin beskaffenhet, föreskrift vid gåva eller i testamente eller på annan, mot envar gällande grund inte får överlåtas. Den får i så fall inte heller utmätas, annat än när så är särskilt föreskrivet eller undantag gäller av annan anledning. Från utmätning skall också tas undan vissa i förslaget särskilt angivna rättigheter, såsom rätt till skadestånd med anledning av personskada och rätt till pension eller livränta, som skäligen fordras för försörjning av gäldenären och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Syftet med förslaget i denna del är att försöka förebygga att rättigheter, som har betydelse på längre sikt för gäldenärens eller hans familjs försörjning, går förlorade eller att de måste realiserats till underpris.

Beredningen påpekar, att om ändrade regler meddelas om beneficium i konkurs därefter. I förslag till lag om ändring i konkurslagen (KL) föreslås bl. a., att gäldenären i allmänhet skall få behålla sin lön under pågående konkurs, om inte särskild anledning föreligger att ta någon del därav i anspråk. Införsel skall kunna fortgå under konkurs i större omfattning än nu, sålunda även om införseln avser skatter, böter och viten. Detta får bl. a. sin betydelse vid de talrikt förekommande s. k. fattigkonkurserna.

Beredningen föreslår även vissa följdändringar i andra lagar och har även upprättat utkast till några administrativa författningar.

2.1.3. Allmänna uttalanden i yttrandena

Beredningens förslag i stort har vid remissbehandlingen fått ett gynnsamt mottagande och anses i huvudsak väl ägnade att läggas till grund för lagstiftning. Som exempel på allmänna omdömen kan nämnas följande.

Hovrätten för Nedre Norrland förklarar, att de föreslagna ändringarna i införsellagstiftningen synes välmotiverade och att den nya lagen också från lagteknisk synpunkt innebär väsentliga förbättringar. De betydelsefulla nyheterna beträffande UL:s regler om beneficium och om löneutmätning har i allt väsentligt inte givit hovrätten anledning till erinran. Även i övrigt finner hovrätten beredningens förslag välgrundade. *Riksrevisionsverket* säger, att beredningens förslag om införsel och annan löneexekution torde vara ägnade att främja en smidig exekution, varvid tillbörlig hänsyn tas såväl till borgenärens som gäldenärens berättigade intressen. *Kommerskollegium* finner — i likhet med landets handelskammare — att hinder inte föreligger att genomföra förslagen i enlighet med betänkandets huvudgrunder. Enligt kommerskollegium torde de föreslagna reglerna skapa goda förutsättningar för effektiv löneexekution samtidigt som själva utmätningssförfarandet förenklas och förbilligas. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* förklarar sig inte ha någon principiell erinran mot beredningens reformförslag. Enligt *länsstyrelsen i Gotlands län* ligger ett imponerande arbete bakom förslagen. I stort sett innefattar de en god avvägning mellan de olika intressen som behöver beaktas. *Föreningen Sveriges häradshövdingar* säger, att förslagen i stort sett framstår som välgrundade och i huvudsak innefattar fullt godtagbara lösningar av de aktualiserade problemen. Motiven är enligt föreningen utarbetade med synnerlig omsorg och grundlighet, varför betänkandet torde bli av stort värde vid framtida rättstillämpning. *Exekutionsväsendets organisationsnämnd* framhåller, att förslagets genomförande skulle medföra avsevärda fördelar för det exekutiva arbetet. Nämnden understryker, att löneexekution från de flesta synpunkter är en bättre exekutionsform än sakexekution.

Vad angår förslagets effekt för personalbehovet vid kronofogdemyndigheterna anför *exekutionsväsendets organisationsnämnd*, att det blir mindre arbetskrävande, om sökanden begär endast löneutmätning och inte dessutom sakutmätning. Om förslagen skall kunna genomföras utan nämnvärda personalökningar, förutsätts emellertid dels att bestämmelserna om utsökningsavgiften utformas så att de främjar de minst arbetskrävande exekutionsformerna, och dels att viss uppmjukning sker av bestämmelserna om inbördes företräde mellan olika fordringar vid samtidig införsel. I fråga om utsökningsavgiften rekommenderar nämnden att exekutionen skall styras mot löneutmätning genom att det bestäms att halv utsökningsavgift utgår, om sökanden begär endast utmätning i lön. Sökanden kommer då att begära sakutmätning bara när viss egendom kan anvisas till utmätning. När det åter gäller de bestämmelser som rör

2* — *Bihang till riksdagens protokoll 1968. 1 saml. Nr 130*

förmånsrättsordningen mellan olika införselbara fordringar framför nämnden kritiska synpunkter på beredningens uttalanden om ordningen vid samtidig införsel för resterande underhållsbidrag och för skatt (jfr bet. s. 150 f). Till denna fråga återkommer jag i specialmotiveringen (under 5.1.).

Nämnden påpekar vidare, att förslagen för med sig en väsentlig ändring och omläggning av dagböcker, diaries och blanketter. Vidare blir det nödvändigt med utbildning av personal för nya och mera kvalificerade arbetsuppgifter, programmering av nya bokförings- och redovisningsrutiner, uppläggning av nya arbetsrutiner m. m. Under hänvisning härtill anser nämnden nödvändigt att en tid av minst ett år förflyter från lagändringarnas antagande till deras ikraftträdande.

I en hel del yttranden behandlas frågan om den lagskrivningsteknik som beredningen har begagnat. *Föreningen Sveriges kronofogdar* är i det avseendet mycket positivt inställd. Föreningen anser det vara tacknämligt att lagtexten inte är skarp och detaljerad utan överlämnar till utmätningsmännen att ombesörja det praktiska genomförandet. Eftersom de enskilda exekutionsfallen uppvisar stora olikheter sinsemellan, är det praktiskt taget omöjligt att skapa allmängiltiga normer genom detaljerade lagregler. Också *flera andra remissinstanser* uttalar sin tillfredsställelse över att förslaget medger ett mera fritt bedömande från exekutionsmyndigheternas sida.

Några instanser är dock betänksamma på den här punkten. Enligt *hovrätten för Västra Sverige* är lagtext och motiv föga precisa. De skönmässiga bedömningar som föranleds härav är ägnade att komplicera och fördyra utsokningsprocessen. Hovrätten medger, att man visserligen inte mot förslagen kan invända, att utmätningsmännen skulle sakna tillräckliga kvalifikationer för prövningen av de vanskliga rättsfrågor som här uppkommer, i vart fall sedan kravet på juris kandidatexamen för utmätningsmän har genomförts i praktiken. Men oavsett utmätningsmännens juridiska kvalifikationer ger inte utsokningsprocessen samma möjlighet som domstolsprocessen att allsidigt och ingående pröva relevanta frågor. Olägenheterna av att låta vanskliga rättsfrågor prövas i utmätningsmålet får speciell betydelse genom att fasta principer för processföring och bevisning saknas. Hovrätten framhåller, att de föreslagna bestämmelserna om förfarandet i vissa speciella situationer torde tillgodose önskemålet om en effektiv och smidig exekution i högre grad än rättssäkerheten. Härtill kommer att utmätningsmannen från gäldenärens synpunkt kommer att framstå som företrädare för borgenärens intresse utan att inta samma fristående ställning till parterna som en domstol. Slutligen pekar hovrätten på risken att utmätningsbeslut kommer att överklagas i väsentligt större utsträckning än nu. Hovrätten medger dock att dess invändningar inte är alltför tungt

vägande. Hovrätten förordar sålunda inte någon mer genomgripande omarbetning av bestämmelserna utan bara justeringar på enstaka punkter.

2.2. Fordringar som skall få tas ut genom införsel resp. genom löneutmätning

I fråga om gällande rätt i denna del hänvisas till vad som har anförts under 2.1.1.

2.2.1. Lagberedningen

Allmänt. Beredningen framhåller, att indrivningen av fordringsanspråk är den ojämförligt största verksamhetsgrenen inom exekutionsväsendet. Möjligheten till exekution har dock sin största betydelse som ett hot mot betalningsförsumliga. Beredningen medger visserligen att man inom affärlivet i viss utsträckning skulle kunna nöja sig med andra sanktioner, t.ex. avstängning från kredit eller andra former av blockad eller svartlistning. Att avskaffa tillgången till exekution för affärlivets fordringsanspråk anses emellertid inte kunna komma i fråga. Beträffande andra fordringsanspråk — t. ex. familjerättsliga underhållskrav och det allmännas krav på skatter — måste tvångsåtgärder uppenbart stå till buds för att betalningsförpliktelserna skall fullgöras i önskad omfattning.

Beredningen framhåller, att för många människor lön och därmed likartad inkomst är den enda tillgång som man över huvud taget kan komma åt med exekution. Enligt beredningens mening är det uteslutet att man, om införselinstitutet får behålla ungefär nuvarande grad av effektivitet, vidgar dess användningsområde så att institutet får nyttjas för alla slags fordringar utan åtskillnad. Institutet bör stå till buds bara i sådana fall när starka skäl kan åberopas. Frågan för vilka krav införsel skall kunna anlitas får bedömas med hänsyn till vad som föreslås beträffande andra exekutionsformer. I det avseendet erinrar beredningen om sitt förslag till modernisering av reglerna om löneutmätning, vilket förslag översiktligt har redovisats under 2.1.2.

Beredningens överväganden beträffande valet vilka fordringar som bör få tas ut genom införsel resp. genom löneutmätning redovisas här var för sig.

Införsel. Beredningen framhåller, att det inte kan råda någon tvekan om att de *familjerättsliga underhållsfordringarna* bör kunna tas ut genom införsel. De har regelmässigt en hög angelägenhetsgrad och det framstår som naturligt, att en viss del av lönen genast reserveras för — utom den anställdes eget och hemmavarandes underhåll — försörjningen av dem som i övrigt är beroende av honom.

Med familjerättsliga underhållsfordringar likställs i gällande lag *vissa kommunala fordringsanspråk* enligt lagen om socialhjälp och barnavårdslagen. Beredningen påpekar, att införselmöjligheten i dessa fall från eko-

nomisk synpunkt inte torde spela någon större roll för det allmänna. Men kraven anses av beredningen stå så nära de familjerättsliga bidragen, att den finner det naturligt att införsel alltjämt får äga rum för deras uttagande.

Vad därefter angår *skatter och allmänna avgifter* framhåller beredningen, att källskattesystemet i hög grad har reducerat betydelsen av införsel. Införsel för skatt gäller bara skatt som har blivit restförd. Beredningen erinrar om att det i pågående nordiskt lagsamarbete på konkursrättens område övervägs att avskaffa gällande förmånsrätter för skatter i konkurs. Om dessa förmånsrätter avskaffas, kan det synas konsekvent att också avskaffa möjligheten att driva in skatter genom införsel och jämställa skattekrav med fordringsanspråk som får drivas in bara genom utmätning och konkurs. Det är dock otvivelaktigt av betydelse för skattemoralen, att man kan effektivt hålla efter dem som av ett eller annat skäl har undgått avdrag för skatt. Även från rättvisesynpunkt kan det bli stötande, om somliga för lätt undgår att vidkännas den börda som andra får bära. Trots att det inte anses helt uteslutet att avskaffa införselmöjligheten för dessa fordringar, föreligger dock inte tillräckliga skäl att för skatteindrivningen uppställa de restriktioner som bör gälla för utmätning i lön. Beredningen behåller alltså i sitt förslag möjligheten att driva in skatter och allmänna avgifter genom införsel.

Att böter och viten f. n. kan tas ut genom införsel motiveras av kriminalpolitiska skäl. Om bötesstraffet skall få avsedd verkan, bör försummelse att betala böterna följas av lämplig sanktion. Det är inte ändamålsenligt att vid sidan av hotet om förvandlingsstraff nöja sig med utmätning och avstå från införsel.

Beredningen förordar alltså inte någon inskränkning beträffande de olika slag av fordringar som f. n. får tas ut genom införsel.

I frågan huruvida *införselinstitutet bör öppnas för nya typer av fordringsanspråk* konstateras, att det främst är beträffande skadestånd som önskemål om ändring har gjort sig gällande. Beredningen överväger först vilka skadeståndsanspråk som därvid över huvud taget skulle kunna komma i fråga. Tanken på införsel för skadeståndskrav på inomobligatorisk grund, t. ex. skadestånd vid utebliven leverans, avvisas genast. Men beredningen påpekar, att gränsen mellan inom- och utomobligatoriska fall är flytande. En begränsning till skadestånd på grund av brott blir också godtycklig. Skadestånd vid uppsåtliga brott kunde snarare erbjuda en tänkbar begränsning. Vidare kunde man överväga att medge införsel för ersättning med anledning av personskada i utomobligatoriska förhållanden.

Beredningen finner dock att, oavsett vilken begränsning som får anses lämplig, man inte får göra sig några överdrivna föreställningar om betydelsen av införsel för ändamålet. Vad särskilt angår personskador utgörs de dominerande skadefallen av trafikskador, framför allt skador i följd av motorfordonstrafik. På det området föreligger emellertid försäkringsplikt

och den skadelidande är därför tillgodosedd redan enligt gällande regler. Även i andra fall, när personskada vållas, ingriper numera i vid omfattning försäkring till den skadelidandes skydd, även om ersättningen oftast inte täcker hela skadan. Beredningen hänvisar i sammanhanget till yrkesskadeförsäkringen och den allmänna sjukförsäkringen samt arbetsgivarnas ansvarighetsförsäkringar.

Beredningen medger, att det visserligen är ett önskemål att en skadelidandes rätt till ersättning för personskada tryggas till den del ersättning inte utgår på grund av försäkring. I fråga om den som uppsåtligen har misshandlat en person eller genom grov culpa har vållat personskada förkastas dock tanken på införsel. Det torde nämligen här, fränsett omogna men godartade ungdomar, genomsnittligt vara fråga om ett dåligt klientel, och skadevällare av den kategorin sköter knappast ett arbete under längre tid, om de har ett oavbrutet tryck av införsel över sig.

I fortsättningen konstaterar beredningen, att svensk skadeståndsrätt inte innehåller någon allmän regel om möjlighet att jämka skadestånd under beaktande av den skadeståndsskyldiges ekonomiska förmåga. För att få en begränsning till måttliga belopp kan man tänka sig att domstol beträffande viss grupp av skadeståndskrav får i uppgift att med hänsyn till den skadeståndsskyldiges förmåga fastställa det belopp som högst skall få tas ut genom införsel. Men beredningen finner inte heller den vägen framkomlig. Domstolens beslut skulle i allmänhet få den mindre önskvärda följden att skadeståndet till överskjutande del föll bort. I sitt handlande skulle domstolen rent skönsmässigt i varje särskilt fall få bestämma det genom införsel indrivningsbara beloppet. Hur lång tid efter domen som denna bedömning skulle motsvara verkligheten är emellertid högst ovisst. Enligt beredningens bedömning skulle domstolens handhavande av den här aktuella uppgiften kräva en så individuell prövning, att denna skulle framstå mera som ett sätt att utmäta lämplig påföljd för den skadevällande gärningen än som en bedömning hur den skadelidande bäst skulle tillgodos. Man kan tänka sig att införsel för skadestånd skulle kunna användas med fördel från rent kriminalpolitiska synpunkter. Beredningen har dock svårt att tro att hot om införsel vid sidan av straff och andra påföljder skulle ha någon större betydelse från allmänpreventiv synpunkt. Från individualpreventiv synpunkt är frågan om införsel mera tveksam. Beredningen hänvisar i sammanhanget till överläggningar med representanter för kriminalpolitisk sakkunskap och redovisar olika synpunkter som därvid har framkommit. Vissa särskilt angivna individualpreventiva invändningar mot tanken på införsel anses inte kunna bagatelliseras.

Sammanfattningsvis förklarar beredningen, att det knappast kan komma i fråga att generellt medge införsel för alla slags skadestånd men att det möjligen kunde överlämnas till domstolarna att för vissa kategorier skadeståndsanspråk bestämma, om och i vad mån de skulle få tas ut genom

införsel. Även en på det sättet begränsad uppgift anses emellertid så vanskelig, att den inte utan starka skäl bör åläggas domstolarna. Från kriminalpolitisk synpunkt sägs värdet av att införa möjlighet till införsel för skadestånd vara begränsat. Beredningen anser med hänsyn till det anförda att det inte föreligger tillräckliga skäl att medge införsel för skadestånd.

Löneutmätning. Beredningen finner det inte lämpligt att begränsa användningen av löneutmätning till vissa kategorier av fordringsanspråk. I stället söker beredningen genom att uppställa särskilda villkor för löneutmätning förebygga att sådan utmätning blir alltför betungande. Att löneutmätning, när särskilda skäl föreligger, skall få fortgå mer än tre månader under ett och samma kalenderår, kan enligt beredningen vara motiverat av att gäldenären har visat höggradig nonchalans mot sina borgenärer i allmänhet eller påtagligt missgynnat viss särskild borgenär. Även fordringens art — t. ex. skadestånd på grund av brott — kan emellertid böra beaktas i vissa fall.

2.2.2. Yttrandena

Förslaget om införselinstitutets räckvidd — att det liksom hittills skall stå öppet bara för familjerättsliga underhållsbidrag, vissa kommunala bidragsfordringar, skatter och allmänna avgifter samt böter och viten — tillstyrks eller lämnas utan erinran av ett stort antal remissinstanser. Hit hör t. ex. *länsstyrelsen i Örebro län*, *åtskilliga kronofogdemyndigheter* och *barnavårdsnämnder* samt *TCO. Socialpolitiska kommittén* understryker vikten av att familjerättsliga underhållskrav i utsokningshänseende får en prioriterad ställning. Kommittén bortser inte från möjligheten till bidragsförskott men säger att införselinstitutets betydelse kvarstår för uttagande av underhållet i de fall då bidraget är högre än förskottsbeloppet. Möjligheten till effektiv exekution spelar dessutom stor roll för indrivning av underhållsbidrag enligt GB, som inte förskottas genom det allmänna. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län*, som också lämnar förslaget utan erinran, behandlar speciellt frågan om införsel för kommunala bidragsfordringar. Enligt länsstyrelsen visar antalet mål om åläggande för försörjningspliktig att utge ersättning för lämnad socialhjälp eller barnavård en fortgående nedgång. Det får därför antas att införsel för kommunala bidragsfordringar kommer att tillämpas tämligen sällan. Det kan dock ha viss psykologisk betydelse att möjligheten till införsel åtminstone tills vidare får stå kvar.

I en hel del remissyttrandena sätts i fråga om inte införselinstitutets räckvidd bör minskas. *Kommerskollegium* är inte främmande för tanken att avskaffa införsel för skatter och allmänna avgifter. Inte heller *Göta hovrätt* och *hovrätten för Västra Sverige* är helt övertygade om att skatter och allmänna avgifter också i fortsättningen bör få tas ut genom införsel. Göta

hovrätt förklarar, att förslaget i den delen strider mot beredningens grundläggande uppfattning, att införsel bör stå till buds bara i de fall när starka skäl kan åberopas. När införselinstitutet år 1918 vidgades till att omfatta även skatter var huvudsakliga motivet att skatteindrivningen med dåvarande exekutiva bestämmelser var förenad med avsevärda svårigheter (se Welamson i Festskrift till Nils Herlitz s. 390). Vidare påpekar hovrätten att en eventuell utveckling mot övervägande indirekt beskattning torde minska behovet av införsel för skattefordringar. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* och *Smålands* och *Blekinge handelskammare* menar att möjligheten till införsel kanske bör begränsas till familjerättsliga underhållsbidrag. *Sveriges advokatsamfund* samt *handelskammaren för Örebro och Västmanlands län* är inte obenäga att begränsa införselinstitutet till familjerättsliga underhållsbidrag och kommunala bidragsfordringar. Beträffande böter och viten har dessa instanser uppfattningen, att de kriminalpolitiska skälen numera inte är av den styrka att införselrätten bör behållas. Hotet om utmätning eller förvandlingsstraff anses fullt tillräckligt, särskilt med hänsyn till de av beredningen föreslagna moderniserade reglerna för utmätning i lön.

Frågan huruvida det bör öppnas möjlighet till införsel för ytterligare kategorier fordringar behandlas i åtskilliga remissyttranden. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* och *kronofogdemyndigheten i Luleå distrikt* förklarar sålunda, att införsel bör medges för hyres- och hushållsfordringar.

I övrigt diskuteras uteslutande frågan om sådan vidgning bör ske att även skadeståndskrav kan tas ut genom införsel. En grupp remissinstanser biträder beredningens ståndpunkt att inte medge införsel för skadeståndsfordringar. Hit hör t. ex. *länsstyrelsen i Värmlands län*, *kriminalvårdsstyrelsen* och *samtliga hörda skyddskonsulenter*. En skyddskonsulent förordar ett vidgat och nyanserat användande av föreskrifter om betalning i samband med villkorlig dom. En annan uttalar, att det möjligen som en sista utväg kan tänkas att frågan om införsel lämnas till övervakningsnämndernas bedömande. En tredje skyddskonsulent befarar att införsel för skadestånd på grund av brott skulle gynna statliga institutioner, större företag m. m. men inte enskilda målsägande.

En annan grupp remissinstanser är mera tveksam och vill att frågan skall ägnas fortsatta överväganden. Hit hör *Sveriges riksbank* och *försäkringsinspektionen*. *Länsstyrelsen i Gotlands län* finner det böra övervägas ytterligare om inte domstol för vissa typer av skadeståndsanspråk kan få förordna att skadeståndet får tas ut genom införsel. *Länsstyrelsen i Väster-norrlands län* och *Svenska landstingsförbundet* beklagar att frågan om exekutivt uttagande av skadeståndsfordringar inte har bringats närmare sin lösning. Flera instanser förordar ytterligare utredningar i ämnet, t. ex. *hovrätten för Västra Sverige*, *Föreningen Sveriges häradshövdingar* och *Svenska sparbanksföreningen*. *Föreningen Sveriges stadsdomare* förklarar att bered-

ningsförslaget väl knappast gör anspråk på att vara den slutgiltiga lösningen av frågan om indrivning av skadestånd. I fortsättningen sägs följande.

Styrelsen är ej övertygad om att införsel i dess nuvarande form är den enda möjliga eller riktiga vägen att lösa problemet med betalning av skadestånd på grund av brott. Styrelsen är därför ej beredd att utan vidare förorda, att införsel skall medgivas för sådant skadestånd.

Styrelsen vill emellertid taga tillfället i akt att uttala, att det synes styrelsen angeläget, att en samlad utredning av nu angivna problem snarast kommer till stånd. Vid utredningen bör kunna beaktas och utredas hithörande civilrättsliga, straffrättsliga, utsokningsrättsliga och måhända även statsfinansiella frågor. I detta sammanhang borde även problematiken i förhållandet mellan indrivning av böter och indrivning av skadestånd på grund av brott kunna behandlas.

Enligt Svenska Försäkringsbolags riksförbund är bristen på ett verksamt exekutionsmedel särskilt besvärande för försäkringsbolagen vid regresskrav mot brottslingar rörande skadeersättningar. Riksförbundet påpekar, att arbetet med regresskraven utförs inte främst av ekonomiska utan av preventiva skäl samt anför vidare.

I koncession för trafikförsäkring stadgas t. o. m. skyldighet att anställa återkrav vid vissa grövre förseelser. Om inte något verksamt exekutionsmedel finns att tillgå, kan man dock inte heller vänta sig att återkravsarbetet kan bli av något egentligt värde för brottspreventionen. Återkraven ger i dag resultat praktiskt taget endast i de fall då brottslingen redan tagit rättelse och drivs av en god vilja att göra rätt för sig. För att bolagen skall kunna göras en insats i preventionens tjänst krävs att det finns verk samma exekutionsmedel att använda mot de förhårdade.

Beredningen erinrar i denna del om att svensk skadeståndsrätt ej innehåller någon allmän regel om möjlighet att jämka skadestånd under beaktande av den skadeståndsskyldiges ekonomiska förmåga och anger vissa komplikationer som skulle uppkomma vid en obegränsad rätt till införsel av ojämkade skadeståndsbelopp. Enligt riksförbundets mening är avsaknaden av en allmän regel om jämkning ett besvärande problem vid försök att lösa förevarande frågekomplex.

Riksförbundet ifrågasätter om inte allvarliga försök bör göras att komma till rätta med frågan om införsel för skadestånd på grund av brott utan att vänta på en översyn av skadeståndsrättens grundläggande principer.

Slutligen är det en grupp remissinstanser som mera otvetydigt uttalar sig till förmån för att de införselbara fordringarna skall omfatta också skadeståndsanspråk. Hit hör *hovrätten för Nedre Norrland*, som anser möjligheten av införsel för skadestånd i vissa fall så angelägen att lagstiftning inte bör underlåtas på grund av svårigheterna att finna en från alla synpunkter lämplig regel. Vidare kan här nämnas *Göta hovrätt*, *länsstyrelserna i Stockholms och Malmöhus län* samt *Föreningen Sveriges rättshjälpsjurister*. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* anser, att det inte bör möta avgörande hinder mot att anförtro domstolarna eller utmätningsmännen bestämmanderätt rörande införselmöjligheten.

Stockholms handelskammare finner det otillfredsställande att böter skall kunna tas ut genom införsel men inte ett i samma mål utdömt skadestånd till enskild person. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* anser, att skadestånd på grund av brott bör vara införselbart framför skatter och böter.

Frågan huruvida utmätning i lön skall få ske för alla krav eller förbehållas bara vissa typer av fordringsanspråk behandlas i några remissvar.

Sveriges advokatsamfund finner förslaget vara ett välbefogat steg i riktning mot en effektivisering av exekutionsmöjligheterna. För utmätning i lön bör emellertid utmätningensfordringen i regel uppgå till visst minimibelopp, t.ex. 300 kr. Liknande uppfattning uttalas av *LO*.

Sveriges riksbank erinrar om att samhället på olika områden och för olika syften lämnar kreditstöd till enskilda och företag på särskilt gynnsamma villkor. Bland de lånetyper, vilka riksbanken förvaltar, nämns som exempel bosättningslån, stödlån till jordbrukare, fiskredskapslån och värnpliktslån. Samhället avstår i dessa fall från att anpassa kreditvillkoren efter kreditrisk. Enligt riksbanken ligger det då nära till hands att krediterna i stället ges viss prioritetsställning i exekutionsrättsligt avseende. Riksbanken vill emellertid inte reservera det nya löneutmätningensinstitutet för speciella fordringar. Men riksbanken anser det önskvärt att på något sätt i systemet infoga en förmånsställning för de här aktuella fordringarna.

Socialpolitiska kommittén anför sociala skäl mot en vidgad tillämpning av utmätning i lön. En generell möjlighet för varje fordringsägare att i föreslagen ordning med exekutiva medel angripa gäldenärens arbetsinkomst inger betänkligheter från social synpunkt. Affärsvärlden bör utan skärpta regler om utmätning i lön kunna komma till rätta med betalningsförsummelser. Kommittén medger emellertid, att det i vissa fall kan vara befogat med bättre regler än de nuvarande för exekution, t. ex. när det gäller skadestånd på grund av brott. Dock bör löneexekutionen också i dessa angelägna fall begagnas med varsamhet. *Länsstyrelsen i Värmlands län* anser, att skadestånd på grund av brott på något sätt bör privilegieras framför andra fordringar vid utmätning i lön.

2.3. Inkomster vari införsel resp. löneutmätning skall få äga rum

2.3.1. Gällande rätt

Införsel. Enligt InfL kan införsel äga rum i avlöning, pension eller livränta. Vad som därvid förstås med *avlöning* anges bara på det sättet, att 1 § InfL medger införsel i avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning. I anslutning till vissa motivuttalanden har i litteraturen framhållits, att orden »tjänst eller annan arbetsanställning» måste tilläggas en mycket vidsträckt innebörd. I rättspraxis har också anställningsbegreppet tillämpats på det

sättet. Därvid har fasthållits att gäldenären måste vara knuten till arbetsgivaren på sådant sätt att han inte är att anse som självständig företagare.

Lika litet som i fråga om avlöning ger InfL någon definition på vad som skall förstås med *pension* eller *livränta*. I 19 § första stycket föreskrivs bara att vad som är stadgat om införsel i avlöning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om införsel i pension eller livränta, trots att sådan pension eller livränta är undantagen från utmätning för gäld. Enligt 19 § andra stycket skall med pensions- eller livränteförmån jämföras *sjukpenning* och *annan dagarsättning*, som utgår på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan sådan anledning. Införsel däri medges emellertid endast för uttagande av underhållsbidrag och kommunal bidragsfordran (20 § 8, 21 a § och 22 § InfL).

Utmätning. I fråga om utmätning i *avlöning* finns den grundläggande bestämmelsen i 67 § UL. Denna definierar lönebegreppet i överensstämmelse med motsvarande definition i InfL. Bestämmelsen avser utmätning i »gäldenärens inestående avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning». I 67 § UL finns vidare i anknytning till föreskrifter om utmätningfrihet för vissa *pensioner* och *livräntor* preciseringar av pensions- och livräntebegreppen (se härom under 5.2.).

2.3.2. Lagberedningen

Införsel. Beredningen framhåller att det i den rättsvetenskapliga litteraturen och även i lagförarbeten ofta har framhållits, att svensk rätt saknar ett enhetligt arbetstagarbegrepp. Särskilt har man fäst sig vid en motsättning mellan ett civilrättsligt arbetstagarbegrepp, utformat av de allmänna domstolarna och arbetsdomstolen vid tillämpningen av bl. a. 17 kap. 4 § HB, semesterlagen och arbetsfredslagstiftningen, samt ett socialrättsligt arbetstagarbegrepp, som har vuxit fram speciellt vid försäkringsrådets tillämpning av 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete. För det civilrättsliga arbetstagarbegreppet har ansetts utmärkande, att det anknyter till det mellan parterna slutna avtalet och förutsätter en helhetsbedömning av olika faktorer i det konkreta rättsförhållandet. Det socialrättsliga arbetstagarbegreppet åter har kännetecknats av att mindre vikt fästs vid tolkning av själva avtalet. I stället har särskild hänsyn tagits till parternas sociala och ekonomiska förhållanden. Motsättningen mellan det civil- och det socialrättsliga arbetstagarbegreppet kom till tydligt uttryck i samband med att arbetsfredslagstiftningen år 1945 utvidgades till att omfatta även de s. k. beroende uppdragstagarna.

Olycksfallsförsäkringslagen upphävdes år 1954 och ersattes av lagen om yrkesskadeförsäkring. Det har hävdats, att det socialrättsliga arbetstagarbegreppet därmed skulle ha förlorat all praktisk betydelse. Man har emellertid dessutom ansett sig kunna konstatera en utveckling av det civilrättsliga arbetstagarbegreppet i vidgande riktning. I propositionen med förslag till

lag om allmän försäkring m. m. framhöll föredragande departementschefen, att utvecklingen i praxis har fortskridit så långt, att det med visst fog kunde göras gällande att de grupper av beroende uppdragstagare som avsågs med 1945 års ändringar i arbetsfredslagstiftningen föll under arbetstagarbegreppet (prop. 1962:90 s. 324). Även i förarbetena till gällande semesterlag liksom i den rättsvetenskapliga litteraturen har denna utveckling uppmärksamats. Det har hävdats, att ett i sina grunddrag enhetligt arbetstagarbegrepp har vuxit fram för civil- och socialrättens del.

Utmärkande för högsta domstolens och, efter 1945 års ändringar i arbetsfredslagstiftningen, också arbetsdomstolens praxis har varit en strävan att nå en totalbedömning av olika föreliggande faktorer. Metoden att dra gränsen mellan arbetstagare och självständiga företagare efter en prövning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet passar emellertid mindre väl inom socialförsäkringen med hänsyn till det stora antal ärenden som där förekommer och de former i vilka avgörandena måste träffas. Praktiska skäl har därför framtingat en i viss utsträckning schablonartad bedömningsmetod inom detta område.

Beredningen tillfogar, att speciella förhållanden råder i fråga om tillämpningen av 39 § UppbF. I den paragrafen stipuleras skyldighet för arbetsgivare att verkställa skatteavdrag på arbetstagares lön. I anslutning till vissa motivuttalanden har praxis på området kommit att slå in på delvis egna vägar beträffande innebörden av arbetstagarbegreppet. Stor vikt har tillmätts frågan vilken skatterättslig natur som utbetalade belopp ansetts ha.

Beträffande pensioner och livräntor framhåller beredningen att det i förarbetena till InfL särskilt har angivits vissa typer som, trots att de inte får utmätas, ändå skulle få utnyttjas för införsel (bet. s. 91). Intet har dock ansetts tyda på att bara de i förarbetena uttryckligen angivna eller därmed jämförbara pensionerna eller livräntorna åsyftats. I rättspraxis har man också ansett, att en gäldenärs på testamente grundade rätt att under sin livstid uppbära avkastningen av ett i bank nedsatt kapital eller av en fastighet är att betrakta som en livränta, vari införsel kan meddelas. Tolkningen av uttrycken pension och livränta torde i övrigt inte ha vållat några större problem. I stor utsträckning har man kunnat falla tillbaka på gängse språkbruk. Vad först angår livränta förstås sålunda allmänt därmed en förmån som utfaller periodiskt och för sitt bestånd är beroende av någon persons liv. Den behöver inte av den anledningen var livsvarig. Med pension torde i regel förstås en periodisk förmån, vilken utgår som vederlag för egen eller annans arbetsanställning. Språkbruket är dock inte fullt konsekvent. Såväl i lagtext som i andra sammanhang betecknas ibland en förmån som pension trots att den inte härrör från anställning. I fråga om varaktigheten uppfyller de förmåner vilka betecknas som pensioner i regel de för livräntor normalt uppställda kraven. Pension är sålunda oftast livsvarig. Den behöver dock inte vara det. Beredningen konstaterar sammanfattnings-

vis, att pension närmast framstår som en specialform av livränta, om man bortser från vissa privata utfästelser angående periodiska utbetalningar och från det specifikt skatterättsliga pensionsbegreppet.

Beredningen framhåller, att införselinstitutet principiellt bör utformas så att införsel kan äga rum i varje form av inkomst där exekution i sådan ordning är praktiskt genomförbar. I åtskilliga fall är det emellertid svårt att använda sig av införsel, t. ex. när det gäller en rörelseidkares fordringar hos kunder och klienter. Kundfordringar ingår i de tillgångar som genom utmätning eller konkurs kan angripas av borgenärerna. Införsel för vissa privilegierade fordringar skulle medföra avsteg därifrån. Därtill kommer att kundfordringarna bara till en mindre del utgör vederlag för gäldenärens egen arbetsinsats. Även en del andra inkomster är till sin typ sådana att införsel framstår som en konstlad form för exekutivt ingripande. Beredningen har därför utgått från att tillämpningsområdet för införsel måste begränsas och bestämmas genom en uppräknig av de fall då förhållandena är sådana att institutet med fördel kan användas.

I första rummet nämns i beredningsförslaget arbetstagares *avlöning*, vare sig den utgår i form av tidlön, ackordsersättning, provision eller annan gottgörelse. Förslaget anger inte vad som skall förstås med arbetstagare. Beredningen räknar med att man, i fortsättningen liksom hittills, kommer att tolka uttrycket något olika alltefter syftet med den lagstiftning som tillämpas och andra data som anses vägledande. För egen del har beredningen inte ansett det behövt att bygga förslaget på någon viss begreppsmässig bestämning av vad som skall förstås med arbetstagare. För att säkerställa en tillräckligt vid tillämpning upptar förslaget i stället en bestämmelse, som med arbetstagare jämför den vars arbetsförhållanden är jämförbara med en arbetstagares. Förslaget utgår från att införsel alltid kan äga rum, när gäldenären enligt vanlig civilrättslig bedömning är att anse som arbetstagare, men medger samtidigt, att man inbegriper gränsfall som vid en sådan bedömning anses tveksamma.

Beredningen behandlar härefter den närmare innebörden av förslaget för vissa speciella fall (bet. s. 94 ff). Härvid framhålls bl. a. att med arbetstagare ofta kan jämföras den som åtnjuter ersättning under utbildningstid utan att ha anställning hos den som utger ersättningen, t. ex. när det gäller penningbidrag som utgår till omskolning av arbetslösa. Ibland är dock ersättningen så låg att något utrymme inte finns för införsel. Möjligen kan man tveka inför lämpligheten att ta ut skatter och böter ur omskolningsbidrag och liknande som har ett socialt inslag. Det kan därför övervägas, att i administrativ ordning föreskriva att införsel för skatter eller böter inte skall äga rum i sådana bidrag eller att på annat sätt göra lämplig eftergift.

Beträffande de typer av avlöning som här kommer i fråga framhåller

beredningen, att övertidsersättning givetvis hör hit, likaså tantiem eller andel i vinst.

I fortsättningen förklarar beredningen att det inte är nödvändigt att ersättningen utgår periodiskt. Införsel skall alltså — liksom f. n. beträffande exempelvis ackordsersättningar — kunna meddelas i engångsersättningar. Som exempel på sådana ersättningar nämns retroaktiva lönetillägg, premier till värnpliktiga och engångsbelopp som betalas ut till reservbefäl i stället för pension.

Beredningen föreslår att införsel vidare skall kunna meddelas i *vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat dylikt*. Utmärkande för de intäkter som här åsyftas är att de framstår som vederlag för utnyttjande av rätten till en immateriell tillgång, ett verk av andligt skapande eller vad därmed kan jämföras. Beredningen tänker i sammanhanget i första hand på verk som är föremål för upphovsrätt enligt lagen om upphovsrätt till litterära eller konstnärliga verk. Nämnda lag inrymmer också bestämmelser om vissa upphovsrätten närstående rättigheter och även dessa omfattas i princip. Beträffande uttrycket »eller annat dylikt», påpekar beredningen att däri inryms i övrigt sådant som framstår som jämförbart med litterärt eller konstnärligt verk, t. ex. fotografisk bild. Däremot omfattas inte patenterad uppfinning. Utgår vederlaget för en uppfinning i form av royalty kan möjligheten att tillämpa införsel i periodisk förmån användas. Beredningen nämner som exempel på fall där den nu aktuella införselmöjligheten kan få praktisk betydelse ersättningar som tonsättare och författare brukar uppbära från STIM, honorar som författare uppbär från bokförlag och författarpenning enligt kungörelsen angående Sveriges författarfond. En förutsättning för att införsel skall kunna meddelas bör vara att gäldenären på grund av avtal eller eljest har en, låt vara kanske ännu bara villkorlig fordran på vederlag från viss förläggare eller annan. Det kan sålunda inte anses tillräckligt, att gäldenären sannolikt kommer att få en bok utgiven på visst förlag, utan förlagskontrakt måste vara ingånget. Införsel kan då meddelas i ersättning som gäldenären har att fordra för den boken, vare sig förutsättningarna för vederlagets utgående — framläggande av manuskript eller försäljning av exemplar — redan har uppfyllts eller inte. Hinder bör inte möta mot att låta beslutet omfatta även ersättning för eventuella framtida upplagor av boken. En viss varsamhet är dock här på sin plats, särskilt om förlagskontraktet inte omfattar mera än en första upplaga. Om en författare är relativt fast knuten till ett förlag, bör det vara möjligt att låta beslutet om införsel omfatta all den ersättning som författaren på grund av redan ingångna eller framdeles tillkommande förlagskontrakt har att uppbära från förlaget.

Föremål för införsel bör enligt beredningen också vara *pension, livränta eller annan periodisk förmån*. I jämförelse med gällande rätt är det en nyhet att förslaget inbegriper »annan periodisk förmån». Som exempel på perio-

disk förmån nämns det fallet, att andel i ett företags vinst skall utgå till någon som har sålt företaget till annan. Ett annat exempel är royalty, som en uppfinnare har betingat sig vid upplåtelse av rätt att utnyttja uppfinningen. Alltför stora krav på förmånens periodicitet bör inte uppställas.

Beredningen har inte ansett det erforderligt att, som nu är fallet i 19 § InfL, uttryckligen ange att införsel är möjlig även om rätten till den förmån varom är fråga inte kan utmätas. Med hänsyn till införselinstitutets syfte och utformning kan de skäl som uppstår ett utmätningförbud inte göra sig gällande med tillnärmelsevis samma styrka när fråga är om införsel. Enligt beredningens mening bör det även utan uttryckligt stadgande vara klart, att införsel inte hindras av ett lagstadgat förbud mot utmätning av rättigheten eller av ett i enskild handling upptaget förbud mot överlåtelse därav.

Beredningen anser att man bör behålla möjligheten att genom införsel ta ut underhållsbidrag och kommunal bidragsfordran i *sjukpenning* och *annan dag ersättning* som utgår på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan sådan anledning.

Utmätning. Beredningen föreslår, att utmätning enligt den reformerade ordningen skall få äga rum i arbetstagares *avlöning*. Härmed jämföras annan ersättning för personlig arbetsinsats av gäldenären, om hans arbetsförhållanden är jämförliga med en arbetstagares. Beträffande vad som skall förstås med avlöning eller liknande hänvisar beredningen till framställningen i införselsammanhanget.

Beredningen har vidare ansett att utfallande belopp av *pension* eller *livränta* bör kunna tas i mät under de förutsättningar och i den utsträckning som enligt förslaget gäller om utmätning av avlöning. Något motsvarande har beredningen inte föreslagit i fråga om de intäkter i övrigt som kan bli föremål för införsel, dvs. periodisk förmån av annan art än pension eller livränta, vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant samt sjukpenning och vissa därmed jämförda dag-ersättningar (bet. s. 276 f).

2.3.3. Yttrandena

Beredningens förslag har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Målsättningen att införsel bör få äga rum när sådan exekution i inkomsten är praktiskt genomförbar anses principiellt riktig. TCO framhåller exempelvis, att detta visserligen innebär att man går utöver gränsen för den personkrets som inryms i arbetstagarbegreppet. TCO har emellertid inte något att erinra häremot med hänsyn till att de fordringsanspråk för vilka införselinstitutet har förbehållits tillgodoser viktiga intressen.

Göta hovrätt förklarar, att man möjligen kan ifrågasätta om det behövs

en särskild bestämmelse om att med arbetstagares avlöning skall jämställas viss annan ersättning. Eftersom begreppet arbetstagare inte är preciserat innebär nämligen en sådan bestämmelse inte någon vidare upplysning. Hovrätten medger emellertid, att intresset av en vidsträckt tillämpning av införselinstitutet kanske får anses utgöra tillräckligt skäl för bestämmelsen. *Hovrätten för Västra Sverige* däremot finner det fullt motiverat att inte låta arbetstagarbegreppet bli exklusivt avgörande för det område där införsel är möjlig. Hovrätten diskuterar emellertid om den extensivare gränsen har dragits på lämpligaste sätt. Enligt hovrätten finns det i förevarande sammanhang knappast anledning att med avlöning jämställa bara ersättning för personlig arbetsinsats och därvid särskilt betona betydelsen av gäldenärens arbetsförhållanden. Hovrätten yttrar vidare.

Visserligen har införsel traditionellt blott använts beträffande lön och en del liknande ersättningsformer men skälet för denna inskränkning lär framför allt vara att behovet av en annan typ av exekution än utmätning här framträtt i särskilt hög grad (jfr bet. s. 51 ff, NJA II 1917 s. 522 ff). Enligt hovrättens mening har det effektiva och förhållandevis enkla införselinstitutet så påtagliga fördelar, att man icke bör draga sig för att i gränfall tillåta denna exekutionsform också när utmätning är möjlig (jfr bet. s. 73 f, 78, 103), om införsel framstår som lämplig av rätstekniska skäl eller eljest.

Hovrätten tar vidare upp frågan om införsel i styrelsearvoden och liknande ersättning. Beredningen har ansett exekutionsramen inte kunna användas i detta fall (bet. s. 95). Att vederbörande inte deltar regelbundet i det löpande arbetet lär dock enligt hovrätten inte kunna motivera en sådan inskränkning i exekutionsmöjligheten. I sammanhanget kan nämnas att *socialstyrelsen* anser att, om införsel skall kunna meddelas i arvoden för statliga och kommunala förtroendeuppdrag (jfr bet. s. 95 f), detta i väl så hög grad bör gälla »typiska styrelsearvoden».

I vissa remissyttranden görs uttalanden beträffande en del speciella tillämpningsproblem. *Länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län* vill att införsel skall kunna meddelas i periodiska utbetalningar från yrkessammanslutningar, som för medlemmarnas räkning förmedlar uppdrag och inkasserar likvid därför, t. ex. de fraktavgifter som lastbilsåkare uppbär efter avräkning för varje månad. *Exekutionsväsendets organisationsnämnd* anser, att införsel i omskolningsbidrag skall få äga rum för familjerättsliga underhållsbidrag. *Socialstyrelsen* avvisar tanken på införsel i omskolningsbidrag. Styrelsen framhåller, att hela rehabiliteringstanken — arbetsträning, omskolning etc. — utgör en satsning där de som handhar rehabiliteringen bör få avgöra vad vederbörande tål av ekonomiska och andra bördor. Inte heller *arbetsmarknadsstyrelsen* biträder beredningens uppfattning beträffande införsel i omskolningsbidrag. Styrelsen framhåller behovet av så klart bestämda exekutionsregler som möjligt när det gäller införsel och utmätning i statliga bidrag på det sociala området. Vidare sägs följande.

Vid sina överväganden i dessa hänseenden har beredningen särskilt framhållit betydelsen av att underhållsbidrag kan uttas. Otvivelaktigt bör särskild hänsyn tas härtill. Beträffande statliga bidrag till omskolning av arbetslösa vill styrelsen dock framhålla, att dessa utbildningsbidrag är sammansatta så att särskilt familjetillägg för make och barn (även ensamstående med barn) utgår. I princip utbetalas samtliga bidrag till den utbildade själv. Därest särskilda skäl föreligger, må viss del av bidraget utbetalas till make eller annan av bidragstagaren godtagen person. De olägenheter för underhållsberättigade som kan tänkas uppstå med nu gällande regler beträffande införsel och utbetalning av utbildningsbidrag torde kunna förebyggas genom administrativa föreskrifter av Kungl. Maj:t eller av styrelsen med stöd av 13 § kungl. kungörelsen om utbildningsbidrag åt arbetslösa m. fl. (SFS 1963: 427, ändr. 1964: 492).

Arbetsmarknadsstyrelsens betänkligheter beträffande omskolningsbidrag avser inte bara införsel utan också utmätning i lön. Det är enligt styrelsen angeläget att statliga bidrag med sådant socialt syfte som omskolning eller hjälp till flyttning av arbetslösa inte skall kunna angripas genom utmätning för olika slags fordringar. Bidragen är inte beräknade med någon hänsyn till sådana eventuella reduktioner av utgående belopp. Styrelsen hänvisar till förslaget i 66 § 2 mom. UL jämte motiv och föreslår att samma princip som där fått komma till uttryck beträffande sociala bidrag från stat och kommun också får göra sig gällande vid införsel och utmätning i lön. *Hovrätten för Nedre Norrland* kritiserar beredningens uttalande (bet. s. 97), att medel som har betalats in till särskild semesterkassa regelmässigt inte bör komma i fråga för införsel. Omtanken om gäldenären anses här ha drivits väl långt. Särskilt vid införsel för underhållsbidrag lär enligt hovrätten inte kunna undvikas att också medel avsedda för semester tas i anspråk. Liknande uppfattning uttalas av *exekutionsväsendets organisationsnämnd*.

Från en del håll har yppats betänkligheter beträffande förslaget att införsel skall kunna ske i vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat dylikt. Några instanser, *exekutionsväsendets organisationsnämnd* och *Sveriges författareförening* vänder sig speciellt mot beredningens motivuttalande att, om en författare är relativt fast knuten till ett förlag, det bör vara möjligt att låta beslut om införsel omfatta all den ersättning som författaren på grund av redan ingångna eller framdeles tillkommande förlagskontrakt har att uppbära från förlaget. De ifrågasätter lämpligheten av att bevilja införsel i en rätt som ännu inte har uppkommit. Ett sådant förfarande sågs kunna verka hämmande på gäldenärens produktion samt strida mot hittills tillämpade grundsatser. Enligt nämndens mening bör det kravet alltid uppställas, att gäldenären på grund av träffat avtal åtminstone har en villkorad rätt till vederlag. Författareföreningen föreslår för sin del ett tillägg i lagtexten av innehåll, att införsel i vederlag för utnyttjande av litterärt eller konstnärligt verk inte får medges förrän verket föreligger och hembjudits den hos vilken införseln skall ske.

I ett par yttranden avstyrks det nämnda förslaget. JK åberopar, att de aktuella vederlagen är åtkomliga för utmätning i så vid utsträckning, att det i fråga om förhållandet mellan borgenär och gäldenär knappast kan anses innebära någon större fördel för borgenären att också erhålla tillgång till införsel. Däremot är det för förhållandet mellan borgenärerna inbördes av avgörande betydelse om deras fordringsanspråk är införselberättigade eller inte. Av de införselbara fordringsanspråken är det bara de familjerättsliga underhållsbidragen som i sammanhanget är förtjänta av uppmärksamhet. För deras vidkommande tänker sig JK ett stadgande av innehåll att vid konkurrens utmätning för underhållsbidrag avseende viss begränsad tid alltid skulle äga företräde framför andra utmätningsanspråk. Svenska bokförläggareföreningen förklarar att skillnaden mellan avlöning och författarroyalty är betydande. Enligt föreningen är det beträffande författarhonorar tillräckligt med stadgandet att med arbetstagares avlöning skall jämföras annan ersättning för personlig arbetsinsats. Genom ett sådant stadgande sägs det vara möjligt att med införsel komma åt författarersättningar som är regelmässigt utfallande och även i övrigt beskaffade så att de lämpar sig för denna exekutionsform.

Försäkringsinspektionen och Svenska Försäkringsbolags riksförbund har inte något att erinra mot att införsel skall få beviljas också i andra periodiska förmåner än pensioner och livräntor. Riksförbundet framhåller emellertid beträffande samtliga typer av förmåner att, om de inte kan tas i mät, de inte heller bör kunna utnyttjas för införsel annat än för familjerättsliga underhållsbidrag. Riksförsäkringsverket finner det tveksamt om förslaget innebär att införsel skall kunna ske i engångs- eller kapitalbelopp som betalas ut i stället för livränta eller pension eller del därav. Sådana utbetalningar förekommer enligt verket i inte ringa utsträckning inom yrkesskadeförsäkringen och angränsande lagstiftning.

Beträffande föreskriften om införsel i sjukpenning och annan dagersättning uttalar kronofogdemyndigheten i Luleå distrikt att genom beslut av högsta domstolen avgjorts (beslut nr 339 den 27/3 1965), att införsel inte kan meddelas i daghjälp som utgår från erkänd arbetslöshetskassa. Kronofogdemyndigheten föreslår emellertid att införselobjekten vidgas till att omfatta denna typ av dagersättning. Önskemål av liknande slag uttalas av bl. a. länsstyrelsen i Malmöhus län och flera barnavårdsnämnder. I sammanhanget anmärks, att förmåner från arbetslöshetskassor på samma sätt som förmåner från sjukförsäkring är skattefria.

2.4. Andra frågor beträffande införselinstitutet

2.4.1. Lagberedningen

Forum. Som har anmärkts under 2.1.1. handläggs införselmål av utmätningsman i den ort där lönen utbetalas. Beredningen framhåller, att det vid flera tillfällen har kritiserats, att införseln skall handhas av utmätnings-

mannen på utbetalningsorten och att framställningar har gjorts, att behörigheten i stället ges till utmätningsmannen i gäldenärens hemort. Även den nuvarande ordningen har dock haft sina förespråkare.

Beredningen påpekar, att några uttryckliga regler om utmätningsmans lokala kompetens tidigare inte fanns ens i UL. Efter lagändring år 1963 föreskrivs emellertid — med avvikelse från vad som förut har ansetts gälla — som huvudregel i 56 § UL, att utmätning söks där gäldenären har sitt hemvist, dvs. där han är bosatt.

Enligt beredningens mening har de skäl som låg till grund för de nya forumreglerna i UL sin giltighet också när det gäller införsel. Det anses sålunda praktiskt förmånligt för en underhållsberättigad att han kan begära införsel hos utmätningsmannen där den underhållsskyldige bor, i synnerhet om han inte vet hos vem denne för tillfället har arbete. Ett annat skäl för att utmätningsmannen i hemvistorten skall vara behörig är att restlängd över skatter och saköreslängd över böter normalt kommer till honom. Han bör då kunna till prövning ta upp frågan om införsel. Självfallet är det vidare ett starkt önskemål att samma huvudregel får gälla för utmätningsmannens behörighet när fråga är om införsel som när det gäller utmätning. Ansökan bör rutinmässigt kunna göras hos samma utmätningsman.

För gäldenären torde det regelmässigt vara till fördel att införselmålet handläggs av utmätningsmannen där han bor. De nya bestämmelserna angående utmätningsmans behörighet i fråga om utmätning åsyftar sålunda bl. a. att främja utredningen om gäldenärens beneficium. Beredningen påpekar, att samma synpunkt gör sig gällande beträffande införsel. För utmätningsmannen torde det knappast vara förenat med någon olägenhet, om han får vända sig till arbetsgivare eller annan som har kontor eller expedition på annan plats. Beredningen medger dock att det med nuvarande ordning är en fördel, att utmätningsmannen kan lättare övervaka och snabbare ingripa mot sådana arbetsgivare som inte är helt pålitliga.

För arbetsgivaren är det naturligen bekvämast, om han inte behöver ha att göra med någon annan än utmätningsmannen på den ort där utbetalning av lönen äger rum. Motsvarande gäller pensionsinrättning som skall betala ut pensioner till ett stort antal pensionstagare. Beredningen framhåller emellertid, att med de mekaniska hjälpmedel för bokföring och löneutbetalning som numera används vid större företag det i allmänhet inte bör möta nämnvärd svårighet att redovisa införselmedel till mer än en utmätningsman. Skulle det undantagsvis vara betungande kan man ordna det så, att utmätningsmannen i gäldenärens hemort får påkalla biträde av utmätningsmannen där utbetalningen sker i och för redovisningen från arbetsgivaren eller pensionsinrättningen.

I fortsättningen förklarar beredningen att i fråga om utmätning numera gäller, att inte bara utmätningsmannen där gäldenären bor utan även utmätningsmannen där utmätningsbar egendom finns skall vara be-

hörig att handlägga sådant mål. Beträffande införsel möter vissa betänkligheter mot en sådan alternativ kompetens. Införsel har, i motsats till utmätning, normalt inte karaktär av engångsingripande utan fortgår under en viss tid. För uttagande av underhållsbidrag pågår införsel ofta t. o. m. åtskilliga år i följd. Under tiden kan det bli aktuellt att verkställa införsel även för annan fordran. Det är önskvärt, att olika mål om införsel mot samma gäldenär så långt möjligt ankommer på en och samma utmätningsman, vilket talar emot alternativa fora.

Enligt beredningen talar sålunda starka skäl för att införsel bör handläggas av utmätningsmannen i gäldenärens hemort med rätt för denne att, när betalning skall ske från ort utom hans distrikt, erhålla biträde av utmätningsmannen i den orten. Beredningen har utformat sitt förslag i överensstämmelse härmed.

Beträffande specialregeln om rätt att erhålla biträde innebär förslaget, att utmätningsmannen i utbetalningsorten kan få hjälpa till också i andra hänseenden än i fråga om redovisning från arbetsgivare m. fl. Beredningen framhåller att i samtliga fall, när utmätningsmannen i hemorten har påkallat biträde, det är han själv som behåller ansvaret för införseln. Utmätningssmannen i utbetalningsorten har bara att fungera som mellanhand. Närmare bestämmelser angående samarbetet mellan utmätningsmännen bör meddelas i administrativ ordning. I samma ordning kan ges bestämmelser att, om gäldenären flyttar sedan införseln har beviljats, införselmålet skall flyttas över till utmätningsmannen på den nya orten.

Beredningen framhåller, att införsel kan komma i fråga även mot gäldenär som inte är bosatt här i riket men ändå härifrån uppbär lön, pension eller annan inkomst i vilken införsel får ske. Det föreslås att fråga om införsel i sådant fall skall tas upp av utmätningsmannen där arbetsgivaren eller, i fråga om införsel i annan förmån än avlöning, den som skall utge förmånen finns. Oftast är utbetalaren juridisk person, och införseln skall då handläggas av utmätningsmannen där den juridiska personen har sitt forum, dvs. styrelsen har sitt säte.

Förbehållsbelopp och införselbelopp. I överensstämmelse med gällande rätt skall utmätningsmannen enligt beredningsförslaget i beslut om införsel bestämma dels hur mycket som skall innehållas på lönen (*införselbelopp*) och dels ett belopp som skall vara gäldenären förbehållet (*förbehållsbelopp*). Beträffande reglerna för bestämningen av införsel- och förbehållsbeloppen har beredningen emellertid föreslagit vissa nyheter.

F. n. gäller beträffande *förbehållsbeloppet* att det skall motsvara vad gäldenären kan anses behöva till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn eller adoptivbarn som inte åtnjuter underhållsbidrag av honom. Beloppet får bestämmas olika för särskilda lönetillfällen inom viss tidsperiod, om det behövs av hänsyn till gäldenärens hyresbetalning eller andra särskilda omständigheter (7 § första stycket InfL).

Beredningen föreslår, att förbehållsbeloppet skall bestämmas med hänsyn till gäldenärens eget underhåll och familjens behov, samt till fullgörande av betalningsskyldighet till annan, vilken vid införsel njuter lika rätt som sökanden eller bättre rätt än denne. Eftersom gällande lags bestämmelser inte har tolkats strikt efter ordalydelsen, är skillnaden i förhållande till nuvarande praxis inte så stor som i förstone kan synas.

Till gäldenärens familj bör räknas hustru och egna eller gemensamma barn (eller adoptivbarn), även om familjen till följd av hemskillnad eller söndring eller av annan orsak lever splittrad. Till gäldenärens familj hör även barn till hustrun, om vilka hon har vårdnaden (jfr 7 kap. 4 och 5 §§ FB). Om man och kvinna varaktigt sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden, bör de också kunna anses som en familj, oavsett om de har barn tillsammans eller inte. Även fosterbarn bör räknas som familjemedlem, om förhållandet är varaktigt. Till familjen kan däremot inte räknas fader, moder eller annan anförvant till gäldenären, även om han eller hon sammanbor med denne. I regel har också vederbörande egen inkomst i form av pension eller eljest, och samboendet medför därför numera i allmänhet inte någon ökad ekonomisk belastning för gäldenären.

Förslaget att medel får förbehållas gäldenären till fullgörande av betalningsskyldighet till annan, vilken vid införsel njuter lika rätt som sökanden eller bättre rätt än denne, anknyter till nuvarande praxis (bet. s. 137). Avsikten med förslaget är att om införsel exempelvis skall ske för uttagande av skatt och det upplyses, att gäldenären frivilligt betalar fastställt underhållsbidrag till frånskild make, den underhållsberättigade skall försättas i samma läge som om bidraget uttogs genom införsel.

Beredningen framhåller att det belopp som skall förbehållas gäldenären och hans familj bör bestämmas på ett tidsenligt sätt men att det naturligtvis inte kan sättas så högt. Det går inte att helt följa en schablon utan viss hänsyn måste tas till omständigheterna i varje särskilt fall, till ofrånkomliga fasta utgifter som hyra osv. Gäldenärens kostnader i och för arbetet måste beaktas. Bland andra omständigheter som kan inverka nämner beredningen sjuklighet eller invaliditet inom familjen. Hur länge införseln kan väntas pågå är också av betydelse. I viss utsträckning måste också ändamålet med införseln beaktas. När det t. ex. gäller uttagande av underhåll som inte förskotteras av det allmänna bör gäldenärens och hans familjs behov vägas mot den underhållsberättigades anspråk att inte bli försatt i ett obilligt och kanske sämre läge än gäldenären.

Enligt beredningen ligger det i sakens natur att medel i regel reserveras fram till nästa avlöningsdag. Gäldenären kan emellertid ha fasta utgifter med längre tids mellanrum. Erforderliga medel måste reserveras också för sådana ändamål. Hinder möter inte att utmätningsmannen bestämmer att ett högre belopp skall reserveras vid vissa avlöningstillfällen, t. ex. närmast före varje hyresbetalning.

Till ledning för utmätningmannens bestämmande av *införselbeloppets* storlek föreslår beredningen en ny regel. Denna utsäger att vid införselbeloppets bestämmande skäligen hänsyn skall tas till arbetets mer eller mindre krävande art och de omständigheter under vilka det utförs. Beredningen framhåller till stöd för förslaget följande.

Bestämningen av införselbeloppets storlek beror inte bara på hur stort belopp som skall drivas in utan också på andra omständigheter såsom fordringens art, risken för preskription och gäldenärens arbetsförhållanden. Vid införsel för underhållsbidrag bör utmätningssmannen sträva efter att driva in åtminstone så mycket som svarar mot det löpande bidraget. Resterar även underhållsbidrag för förfluten tid, måste införselbeloppet bestämmas högre, om restantierna skall kunna nedbringas.

En allt för snabb takt vid indrivningen av restantierna kan vara hård mot gäldenären och förfela sitt syfte genom att betaga honom arbetsviljan. Men även om faran för att gäldenären skall tappa arbetslusten till följd av införseln inte bedöms vara akut, kan det ibland vara skäligt att han inte utsätts för hårdare press.

Åtgärder mot vissa illojala förfaranden. Beredningen påpekar, att gäldenärer emellanåt genom skentransaktioner eller liknande söker dra undan sina inkomster från exekution. En sådan metod är att gäldenären arbetar i rörelse, som hans make eller annan närstående driver eller hos ett familjebolag, utan att han får någon lön eller mot så låg ersättning att införsel däri inte kan äga rum. Förfarandet torde hittills ha varit relativt sällsynt men behov av ingripande har yppats, åtminstone när gäldenären söker undandra sig att erlægga underhållsbidrag eller därmed jämställt bidrag till kommun. Någon annan möjlighet torde härvid inte stå till buds än att ålägga den som har den underhållsskyldige i sin tjänst att till utmätningssmannen betala vissa periodiska belopp som kan bli föremål för exekution. Det är tydligt att en sådan befogenhet för utmätningssmannen måste handhas med varsamhet och inte får begagnas i andra fall än när saken är uppenbar.

Beredningen föreslår en bestämmelse med det angivna syftet (14 § i beredningsförslaget). Bestämmelsen antas främst kunna bli av betydelse, när uppsåtet med transaktionen är att möjliggöra för bidragsskyldig att undandra sig förpliktelsen mot den underhållsberättigade eller kommunen. Dess tillämplighet har emellertid inte inskränkts till sådana situationer. Beredningen har inte ansett det önskvärt, att man skall behöva stämpla förhållandet som direkt illojalt. Härigenom skulle skapas bevissvårigheter beträffande vederbörandes uppsåt. Det torde inte vara alldeles ovanligt att anhöriga arbetar mot uppenbart för låg ersättning utan att detta arrangerats med tanke på att undgå underhållsplikt. Det synes därför lämpligast, att det exekutiva ingripandet får äga rum på objektiv grund.

I förslaget förutsätts, att gäldenären arbetar i annans förvärvsverksam-

het och att det alltså inte räcker att han går till handa med rent personliga tjänster. Vidare fordras att gäldenärens arbetsinsats är av den natur och omfattning att lön normalt skulle utgå. Om gäldenären uppbär viss ersättning blir bestämmelsen tillämplig bara om ersättningen är uppenbart för låg. Att ersättningen understiger marknadsmässig lön är inte i och för sig tillräcklig anledning till ingripande. När ett ingripande är behövt, har utmätningsmannen att bestämma hur mycket arbetsgivaren skall vara skyldig att betala per månad eller annan lämplig tidsperiod.

Jämkning av underhållsbidrag. Beredningen framhåller, att vissa regler som föreslås om fördelning mellan flera sökande av innehållet belopp vid införsel (8 § i beredningsförslaget) kan leda till olämpliga resultat. Detta gäller fall av underhållsskyldighet när bidraget är bestämt till för högt belopp. Risk härför kan särskilt föreligga när bidrag utges av make till andra maken men makarna sammanbor eller lever åtskilda av annan anledning än söndring eller hem- eller äktenskapsskillnad. Vid prövning av fråga om underhållsskyldighet enligt 5 kap. 5 § GB, som därvid är tillämplig, är rätten bunden av parternas sätt att utföra sin talan och har även i övrigt ringa möjlighet att beakta den inverkan bidragsskyldigheten kan få på utomstående borgenärs intressen. Bidragsskyldigheten kan också fastställas genom avtal. Beredningen påpekar att syftet med bestämmelsen i 5 kap. 5 § GB och den häremot korresponderande införselmöjligheten emellertid bara är att bereda familjen det underhåll som med hänsyn till makarnas villkor kan anses tillbörligt. Den omständigheten att bidragsskyldighet har blivit fastställd genom dom eller avtal bör inte medföra att familjen, om införsel begärs, skall komma i bättre läge gentemot utomståendes konkurrerande anspråk än om något underhållsbidrag inte har blivit fastställt. Enligt beredningen kan det även i andra fall inträffa att underhållsbidrag är för höga.

Gällande lag har inte någon tillfredsställande lösning på det här aktuella problemet (jfr 16 § InfL). Beredningen föreslår emellertid att ett för högt underhållsbidrag som vid införsel konkurrerar med andra fordringsanspråk skall kunna jämkas (9 § i beredningsförslaget). Beredningen avser härmed inte att göra ändring i vad som genom dom eller avtal har blivit bestämt utan bara att utmätningsmannen i samband med införsel skall vid tillämpning av fördelningsreglerna kunna bortse från den del av bidraget som överskjuter skäligt belopp. Betalningsskyldigheten kvarstår alltså med oförändrat belopp. Av syftet med bestämmelsen följer, att det inte bara är bidrag för framtiden som kan jämkas utan att reduktion kan göras även när det gäller fordran på underhåll för förfluten tid.

I fråga om förutsättningarna för att jämkning skall få ske görs i förslaget skillnad mellan underhållsbidrag enligt 5 kap. 5 § GB och annat underhållsbidrag. I det förra fallet skall jämkning kunna äga rum så snart bidraget överstiger vad som skäligen bör tillkomma familjen. Prövningen

härav bör ske efter samma grunder som vid bestämmande av det belopp som skall förbehållas gäldenären vid införsel. Beträffande underhållsbidrag i andra fall har förutsättningarna för jämkning bestämts snävare. Bara om underhållsbidraget är otillbörligt högt skall jämkning få ske.

Vidare uttalar beredningen att svårigheter, liknande de nu berörda, kan uppkomma vid tillämpning av andra regler om prioritet för underhållsfordran som tas ut genom införsel. Införsel för underhållsbidrag äger sålunda enligt förslaget företräde framför både skatteavdrag och löneutmätning. Med anledning härav har beredningen föreskrivit, att reglerna om jämkning av underhållsbidrag vid införsel skall äga motsvarande tillämpning om skatteavdrag eller utmätning inte kan äga rum till följd av införsel för underhållsbidrag.

Övrigt. Beredningen har i övrigt utformat införselinstitutet så, att det överensstämmer med utformningen i gällande lag. Vissa mindre avvikelser förekommer emellertid. Beträffande dessa kan hänvisas till framställningen under 5.1.

2.4.2. Yttrandena

Forum. De föreslagna forumreglerna har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av det övervägande flertalet remissinstanser. En del instanser har emellertid avstyrkt förslaget. En liten grupp instanser är tveksamma och avstår från att ta ståndpunkt.

Många av de tillstyrkande remissorganen understryker det fördelaktiga i att gäldenärens försörjningsbörda och andra omständigheter, som är av betydelse för bestämmandet av förbehållsbeloppet, genom förslaget kan beaktas bättre än f. n. Hit hör t. ex. *socialstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms och Jämtlands län samt åtskilliga kronofogdemyndigheter*. I flera remissvar framhålls vidare sambandet med forumbestämmelserna vid utmätning och med moderniseringen av reglerna om löneutmätning. Man biträder i allmänhet beredningens uppfattning att de alternativa forumreglerna vid utmätning inte bör göras tillämpliga på införselinstitutet.

Från en del håll påtalas särskilt att samma utmätningsman bör handlägga de olika formerna av exekution i lön. *Flera kronofogdemyndigheter* — t. ex. de i Kristianstads och Borås distrikt — påpekar att förslaget för med sig en avlastning av införselärendena från de största städerna. I och för sig har man inte något att invända mot en proportionellt sett jämnare fördelning av ärendena.

Riksrevisionsverket har inte något att erinra mot förslaget att utmätningsmannen i gäldenärens hemort skall vara behörig att handha införsel. Inte heller finns det enligt verket allmänt sett något att invända mot bestämmelsen att biträde kan påkallas av utmätningsmannen i utbetalningsorten. Verket ställer sig emellertid avvisande till sistnämnda bestämmelse i vad den avser möjlighet för arbetsgivare och förmånsutbetalare att via

utmätningssmannen i utbetalningsorten som mellanhand ombesörja redovisningen. Förfaringssättet anses från bokförings- och revisionstekniska synpunkter mindre lämpligt. Verket ifrågasätter om redovisning genom mellanhand är av behovet påkallad. Liknande uppfattning uttalas av bl. a. *länsstyrelsen i Kopparbergs län* och *kronofogdemyndigheterna i Motala och Hudiksvalls distrikt*.

Enligt *kronofogdemyndigheten i Huddinge distrikt* torde det med den utbetalningsteknik som dagens arbetsgivare förfogar över i praktiken vara ovidkommande om redovisningen skall ske till en eller flera utmätningssmän. *Svenska arbetsgivareföreningen* däremot understryker vikten av att en arbetsgivare, som begär att få redovisa till utmätningssmannen på utbetalningsorten och som kan ange sakligt skäl för denna begäran, också tillåts att få göra detta.

Till de avstyrkande remissorganen hör ÖÄ, som ifrågasätter om inte utmätningssmannen bör befrias från skyldigheten att i varje mål fastställa förbehållsbelopp. Genomförs en sådan förenkling av förfarandet kan lämpligheten av den föreslagna forumregeln starkt betvivlas. Det anses sålunda irrationellt att sprida ut de nuvarande i Stockholm handlagda införselmålen, som utgör inte mindre än en fjärdedel av hela rikets, på skilda distrikt. ÖÄ säger sig inte ha förbisett att olika forumbestämmelser för utmätning och införsel kan leda till svårigheter men dessa olägenheter bör inte över-skattas.

En annan instans som är negativt inställd till förslaget är *exekutionsväsendets organisationsnämnd*. Frågan om vilken utmätningssman som skall vara behörig är enligt nämnden huvudsakligen av organisatorisk och administrativ natur. Nämnden utgår från att arbetsgivare med många anställda, t. ex. rederier och större byggnadsföretag, i betydande utsträckning kommer att begära att få redovisa till utmätningssmannen i utbetalningsorten. Den föreslagna forumändringen synes därför komma att medföra avsevärda administrativa svårigheter och ett väsentligt merarbete, minskad kontroll över samt försämrad kontakt med arbetsgivarna. Någon nämnvärd fördel vare sig för sökanden eller gäldenären torde inte uppkomma. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* framhåller att näringslivets inriktning går mot allt större produktionsenheter och att spridda företagsenheter koncentreras till ett fåtal orter. Genom datateknikens utveckling torde löneutbetalningssättet koncentreras till än färre platser. På grund härav anser länsstyrelsen det var mera rationellt och effektivt om utmätningssmannen på utbetalningsorten helt övertar införselärendet från utmätningssmannen i bosättningsorten sedan denne har verkställt erforderlig utredning rörande gäldenärens ekonomiska förhållanden. Andra remissinstanser som avstyrker förslaget är t. ex. *länsstyrelsen i Malmöhus län*, *Föreningen Sveriges kronofogdar*, *Sveriges Radio AB* samt *flera kronofogdemyndigheter*, bl. a. de i Göteborgs och Malmö distrikt.

I gruppen av tveksamma remissinstanser ingår bl. a. *länsstyrelsen i Norrbottens län*. Hit hör vidare *kronofogdemyndigheten i Jönköpings distrikt*, som förklarar att införsel och utmätning i lön mot en och samma gäldenär kan komma att handläggas av olika utmätningsmän genom att den sistnämnda exekutionsformen enligt 56 § UL får ske vid alternativa fora. *Kronofogdemyndigheten i Eskilstuna distrikt* påtalar de olägenheter som kan uppkomma därigenom att det ofta inte är känt för en utmätningsman att gäldenären har bytt bostad samtidigt som han behållit sitt arbete.

Förbehållsbelopp och införselbelopp. Föreslagna regler till ledning för bestämmandet av gäldenärens förbehållsbelopp har av *exekutionsväsendets organisationsnämnd* liksom övriga remissinstanser tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Remissgranskningen har emellertid på en del håll föranlett speciella uttalanden.

Socialpolitiska kommittén understryker vikten av att storleken av det belopp som skall förbehållas gäldenären alltid prövas med hänsyn till omständigheterna i det individuella fallet. *Sveriges Radio AB* påpekar att det inte är ovanligt att en utmätningsman i olika ärenden mot samma gäldenär fastställer olika förbehållsbelopp. Enligt bolaget bör ett förbehållsbelopp, som en gång har fastställts i ett införselärende mot viss gäldenär, kunna gälla ytterligare införselbeslut mot samma gäldenär inom giltighetstiden för det första beslutet.

Hovrätten för Västra Sverige anmärker på att uttrycket familj har en i viss mån svävande innebörd och ifrågasätter om inte metoden i InfL att räkna upp de personer till vilka hänsyn skall tas är ägnad att skapa större klarhet för rättstillämpningen. *Socialstyrelsen* åter anser det knappast erforderligt att genom så ingående anvisningar binda prövningen av det belopp som skall förbehållas. Styrelsen är av den uppfattningen att när det i lagtexten talas om familjens behov hänsyn bör tas till alla hushållsmedlemmar med beaktande givetvis av deras resp. ekonomiska ställning. *TCO* utvecklar synpunkter på frågan om åldringar som underhålls av gäldenären skall beaktas vid bestämmandet av det förbehållna beloppet. Enligt *TCO* bör, så länge åldringsvårdsproblemet ännu inte är löst, hänsyn tas till vad som faktiskt utges i form av underhåll i pengar e. d.

Sveriges författareförening erinrar om författarhonorarets specifika karaktär och anser att ett uttalande av beredningen, att beneficium knappast kan få beräknas för längre tid än ett par månader (bet s. 142), vara väl kategoriskt för dessa fall.

Den nya regeln till ledning för utmätningsmannens avgörande av införselbeloppets storlek har i allmänhet lämnats utan erinran. Viss kritik har emellertid framförts. *Hovrätten för Nedre Norrland* avstyrker sålunda föreskriften att vid införselbeloppets bestämmande skall tas skälighänsyn till arbetets mer eller mindre krävande art m. m. Det kan från rent

principiella synpunkter sättas i fråga om en införselsökande bör sättas i ett sämre läge, när gäldenären har ett pressande yrke än eljest. Personer som utövar sina yrken under särskilt riskabla eller eljest fysiskt eller psykiskt krävande förhållanden torde i allmänhet vara förhållandevis väl avlönade. Det synes knappast motiverat att i detta sammanhang sätta dem i ett gynnsammare läge än andra. Eftersom bestämmelsen ger stort utrymme för skälighetsbedömningar, kan den dessutom befaras komma att bereda utmätningsmännen väl stora svårigheter vid tillämpningen.

Kriminalvårdsstyrelsen, riksrevisionsverket samt *länsstyrelsen i Stockholms län* anser att bestämmelsen om arbetets mer eller mindre krävande art etc. är otydlig och behöver preciseras. Länsstyrelsen framhåller att det av ordalagen inte klart framgår vad beredningen har åsyftat. Motiveringen till bestämmelsen synes emellertid tyda på att man velat — med hänsyn till bl. a. växlande förhållanden — uttryckligen lagfästa en rekommendation om smidighet i förfarandet gentemot gäldenären. Bestämmelsens utformning ger enligt länsstyrelsen inte täckning för en sådan innebörd.

Åtgärder mot vissa illojala förfaranden. Förslaget i denna del har rönt stor uppmärksamhet. Remissopinionen är i huvudsak positiv. Ganska många remissinstanser anser t. o. m. att tillämpningsområdet för bestämmelserna kan vidgas till att omfatta samtliga införselbara fordringar. Några få instanser avstyrker emellertid förslaget och anmärker på att utmätningsmännen påläggs alltför vanskliga avgöranden.

Många av de tillstyrkande remissinstanserna vitsordar behovet av det aktuella förslaget. Till de positivt inställda hör bl. a. *socialstyrelsen, länsstyrelsen i Gävleborgs län, åtskilliga kronofogdemyndigheter* och *barnavårdsnämnder* samt *Sveriges advokatsamfund*. Vidare hör hit alla de som vill vidga bestämmelsernas tillämpningsområde så att de omfattar också fall av införsel för skatter och avgifter samt böter och viten, nämligen *Göta hovrätt, länsstyrelserna i Kristianstads, Jämtlands, Västerbottens* och *Norrbottens län* samt *exekutionsväsendets organisationsnämnd*.

Några remissinstanser lämnar förslaget i och för sig utan erinran men framför vissa betänkligheter. *Kronofogdemyndigheten i Eskilstuna distrikt* är sålunda tveksam med hänsyn till svårigheterna för utmätningsmannen att skaffa tillräcklig utredning för tillämpning av bestämmelserna. *Svenska arbetsgivareföreningen* understryker att bestämmelserna måste handhas med varsamhet och inte får begagnas i andra fall än när saken är uppenbar. *TCO* anser närmare anvisningar behövliga för rättstillämpningen.

Föreningen Sveriges häradshövdingar behandlar särskilt den situationen att arbetsgivaren av en eller annan anledning inte har möjlighet att betala gäldenären marknadsmässig lön. Det kan i sådana fall framstå som i hög grad obilligt att tillämpa de föreslagna bestämmelserna. Motiven tyder visserligen på att dessa skall tillämpas med försiktighet. Lagtexten ger emellertid ingen antydning om restriktivitet. Föreningen förordar att, om

bestämmelserna skall behållas, de ges en sådan utformning att stötande resultat vid deras tillämpning undviks.

Bland de avstyrkande remissinstanserna märks *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus* samt *Örebro län*, vilka säger att den här aktuella prövningen av rättssäkerhetsskäl bör tillkomma domstol och inte administrativ myndighet. Liknande uppfattning uttalas av *hovrätten för Västra Sverige*.

Jämkning av underhållsbidrag. Förslaget i denna del har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. På en del håll har emellertid betänkligheter yppats mot en ordning enligt vilken utmätningsmannen skall äga befogenhet att jämka underhållsbidrag. Jämkningsbefogenheten anses vara av så ingripande natur att dess användande helst bör ske efter prövning vid domstol.

Exekutionsväsendets organisationsnämnd tillstyrker förslaget med hänsyn till att domstolarnas avgöranden många gånger inte innebär någon prövning av om ett underhållsbelopp är skäligt. *Göta hovrätt*, som lämnar förslaget utan erinran, anser att något bärande skäl för att vid jämkning göra skillnad mellan olika slags underhållsbidrag knappast finns. Enligt hovrätten bör jämkning för olika slags familjerättsliga fordringar kunna ske på samma sätt som föreslås beträffande bidrag enligt 5 kap. 5 § GB.

JK godtar förslaget men förklarar att tillämpningen bör följas med uppmärksamhet. Enligt *JK* finns behov av ett centralt organ för vägledning och tillsyn beträffande utsökningsrättens tillämpning.

Hovrätten för Västra Sverige, som är skeptisk mot förslaget, förklarar att, om utmätningsmannen skall få befogenhet att jämka bidrag, det bör föreskrivas skyldighet att höra den underhållsberättigade innan beslut fattas. Också *några kronofogdemyndigheter* ser på förslaget med viss oro.

2.5. Andra frågor beträffande löneutmätning

2.5.1. Lagberedningen

Allmänt. Beredningen framhåller, att i den mån exekution i lön skall få förekomma vid sidan av införselinstitutet det bör vara under väsentligt mera restriktiva villkor. Beredningen anser emellertid att, även om återhållsamhet iakttas, utmätning i lön kan bli mera betydelsefull än den är nu, eftersom antalet löntagare procentuellt ökar och lönerna har blivit långt rikligare än tidigare och får antas komma att stiga ytterligare. Ändamålsenligt reglerad är utmätning i lön förenad med flera uppenbara praktiska fördelar jämförd med andra utmätningsformer. För utmätningsmannen är det sålunda minst arbetskrävande att verkställa en exekution genom ett betalningsförbud. Vidare är verkställigheten inte, som vid utmätning i lösöre, förenad med realisationskostnader eller realisationsförlust. I fråga om lösöre kan verkställigheten däremot medföra en betydande värdeförstöring för gäldenären.

Beträffande de villkor som från angivna utgångspunkter bör gälla för utmätning i lön har beredningen inte ansett det lämpligt att begränsa användningen av denna exekutionsform till vissa kategorier av fordringsanspråk. I stället har beredningen försökt att på andra sätt förebygga, att utmätning i lön blir för betungande (67 b § i förslaget till lag om ändring i UL). Härvid har beredningen till en början föreslagit viss tidsbegränsning. Löneutmätning skall inte få tillämpas mer än ett visst antal månader varje kalenderår. Vidare har beredningen för utmätning av vanliga löpande löneinkomster uppställt en särskild förutsättning. Denna innebär krav på att gäldenären skall ha visat ovilja att göra rätt för sig. Beredningen har även föreslagit att gäldenären vid löneutmätning skall förbehållas ett betydligt vidsträcktare beneficium än vid införsel. Slutligen har beredningen föreslagit särskilda bestämmelser till förebyggande av att gäldenären berövas medel som är avsedda för semester.

Beredningen framhåller, att löneutmätning i den föreslagna ordningen inte kan användas annat än när gäldenären har jämförelsevis rikliga inkomster eller om han, som ofta är fallet med yngre arbetstagare, saknar familj och har begränsade utgifter för eget behov.

Tidsbegränsning. Beredningen föreslår, att det inte utan gäldenärens medgivande skall få ske utmätning i lön i allmänhet under längre tid än tre månader eller, om särskilda skäl föreligger, sex månader under ett och samma kalenderår. Regeln i ämnet hänför sig inte till varje särskild fordran, för vilken utmätning söks, utan anger i vilken utsträckning gäldenärens lön över huvud taget får tas i anspråk genom utmätning.

För att gäldenären inte skall bli alltför hårt betungad föreslår beredningen vidare, att utmätning inte under två kalenderår efter varandra får ske så, att lönen kommer att i en följd eller utan större uppehåll tas i anspråk under längre tid än tre resp. sex månader.

Enligt beredningen kan det av olika skäl ligga i gäldenärens intresse att få medge en i tiden utsträckt tillämpning av löneutmätningen. Han kan t. ex. vilja skydda annan egendom mot utmätning. Beredningen anser emellertid att gäldenärens medgivande lämpligen inte bör vara ovillkorligt bindande. Beredningen föreslår därför, att gäldenären skall äga återkalla medgivandet när utmätning har tillämpats sex månader eller väsentligt ändrade förhållanden har inträtt. Gäldenärens medgivande får anses hänföra sig bara till den fordran som är aktuell i målet. Om ytterligare en fordran tillkommer och gäldenären inte medger att den längre tiden tillämpas också för den fordringen, kan den nytillkomna utmätningssökanden få vänta till nästa år om utrymme för löneutmätning under det löpande året inte längre finns.

Vad som nu sagts om utmätning av lön i allmänhet gäller inte alla arbetsersättningar. Beredningen skiljer i sitt förslag mellan lön i allmänhet och *ackordslön, provision eller annat som inestår för längre tid än en månad.*

Till den sistnämnda gruppen har även förts lön som gäldenären har låtit innestå hos arbetsgivaren efter förfallodagen.

Innestående fordringar på intjänad ackordslön, provision eller liknande kan uppgå till stora belopp. Beredningen påpekar, att i den mån lön utmäts f. n. det främst är sådana fordringar som tas i anspråk. Beredningen har inte ansett tillrådligt att begränsa denna möjlighet för mycket. Enligt förslaget skall därför när fråga är om ackordslön etc. som innestår för längre tid än en månad utmätning kunna ske utan sådan tidsbegränsning som förutsätts beträffande lön i allmänhet. Tiden av en månad har valts med tanke på att tidlön i normala fall betalas ut med högst en månads mellanrum. Om ackordslön eller liknande ej har innestått så lång tid som en månad när utmätning beslutas, blir ersättningen att behandla som vanlig lön. Reglerna om utmätning av vanlig lön blir också tillämpliga på ackordsöverskott eller liknande som intjänas och förfaller till betalning medan förordnande om löneutmätning gäller.

Betalningsovilja. För att utmätning av lön i allmänhet skall få ske föreslår beredningen ytterligare ett villkor, nämligen att det skall vara uppenbart att gäldenären underlåter att skäligen efter förmåga göra rätt för sig. Detta villkor gäller dock inte om gäldenären samtycker till löneutmätningen.

Även när det gäller det nu berörda villkoret gör beredningen skillnad mellan lön i allmänhet och ackordslön m. m. som enligt det förut sagda undantagits från tidsbegränsningen. För utmätning i ackordslön och jämförda ersättningar uppställs sålunda inte villkoret att betalningsovilja från gäldenärens sida skall visas föreligga.

Motivet till att utmätning i lön i allmänhet föreslås få ske bara när det nämnda villkoret är uppfyllt är, att beredningen har velat föreskriva en starkt restriktiv förutsättning för sådan utmätning. Denna förutsättning är givetvis uppfyllt, om gäldenären nonchalerar sina skyldigheter över lag. Den omständigheten att förfallna skulder utestår oguldna är emellertid inte i och för sig tillräcklig, om gäldenären anstränger sig att i rimlig omfattning efter hand fullgöra vad honom åligger. Man kan härvid inte begära, att han behandlar alla borgenärer lika. Sålunda bör han kunna i första hand betala hyra, telefonräkning och annat dylikt, som inte kan försummas utan omedelbara och för hans fortkomst menliga påföljder. Ej heller bör gäldenären lastas, om han i annat fall ger småskulder ett visst företräde. Det kan emellertid förekomma, att en gäldenär godtyckligt åsidosätter viss skuld som han av en eller annan anledning inte vill betala. I en sådan situation kan utmätning för den fordringen komma i fråga, oaktat gäldenären i övrigt sköter sina åligganden. Likaså räcker det att gäldenären, om han inte har annan utestående skuld än den som är aktuell i ärendet, har nonchalerat denna. I övrigt skall naturligtvis hänsyn tas till storleken av gäldenärens inkomster, hans försörjningsbörda m. m.

Beneficium. Beredningen framhåller, att gäldenären bör få åtnjuta ett väsentligt större beneficium vid utmätning i lön än vid införsel. Enligt förslaget skall förordnande om utmätning inte omfatta mer än vad gäldenären uppenbart kan undvara utan intrång i vad som fordras för hans försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Skälig hänsyn skall tas till arbetets mer eller mindre krävande art och de omständigheter under vilka det utförs. Beneficiet föreslås också bli större vid utmätning i lön än vid annan utmätning.

Vid prövningen av hur mycket gäldenären kan undvara bör i första hand beaktas hans behov under den tid som löneutmätningen är avsedd att fortgå och tiden närmast därefter. Om utmätning av ett ackordsöverskott eller annan särskild ersättning har skett och det därefter blir aktuellt att verkställa utmätning i vanlig lön, måste utmätningens mannen beakta det redan gjorda ingreppet. Enligt beredningen ligger det i sakens natur att utmätningens mannen kan och bör ta viss hänsyn till gäldenärens inställning, när han bestämmer hur mycket som skall förbehållas denne.

Beredningen anser, som förut har framgått, att tidsbegränsning av löneutmätning inte är lämplig beträffande fordran på ackordslön, provision eller annan ersättning, som inestår för längre tid än en månad. Beredningen föreslår därför, att gäldenären på annat sätt bereds ett i huvudsak likvärdigt skydd. Vid tillämpning av regeln om beneficium skall sålunda, om förordnandet avser ackordslön eller liknande, som inestår för längre tid än en månad, särskild hänsyn tas till detta förhållande. En del av ackordslönen bör i enlighet härmed regelmässigt undantas för framtida behov. Utmätningens mannen bör om möjligt tillse, att gäldenären under loppet av ett och samma kalenderår inte ställs sämre än om han hade varit tidsavlönad.

Semestermedel. Beredningen föreslår, att det om möjligt skall undvikas att lönen tas i anspråk under gäldenärens semester eller i omedelbar anknytning till den. Lön som förfaller närmast före, under eller omedelbart efter gäldenärens semester skall sålunda i princip vara skyddad. Att ovillkorligt förbud inte har uppställts mot utmätning under sådan tid sammanhänger med att vissa kategorier arbetstagare har möjlighet att sprida sin semester och kan tänkas utnyttja denna möjlighet för att försöka hindra löneutmätning.

Vid utmätning av ackordslön eller liknande, som inestår för längre tid än en månad, skall inte tillämpas den för andra fall föreslagna regeln om skydd för lön, som förfaller i anslutning till gäldenärens semester. Enligt beredningen skulle det föra för långt att resa hinder mot utmätning av sådana ersättningar. Gäldenärens behov under semester bör tillgodoses genom en därefter anpassad tillämpning av beneficiumregeln.

Vidare föreslår beredningen en regel till skydd för ersättning som utgår i stället för semester. Här åsyftas främst semesterersättning enligt 5 § lagen den 17 maj 1963 (nr 114) om semester men även särskild semesterlön en-

ligt 4 § samma lag. Det föreslagna förbudet mot utmätning är begränsat till fall, när utmätningen skulle strida mot ändamålet med ersättningen. Härigenom ges möjlighet att använda utmätning i sådana undantagssituationer som när fråga är om indrivning av betalning för resebiljetter eller liknande som borde ha betalats med den aktuella ersättningen. Utmätning blir vidare enligt förslaget möjlig under förutsättning av gäldenärens samtycke.

Inom vissa branscher — t. ex. byggnadsindustrin, bleck- och plåtslagerifacket samt väg- och vattenbyggnadsfacket — tillämpas det systemet att arbetsgivaren betalar in arbetstagarens semestermedel till en särskild kassa, där beloppet sedan inestår till dess arbetstagaren anmäler att han ämnar ta semesterledighet. Även dessa medel kan vara att räkna som antingen semesterlön eller semesterersättning och bör enligt beredningens mening vara skyddade mot utmätning. Trots att skydd i viss utsträckning följer av vad som redan har föreslagits i detta sammanhang, har beredningen ansett det lämpligt att uttryckligen föreskriva förbud mot utmätning i här avsedda fall.

Förfarandet. Beredningen föreslår beträffande tillvägagångssättet vid utmätning i lön, att förordnande om utmätning får meddelas beträffande lön som förfaller under viss i förordnandet angiven tid eller beträffande viss avlöningspost (67 b § 2 första st. i förslaget till lag om ändring i UL). Förordnande som avser bara viss avlöningspost kan komma i fråga, när utmätningensfordringen täcks av den disponibla delen av löneposten.

I fråga om förfarandet i övrigt vid löneutmätning och vad som äger samband därmed har beredningen särskilt föreslagit att i tillämpliga delar skall gälla vad som är föreskrivet om införsel. Det har tillagts att detta även gäller reglerna om straff och annan påföljd, när meddelat beslut inte iakttas (67 a § 3 mom. i förslaget till lag om ändring i UL).

Beredningen understryker, att endast själva förfarandet vid löneutmätning skall regleras av bestämmelserna om införsel. Däremot skall beträffande förutsättningarna för erhållande av utmätning, utmätningensmans behörighet, förmånsrätt på grund av verkställd utmätning, verkan av gäldenärens konkurs och annat sådant UL:s regler om utmätning i allmänhet gälla, i den mån inte förslaget upptar särskilda bestämmelser för här avsedda fall. Beredningen lämnar exempel på en hel del bestämmelser i UL som i överensstämmelse härmed skall iakttas vid löneutmätning (bet. s. 259).

Beredningen erinrar om att enligt huvudregeln utmätning skall sökas där gäldenären har sitt hemvist (56 § 1 mom. UL). Enligt beredningen torde emellertid särskilda bestämmelser fordras för de fall då fråga om löneutmätning uppkommer hos annan utmätningensman än utmätningensmannen i gäldenärens hemvist (56 § 2 mom. UL). Visserligen torde borgenär, som önskar erhålla utmätning av gäldenärens lön, komma att normalt vända sig till utmätningensmannen i gäldenärens hemvist. Fråga om löneutmätning kan dock ibland aktualiseras hos utmätningensmannen i den ort från vilken

lönen utbetalas. Beredningen anser det lämpligt att frågan om löneutmätning i ett sådant fall överlämnas till utmätningssmannen i gäldenärens hemort. Bestämmelse härom kan enligt beredningen meddelas av Kungl. Maj:t.

2.5.2. Yttrandena

Allmänt. De nya bestämmelserna om utmätning i lön har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna.

Bland de allmänna uttalanden som görs kan nämnas följande. *Hovrätten för Västra Sverige* understryker, i likhet med många andra instanser, att bestämmelserna om löneutmätning utgör den betydelsefullaste nyheten i betänkandet. *Försäkringsinspektionen* finner beredningens förslag ändamålsenligt och väl ägnat såväl att administrativt förenkla som att väsentligt effektivisera institutet utmätning i lön. De föreslagna bestämmelserna om utmätning i lön är enligt *Föreningen Sveriges kronofogdar* synnerligen angelägna. Föreningen anser inte, trots att bestämmelserna i viss utsträckning får anses vara förlämpligen komplicerade, att några allvarliga erinringar är påkallade. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* förklarar att för löntagare i gemen torde de av beredningen föreslagna reformerna — innebärande effektivare löneutmätning men liberalare beneficium — framstå som en fördel. Andra instanser som åtminstone principiellt är välvilligt inställda till det reformerade löneutmätningssinstitutet är t. ex., förutom åtskilliga kronofogdemyndigheter, *socialstyrelsen*, *länsstyrelsen i Jämtlands län*, *Föreningen Sveriges häradsövdingar* samt *TCO*.

Kritiska synpunkter, i regel dock beträffande begränsade moment i förslaget, förekommer i en del yttranden.

Arbetsmarknadsstyrelsen finner att den faktiska tillämpningen av de föreslagna reglerna sannolikt inte kan bli så restriktiv att — som beredningen förutsätter — utmätning i lön kan användas bara när gäldenären har jämförelsevis rikliga inkomster eller, om han saknar familj, har begränsade utgifter för eget behov. Styrelsen är inte säker på att förslaget är lämpligt avvägt för den händelse att utmätning i lön skulle komma att utnyttjas i betydande omfattning för indrivning av bl. a. affärsfordringar inom kredithandeln.

Från andra håll anmärker man däremot på beredningens återhållsamhet när det gäller utmätning i lön och menar att bestämmelserna bör ändras så att borgenärerna får större möjligheter till löneutmätning. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* åberopar till stöd för en sådan åsikt bl. a. att utmätning i lön — i den mån den är praktiskt genomförbar — är den form av utmätning som ger det bästa resultatet. Enligt länsstyrelsen är det vidare vanligt att gäldenär, då han har delgivits sökt utmätning, med lönedel frivilligt betalar skulden till utmätningssmannen för att därigenom förhindra utmätning i annan egendom. En annan instans som anser att beredningen varit för återhållsam är *Sveriges lantbruksförbund*.

En del remissinstanser lägger vid bedömningen vikt vid den verkan förslaget får för arbetsgivarna. Hit hör flera handelskammare och Stockholms stadskollegium. Stadskollegiet förklarar, att de nya reglerna om utmätning i lön leder till ökad administrativ belastning för arbetsgivarna och också kan innebära ett irritationsmoment i anställningsförhållandet. Med hänvisning härtill förutsätter kollegiet att den nya utmätningensformen tillämpas restriktivt. Svenska stadsförbundet motsätter sig inte förslaget med hänsyn till de otvivelaktiga fördelar som är förenade med det men framhåller angelägenheten av att uppkommande olägenheter för arbetsgivarna i möjligaste mån elimineras. Enligt Svensk industriförening, som representerar den mindre och medelstora industrin i landet, är det nödvändigt att arbetsgivarna får vederlag för det arbete som här kommer i fråga. Föreningen påpekar att dess medlemsföretag har betydande svårigheter att utföra det merarbete, som exekutionsärendena medför, eftersom företagen regelmässigt har små kamerala resurser.

Exekutionsväsendets organisationsnämnd anser att all exekution i lön helst bör ske under gemensam form, oavsett exekutionsfordringens karaktär. Från praktisk och organisatorisk synpunkt hade det varit en fördel, om den föreslagna vidgade möjligheten till utmätning i lön hade kunnat inordnas under införsellagen. Som nämnden finner det synnerligen angeläget att möjlighet till utmätning i lön snarast erhålls, vill nämnden emellertid inte motsätta sig den principiella utformningen av förslaget. Liknande synpunkter anförs av flera andra remissinstanser.

Tidsbegränsning. De föreslagna bestämmelserna om tidsbegränsning av löneutmätning har godtagits av flertalet remissinstanser, t. ex. hovrätten för Nedre Norrland, flera länsstyrelser såsom de i Örebro och Jämtlands län samt exekutionsväsendets organisationsnämnd.

Kritiska synpunkter har emellertid framkommit från några håll. JK medger, att vad som föreslås är lätt att tillämpa men framhåller att föreskriften att utmätning om möjligt bör undvikas under och i samband med gäldenärens semester kan föranleda att tiden som står till buds för löneutmätning blir alltför kort. JK förordar generell utsträckning av tiden för utmätning i lön till sex månader. Sistnämnda tanke framförs också av några handelskammare, Föreningen Sveriges kronofogdar och KF.

Kronofogdemyndigheten i Eskilstuna distrikt och Sveriges advokatsamfund uttalar sig till förmån för en utsträckning av tiden ända till nio månader. Advokatsamfundet anför till stöd för sin ståndpunkt följande.

Med hänsyn till de generösa beneficiumregler som förslaget innefattar föreligger i princip ej hinder för obegränsad utmätning i lön. Av översikten över rättsreglerna i vissa länder på kontinenten framgår också att någon begränsning i likhet med den av beredningen föreslagna där i allmänhet icke tillämpas. Emellertid delar styrelsen beredningens uppfattning att gäldenären bör ha rätt att under viss tid av året disponera sin lön utan andra exekutionsingrepp än vad som kan föranledas av lagen om införsel. En så-

dan begränsning av möjligheten till utmätning innebär en för gäldenären påtaglig stimulans och kan på sikt vara fördelaktig även för borgenären. Den tid under vilken utmätning i lön icke må ske bör med beaktande av båda dessa synpunkter bestämmas till tre månader under ett kalenderår.

Svensk industriförening åter tänker sig en ändring i förslaget så att för varje borgenärs fordran utmätning får äga rum under högst tre månader varje år.

KF påpekar, att det torde vara svårt för utmätningssmannen att avgöra om särskilda skäl föreligger för en förlängning av den vanligen medgivna tiden för löneutmätning och att därför en fixerad tid utan möjlighet till förlängning bör gälla. *Hovrätten för Västra Sverige* föreslår, att en förlängning av tremånaderstiden bara skall få förekomma med hänsyn till fordringens art. Hovrätten anser, att den något oklara innebörden av uttrycket »särskilda skäl» i beredningsförslaget kan medföra inte obetydliga komplikationer i processen inför utmätningssmannen.

Betalningsovilja. Den särskilda förutsättningen för utmätning i vanlig lön har visserligen lämnats utan erinran av *flera länsstyrelser* och åtskilliga andra remissinstanser men har samtidigt av många instanser utsatts för skarp kritik. En hel del har ansett att förutsättningen bör få falla bort. Hit hör *exekutionsväsendets organisationsnämnd*, som bl. a. framhåller att det tänkta förfarandet inte så lätt kan inpassas i den vanliga handläggningen inför utmätningssmannen. Nämnden anser att de övriga förutsättningarna för löneutmätning — framför allt ett väl tilltaget beneficium och tidsbegränsningen — i tillräcklig utsträckning tillgodoser gäldenärens berättigade krav på återhållsamhet vid utmätningen. Andra remissinstanser som också är av den uppfattningen att förutsättningen bör utmönstras är, förutom *några handelskammare* och *kronofogdemyndigheter*, bl. a. *KF* och *Sveriges advokatsamfund*. *KF* finner det för sin del uppenbart att, om borgenär hos utmätningssman ansöker om utmätning, han tidigare hos gäldenären har gjort fåfänga försök att få ut sin fordran.

Fullt så långt som till krav på att den särskilda förutsättningen för utmätning i vanlig lön skall utgå sträcker sig inte andra kritiskt inställda remissinstanser, som *JK*, *Göta hovrätt*, *hovrätten för Västra Sverige* och *Svenska sparbanksföreningen*. De nöjer sig med att uttala betänkligheter och föreslå jämkningar i lagtexten.

LO avstyrker den föreslagna olikheten vid utmätning i vanlig lön och i ackordslön etc. och menar att den särskilda förutsättningen som föreslagits beträffande utmätning i vanlig lön skall gälla vid all slags löneutmätning.

Beneficium. Den föreslagna regeln om beneficium har i allmänhet godtagits. Till de positivt inställda remissinstanserna hör *hovrätten för Västra Sverige*, *hovrätten för Nedre Norrland*, *LO* och *TCO*. I några yttranden framförs emellertid kritik. *Svenska bankföreningen* finner det sålunda inte erforderligt med ett så vidsträckt beneficium som föreslås. Enligt förening-

en kan det befaras att löneutmätningens institutet blir utan egentlig praktisk betydelse, om rätten att ta lön i anspråk underkastas en så snäv begränsning som innefattas i beneficiumregeln. Detta skulle enligt föreningens mening vara beklagligt. Bankföreningen hemställer därför, att beneficiumregeln ges det innehållet att förordnande om löneutmätning inte får avse mer än gäldenären kan undvara utan intrång i vad som fordras för hans försörjning och fullgörande av honom åvilande underhållsskyldighet samt utan väsentlig olägenhet i övrigt. Också andra remissinstanser, t. ex. *JK* och *Svenska sparbanksföreningen*, anser att förslaget ger gäldenären ett alltför stort beneficium vid löneutmätning. *Tjänstemannaföreningen vid kronofogdemyndigheten* uttalar sig till förmån för att enhetliga normer fastställs för gäldenärens beneficium.

Semestermedel. Förslaget om utmätningsskydd för semestermedel har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Från flera håll har förslaget emellertid kritiserats. Till de kritiskt inställda remissinstanserna hör *Göta hovrätt*, *länsstyrelserna i Uppsala* och *Gotlands län*, *KF*, *Föreningen Sveriges stadsdomare* och *Föreningen Sveriges rättshjälpsjurister*. De ifrågasätter alla om gäldenärens intresse av semesterpengar väger så tungt, att det bör ta över borgenärens rätt att få betalning för sin exigibla fordran.

LO vill komplettera regleringen med en bestämmelse om att utmätning efter en period av sjukdom eller arbetslöshet under minst 14 dagar får ske först efter det att en viss tid har förflutit, förslagsvis tre månader.

Hovrätten för Västra Sverige är visserligen positivt inställd till förslaget men förklarar att semesterersättning bör vara helt utmätningsskyddad.

TCO framhåller att syftet med det föreslagna skyddet mot utmätning av semesterersättning är att gäldenären inte skall berövas medel som är avsedda för hans semester samt att detta klarare borde framgå av motiven.

Förfarandet. Förslaget har i allmänhet lämnats utan erinran. *Exekutionsväsendets organisationsnämnd* utvecklar emellertid vissa kritiska synpunkter. Nämnden erinrar om att *UL:s* regler om behörig utmätningsskydd skall gälla vid löneutmätning. Detta kan medföra dels att en borgenär begär utmätning hos utmätningsskyddsmannen där gäldenären är bosatt och en annan hos den utmätningsskyddsmannen där arbetsgivaren finns. Vidare kan det inträffa att införsel begärs hos utmätningsskyddsmannen där gäldenären är bosatt och att utmätning begärs av annan borgenär hos utmätningsskyddsmannen, där arbetsgivaren finns. Reglerna om samverkan mellan utmätningsskyddsmännen bör visserligen medföra att utmätningsskyddsmannen i hemorten underrättas men erfarenheten visar, att detta mången gång förbises eller inte hinns med. Enligt nämndens mening kräver samordningsbehovet i dessa fall att samma behörighetsregel gäller vid löneutmätning som vid införsel.

Nämnden påpekar vidare att tidpunkten för redovisning kan synas tillhöra förfarandereglererna men av beredningens motiv att döma skall ändå 6 kap. *UL* iakttas vid löneutmätning. Eftersom det också i andra fall är svårt att

avgöra vilka regler som är rena förfaranderegler anser nämnden det nödvändigt, att i UL direkt ange vilka bestämmelser i införsellagen som skall tillämpas vid löneutmätning.

Göta hovrätt och *hovrätten för Västra Sverige* är också av den uppfattningen att hänvisningen till införselreglerna bör klargöras genom att tillämpliga lagrum i införsellagen anges i lagtexten. Det är vidare enligt den sistnämnda hovrätten oklart under vilka förutsättningar hävning av löneutmätning kan ske (jfr bet. s. 261).

2.6. Galdenärens beneficium vid sakutmätning

Beträffande gällande rätt hänvisas till 2.1.1. Redogörelse för tidigare reformer och för utländsk rätt finns i SOU 1964:57 s. 202—217.

2.6.1. Lagberedningen

Beredningen framhåller följande **a l l m ä n n a s y n p u n k t e r**. Gällande beneficium vid sakutmätning anses knappt tilltaget. Lagstiftningen på området motsvarar inte nutida åskådning utan kräver en genomgripande nydaning för att anpassas till tidens krav.

Vid övervägande av grunderna för en reform behandlar beredningen till en början frågan, om beneficiet bör differentieras med hänsyn till beskaffenheten av borgenärens fordran. Det anses i och för sig tänkbart att klassificera olika fordringar efter deras typiska angelägenhetsgrad, t. ex. så att beneficium i lösöre och liknande blir mindre när det gäller att genom utmätning ta ut vissa skadeståndsanspråk. Uppgiften att på det sättet värdera olika slags fordringar är emellertid svår, och rättssystemet torde därigenom bli alltför komplicerat. Beredningen har därför utgått från att olika fordringar bör behandlas lika i förevarande avseende. Beneficium bör med denna utgångspunkt bestämmas på ett sätt som åtminstone genomsnittligt är skäligt beträffande fordringsanspråk i allmänhet. Den särskilda bestämmelsen i bötesverkställighetslagen bör dock behållas.

Beredningen framhåller, att frågan om beneficium bör bestämmas liberalt eller relativt snävt i första hand får bedömas med hänsyn till önskemålet att upprätthålla en tillfredsställande betalningsmoral. Härvid är man hänvisad till en allmän skälighetsbedömning. I sammanhanget skall beaktas inte bara den allmänna standardhöjningen utan också formerna för den nutida produktionen och distributionen i allmänhet. I sistnämnda hänseende påpekas att storföretag visserligen vid mera intensiv försäljning ofta kan gardera sig för det fallet att betalning uteblir i större omfattning, genom att slå ut den uppkommande förlusten på konsumenterna i form av något förhöjda priser. Emellertid är det inte önskvärt att konsumenterna belastas med en kännbar förhöjning som beror på att andra köpare underlåter att fullgöra sina förpliktelser. Beredningen framhåller att samma syn-

punkter som nu har anförts beträffande produktion och distribution i viss utsträckning kan läggas på bankers och andra kreditinstitutioners kreditgivning. När det gäller indrivning av fordringar som tillkommer mindre företagare, hantverkare och privatpersoner kan förlusten på en viss fordran ibland bli mycket kännbar för borgenären. Enligt beredningen måste vid bestämmande av reglerna om beneficium alla de nu angivna omständigheterna beaktas. Likaså bör uppmärksammas de fall när sådana kvalificerade anspråk, som hos löntagare blir föremål för införsel, hos andra måste tas ut genom utmätning.

Beredningen uttalar, att i stort sett redan hotet om exekution verkar upprätthållande på betalningsmoralen. Men också i de enskilda fallen leder hotet om utmätning, på samma sätt som hot med konkurs, i stor utsträckning till att gäldenären betalar sin skuld. En bidragande orsak härtill är ofta, att försäljning av utmätt lösöre ger så dåligt resultat att exekutionen för ägaren innebär en betydande värdeförstöring. Om man vill driva effektiviteten av detta påtryckningsmedel långt, borde lösörebenediciet sättas lågt. Enligt beredningens mening bör emellertid lagstiftaren inte avsiktligt begagna sig av det hot om värdeförstöring som exekution i lösöre dessvärre ofta måste medföra. — Det kan här anmärkas, att dessa uttalanden av beredningen härrör från tiden före 1967 års reformer i utsökningslagstiftningen (SFS 1967: 140), vilka bl. a. syftade till att minska risken för värdeförstöring (jfr prop. 1967: 16 s. 107 och 129—135).

Beredningen påpekar vidare, att önskemålet att upprätthålla betalningsmoralen ibland måste komma i strid med socialvårdens synpunkter. De sociala synpunkterna för dock mycket långt om de fullföljs konsekvent. Också den som åtnjuter socialt stöd måste i viss utsträckning kunna bli föremål för exekutiva åtgärder. Beredningen anser att det allmänna vid exekutivt uttagande av egna fordringar bör väga nyttan av exekutionens fullföljande mot risken för ogynnsamma reaktioner, t. ex. att gäldenären och hans familj faller socialvården till last. Sådana avvägningar torde göras redan nu. Bestämmelser härom kan lämnas i föreskrifter av instruktionsmässig natur. Beredningen anser vidare att särskilda hänsyn skall tas till sådana fall när gäldenären är arbetslös.

Sammanfattningsvis uttalar beredningen att reglerna om beneficium i huvudsak torde kunna bestämmas till vad som under ordinära förhållanden får anses skäligt att gäldenären och hans familj får behålla. Mot bakgrunden härav har beredningen tagit upp olika kategorier egendom till behandling och sammanfört sina förslag i ämnet i 65 § UL.

1. **Kläder och annan personlig utrustning.** Beredningen föreslår att från utmätning skall tas undan kläder och andra föremål, som tjänar uteslutande till gäldenärens personliga bruk, intill skäligt värde. Någon fast värdegräns föreslås alltså inte. Utmätningsskyddet bör avse den rent personliga utrustningen. Till »kläder» hänförs bl. a. vanliga arbetskläder och

tjänstedräkt. Med »andra föremål som tjänar uteslutande till gäldenärens personliga bruk» avses i första hand föremål som gäldenären behöver för att reda sig, såsom glasögon, hörapparat och protes, eller eljest normalt bär på sig, såsom fick- eller armbandsur, förlovnings- och vigselringar samt enklare smycken. Även föremål som inte används i dagligt bruk inbegrips emellertid. Vidare omfattar regeln andra vanliga föremål som gäldenären personligen behöver, såsom toalettartiklar och skrivmateriel.

Bedömningen om egendomen sammanlagt håller sig inom skäligt värde bör i allmänhet kunna ske efter relativt summariska grunder. Beredningen förordar att man särskilt skall beakta, om gäldenären eller någon i hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom (65 § 2 mom. andra punkten). Det bör kunna komma i fråga att ta undan exempelvis invalidfordon, särskilda behandlingsanordningar och andra dylika hjälpmedel, även om värdet är mera betydande.

2. Bohag. Beredningen föreslår utmätningsskydd för möbler, husgeråd och annan utrustning som gäldenären behöver för ett anspråkslöst hem och dess skötsel. Vid bedömningen av vilka föremål som för hemmets del kan tas undan bör en viss standardisering eftersträvas. Även lokala förhållanden och särskilda personliga omständigheter får emellertid beaktas. Beredningen förordar att också när det gäller utrustningen i hemmet hänsyn skall tas till om gäldenären eller någon i hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom. Är gäldenärens hustru sjuk, kan det t. ex. vara behövt att ta undan arbetsbesparande hushållsmaskiner i större utsträckning än annars.

Beredningen framhåller i sammanhanget att förslaget ger utmätningsmännen möjlighet att ta hänsyn till de ändringar i den allmänna uppfattningen som en fortsatt standardhöjning och utvecklingen i övrigt kan komma att medföra. Föremål som i dag anses ha en viss lyxkaraktär kan om något decennium ha kommit i var mans ägo och betraktas som normal utrustning för ett hem.

3. Arbetsredskap m. m. Beredningen föreslår skydd för viss utrustning som behövs för gäldenärens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning. Från utmätning skall enligt förslaget tas undan arbetsredskap och annan utrustning som fordras för dessa ändamål samt djur, foder o. d. som i övrigt behövs för gäldenärens försörjning, allt i den mån sammanlagda värdet inte överstiger 3 000 kr.

Utmätningssmannens bedömning beträffande vilken utrustning som skall tas undan måste i varje särskilt fall grunda sig på arten av förvärvsverksamhet eller slaget av yrkesutbildning. Utmätningsskyddet kan avse maskiner, kreatur, verktyg, fordon, inventarier, facklitteratur osv. Begränsningarna ligger i behovsprövningen och det maximum som regeln om 3 000 kr. utmärker.

Beredningen har övervägt att — efter mönster av föreskriften i 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring — förordna en indexreglering av beloppet 3 000

kr. Att på en enstaka punkt genomföra en så betydelsefull nyhet har emellertid inte ansetts lämpligt. Skulle frågan om indexreglering av de fasta belopp som förekommer på olika ställen i vår lagstiftning tas upp till samfällad bedömning, bör däremot det nu ifrågavarande beloppet uppmärksammas.

Beredningen påpekar, att skyddet för djur, foder o. d. som i övrigt behövs för gäldenärens försörjning har tagits upp främst med tanke på personer, som har sin egentliga förvärvsverksamhet utom jordbruket men ändå har viss anknytning till denna näring, t. ex. skogs- och industriarbetare med smärre jordbrukslägenheter. För gäldenärer som helt är hänvisade till jordbruket för sin försörjning lär det sålunda inte vara möjligt att med stöd av regeln om 3 000 kr. hålla rörelsen intakt.

Det föreslås att regeln om 3 000 kr. skall kunna genombrytas om gäldenären eller någon i hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom och synnerliga skäl föreligger. Härigenom öppnas möjlighet att när omständigheterna är särskilt ömmande låta en partiellt arbetsför person behålla egendom, som han behöver för att kunna försörja sig genom eget arbete men som har ett värde överstigande 3 000 kr.

4. Föremål med särskilt personligt värde. Beredningen föreslår, att från utmätning undantas föremål med sådant personligt värde för gäldenären att det måste anses uppenbart obilligt att ta egendomen i anspråk. Syftet är att hindra utmätning i vissa fall, när denna med hänsyn till egendomens affektionsvärde skulle vara stötande. Beredningen nämner som exempel familjeporträtt, familjearkiv, hederstecken, hedersgåvor och idrottspriser. Skyddsregeln bör också med försiktighet kunna tillämpas på egendom, som har karaktären av bruksföremål men som ändå för ägaren representerar stort personligt värde, t. ex. föremål för hobby- eller fritidsändamål, enklare musikinstrument och vissa idrottsredskap. Dock är det inte avsett att i regel några större värden skall kunna skyddas. I fråga om föremål som pietetsfullt har bevarats i släkten och fått antikvärde kan det emellertid vara skäligt att undantag görs från utmätning, även om det ekonomiska värdet vid försäljning inte är obetydligt.

5. Hyresrätt. Beredningen framhåller, att frågan om utmätningsskydd för bostäder och arbetslokaler har övervägts. Det erinras om bestämmelsen i bötesverkställighetslagen, att nödig bostad inte får tas i mät. Härutöver finns i svensk rätt inte några regler som har till direkt syfte att bereda utmätningsskydd av ifrågavarande slag. Att allmänt införa regler om skydd mot utmätning av fast egendom eller tomträtt har dock ansetts föra för långt.

Beredningen anser, att det med större fog kan ifrågasättas att införa visst skydd mot utmätning av bostadsrätt. Frågan om lämpligt skydd för bostadsrättsinnehavare torde dock med större fördel lösas inom bostadsrättslagstiftningens ram. Beredningen lämnar därför den frågan därhän.

Beträffande hyresrätt förordar beredningen emellertid visst utmätningsskydd.

skydd utöver det som följer redan därav att hyresrätt i regel inte får överlåtas utan hyresvärdens samtycke. Det föreslås, att hyresrätt till lägenhet, som tjänar till stadigvarande bostad för gäldenären eller behövs för hans förvärvsverksamhet, inte skall få utmätas, även om den på grund av hyresvärdens samtycke eller av annan anledning får överlåtas.

Vad angår arrende har beredningen inte ansett det praktiskt möjligt att ge en allmän regel om skydd mot utmätning.

6. Erforderligt underhåll. Beredningen föreslår utmätningsskydd för pengar, banktillgodohavande, annan fordran och förnödenheter, i den mån de skäligen fordras för underhåll åt gäldenären intill dess inkomst som täcker behovet är att vänta, dock högst för en månad, om ej synnerliga skäl motiverar längre tid. Beredningen framhåller, att förslaget avser att ge gäldenären skydd för viss tids underhåll. Medan gällande lag ger skydd bara för »nödtorftigt uppehälle» (65 §) resp. »nödigt underhåll» (67 §), tar förslaget undan vad som »skäligen fordras för underhåll», vilket är avsett att vara något liberalare mot gäldenären. Enligt beredningen kan förekomma fall, när ömmande skäl talar för att medel tas undan för längre tid än en månad, t. ex. vid arbetslöshet. Undantag från enmånadsgränsen bör sålunda kunna göras, när synnerliga skäl är för handen.

7. Gäldenärens familjs behov. Beredningen framhåller att beneficiumskyddet enligt gällande rätt tillgodoser också gäldenärens makes och oförsörjda barns eller adoptivbarns behov (se 65 och 67 §§ UL; jfr 27 och 97 §§ KL samt 7 § InfL). Enligt beredningen bör inte skyddet omfatta alla som bor i gäldenärens hem. Den anknytning till gäldenären och hans hem som bör krävas för att en person skall omfattas av skydd i förevarande hänseenden har beredningen ansett sig kunna uttrycka genom att vederbörande förutsätts tillhöra gäldenärens »familj» (bet. s. 239 f).

Beredningen föreslår, att regeln om hänsynstagande till familjen skall tillämpas beträffande sådan egendom som har nämnts under punkterna 1—5 i förevarande avsnitt. Enligt vad beredningen vidare föreslår skall därvid särskilt beaktas om gäldenären eller någon som tillhör hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom. Gränsen vid 3 000 kr. under punkt 3 (som gäller arbetsredskap m. m.) får därvid i undantagsfall genombrytas.

Vid tillämpningen av vad som sägs under punkt 6 (som gäller erforderligt underhåll) måste givetvis också beaktas familjens behov. Hänsyn måste emellertid tas även till underhåll som gäldenären skall utge till personer utanför den egentliga familjekretsen. Beredningen har därför föreskrivit, att beneficium som avses i punkt 6 skall bestämmas med skälig hänsyn till den underhållsörda som åvilar gäldenären.

8. Beneficium för dödsbo. Beredningen behandlar också frågan om beneficium vid utmätning hos dödsbo. Den omständigheten att gäldenären avlider innebär inte att hans familjs skydd mot utmätning bör bortfalla. De föreslagna bestämmelserna om beneficium bör därför äga tillämpning i

fråga om egendom efter den avlidne som hans familj brukar och behöver. I fråga om skydd för den närmaste tidens underhåll anknyter beredningen dock inte till vad som har sagts under 6 i detta avsnitt. I stället anses böra gälla bestämmelsen i 18 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken, som föreskriver att efterlevande make och oförsörjda barn eller adoptivbarn alltid skall få nödigt underhåll ur boet under tre månader från dödsfallet.

Ytterligare föreslår beredningen utmätningsskydd för icke överlåtbar egendom och vissa rättigheter. I den delen vill jag hänvisa till vad som anförs i specialmotiveringen till 66 § UL i det följande.

2.6.2. Yttrandena

Beredningens allmänna överväganden i fråga om beneficium har i stort sett godtagits av remissinstanserna.

Till de positivt inställda remissinstanserna hör t. ex. *kronofogdemyndigheten i Värnamo distrikt*, som understryker att de nya reglerna bör förhindra onödiga förluster för gäldenärerna, och *kronofogdemyndigheten i Kristianstads distrikt*, som uttalar sin belåtenhet över att reglerna är modernare och mera differentierade än de nuvarande. *Kriminalvårdsstyrelsen* finner föreslagna regler om beneficium ägnade att underlätta resocialiseringsarbetet beträffande en inte ringa del av kriminalvårdens klientel. Andra instanser som mera allmänt tillstyrker föreslagna beneficiumregler är t. ex. *TCO* samt *kronofogdemyndigheterna i Jönköpings, Borås och Skövde distrikt*. Den sistnämnda myndigheten betonar att förslaget möjliggör ett större beaktande än f. n. av omständigheterna i det enskilda fallet, vilket sägs vara nödvändigt om man vill undvika från allmän synpunkt olyckliga konsekvenser vid utmätning.

Också *socialpolitiska kommittén* finner förslaget om liberalare regler tillfredsställande. Kommittén konstaterar att enligt beredningen är en ökning av gäldenärens beneficium i viss mån en nödvändig följd av de skärpta reglerna om löneexekution. Kommittén finner att redan sociala hänsyn talar för en ökning av beneficium.

Socialstyrelsen är nöjd med förslagets allmänna utformning. Det anmärks dock på några av beredningens motivuttalanden i fråga om den vikt som bör tillmätas sociala synpunkter. Enligt socialstyrelsen är de åsyftade motivuttalandena olämpliga, eftersom de kan tolkas som krav på synnerlig restriktivitet vid bedömningen av beneficium.

Hovrätten för Västra Sverige understryker att beneficiumreglerna inverkar inte bara på effektiviteten i indrivningen av penningfordringar utan också på sanktionssystemet över huvud taget. För småföretagare och löntagare kommer sålunda skadestånd som påföljd för kontraktsbrott att framstå som ett mindre allvarligt hot än tidigare. I den mån man önskar påverka dem att noggrant fullgöra sina kontraktsplikter kommer i stället andra sanktioner i

förgrunden, främst hävning och uppsägning av avtal. Det anförda föranleder viss tvekan om lämpligheten av att skydda gäldenärer i den omfattning beredningen föreslår. Hovrätten medger emellertid att det är ytterligt svårt att förutsäga den inverkan en lagändring av denna typ kan ha på gäldenärens och borgenärens handlande i allmänhet. Det framstår därför trots allt inte som omotiverat att man liksom beredningen lägger huvudvikten vid de mera påtagliga fördelar från social och humanitär synpunkt, som följer av de föreslagna lagändringarna. Hovrätten är dock betänksam beträffande ordningen att i stor utsträckning hänvisa till en fri bedömning utan värdegränser. Enligt hovrätten är det tveksamt om man bör frångå de nuvarande, förhållandevis precisa reglerna om beneficium.

Ett mindre antal remissinstanser ifrågasätter om inte förslaget innebär en alltför generös bestämning av den egendom som skall förbehållas gäldenären vid utmätning. Hit hör bl. a. *länsstyrelsen i Norrbottens län, handelskammaren för Örebro och Västmanlands län samt kronofogdemyndigheterna i Skellefteå och Eskilstuna distrikt.*

Länsstyrelsen i Kalmar län ifrågasätter, om den föreslagna gränsdragningen mellan det utmätningbara och det utmätningfria tillgodoser effektivitetskravet i tillräcklig omfattning. Enligt länsstyrelsen bör som stöd för utmätningmannens bedömning av gäldenärens beneficium i det enskilda fallet i särskild ordning fastställas en värdegräns, graderad i förhållande till familjens storlek. Värdegränsen kan bestämmas med hänsyn till kostnaderna för anskaffning av olika bruksföremål och genom årlig justering anpassas till prisutvecklingen.

Beträffande förslagen i detalj innebär remissutfallet följande.

Kläder och annan personlig utrustning samt bohag. Förslagen i dessa delar har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Bara några enstaka erinringar förekommer.

Göta hovrätt anser, att man saknar fasta hållpunkter för värderingen och att det är önskvärt att förslaget förtydligas. I vart fall skulle vägledande uttalanden i motiven om ungefärliga värdegränser undanröja tillämpningssvårigheter. *Länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län* anser, att kompletterande föreskrifter behövs för att möjliggöra enhetlig tillämpning. *Länsstyrelsen i Gotlands län* ifrågasätter om inte uttrycket »enkelt hem» är att föredra framför »anspråkslöst hem» när det gäller att beskriva i vad mån bohag får undantas från utmätning. Utmätningssmannen skulle med det förstnämnda uttryckssättet besparas det känsliga avgörandet, om gäldenärens hem är anspråkslöst eller anspråksfullt, ett avgörande som inte blir lättare därigenom att gäldenärens egen subjektiva inställning till det egna hemmet synes bli relevant. *Exekutionsväsendets organisationsnämnd* ifrågasätter om inte ordet »anspråkslöst» i detta sammanhang verkar otidsenligt.

JK framhåller att vissa ofta förekommande slag av lösöre utan utpräglad

nyttokarakter — televisionsapparater, cyklar, campingutrustning och annat dylikt — faller utanför det av beredningen föreslagna beneficiet. Att så sker är utan tvivel väl motiverat i de fall när försäljning efter utmätning inbringar ett ganska oförminskat belopp i förhållande till föremålets värde som nytt. I andra fall kan emellertid exekution beträffande lösöre av denna art framstå som en onödig värdeförstöring, nämligen när försäljningsvärdet är ringa i förhållande till bruksvärdet för gäldenären. JK ifrågasätter därför, om inte beneficiet borde utsträckas att omfatta också lösöre med högt bruksvärde men lågt försäljningsvärde. Å andra sidan kan frågan om beneficium för bohag ställas i relation till gäldenärens betalningsvilja. Vad som eljest är fritt från utmätning kan få utmätas, om gäldenären kan avvara det och han har underlåtit att skäligen efter förmåga göra rätt för sig.

Arbetsredskap m. m. Den föreslagna bestämmelsen i denna del har ägnats ganska stor uppmärksamhet i yttrandena. Framför allt är det värdegränsen vid 3 000 kr. som remissinstanserna har intresserat sig för. Det är en tämligen utbredd uppfattning att denna gräns är mindre lämplig. Flera remissinstanser, exempelvis *exekutionsväsendets organisationsnämnd*, förklarar att det med hänsyn till penningvärdets förändringar är olämpligt att i lag fastställa ett bestämt belopp som värdegräns. *Göta hovrätt* och *arbetsmarknadsstyrelsen* uttalar sig till förmån för samma gränsbestämning som i fråga om kläder och bruksföremål, alltså »skäligt värde». Arbetsmarknadsstyrelsen understryker, att en sådan gränsbestämning torde vara tillräcklig som ledning för utmätningssmannen, särskilt som denne även vid prövning av egendoms värde måste bli hänvisad till en skälighetsbedömning. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anser, att det från social synpunkt är angeläget att exekutionen inte bedrivs så att gäldenären försätts i sådana försörjnings-svårigheter att han kan bli ett socialfall. Den föreslagna värdegränsen, 3 000 kr., är uppenbarligen för låg. Länsstyrelsen vill inte ha någon fixerad värdegräns utan tycker att omständigheterna i varje särskilt fall skall få bli avgörande för i vilken omfattning arbetsredskap och annan utrustning skall få utmätas.

En del remissinstanser vill ha indexreglering av gränsbeloppet 3 000 kr. Enligt *riksförsäkringsverkets* mening föreligger ett uppenbart behov av att värdesäkra i lagstiftningen förekommande belopp av den typ som här är aktuell. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* uttalar, att hänsynen till gäldenärerna fordrar att värdegränsen blir indexreglerad. Andra instanser som förordar indexreglering är t. ex. *Stockholms stadskollegium*, *Föreningen Sveriges häradshövdingar* och *LO*.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, som hänvisar till vikten av att upprätthålla betalningsmoralen, anser att gäldenärernas intressen tillgodoses tillräckligt, om värdegränsen blir 2 000 kr.

Kronofogdemyndigheten i Stockholms distrikt, *länsstyrelsen i Stockholms län* och *exekutionsväsendets organisationsnämnd* anser att det skulle vara

värdefullt med en bestämmelse om utmätningsskydd för mindre varulager hos rörelseidkare eller i vart fall med ett motivuttalande i ämnet. *Göta hovrätt* erinrar om att värdegränsen på 3 000 kr. enligt förslaget får genombrytas, om gäldenären eller någon i hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom och synnerliga skäl föreligger. Hovrätten ifrågasätter om inte värdegränsen borde få överskridas också till förebyggande av att mindre rörelser, som hantverkares, småhandlares och småjordbrukares, sprängs genom utmätning.

Länsstyrelsen i Kristianstads län diskuterar om ett motorfordon kan vara att betrakta som ett för gäldenärens förvärvsverksamhet erforderligt arbetsredskap när gäldenären är bosatt på annan plats än den där han har sitt arbete. Att fordonet inte bör tas undan från utmätning när annat kommunikationsmedel står gäldenären till buds är enligt länsstyrelsen ovedersägligt. Men frågan är tveksam i andra fall anser länsstyrelsen. *Föreningen Sveriges rättshjälpsjurister* anser att bedömningen skall vara restriktiv i frågan vad som verkligen behövs i yrkesverksamheten. Vad föreningen närmast åsyftar är risken för att motorfordon inryms bland den utmätningsskyddade egendomen. Ett sådant fordon kan visserligen för gäldenären framstå som erforderligt men i realiteten inte anses absolut nödvändigt för hans näring.

Föremål med särskilt personligt värde. Förslaget har så gott som undantagslöst tillstyrkts. *Föreningen Sveriges kronofogdar* förklarar exempelvis att det är rimligt att gäldenären från utmätning skall få freda en släktklenod, även om denna är antik och således har ett inte ringa värde. *Exekutionsväsendets organisationsnämnd* har inte något att erinra mot lagtexten. Nämnden ställer sig dock tveksam till frågan om verkligen ett släktföremål som har fått antikvärde skall kunna tas undan från utmätning fastän det ekonomiska värdet vid försäljning inte är obetydligt.

Hyresrätt. Förslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Speciella synpunkter utvecklas emellertid beträffande behovet av skydd för bostadsrätt och arrenderätt. En hel del remissinstanser anser sålunda att bostadsrätt bör jämföras med hyresrätt. Hit hör *hovrätten för Nedre Norrland* som säger att bostadsrättsinnehavarens behov av utmätningsskydd för sin bostad gör sig gällande med samma styrka som hyresgästens. Det av lagberedningen anförda förhållandet att bostadsrätten kan representera stora värden anses inte utgöra något avgörande hinder mot utmätningsskydd även om särregler härigenom kan vara påkallade. *Länsstyrelsen i Uppsala län* föreslår, att sådana bostadsrätter där tillhörande lägenhet utgör nödig bostad för bostadsrättsinnehavaren och hans familj undanskiftas såväl vid utmätning som i konkurs. Andra remissinstanser som anser att bostadsrätter i viss utsträckning bör vara utmätningsskyddade är *socialstyrelsen, kronofogdemyndigheterna i Uppsala, Göteborgs och Borås distrikt* samt *Föreningen Sveriges kronofogdar*.

Sveriges riksbank framhåller att bostadsrätter ibland kan uppgå till betydande värden och i allmänhet innehåsa av personer med starkt begränsade möjligheter att åstadkomma bankmässiga säkerheter. En utmätningsskyddsfrihet för dem kan därför få återverkningar för betydande gruppers möjligheter att ställa säkerhet och därmed begagna sig av krediter.

Beträffande frågan om utmätningsskydd för arrenderätt uttalar *exekutionsväsendets organisationsnämnd* att det ibland förekommer utmätning av arrenderätt, i allmänhet i samband med utmätning av gäldenären tillhörig byggnad på ofri grund. I likhet med beredningen anser nämnden att det inte föreligger skäl att ta undan arrenderätt från utmätning. *Hovrätten för Västra Sverige* är i detta hänseende mera tveksam. Hovrätten framhåller att mot utmätning av arrenderätt ofta torde kunna åberopas lika tungt vägande skäl som mot utmätning av hyresrätt. Ofta medför utmätning att arrendatorn mister sin bostad. Utmätningsskyddet kan vidare medföra en avsevärd värdeförstöring. Hovrätten medger emellertid att betydande praktiska svårigheter är förenade med frågan om hur bestämmelser angående utmätningsskydd för arrenderätt bör vara utformade.

Erforderligt underhåll. Förslaget har godtagits av de remissinstanser som yttrat sig om det.

Hänsyn till lyte eller allvarlig sjukdom (65 § 2 mom. andra punkten). *Arbetsmarknadsstyrelsen* understryker att det föreligger ett starkt behov av entydiga bestämmelser för att de myndigheter som har att handlägga sociala bidragsverksamhet skall kunna bedöma effekten av eventuella bidrag. Härom sägs.

Det har visat sig att en bidragssökande, som genom sjukdom eller olyckshändelse blivit handikappad, ofta är så skuldsatt att uppenbar risk kan föreligga att en invalidbil, som anskaffas enligt nämnda regler, blir utmätt för resterande skatter eller andra skulder. Nu gällande regler om utmätning har ansetts vara ett hinder för näringshjälp i vissa sådana fall. Bindande förhandsutlåtanden från utmätningsskyddsmyndighet har ej kunnat erhållas och bedömningspraxis måste anses så skiftande att försiktighet varit motiverad.

Arbetsmarknadsstyrelsen anser att beredningens förslag i denna del innebär en påtagbar förbättring i jämförelse med gällande rätt.

Statens handikappråd föreslår att gränsen om 3 000 kr. lämnas utan avseende när det gäller sådana hjälpmedel som fordras för att undanröja eller begränsa svårigheterna för en handikappad. Enligt rådet bör sålunda invalidfordon, särskilda behandlingsanordningar och andra dylika hjälpmedel alltid undantas när gäldenären verkligen behöver dem.

2.7. Övriga frågor

Lagberedningen. Beredningen föreslår även vissa ändringar i KL. Förslaget berör till en början frågan hur det skall förfaras med lön och annan

arbetsinkomst som gäldenären förvärvar under konkursen. De nuvarande reglerna härom i 27 § KL har ansetts böra göras mera liberala. Vidare föreslås vissa jämkningar i bestämmelserna om förfarandet, när konkursboet vill göra anspråk på någon del av gäldenärens inkomst.

De nya regler om gäldenärens beneficium som beredningen föreslår under 65 § UL föranleder också, att viss ändring av beneficiumreglerna i 97 § KL bör vidtas. I samband därmed föreslås en del ändringar i 98 § angående sätet för bestämmande av vad som skall tillkomma gäldenären och hans anhöriga.

Slutligen föreslås en ändring i 199 § KL, som innehåller föreskrift om obehörighet för ämbets- eller tjänsteman som har försatts i konkurs att utöva sin tjänst under viss tid efter konkursutbrottet.

Beredningen framhåller att den nya införsellagen och de ändringar som föreslås i UL påkallar följdändringar också i vissa andra lagar och författningar än KL. De viktigaste av dessa följdändringar avser ett tillägg till 20 kap. FB angående s. k. provisorisk förbindelse att utge underhållsbidrag samt reglerna i 17 kap. HB om förmånsrättsordningen. Härjämte föreslås bl. a. ändringar i lagen den 14 juni 1917 (nr 381) om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket samt även att lagen den 15 juni 1935 (nr 316) om införsel i avlöning, pension eller livränta för uttagande av oguldna utländska utskylder eller allmänna avgifter upphävs och ersätts med en ny lag i samma ämne.

Beredningen har slutligen förordat vissa ändringar i och tillägg till UppbF och sjömansskatteförordningen (se hänvisningarna i bet. s. 302 not 1).

3. Departementschefen

3.1. Allmänna synpunkter

Nuvarande regler om exekution i lön är gamla och otidsenliga. Enligt UL har i fråga om löneutmätning alltsedan lagens ikraftträdande år 1879 gällt, att gäldenärens innestående lön inte får utmätas förrän gäldenären är berättigad att lyfta den. Detta har i allmänhet uppfattats så, att utmätningsmannen inte på förhand får meddela arbetsgivaren förbud att betala ut något till gäldenären. På grund härav kan löneutmätning genomföras mera sällan.

För några privilegierade fordringsanspråk finns emellertid en särskild och mycket effektiv form av exekution i lön, nämligen införsel. Lagen i ämnet tillkom år 1917. Införsel innebär, att den som har att betala ut lönen åläggs att vid varje utbetalningstillfälle hålla inne viss del och redovisa denna till utmätningsmannen. Vad som behövs för gäldenärens eget uppehälle och hans familjs behov skall dock tas undan. De fordringar som f. n. kan tas ut på detta sätt är underhållsbidrag, vissa kommunala bidragsfordringar, skatter och allmänna avgifter samt böter och viten.

UL:s allmänna bestämmelser om gäldenärens beneficium — dvs. vad som av hänsyn till gäldenären och hans närstående skall skyddas mot exekution — är också ålderdomliga och föga anpassade till tidens krav. Enligt bestämmelserna skall från utmätning i första hand tas undan nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn. Vidare skall tas undan nödiga arbetsredskap och andra nödiga lösören till ett värde av högst 1 500 kr. eller, om gäldenären inte är familjeförsörjare och inte heller har eget hushåll, högst 600 kr. Om utväg saknas till nödtorftigt uppehälle, skall av det förråd som finns i huset tas undan vad som behövs till underhåll för en månad. Finns inte förråd, skall av gäldenärens pengar tas undan så mycket som fordras för att anskaffa det felande. Dessa relativt stränga regler torde under senare tid ha givits en från gäldenärssynpunkt tämligen liberal tillämpning. Ofta påträffas inte annan utmätningsbar egendom hos gäldenären än bil, hushållsmaskin, televisionsapparat, piano e. d. Men vanligt är också att ingen utmätningsbar egendom finns.

Lagberedningen har nu föreslagit nya regler om exekution i lön och om gäldenärens beneficium, vilka bättre än de gällande tillgodoser de krav som följer av nutida ekonomiska och sociala förhållanden. I fråga om införsel innebär förslaget att institutet moderniseras samtidigt som det be-

håller nuvarande grad av effektivitet och står öppet för exekutivt uttagande av samma slags fordringar som f. n. En viss vidgning föreslås i fråga om objekten för införsel.

Enligt beredningens förslag skall vidare institutet löneutmätning reformeras avsevärt. Viktigast är förslaget att utmätning i lön — självfallet endast till viss del när det gäller lön i allmänhet — skall kunna ske redan innan lönen är tillgänglig för lyftning. Därmed undanröjs den främsta orsaken till ineffektiviteten i nuvarande löneutmätningensinstitut, nämligen att lönen är utmätningssbar först när gäldenären får lyfta den. När lagberedningen nu har föreslagit en effektivisering av nyss antytt slag, har den också varit angelägen att utforma de föreslagna bestämmelserna så, att löntagarna och särskilt då låglönegrupperna får tillräckliga marginaler och skyddas mot alltför kraftiga ingrepp i inkomsterna. Jag återkommer till den närmare avvägningen i det avseendet.

Förfarandet enligt det nya utmätningensinstitutet innebär i sina huvuddrag följande. Vid löneutmätning liksom vid införsel skall det åligga arbetsgivarerna att innehålla viss del av gäldenärens lön och redovisa denna till utmätningensmannen. Löneutmätning skall få äga rum bara under vissa begränsade förutsättningar. Bl. a. kan nämnas att — beträffande löneinkomster i allmänhet — sådan utmätning inte utan gäldenärens medgivande skall få tillämpas längre tid än tre månader under ett och samma kalenderår. Enligt förslaget skall denna tid kunna utsträckas till sex månader, om särskilda skäl föreligger. Utmätning i lön skall kunna användas för uttagande av alla sorters fordringar.

Den ordning som beredningen föreslår för utmätning i lön skall — i likhet med vad som redan f. n. är föreskrivet vid införsel — gälla även för utmätning av belopp, vilka utgår som pension eller livränta.

Med hänsyn till det nära sambandet mellan reglerna om exekution i lön och bestämmelserna om gäldenärens beneficium vid utmätning i allmänhet har beredningen också tagit upp frågan om vilka regler som bör gälla beträffande beneficium. Beredningen anser att man, om löneexekution effektiviseras på förslaget sätt, kan bestämma gäldenärens allmänna beneficium ganska liberalt. Beredningen har utformat sitt förslag i enlighet härmed. Om förslagets innebörd kan i korthet sägas följande.

Reglerna om beneficium har i viss utsträckning avfattats så, att de skall tillåta en fortgående anpassning till den allmänna standardhöjningen. Sålunda föreslås inte någon fast värdegräns i fråga om utmätningensförbudet beträffande kläder och andra föremål, som tjänar uteslutande gäldenärens personliga bruk, och inte heller beträffande möbler, husgeråd och annan utrustning som gäldenären behöver. I fråga om dessa egendomsgrupper skall man enligt förslaget ta undan från utmätning föremål till »skäligt värde» resp. föremål som behövs »för ett anspråkslöst hem och dess skötsel». Beträffande arbetsredskap och annan utrustning som behövs för gälde-

närens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning föreslår beredningen utmättningsfrihet i den mån egendomens sammanlagda värde inte överstiger 3 000 kr.

I anslutning till de allmänna beneficiumreglerna har beredningen behandlat frågan om utmätningsskydd för vissa särskilda rättigheter. Beredningen framför i det sammanhanget vissa förslag om utmättningsfrihet för bl. a. rätten till skadestånd med anledning av personskada, rättigheter till pension eller livränta såvitt angår utmätning av rättigheten som sådan samt rätten till vederlag för utnyttjande av litterärt eller konstnärligt verk e. d. Syftet med förslaget i denna del är att söka förebygga, att rättigheter som har betydelse på längre sikt för gäldenärens eller hans familjs försörjning går förlorade eller att de måste realiserats till underpris.

Beredningens förslag har vid remissbehandlingen fått ett gynnsamt mottagande och ansetts väl ägnade att läggas till grund för lagstiftning. I vissa delfrågor har förekommit kritik och jag återkommer närmare till dessa frågor i det följande.

För min del vill jag beträffande förslaget i allmänhet anföra följande. Frågan om en effektivisering av löneexekutionen står som beredningen har framhållit i nära samband med frågan om vad som till gäldenärens skydd skall tas undan från utmätning. I den mån gäldenärernas löneinkomster inom vissa gränser blir tillgängliga för exekution och lönetillgångar alltså står till förfogande för täckande av borgenärers krav, minskar betänkligheterna mot att medge gäldenärerna ett generösare beneficium än som nu gäller.

En effektivisering av löneexekutionen är en naturlig följd av att antalet löntagare i samhället relativt sett ökar och att löneläget undan för undan har blivit bättre. En reformering av löneexekutionen kan påräknas leda till att det sker en förskjutning av exekutionsfallen från sakexekution mot löneexekution. En sådan utveckling är förenad med stora fördelar. För *utmättningsmännen* är såhunda löneexekution allmänt sett mindre arbetskrävande än sakexekution. Beträffande *gäldenärerna* kan framhållas att löneexekutionen inte — i motsats till vad som kan bli fallet vid exekution i lösöre — är förenad med risk för realisationsförlust. För *borgenärerna* innebär nuvarande ordning att möjligheterna att driva in fordringar i exekutiv ordning ofta är begränsade. Det är inte sällan så att gäldenären saknar utmättningsbara tillgångar i sitt hem eller i sin verksamhet men ändå genom sina löneinkomster kan vara tämligen väl ställd. Eftersom det emellertid med nuvarande ordning i praktiken är ytterligt svårt att få en löneutmätning genomförd, är det ofta omöjligt för borgenären att få sin fordran realiserad. En effektivisering av löneexekutionen och då särskilt löneutmätningen kan säkerligen antas komma att ge ett bättre skydd för borgenärernas rätt. Detta är i sin tur ägnat att bidra till en förbättrad betalningsmoral. Ytterst är detta till nytta för kreditväsendet.

I anslutning till det sist sagda vill jag dock nämna att, även om en god betalningsmoral allmänt sett måste anses vara till nytta för kreditväsendet och omsättningslivet i allmänhet, man också kan tänka sig en negativ verkan, nämligen att den effektiva indrivningsmöjligheten kan inbjuda till en osund kredithandel. En sådan utveckling skulle möjligen kunna befaras, om kreditförsäljarna förlitar sig helt på exekutionsmöjligheterna och därför inte endast tar lätt på bedömningen av en presumtiv köparens kreditkapacitet utan kanske t. o. m. intensifierar sin verksamhet för att få allmänheten att köpa på kredit. Jag anser, att en sådan utveckling inte behöver befaras med anledning av de reformer som här kommer i fråga. Jag vill dock på den punkten framhålla att man, om utvecklingen skulle föranleda det, bör överväga att ingripa genom att förbehålla löneutmätningensinstitutet för endast vissa kategorier fordringar eller — omvänt — utesluta vissa slag av fordringar, t. ex. fordringar på grund av detaljhandelsköp, som inte avser livsförnödenheter. I nuvarande läge anser jag som redan framgått att man inte har anledning att utforma lagstiftningen under intryck av sådana farhågor.

I sammanhanget finns det anledning att beakta förhållandena på en del håll utomlands. Man kan konstatera, att i åtskilliga länder ett införsel-liknande förfarande står öppet för borgenärerna i gemen. I allmänhet medges gäldenären härvid ett mera rikligt beneficium, när vanliga fordringar skall tas ut än när indrivning skall ske av underhållsbidrag. Exempelvis kan nämnas att i Finland utmätning i lön har fått stor praktisk betydelse och anlitas för indrivning av alla slags fordringar, inte minst skatter. Utmätning av annan tillgång försöks i allmänhet först om det skulle visa sig att löneutmätning inte ger resultat.

I samma mån som exekutionsformerna görs effektivare ökar betydelsen av att reglerna utformas så, att ett rimligt mått av ekonomisk trygghet garanteras löntagare-gäldenärer och då särskilt dem som lever i små ekonomiska förhållanden. För att tillgodose detta måste tillses att den löneexekution som står till buds för fordringar i allmänhet inte ges sådan grad av effektivitet att gäldenärerna kan komma att pressas otillbörligt. Beredningens förslag att möjligheterna till löneutmätning — beträffande avlöning i allmänhet — skall stå till buds endast under begränsad tid under varje kalenderår anser jag tillgodose de nu anförda synpunkterna, och det utgör ett viktigt inslag i det nya löneutmätningensinstitutet.

En annan viktig fråga är det utmätningsskydd som tillförsäkras gäldenärerna. Man har härvid att ta hänsyn till två moment av frågan om gäldenärens beneficium. Dels är det viktigt att det tillses, att en gäldenär förbehålls en rimlig del av sin löneinkomst och att denna sålunda lämnas fri från angrepp genom löneexekution. Dels har man att beakta det förut nämnda sambandet mellan effektiviseringen av löneexekutionen och beneficiet vid sakutmätning. Beredningen har i båda dessa avseenden lagt fram förslag

som får anses tillgodose tryggheten för gäldenärerna i rimlig omfattning. Samtidigt anser jag — med en mindre reservation som jag återkommer till senare — att beredningen inte har gått så långt att den alltför mycket har begränsat borgenärernas möjlighet att komma till sin rätt. I dessa viktiga avvägningfrågor anser jag alltså att beredningen har kommit till ett tillfredsställande resultat.

Sammanfattningsvis vill jag alltså ansluta mig till de grundläggande bedömningar som ligger bakom beredningens förslag.

En allmän fråga som har behandlats av en del remissinstanser avser den lagtekniska utformningen av beredningens förslag. I åtskilliga hänseenden har sålunda beredningen givit bestämmelserna en allmän avfattning, så att de lämnar tämligen vida ramar inom vilka utmätningens tillämpning skall kunna varieras efter de enskilda fallens beskaffenhet. Som framgår av remissammanställningen under 2.1.3. har denna teknik mött betänkligheter i några remissyttranden. Enligt min mening får dock tekniken anses vara nödvändig i åtskilliga av de frågor som här är aktuella, eftersom det är svårt att i alltför fasta normer och detaljerade bestämmelser fånga in de högst olikartade exekutionsfall som i praktiken kan uppkomma. En viss möjlighet att laga efter lägligheten inom de ramar som dras upp genom bestämmelserna kan också bidra till att utsökningsprocessen blir snabb och effektiv. Visserligen är det så, att utmätningens mannen ofta måste fatta beslut utan att ha haft tillfälle till mera ingående överväganden, och under sådana förhållanden blir det svårare för honom om gällande lagregler ger utrymme för varierande lösningar. Jag tvivlar dock inte på att utmätningens män har de kvalifikationer som fordras för att tillfredsställande bedöma varje fall efter dess egenart och i övrigt handlägga de uppgifter som enligt de föreslagna bestämmelserna skall ankomma på dem. Någon risk för att rättssäkerhetssynpunkter inte skall bli tillräckligt beaktade torde inte föreligga. Jag vill emellertid nämna, att jag i det följande kommer att i några hänseenden förorda, att bestämmelserna utformas så att något snävare ramar ges för utmätningens handlingfrihet än som följer av beredningens förslag i motsvarande delar.

Ytterligare är att beakta vilka ekonomiska konsekvenser för exekutionsväsendets del som den föreslagna ordningen medför. Det måste från många synpunkter anses viktigt att reformerna skall kunna genomföras utan någon större belastning för statsverket. För att detta skall kunna ske förutsätts enligt exekutionsväsendets organisationsnämnd att vissa åtgärder vidtas. I annat fall kan man enligt nämnden inte undvika att en merbelastning på kronofogdemyndigheterna och därmed ökat personalbehov kommer att följa om beredningens förslag genomförs. Sålunda bör man enligt nämnden tillse att exekutionen effektivt styrs mot den mindre arbetskrävande löneexekutionen. Detta bör enligt nämnden lämpligen ske genom att bestämmelserna om utsökningsavgift utformas så, att det nämnda syftet tillgodo-

ses. Nämnden för fram tanken, att det föreskrivs halv utsökningsavgift för det fall att utmätningssökanden begär endast löneutmätning (jfr 3 § tredje stycket kungörelsen den 9 juni 1967, nr 441, om vissa avgifter i utsökningsmål m. m.). En ändring av detta slag är enligt min mening ägnad att åstadkomma den önskade styrningen av exekutionen mot löneutmätning. Bestämmelser om utsökningsavgiften kan meddelas av Kungl. Maj:t och behöver därför inte behandlas vidare i förevarande sammanhang. Jag avser att anmäla den frågan senare.

Den andra åtgärden som enligt nämnden bör vidtas avser bestämmelserna om företrädesordningen mellan införselbara fordringar. Nämnden anser, att bestämmelserna måste mjukas upp i den delen. Jag kommer senare att behandla frågan närmare men jag vill redan nu förutskicka att jag anser mig kunna godta nämndens förslag.

I enlighet med det anförda kan sålunda förutses att de här aktuella förslagen inte behöver medföra nämnvärda personalökningar.

3.2. Fordringar som skall få tas ut genom införsel resp. genom löneutmätning

Nuvarande ordning för exekution i lön bygger på att löneutmätning står öppen för alla slag av fordringar medan införselinstitutet har förbehållits vissa privilegierade fordringar, nämligen underhållsbidrag, vissa kommunala bidragsfordringar, skatter och allmänna avgifter samt böter och viten. Denna privilegiering har i dagens läge väsentlig betydelse, eftersom löneutmätning f. n. sällan kan genomföras med framgång medan införseln är en effektiv exekutionsform. Som jag redan har nämnt föreligger nu reformförslag som är ägnade att göra löneutmätningen avsevärt effektivare. Genomförs förslaget, får det inte längre samma betydelse, vilka fordringar som privilegieras genom att de är införselbara.

Löneutmätning skall enligt beredningens förslag även i fortsättningen kunna ske för alla slag av fordringar. Några invändningar häremot har inte förekommit under remissbehandlingen. Jag ansluter mig till förslaget i den delen. I det sammanhanget vill jag dock erinra om mitt nyss gjorda uttalande att man har möjlighet att utesluta vissa slag av fordringar om framtida utveckling skulle ge anledning därtill.

Bland de fordringar som får tas ut genom löneutmätning bör kunna ske en viss differentiering efter fordringarnas typiska angelägenhetsgrad. Sålunda bör det kunna komma i fråga att medge löneutmätning under längre tid varje år för vissa fordringar än för andra. Denna fråga skall jag behandla närmare i det följande, men jag vill framhålla detta redan nu, eftersom det har sin betydelse när det gäller valet av fordringar som skall få tas ut genom införsel. Medges inte införsel för fordringen, kan den således ändå ges en starkare ställning än fordringar i allmänhet.

Vad angår de kategorier av fordringar som bör få tas ut genom införsel uppkommer först frågan, om någon av de nuvarande kategorierna bör utgå och i stället bli jämställd med sådana fordringar för vilka endast löneutmätning skall stå till buds. Beredningen har förordat att någon ändring av sådan innebörd inte skall ske och remissinstanserna har till övervägande del varit av samma mening. För min del vill jag anföra följande i det avseendet.

Införselinstitutet tillkom ursprungligen för att man behövde en exekutionsform för uttagande av familjerättsliga underhållsbidrag. Institutet har alltjämt sin främsta betydelse på det området och erfarenheterna visar alltså att det föreligger behov av en så effektiv form som möjligt för indrivning av dessa fordringar. Att de bör vara införselbara kan det inte anses råda någon tvekan om.

Likaså torde det få anses tämligen självklart att de här aktuella kommunala fordringsanspråken enligt lagen om socialhjälp och barnavårdslagen också i fortsättningen skall få tas ut genom införsel. Som beredningen har framhållit står dessa kommunala fordringsanspråk mycket nära de familjerättsliga underhållsbidragen.

Mera tveksam är frågan huruvida skatter och avgifter samt böter och viten fortfarande bör vara införselbara. Beträffande böter och viten är möjligheten till införsel uppenbarligen inte av så stor ekonomisk betydelse. I fråga om skatter och avgifter kan sägas att det ekonomiska intresset av att få ta ut fordringarna genom införsel är mindre nu än tidigare. Detta beror främst på att vi har gått över till ett uppördssystem med preliminära skatteavdrag.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört bör det för innehavare av fordringsanspråk i allmänhet vara av mindre vikt om skatter och avgifter samt böter och viten skall få behålla sin nuvarande privilegierade ställning. Man torde därför vara berättigad att låta andra skäl än de rent ekonomiska väga särskilt tungt i detta sammanhang. Sådana skäl är i fråga om skatter och avgifter företrädesvis av skattemoralisk och beträffande böter och viten av kriminalpolitisk natur. Enligt min mening är dessa skäl av tillräcklig styrka för att motivera att nuvarande ordning behålls. Jag godtar därför beredningens förslag att möjligheten till införsel för skatter och avgifter samt böter och viten skall bestå.

När det gäller frågan, om införselinstitutet skall få användas för ytterligare typer av fordringar, är det mot bakgrunden av det förut redovisade remissutfallet egentligen bara utomobligatoriska skadeståndsfordringar som behöver diskuteras. I olika sammanhang har under de senaste decennierna krävts förbättringar av enskilda skadelidandes möjligheter att i exekutiv ordning kunna driva in skadestånd, i synnerhet när detta grundas på brott (jfr 1LU 1967: 15).

I detta avseende är först att märka, att redan genomförandet av en effek-

tivare ordning för löneutmätning medför förbättrade indrivningsmöjligheter i fråga om skadeståndsfordringar. Därtill kommer den nyss nämnda möjligheten att privilegiera vissa fordringar genom att göra det möjligt att få löneutmätning för dem under längre tid än för andra. Jag kommer i det följande (under 3.5.) att föreslå att en sådan privilegiering skall kunna komma i fråga för utomobligatoriska skadestånd och främst då sådana som grundas på brott.

Fråga är då om det verkligen behövs ytterligare förbättringar av möjligheterna att exekutivt ta ut skadeståndsfordringar av berörd art. Denna fråga har besvarats nekande av beredningen och de flesta remissinstanserna har instämt. För min del anser jag att följande förhållanden särskilt bör beaktas. I åtskilliga fall, när person- eller egendomsskada vållas, ger försäkring den skadelidande ett gott ekonomiskt skydd. Därtill kommer att, som beredningens överväganden lämnar otvetydiga besked om, avsevärda svårigheter är förenade med att föra in skadeståndsfordringar under införselinstitutet. Sålunda är det svårt att på ett invändningsfritt sätt bestämma vilka skadeståndsfordringar som bör komma i fråga för indrivning genom införsel. Dessutom gäller ju enligt svensk skadeståndsrätt inte någon allmän regel om jämkning av skadestånd med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förmåga. Skadeståndsbördan skulle därför i vissa fall komma att belasta den ersättningskyldige alltför hårt, om införselmöjligheten stod öppen. Beredningen har diskuterat men förkastat möjligheten att låta domstol fastställa det skadeståndsbelopp som maximalt får tas ut genom införsel. Jag biträder beredningens ståndpunkt att en sådan uppgift inte bör åläggas domstolarna. Inte heller bör uppgiften åläggas utmätningmännen, vilket har föreslagits i något remissvar. På en del håll har ansetts, att det från kriminalpolitiska synpunkter skulle vara av värde om skadestånd på grund av brott kunde tas ut genom införsel. Andra har dock haft motsatt uppfattning. De betänkligheter som i det avseendet har uttalats av kriminalvårdsstyrelsen och samtliga hörda skyddskonsulenter måste därvid tillmätas stor vikt.

Vad jag sålunda har anfört bör enligt min mening leda till slutsatsen att inte några skadeståndsfordringar bör få tas ut genom införsel. I fråga om valet av kategorier av fordringsanspråk som bör vara införselbara ansluter jag mig alltså till beredningsförslaget.

3.3. Inkomster vari införsel resp. löneutmätning skall få äga rum

Enligt gällande rätt kan införsel äga rum i avlöning, pension, livränta och vissa med pension och livränta jämställda dagersättningar, som utgår på grund av sjukdom eller av liknande orsak. Utmärkande för begreppet avlöning är enligt InfL att avlöningen utgår »för tjänst eller annan arbetsanställning».

Föremål för löneutmätning är f. n. sådan avlöning som nu har nämnts samt vidare pension och livränta, varvid gäller vissa villkor som närmare anges i 67 § UL.

Beredningens förslag bygger på den principiella målsättningen, att införsel bör kunna äga rum i varje form av inkomst där införsel är praktiskt genomförbar. Beträffande löneutmätningen går beredningen inte fullt lika långt, men i fråga om de vanligaste inkomstslagen föreslås en avgränsning som överensstämmer med införsel förslaget.

Remissinstanserna har inte haft något att invända mot den nämnda målsättningen, principiellt sett. Indirekt får dock en del yttranden anses innefatta reservationer i och med att man inte har velat acceptera införsel eller utmätning i vissa fall som beredningen i enlighet med sin allmänna målsättning har ansett böra inbegripas under sådan exekution. F. ö. finns det även remissinstanser som har menat, att löneexekution bör kunna komma i fråga i några fall där beredningen har haft motsatt uppfattning.

För min del anser jag att den nämnda målsättningen i huvudsak bör vara vägledande. Emellertid bör också, som jag strax skall beröra, andra faktorer — bl. a. den utgående ersättningens utpräglat sociala karaktär i vissa fall — kunna beaktas. Sådana hänsyn bör kunna leda till att införsel och löneutmätning inte bör komma i fråga trots att sådan exekution, praktiskt sett, skulle kunna anordnas.

Beträffande den närmare innebörden av beredningens förslag kan lämpligen först beröras de inkomsttyper som omfattas av båda de föreslagna löneexekutionsformerna. Detta gäller till att börja med beträffande *arbetstagares avlöning*. Vid tillämpningen av gällande rätt har det visat sig vara vissa svårigheter att bedöma, om det föreligger sådan arbetsanställning som berättigar till införsel resp. löneutmätning. Med anledning därav har beredningen förordat en ordning som innebär att man i mindre utsträckning än nu blir hänvisad till formella kriterier vid bedömningen om en arbetsinkomst är sådan att den kan vara föremål för införsel eller löneutmätning. Visserligen anknyter förslaget till gällande ordning såtillvida som det i första rummet tar upp arbetstagares lön som objekt för införsel och utmätning. Avsikten är emellertid inte att löneexekution skall få äga rum bara när gäldenären är att betrakta som arbetstagare enligt de normer som gäller för det civilrättsliga arbetstagarbegreppet. För att inbegripa gränsfall som vid en sådan bedömning skulle anses tveksamma har beredningen föreslagit en kompletterande regel. Denna har formulerats så, att med arbetstagares lön skall jämföras *annan ersättning för personlig arbetsinsats av gäldenären*, om dennes arbetsförhållanden är jämförbara med en arbetstagares.

Remissinstanserna har ansett det riktigt, att införsel och löneutmätning skall kunna anordnas i vid omfattning när det gäller de slag av inkomster som bör få tas i anspråk. Jag anser detsamma. Det är naturligt att i lagtexten liksom hittills utgå från arbetstagarbegreppet. Detta begrepp åter-

finns på olika håll i gällande rätt, t. ex. i 17 kap. 4 § HB samt i semester-, arbetsfreds- och socialförsäkringslagstiftningen. Begreppets innebörd i förevarande exekutionsrättsliga sammanhang bör anses vara densamma som inom nämnda lagstiftning. Löneexekution bör alltså vara möjlig i alla de fall då gäldenären är arbetstagarare i civilrättslig mening. Innebörden av detta arbetstagarbegrepp är emellertid inte fastslagen en gång för alla utan man får räkna med en fortgående utveckling (jfr uttalandena under förarbetena till semesterlagen, prop. 1963: 68 s. 51). Man bör dock inte stanna vid detta. I exekutionsrättsliga sammanhang är det en fördel om man inte behöver bygga uteslutande på arbetstagarbegreppet. En sådan begränsning av tillämpningsområdet skulle knappast vara förenlig med hittillsvarande rättstillämpning. Inte heller skulle den särskilt väl harmoniera med målsättningen, att införsel och utmätning bör få äga rum när sådan exekution i inkomst är praktiskt genomförbar. Med hänsyn till det anförda biträder jag förslaget om att med en särskild kompletteringsregel markera, att löneexekution skall kunna beviljas i vidare omfattning än om arbetstagarbegreppet är ensamt avgörande.

Vilken räckvidd kompletteringsregeln bör få är en fråga som i huvudsak kan överlämnas till rättstillämpningen. Till vägledning för denna har beredningen närmare utvecklat vad den föreslagna regeln avses innebära i skilda praktiska fall (bet. s. 94—98). I allt väsentligt kan jag ansluta mig till dessa uttalanden. På en punkt har dock några remissinstanser framfört beaktansvärda invändningar, nämligen i fråga om beredningens tanke att löneexekution enligt förslaget skulle bli möjlig även i utbildningsbidrag till arbetslösa oavsett att dessa bidrag har ett utpräglat socialt inslag. Jag har redan i det föregående antytt, att jag anser att sociala hänsyn kan tala emot löneexekution i vissa fall. Jag åsyftade därvid särskilt utbildningsbidragen och därmed jämförliga bidrag, t. ex. flyttningsbidrag till arbetslösa, näringshjälp till handikappade m. fl. och bidrag till anskaffning av motorfordon för handikappade. Enligt min mening bör i detta avseende rättsfallet NJA 1963 s. 494 — som innebar att införsel inte medgavs i dåvarande omskolningsbidrag med hänsyn till bl. a. bidragens sociala karaktär — alltjämt vara vägledande. För att lagtexten inte skall ge intrycket att sådana hänsynstaganden är uteslutna förordar jag en mindre jämkning i förslaget. Enligt beredningens förslag skall det avgörande vara — förutom att det är fråga om ersättning för personlig arbetsinsats — att gäldenärens *arbetsförhållanden* är jämförliga med en arbetstagarare. Jag förordar att man inte betonar arbetsförhållandena enbart utan föreskriver, att gäldenärens *ställning* när han gör arbetsinsatsen skall vara jämförlig med en arbetstagarare. Detta allmännare uttryck gör att utrymme skall finnas för sociala hänsynstaganden av förut berörd art. Jag menar att i omskolningsfallen bidragsmottagaren gentemot arbetsmarknadsverket inte intar den ställningen att han så att säga säljer sin arbetskraft på ett sätt som är jämförligt med arbetstagarare

situation i allmänhet. Annorlunda förhåller det sig med den hjälpform som utgörs av beredskapsarbete och liknande och som beredningen också anger som ett exempel på fall där löneexekution bör kunna ske (bet. s. 96).

Den jämkning som jag föreslår bör f. ö. även leda till att exekutionsramen i vissa fall kan bli något vidare än enligt beredningsförslaget, t. ex. beträffande styrelsearvoden och liknande ersättning (jfr bet. s. 95).

Vidare föreslår beredningen att i överensstämmelse med gällande rätt införsel och löneutmätning skall kunna ske i vad som utgår såsom *pension* eller *livränta*. I den delen finns inte anledning till någon erinran. Jag vill fästa uppmärksamheten vid att lagen skall medge införsel i engångs- eller kapitalbelopp som undantagsvis betalas ut i stället för livränta eller pension eller del därav (jfr bet. s. 98).

I InfL anges nu uttryckligen att införsel i pension eller livränta får äga rum utan hinder av att sådan pension eller livränta är utmätningsfri. Beredningen har i sitt förslag utelämnat omnämmandet av utmätningsfriheten. Jag delar beredningens åsikt att det utan uttrycklig föreskrift bör stå klart, att införsel inte hindras av ett lagstadgat förbud mot utmätning av rättigheten eller av ett i enskild handling upptaget förbud mot överlåtelse av den.

Såvitt angår införselinstitutet enbart föreslås att vissa ytterligare inkomstkategorier skall kunna vara föremål för sådan exekution.

En nyhet i beredningens förslag i jämförelse med gällande rätt utgörs av en bestämmelse att införsel skall kunna meddelas i *vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant*. Bestämmelsen har vid remissbehandlingen i allmänhet lämnats utan erinran. Från några håll har den emellertid avstyrkts. Jag kan visserligen hålla med de kritiska instanserna om att behovet av bestämmelsen i de flesta fall inte är så stort. Men i undantagssituationer torde det kunna visa sig fördelaktigt för de införselberättigade borgenärerna att ha möjlighet till införsel i de här aktuella vederlagen. Jag anser därför den föreslagna bestämmelsen vara fullt motiverad.

Det förut nämnda förslaget att införsel skall kunna erhållas i vad som utgår såsom pension eller livränta föreslås bli kompletterat med en vidgning i jämförelse med nuvarande ordning, nämligen så att också annan *periodisk förmån* skall kunna vara objekt för införsel. Någon erinran häremot har inte framkommit vid remissbehandlingen. Jag biträder också förslaget.

I vissa fall skall även *sjukpenning* eller *annan dagersättning* som utgår på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan sådan anledning kunna tas i anspråk genom införsel. Detta överensstämmer i sak med vad som redan gäller efter lagändring år 1963 och jag ansluter mig till förslaget.

3.4. Andra frågor beträffande införselinstitutet

Beredningen har även i andra hänseenden än dem som jag har behandlat under 3.2. och 3.3. föreslagit viss modernisering av införselinstitutet. Jag ämnar i förevarande sammanhang ta upp reglerna om forum och om förbehålls- och införselbelopp. Jag kommer också att beröra vissa föreslagna bestämmelser, som saknar motsvarighet i gällande lag och som handlar om åtgärder mot vissa illojala förfaranden och om jämkning av underhållsbidrag. I övrigt behandlar jag förslagen i specialmotiveringen under 5.1.

Forum. Enligt nuvarande ordning tas fråga om införsel upp av den utmättningsman inom vars tjänstgöringsområde lönen till gäldenären betalas ut. I olika sammanhang har framställts önskemål om sådan ändring att behörigheten i stället tillkommer utmättningsmannen i gäldenärens hemort. Beträffande forum vid utmätning gäller sedan några år tillbaka att utmätning alltid kan sökas, där gäldenären har sitt hemvist, dvs. där han är bosatt. I andra hand gäller att utmätning av egendom, som finns på annan ort, också kan sökas där egendomen är, och utmätning av fordran i pengar får sökas, där den förpliktade är, även om fordringen anses vara lokaliserad till annan ort.

Beredningen har beträffande forum i införselmål som huvudregel föreslagit, att behörigheten skall tillkomma utmättningsmannen i gäldenärens hemort. Förslaget innebär alltså en brytning med gällande rätt och en anpassning till reglerna om forum vid utmätning. Vid remissbehandlingen har förslaget i allmänhet mottagits gynnsamt. Flertalet remissinstanser är positivt inställda. Dock är det en del som avstyrker förslaget.

Enligt min mening talar starka skäl för beredningens förslag. Vid införsel skall sålunda gäldenären alltid förbehållas ett visst belopp och det är viktigt att det material som ligger till grund för utmättningsmannens beslut i detta hänseende blir så fylligt som möjligt. Uppenbarligen har utmättningsmannen i gäldenärens hemort de största förutsättningarna att skaffa fram sådant material.

Vidare vill jag erinra om att UL:s ganska nyligen införda forumbestämmelser, vilka jag nyss nämnde, tillkom bl. a. för att höja exekutionsväsendets funktionsduglighet. De hittillsvarande erfarenheterna av bestämmelserna är goda. Genom att samordna forumreglerna i införsellagen med dem i UL torde nu ytterligare ett steg kunna tas i strävandena att genomföra en tidsenlig och effektiv exekutiv verksamhet. Speciellt viktigt är uppenbarligen att ensartade forumregler kommer att gälla för all exekution i lön. En person som samtidigt utsätts för införsel och löneutmätning bör kunna räkna med att det är en enda myndighet som handhar all den exekutiva verksamheten. I sammanhanget är av betydelse att gäldenären vid löneutmätning — som jag strax skall utveckla närmare — skall få åtnjuta ett väsentligt större beneficium än vid införsel. Kraven på utredningen om gäldenä-

rens förhållanden måste därför om möjligt sättas högre vid utmätning i lön än vid införsel. Med hänsyn härtill kan som behörig utmättningsman vid löneutmätning knappast någon annan än utmättningsmannen i gäldenärens bosättningsort komma i fråga. Jag vill tillägga att några alternativa kompetensregler inte bör få gälla vid löneutmätning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva att, när utmätning i lön har sökts hos annan utmättningsman än den där gäldenären är bosatt, denne skall överlämna målet till utmättningsmannen i bosättningsorten. Till förmån för beredningens förslag om forum i införselmål talar alltså även intresset av att införselmålen samordnas med utmättningsmålen.

Också andra skäl kan åberopas till stöd för ändringen. Sålunda torde det för införselborgenärerna i allmänhet vara mera naturligt att få vända sig till den utmättningsman som finns på gäldenärens bosättningsort än den som finns på hans anställningsort. Det förhållandet att restlängd över skatter och saköreslängd över böter normalt sänds för verkställighet till utmättningsmannen där gäldenären bor talar också för att denne bör vara behörig att handlägga mål om införsel mot gäldenären. Genom en reform i forumfrågan skulle exekutionsväsendet befrias från det inte obetydliga dubbelarbete som består i att utmättningsmannen i bosättningsorten i fall av sistnämnd art begär handräckning hos sin kollega i anställningsorten. Ytterligare är att märka att en framtida övergång till automatisk databehandling av de exekutiva målen underlättas, om all löneexekution är samlad hos utmättningsmannen i bosättningsorten.

En omständighet inger emellertid viss tvekan. En reform i forumfrågan skulle leda till ändring i förhållandet mellan utmättningsmannen och arbetsgivarna. Det nuvarande systemet har i det avseendet i allmänhet fungerat till belåtenhet. För arbetsgivaren är det bekvämt att inte ha att göra med någon annan utmättningsman än den som finns på hans egen ort. Motsvarande gäller pensionsinrättningar som skall betala ut pensioner till ett stort antal pensionstagare. Genomförs beredningsförslaget, kan en arbetsgivare få att verkställa införselbeslut som har meddelats av utmättningsmän på olika håll i landet.

I allmänhet torde emellertid en ändring av ifrågasatt innebörd inte behöva vålla arbetsgivarna större olägenheter. Som beredningen har uttalat torde med de mekaniska hjälpmedel för bokföring och löneutbetalning som numera används vid större företag det i allmänhet inte möta nämnvärd svårighet att redovisa införselmedel till mer än en utmättningsman. I sammanhanget är också av betydelse att kronofogdedistriktet efter förstatligandet av exekutionsväsendet är ganska stora och därmed färre till antalet. Inte heller torde en reform behöva få till följd att utmättningsmännens möjligheter att övervaka och snabbt ingripa mot försumliga arbetsgivare blir lidande. Om det inträffar att en arbetsgivare inte följer ett beslut om införsel och det därför blir aktuellt med utmätning hos honom, bör utmättningsåtgärden nor-

malt företas av utmätningsmannen i anställningsorten. Den omständigheten att i sådana fall utmätningsmannen i hemorten får överlåta arbetet att kontrollera arbetsgivaren och eventuellt göra framställning om utmätningsåtgärd torde inte behöva tillmätas så stor betydelse i förevarande sammanhang.

I förhållandet mellan utmätningsmannen och arbetsgivaren är det emellertid en omständighet som vid remissbehandlingen har tilldragit sig speciell uppmärksamhet. Vad jag avser är frågan om arbetsgivare och förmånsutbetalare skall få redovisa medel, som har innehållits, med utmätningsmannen i utbetalningsorten som mellanhand. Enligt beredningens förslag skall redovisning undantagsvis få äga rum på det sålunda angivna sättet. Det torde emellertid kunna befaras att redovisning via utmätningsmannen i utbetalningsorten skulle få vidare tillämpning än beredningen har tänkt sig. Övergångsvis kan det tänkas att arbetsgivarna och förmånsutbetalarna skulle komma att utsätta utmätningsmännen för ett visst tryck för att få behålla den nuvarande och inarbetade ordningen för redovisning. En sådan utveckling kan inte godtas. Det är inte bara fråga om att systemet med redovisning via mellanhand blir tungrott för utmätningsmännen och för med sig dubbelarbete. Därtill kommer, som riksrevisionsverket har understrukit, att kritik kan riktas mot systemet ur bokförings- och revisionsteknisk synvinkel. På grund härav anser jag att avsteg inte i något fall bör få ske från ordningen med redovisning direkt till den utmätningsman som handhar införseln. Jag utgår från att arbetsgivare och förmånsutbetalare ganska snart skall vänja sig vid den nya ordningen.

Jag godtar alltså beredningens förslag i forumfrågan, fränsett förslaget att utmätningsmannen i anställningsorten skall få anlitas som mellanhand beträffande redovisningen.

Förbehållsbelopp och införselbelopp. Beredningen har i huvudsaklig överensstämmelse med gällande rätt föreslagit, att utmätningsmannen i sitt beslut om införsel skall bestämma dels hur mycket som skall innehållas av gäldenärens lön (införselbeloppet), dels ett belopp som skall vara förbehållet gäldenären (förbehållsbeloppet).

Vad först angår det belopp som skall förbehållas gäldenären har beredningen utformat bestämmelsen i ämnet så att den avviker något från motsvarande föreskrift i InfL. Avvikelserna kommer jag att behandla i specialmotiveringen till den nya införsellagen under 5.1. Emellertid har en annan hithörande fråga tagits upp under remissbehandlingen. Bakgrunden är följande. I viss utsträckning har förekommit att beslut om införsel har meddelats med ett schablonmässigt förbehållsbelopp som har fastställts utan att utmätningsmannen har verkställt erforderlig utredning i fråga om gäldenärens behov. Det har i stället fått ankomma på gäldenären att begära jämkning när införseln är för betungande. På det sättet har utvecklingen på sina håll tenderat i riktning mot en ordning liknande den som tillämpas vid

skatteavdrag enligt UppbF. ÖÄ har ifrågasatt om en sådan ordning inte kunde uttryckligen fastställas. Den av ÖÄ tänkta ordningen skulle innebära att förbehållsbelopp inte obligatoriskt behövde bestämmas i varje införselmål utan först sedan gäldenären hade framställt begäran därom.

Förhållandena när skatteavdrag görs är emellertid helt annorlunda än de som råder i införselsammanhanget. Den omständigheten att vid skatteavdrag gäldenärens behov av existensminimum inte obligatoriskt beaktas hänger bl. a. samman med att skatteavdrag alltid förekommer när preliminär A-skatt betalas och att det med hänsyn till skattetabellernas konstruktion m. m. normalt inte fordras att särskilt förbehåll görs för gäldenären. Införselmålen åter är begränsade till antalet och leder inte sällan till att gäldenären — om ett förbehållsbelopp inte fastställs — får behålla för litet av sin lön för egen räkning. Under sådana förhållanden är det nödvändigt att av hänsyn till den enskilde uppställa vissa krav på individuell handläggning av varje mål. Med hänsyn till vad jag nu har anfört bör i enlighet med beredningens förslag förbehållsbelopp fastställas i varje införselmål.

Frågan hur mycket av gäldenärens lön som skall innehållas har i ett avseende tilldragit sig stor uppmärksamhet vid remissbehandlingen. Jag åsyftar en av beredningen föreslagen föreskrift — vartill motsvarighet saknas i InfL — att vid införselbeloppets bestämmande skälig hänsyn skall tas till arbetets mer eller mindre krävande art och de omständigheter under vilka det utförs. Flera remissinstanser — bl. a. hovrätten för Nedre Norrland, kriminalvårdsstyrelsen, riksrevisionsverket och länsstyrelsen i Stockholms län — har ansett föreskriften otydlig och i behov av precisering. Hovrätten för Nedre Norrland har förordat, att föreskriften utmönstras. Enligt min mening bör remisskritiken beaktas. Det kan — som hovrätten har anfört — onekligen från principiell synpunkt sättas i fråga, om en införselsökande bör komma i ett sämre läge därför att gäldenären har ett mer pressande yrke än flertalet andra. Beredningen synes med föreskriften ha syftat till att lagfästa en rekommendation om smidighet i förfarandet mot gäldenären. Att också vid införselbeloppets bestämmande hänsyn skall tas till de växlande förhållandena är emellertid uppenbart. Enligt min mening är det inte nödvändigt att speciellt framhäva detta förhållande. Jag anser på grund härav att föreskriften att hänsyn skall tas till arbetets mer eller mindre krävande art etc. bör utgå. Jag vill nämna, att mitt ställningstagande på den här punkten måste få återverkningar på andra förslag. Bestämmelser som motsvarar den här aktuella bestämmelsen bör sålunda falla bort när det gäller beneficium vid löneutmätning och i konkurs.

Atgärder mot vissa illojala förfaranden. Erfarenheten visar att gäldenärer inte sällan på olika sätt söker hindra att deras inkomster tas i anspråk på exekutiv väg. Ett sätt är att gäldenären träffar överenskommelse med sin arbetsgivare om lägre lön än normalt för den arbetsprestation som utförs. Exempelvis kan det vara så, att gäldenären i sådant fall är nära befryndad

med arbetsgivaren och åstadkommer arrangemang varigenom han kan få sitt försörjningsbehov tillgodosett trots att obetydlig eller kanske ingen lön utgår för hans arbete.

Gällande lag medger inte några exekutiva ingripanden i de här åsyftade situationerna. Beredningen har emellertid för vissa införselmåls del föreslagit bestämmelser med stöd av vilka utmätningsmannen skall kunna ålägga arbetsgivaren att betala ersättning. Sådant åläggande får enligt förslaget meddelas, om gäldenären arbetar hos make eller annan i dennes förvärvs-verksamhet utan lön eller mot uppenbart för låg ersättning och *underhållsbidrag eller kommunal bidragsfordran* till följd därav inte kan tas ut genom införsel. Arbetsgivaren skall åläggas att utge så mycket som hade kunnat tas ut genom införsel, om skälig lön hade utgått för arbetet.

Remissopinionen är i huvudsak positiv till förslaget. Bara några enstaka remissinstanser har avstyrkt med åberopande av att förslaget pålägger utmätningsmännen alltför vanskliga avgöranden.

För egen del är jag, liksom det övervägande antalet remissinstanser, övertygad om att utmätningsmännen skall kunna handha den här ifrågavarande uppgiften tillfredsställande. Jag vill särskilt understryka att lagtexten inte tillåter ingripanden annat än i uppenbara fall. Som beredningen har påpekat är den omständigheten att ersättningen understiger marknadsmässig lön inte tillräcklig för ett ingripande. Utmätningsmannen skall vid sin prövning också ta hänsyn till om gäldenären på grund av sjukdom eller av annan anledning inte förmår prestera en fullgod arbetsinsats. Beredningen har ansett, att hänsyn måste tas även till sådana förhållanden som att arbetsgivarens ekonomi inte tillåter att han anlitar arbetskraft med sedvanliga lönekrav (bet. s. 176). En remissinstans har menat att detta bör antydvas i lagtexten. Jag har emellertid inte övertygats om att detta är en tillräckligt praktisk situation för att motivera en jämkning av lagtexten. Jag biträder alltså beredningens förslag.

Jämkning av underhållsbidrag. Underhållsbidrag kan i vissa fall vara bestämda till högre belopp än som motsvarar den underhållsberättigades behov. Särskilt kan detta gälla bidrag som den ena maken har att utge till den andra, trots att makarna sammanbor eller lever åtskilda av annan anledning än söndring eller hem- eller äktenskapsskillnad. Den ena maken kan sålunda ha medgivit eller utfäst ett för högt underhåll till den andra i avsikt att lönen skulle bli oåtkomlig för borgenärerna. Även när en otillbörlig avsikt inte har förekommit kan bidraget vara så bestämt, att det inte rimligen i sin helhet bör få företräde framför övriga borgenärers krav.

Gällande lag innehåller en bestämmelse av intresse för den åsyftade situationen, nämligen 16 § InfL. Enligt denna paragraf får belopp som har innehållits till betalning av underhållsbidrag i princip inte utmätas. Emellertid får utmätning äga rum om det innehållna beloppet avser underhållsbidrag till make men makarna sammanbor eller lever åtskilda av annan anledning

än söndring eller efter vunnen hemskillnad. Särbestämmelsen har just motiverats av att vissa underhållsbidrag mellan makar som avses i 5 kap. 5 § GB inte alltid bör få konkurrera ut den bidragspliktiges vanliga skulder.

Beredningen har ansett särbestämmelsen ha en alltför begränsad räckvidd och även i övrigt vara otillfredsställande. Beredningen har därför sökt en annan lösning och har föreslagit att underhållsbidrag skall kunna jämkas i införselmålet. Jämkningsen avses få giltighet endast i den aktuella införselsituationen och rubbar alltså inte vederbörande makes principiella skyldighet att utge bidraget enligt vad som har bestämts enligt 5 kap. 5 § GB. Om underhållsbidrag som avses i nämnda lagrum överstiger vad som skäligen bör tillkomma familjen, får det enligt förslaget jämkas såvida det krävs med hänsyn till annan fordran vilken samtidigt är föremål för införsel.

Också andra underhållsbidrag än sådana som avses i 5 kap. 5 § GB skall enligt förslaget kunna jämkas. Förutsättningarna för jämkning har dock därvid bestämts snävare.

Beredningsförslaget innebär vidare att bestämmelserna om jämkning av underhållsbidrag skall äga motsvarande tillämpning om till följd av införsel för underhållsbidrag skatteavdrag eller utmätning inte kan äga rum.

I allmänhet har förslaget tillstyrkts eller lämnats utan erinran. En del remissinstanser har uttalat viss tvekan beträffande förslaget.

Även om en jämkning bara avser möjligheten till exekution i den aktuella situationen, är det enligt min mening begripligt om förslaget att utmätningens mannen skall kunna avvika från ett domstolsavgörande ter sig djärvt. De betänkligheter som har kommit till uttryck på en del håll torde emellertid vara obefogade. Inte ens de tveksamma remissinstanserna har f. ö. annat än i något enstaka fall avstyrkt förslaget. Man torde på de flesta håll anse att utrymmet för jämkning blir ytterst begränsat med hänsyn till de relativt snäva förutsättningar som har uppställts. Det hindrar emellertid inte att bestämmelserna — inte minst de som rör skatteavdrag och utmätning — kan ha en funktion att fylla. Jag vill särskilt understryka, att redan hotel om att utmätningens mannen har möjlighet att ingripa kan verka hämmande på dem som umgås med planer på illojala förfaranden. På grund av det anförda anser jag att förslaget bör godtas. Jag utgår från att utmätningens män kommer att iaktta stor försiktighet vid tillämpningen av de ifrågavarande bestämmelserna.

3.5. Andra frågor beträffande löneutmätning

Jag har redan under 3.1. angivit den huvudsakliga innebörden av beredningens förslag beträffande löneutmätningens institutet. I samband därmed har jag även nämnt, att förslaget i stort har fått ett välvilligt mottagande av remissinstanserna och att det i huvudsak bör godtas. Jag avser nu att när-

mare behandla de villkor för utmätning i lön som innefattas i beredningens förslag och det tänkta förfarandet beträffande denna exekutionsform.

Enligt beredningens mening bör bestämmelserna om de förutsättningar under vilka utmätning i lön skall få användas utformas så, att man tillgodoser synpunkten att denna exekutionsform blir tillämpad med återhållsamhet. Beredningens ståndpunkt grundar sig, som jag förut har nämnt, på överväganden beträffande den mest lämpliga avvägningen mellan borgenärs- och gäldenärsintressena. Med några enstaka undantag har remissinstanserna godtagit tanken på återhållsamhet. Från kommunalt håll och från företrädare för industrin har till förmån för en restriktiv tillämpning speciellt åberopats, att de nya reglerna kommer att belasta arbetsgivarna i administrativt hänseende.

Själv anser jag att möjligheten till utmätning i lön bör vidgas under iakttagande av viss försiktighet betingad både av de gäldenärsintressen som jag berörde under 3.1. och av hänsyn till arbetsgivarna. Jag vill i sistnämnda hänseende betona att med en begränsad tillämpning av utmätning i lön den administrativa belastningen för arbetsgivarna inte behöver bli så stor.

Från något remissställ håll har väckts förslag om särskild ersättning till arbetsgivarna för det arbete som de åläggs att ombesörja. Jag vill med anledning därav erinra om att riksdagen upprepade gånger har avslagit motioner med förslag om att arbetsgivare skall få ersättning av allmänna medel för arbete av liknande karaktär (jfr ABU 1968:5). Enligt min mening finns det inte skäl att nu göra annat ställningstagande.

Några remissinstanser har under hänvisning till praktiska och organisatoriska synpunkter ansett att all exekution i lön helst bör ske under gemensam form, oavsett exekutionsfordringens karaktär. Löneutmätningen skulle i så fall utformas som en specialform av införsel. Beredningen har emellertid som skäl mot en sammansmältning av införselinstitutet och institutet utmätning i lön åberopat bl. a., att olika förutsättningar för resp. instituts användning måste föreskrivas och att även rättsverkningarna bör bli olika. Jag delar beredningens mening och anser att löneutmätningens institut bör regleras för sig i UL. En annan sak är att regleringen där i vissa delar kan ske genom hänvisningar till införsellagen.

I beredningsförslaget har gjorts skillnad mellan dels lön i allmänhet och dels ackordslön, provision eller annan ersättning som inestår för längre tid än en månad. Beträffande *lön i allmänhet* föreslås förutsättningarna för utmätning bli särskilt restriktiva. Sålunda uppställer beredningen som villkor för utmätning i sådan lön mot gäldenärens bestridande bl. a. att det skall vara uppenbart, att gäldenären underlåter att skäligen efter förmåga göra rätt för sig. Fordran på *arbetsersättning som inestår för längre tid än en månad* får däremot utmätas, även om omständigheterna inte är sådana som nu har sagts. Beredningen framhåller, att det främst är sistnämnda typ av fordran som nu vid löneutmätning tas i anspråk och beredningen har inte

ansett det tillrådligt att begränsa denna möjlighet för mycket. För utmätning av lön som gäldenären har låtit inestå hos arbetsgivaren efter förfallodagen uppställs inte heller krav på att gäldenären har visat sig ovillig att göra rätt för sig.

Vid remissbehandlingen har den särskilda förutsättningen för utmätning i vanlig lön blivit kritiserad. Jag anser att hänsyn bör tas till denna kritik. Tydligt är att det skulle uppstå svårigheter, om man i enlighet med beredningsförslaget upprätthåller krav att i löneutmätningssmål i allmänhet skall bedömas, om gäldenärens betalningsovillighet och betalningsförmåga är sådan att den får föranleda utmätning. Det måste vidare anses ytterst tveksamt, om en bedömning av detta slag bör ske på exekutionsstadiet. Erfarenheterna från ett annat område beträffande tillämpningen av föreskrifter med liknande innehåll ger sålunda anledning till vissa betänkligheter. Jag åsyftar den prövning som skall ske i frågan om anstånd skall beviljas beträffande verkställighet av förvandlingsstraff för böter. Därvid skall bedömas om den bötfällda har underlåtit att betala böterna av tredska eller uppenbar vårdslöshet (18 § lagen om verkställighet av bötesstraff). Frågor av detta slag blir inte sällan kontroversiella med motsägelsefulla uppgifter om gäldenärens vilja eller förmåga att göra rätt för sig. Det är önskvärt att bedömningar av sådan natur inte förekommer i utmätningssmål annat än när det är absolut nödvändigt. Vad som är angeläget är att åstadkomma att löneutmätning inte äger rum när gäldenären har försökt göra rätt för sig efter bästa förmåga men har råkat i betalningssvårigheter. Det bör i dessa fall i första hand förutsättas, att gäldenären själv tar upp frågan och lägger fram den utredning som behövs i utmätningssmålet. Det bör dock inte vara något hinder att en utmätningssman, som har kännedom om gäldenärens förhållanden, självmant tar upp frågan. Det nu anförda talar för att man bör utforma regeln efter samma mönster som har använts i 17 § lagen om verkställighet av bötesstraff. Denna föreskriver — som förutsättning för nedsättning av förvandlingsstraff — att det med skäl kan antas att den enskilde gjort vad han förmått för att betala böteskulden.

Om man utformar regeln på det sättet uppnår man dessutom fördelen att själva prövningen i utmätningssmålet inte behöver avse gäldenärens sätt att fullgöra sina förpliktelser i allmänhet. Många remissinstanser har anmärkt på att beredningsförslaget skulle få sådana följder. I stället blir det avgörande om gäldenären har gjort vad som skäligen kan begäras för att betala skulden till utmätningssborgenären.

På grund av det anförda förordar jag att regeln i det nu behandlade ämnet utformas så, att förordnande om löneutmätning i vanlig lön inte skall meddelas om det med skäl kan antas att gäldenären gjort vad han förmått för att betala skulden. I bestämmelsen bör inte anses ligga krav på att en avbetalning ovillkorligen måste vara gjord.

En mycket viktig bestämmelse för att garantera en återhållsam tillämp-

4* — *Bihang till riksdagens protokoll 1968. 1 saml. Nr 130*

ning av löneutmätningens institutet är bestämmelsen om att löneutmätning utan gäldenärens medgivande får tillämpas endast under viss maximerad tid under ett och samma kalenderår.

Uppgiften att bestämma den maximitid som här bör komma i fråga är naturligtvis inte lätt. Beredningen har satt ifrågavarande tid till tre månader eller, om särskilda skäl föreligger, sex månader. Vid remissbehandlingen har visserligen flertalet remissinstanser godtagit beredningens förslag men från åtskilliga håll har ändringsförslag förts fram. Flera remissinstanser vill sålunda förlänga den högsta tillåtna tiden för löneutmätning. En remissinstans föreslår den ändringen att utmätning skall få äga rum under högst tre månader för varje borgenärs fordran och alltså inte, som enligt förslaget, totalt högst tre månader, oavsett antalet utmätningens ansökningar.

En förlängning av den av beredningen föreslagna tiden om tre resp. sex månader är inte förenlig med målsättningen, att löneutmätning, åtminstone tills vidare, endast skall få äga rum med stor återhållsamhet. Detsamma gäller om förslaget att utmätning skall få äga rum under högst tre månader för varje borgenärs fordran. Jag anser med hänsyn härtill det inte vara lämpligt att frågå beredningens förslag.

Vad angår villkoren för att utmätning i lön skall få ske under den längre tidrymden, föreslår beredningen att härför skall krävas antingen gäldenärens medgivande eller att särskilda skäl föreligger. Beträffande det sistnämnda villkoret vill jag framhålla, att det kan tänkas leda till att förlängd tid kommer att krävas och kanske också medges ganska ofta. Borgenärerna kommer säkerligen att förfäkta var och en att i hans fall särskilda skäl talar för utmätning under den längre tiden. Handläggningen av utmätningens mål skulle tyngas härigenom och eventuellt skulle det bli en stor besvärshänsyn. Jag anser därför att möjligheterna till utmätning under den längre tiden bör begränsas mer. Lämpligen bör detta ske så, att förlängning medges bara — förutom i det fallet att gäldenären medger det — om *fordringens art* ger särskild anledning därtill. I första hand bör därvid ersättning för person- eller egendomsskada på grund av brott kunna ges en privilegierad ställning. Även i andra fall kan fordringen vara av sådan art att utmätning under den längre tiden är starkt motiverad, t. ex. när det gäller skadeståndsrättsligt underhållsbidrag vid förlust av försörjare. Det bör ankomma på rättstillämpningen att dra upp de närmare gränserna i det avseendet.

I överensstämmelse med vad beredningen har föreslagit bör vidare till gäldenärens skydd föreskrivas, att utmätning inte under två kalenderår efter varandra får ske så, att lönen kommer att i en följd eller utan större uppehåll tas i anspråk under längre tid än tre resp. sex månader. Vidare bör, likaledes i enlighet med beredningens förslag, föreskrivas att gäldenären, när utmätning har tillämpats sex månader eller förhållandena har ändrats väsentligt, äger återkalla lämnat medgivande att utmätning skall få pågå under längre tid än som annars är tillåtet.

Beneficium. I fråga om vad som skall förbehållas gäldenären vid löneutmätning har beredningen föreslagit, att förordnande om utmätning inte får omfatta mera än vad gäldenären uppenbart kan undvara utan intrång i vad som fordras för hans försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Innebörden härav är bl. a., att gäldenären vid löneutmätning skall förbehållas ett beneficium som är avsevärt större än motsvarande vid införsel. Från en del håll har man gjort invändningar mot detta. Jag anser emellertid att man i det här avseendet inte bör vidta någon ändring i beredningens förslag.

Med anledning av ett remissuttalande vill jag framhålla att jag inte anser det nödvändigt att enhetliga normer för beräkningen av gäldenärens beneficium vid löneutmätning utarbetas. Däremot är det givetvis önskvärt att kännedom om framväxande praxis sprids bland utmätningmännen, så att det undviks att mera betydande olikheter uppstår i tillämpningen. Det torde få ankomma på exekutionsväsendets organisationsnämnd att tillse, att sådan information sprids i lämplig form.

Som beredningen har uttalat bör reglerna om beneficium vara sådana att löneutmätning mot gäldenärens bestridande inte kommer i fråga beträffande den stora gruppen av lågavlönade, fränsett ungdomar som inte har någon försörjningsbörd och inte heller i övrigt har några större fasta utgifter samt liknande fall.

Beredningsförslaget föreskriver att skälig hänsyn vid utmätning skall tas till arbetets mer eller mindre krävande art och de omständigheter under vilka det utförs. Denna föreskrift torde i överensstämmelse med den ståndpunkt som jag har intagit i motsvarande sammanhang i den nya införselagen böra utelämnas (jfr framställningen under 3.4.).

Om ett utmätningförordnande avser ackordslön, provision eller annan ersättning, som inestår för längre tid än en månad, bör enligt beredningsförslaget särskild hänsyn tas till detta förhållande vid tillämpningen av beneficiumregeln. Att sådant hänsynstagande skall göras beror på att tidsbegränsningsreglerna inte skall gälla vid utmätning av ersättning, som inestår för längre tid än en månad. Jag har inte något att erinra mot beredningens förslag i denna del.

Semestermedel. Beredningen har föreslagit vissa bestämmelser om utmätningsskydd för semestermedel. Bestämmelserna avser både lön som betalas ut under gäldenärens semester eller i omedelbar anknytning till den och ersättning som utgår i stället för semester.

De föreslagna bestämmelserna har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Jag anser också att de föreslagna bestämmelserna om utmätningsskydd för semestermedel bör genomföras. I ett hänseende vill jag t. o. m. gå längre än vad beredningen har föreslagit. Enligt beredningsförslaget får semesterersättning inte i något fall utan gäldenärens medgivande utmätas, om det skulle strida mot ändamålet med gäldenärens

rätt till ersättningen. Av sociala skäl anser jag, i likhet med en hovrätt, att ersättning som utgår i stället för semester genomgående bör vara utmätningfri, om gäldenären inte medger annat.

I överensstämmelse med beredningsförslaget bör vidare föreskrivas, att semestermedel, som av arbetsgivaren har inbetalats till och inestår hos särskild kassa, inte i något fall får utmätas utan gäldenärens medgivande.

Förfarandet. I enlighet med vad beredningen har föreslagit bör förordnande om utmätning kunna meddelas antingen beträffande lön som förfaller under viss i förordnandet angiven tid eller beträffande viss lönepost.

I fråga om förfarandet i övrigt vid löneutmätning har beredningen givit en allmän hänvisning till bestämmelserna i införsellagen. Hänvisningen avser även reglerna om ansvar för den som inte iakttar beslut om införsel. Några remissinstanser har framhållit, att hänvisningens räckvidd inte är fullt klar och har därför ansett att det i UL uttryckligen bör anges vilka lagrum i införsellagen som skall vara tillämpliga. Detta önskemål anser jag böra tillgodoses.

Till mina närmare överväganden beträffande frågan vilka lagrum i införsellagen som bör göras omedelbart tillämpliga vid löneutmätning återkommer jag under 5.2.

3.6. Gäldenärens beneficium vid sakutmätning

Beredningens förslag till nya regler om gäldenärens beneficium vid sakutmätning skiljer sig på ett fördelaktigt sätt från de nu gällande. Särskilt är att märka att gäldenärens beneficium materiellt sett vidgas i en omfattning som kommer det att stå i bättre överensstämmelse med nutida åskådning.

Beredningens allmänna överväganden kring frågan om beneficium har redovisats inledningsvis under 2.6. Jag har redan i det föregående (3.1.) allmänt uttalat, att jag anser att beredningens förslag i denna del tillgodoser gäldenärernas trygghet i rimlig omfattning, samtidigt som borgenärerernas möjlighet att komma till sin rätt inte har begränsats alltför mycket. Jag vill här tillägga att det — även med beaktande av intresset att upprätthålla en god betalningsmoral — måste anses riktigt att bestämma gäldenärens beneficium ganska liberalt, när man kan förutse att det kommer att ske en utveckling från sakexekution till löneexekution.

En del remissinstanser har anmärkt på att den föreslagna gränsen kring den utmätningfria egendomen är för vagt angiven. Å andra sidan är majoriteten av remissinstanserna, bland dem flertalet utmätningmän, belåtna med förslaget. För min del anser jag, att beredningen har lyckats väl med förslagets närmare utformning. Som jag har framhållit i det föregående (under 3.1.) är det nödvändigt att ge bestämmelserna sådan avfattning, att de läm-

nar ganska vida ramar inom vilka utmätningmännens tillämpning får anpassas efter de enskilda fallens särart.

Beträffande den närmare innebörden av de föreslagna bestämmelserna, som avses bli upptagna i 65 § UL, vill jag anföra följande.

I 65 § 1 mom. punkterna 1 och 2 har beredningen tagit upp bestämmelser om utmätningsskydd dels för gäldenärens rent personliga utrustning (jfr 13 kap. 4 § GB) och dels för lösöre som ingår i gäldenärens hem. Enligt förslaget skall från utmätning tas undan dels kläder och andra föremål, som tjänar uteslutande till gäldenärens personliga bruk, intill skäligt värde, och dels möbler, husgeråd och annan utrustning som gäldenären behöver för ett anspråkslöst hem och dess skötsel.

Förslaget har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Från några håll har visserligen anmärkts på att de föreslagna bestämmelserna »skäligt värde» i punkt 1 och »anspråkslöst hem» i punkt 2 är alltför svävande och obestämda. Enligt min mening torde de dock ge tillräcklig ledning för tillämpningen. En annan sak är att kritiken mot själva orden »anspråkslöst hem» kan vara befogad. Uttrycket kan sålunda möjligen ge anledning till inte åsyftade värderingar och dessutom te sig otidsenligt. Jag har ansett mig böra beakta kritiken och förordar att man i stället i bestämmelsen inbegriper möbler m. m. »i den mån egendomen är nödvändig för ett hem eller dess skötsel». Avgörande bör sålunda vara vad som beträffande hem i allmänhet får anses nödvändigt.

JK har ifrågasatt om inte gäldenärens beneficium borde å ena sidan utsträckas så att det omfattade också lösöre med högt bruksvärde men lågt försäljningsvärde men å andra sidan ställdes i relation till gäldenärens betalningsvilja. De lösören JK tänker på utgörs av televisionsapparater, cyklar, campingutrustning o. d. JK vill uppenbarligen förse utmätningsskyddet med ytterligare ett påtryckningsmedel gentemot gäldenären för att förmå denne att betala av sina arbetsinkomster. Att märka är dock att, i den mån gäldenären vill ge prov på god betalningsvilja och undgå förlusten av ett föremål, han redan nu har tiden fram till försäljningen av det utmätta föremålet till förfogande. Denna tid kan bli ganska lång (jfr 88 c § UL). I sammanhanget är vidare den utbredda handeln med begagnade föremål av betydelse. Om gäldenären exekutivt har frångåtts en begagnad televisionsapparat, kan han sålunda senare till ett ganska överkomligt pris skaffa sig en annan jämförbar apparat. Enligt min mening föreligger inte anledning att ta fasta på JK:s förslag, som synes leda till onödiga komplikationer.

Beredningen har i 65 § 1 mom. punkt 3 föreslagit utmätningsskydd för arbetsredskap och annan utrustning som fordras för gäldenärens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning. Att sådan egendom skall tas undan från utmätning är ganska klart. Redan i gällande rätt finns föreskrift om detta.

Beredningsförslaget innehåller vidare en till 3 000 kr. fixerad värdegräns beträffande den egendom som skall förbehållas gäldenären. Åtskilliga re-

missinstanser är emellertid kritiska mot denna värdegräns. För min del är jag benägen att instämma i de betänkligheter som har kommit till uttryck i dessa remissyttranden. Det måste sålunda anses önskvärt att om möjligt undvika en i pengar angiven gräns. En sådan blir så småningom föråldrad. De nuvarande penninggränserna i 65 § UL har höjts både år 1945 och år 1955. Tanken på en indexreglering av gränsen ligger naturligtvis nära till hands. Flera remissinstanser har uttalat sig till förmån för en sådan reglering. Själv anser jag dock inte att en indexreglering passar så väl i detta sammanhang. Man undgår genom en sådan reglering inte att utmätningssmannens egen skälighetsbedömning vid egendomens värdering blir avgörande i de enskilda fallen. Han måste ju ändå alltid pröva vad en försäljning kan väntas inbringa.

Jag har med hänsyn till det anförda ansett mig böra ta fasta på ett förslag från ett par remissinstanser, nämligen att begagna samma värdebestämning i förevarande punkt som i punkt 1, alltså »skäligt värde». En sådan bestämning torde inte behöva föranleda speciella tillämpningsproblem. Avsikten är sålunda att arbetsredskap och annan utrustning skall tas undan i ungefärligen den utsträckning som beredningen har tänkt sig med sin bestämning. Det av mig förordade förslaget ger bättre möjlighet att ta hänsyn till de ändringar i den allmänna uppfattningen som en fortsatt standardhöjning och utvecklingen i övrigt kan komma att medföra. En fördel med detta förslag är vidare att det gör en av beredningen föreslagen bestämmelse i 2 mom. av förevarande paragraf obehövlig. Jag åsyftar en bestämmelse om att värdegränsen på 3 000 kr. skulle få genombrytas i vissa fall, om gäldenären eller någon i hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom.

Utmätningsskyddet i förevarande punkt bör — i överensstämmelse med vad beredningen har föreslagit — avse även djur, foder och sådant som i övrigt behövs för gäldenärens försörjning.

Frågan om viss egendom skall anses erforderlig för gäldenären får bedömas med hänsyn till hur förhållandena kommer att gestalta sig efter exekutionen. I vissa fall kan det tänkas att om gäldenären i fortsättningen skall driva en rörelse utmätningsskyddet måste omfatta ett mindre varulager. En rättstillämpning i överensstämmelse härmed torde vara förenlig med den föreslagna lagtexten.

I några remissyttranden har dryftats i vilken omfattning en bil i fortsättningen kan komma att bli utmätningsskyddsfri. Uppenbart är att bedömningen måste vara restriktiv när det gäller frågan om en bil som gäldenären äger verkligen fordras för hans förvärvsverksamhet. Härutöver är jag emellertid inte beredd till några uttalanden. Frågan är enligt min mening av den beskaffenheten att den måste överlämnas till rättstillämpningen för bedömning med ledning av förhållandena i de särskilda fallen.

Beredningen har i 65 § 1 mom. punkt 4 föreslagit att från utmätning skall få tas undan föremål med sådant övervägande personligt värde att det måste

anses uppenbart obilligt att ta egendomen i anspråk. Bestämmelsen torde ha en viss funktion att fylla och synes inte behöva ge anledning till betänkligheter. Vid remissbehandlingen har den också helt tillstyrkts. Jag anser att den därför bör genomföras. Av lagtexten framgår att bestämmelsen skall tillämpas restriktivt.

Det föreslagna utmätningsskyddet i 65 § 1 mom. punkt 5 avser vissa hyresrätter. Enligt gällande rätt ingår bostad och arbetslokal i allmänhet inte i gäldenärens beneficium. I ett fall — vid utmätning för böter och viten — finns dock skydd för egendom av sådant slag. Att gäldenärens beneficium i allmänhet inte omfattar bostad eller arbetslokal är dock mestadels utan praktisk betydelse. Beträffande exempelvis hyresrätt till lägenhet förhåller det sig så att rättigheten över huvud taget kan utmätas endast sällan. Detta beror på att rättigheten måste vara överlåtbar för att kunna utmätas och att det i regel krävs fastighetsägarens samtycke för överlåtelse av hyresrätt. Sådant samtycke torde lämnas endast undantagsvis.

Trots att det praktiska behovet av utmätningsskydd sålunda kan tyckas vara tämligen ringa har beredningen ansett sig böra överväga reformer. Beredningens överväganden har resulterat i förslag att hyresrätt till lägenhet, som tjänar gäldenären till stadigvarande bostad eller fordras för hans förvärvsverksamhet, inte får utmätas, även om den på grund av hyresvärdens samtycke eller eljest får överlätas. I övrigt innehåller beredningens förslag inte någon ändring i förhållande till gällande rätt. Den särskilda beneficiumregeln vid utmätning för böter och viten skall alltså gälla.

Beredningens förslag om utmätningsskydd för vissa hyresrätter har tillstyrkts eller lämnats utan erinran. För min del finner jag den föreslagna bestämmelsen av sociala skäl angelägen. Den omständigheten att hyresrätter i allmänhet inte är överlåtbara utan hyresvärdens medgivande och följaktligen inte heller kan utmätas torde inte hindra att utmätningsskyddet i enstaka fall kan visa sig få stor betydelse. Den nya hyreslagstiftningen (prop. 1967: 141 och 1968: 91) torde knappast bli av betydelse i detta sammanhang. Visserligen innebär den bl. a. en vidgning av hyresgästens rätt att överföra hyresrätten till annan person även om hyresvärdens motsätter sig förändringen. Någon ovillkorlig rätt att sätta annan i sitt ställe får emellertid inte hyresgästen. Möjligen kan den nya lagstiftningen få till följd att hyresvärdarna frivilligt medger överlåtelse i större omfattning än hittills. Särskilt i fråga om affärslägenheter torde det inte vara ovanligt, att hyresvärdens samtycker till att hyresgästen överläter lägenheten (prop. 1966: 23 s. 99). Det bör härvid observeras att hyresrätt för mindre företagare ofta omfattar både familjebostad och lokaler för näringsverksamhet (samma prop. s. 93). På grund av det anförda anser jag att den föreslagna bestämmelsen om utmätningsskydd för vissa hyresrätter bör genomföras.

I detta sammanhang tilldrar sig också frågan om utmätningsskydd för vissa bostadsrätter och arrenderätter intresse. Beredningen har diskuterat

möjligheten av förbud mot utmätning av dessa båda rättighetstyper men har av olika skäl stannat för att inte föreslå några bestämmelser. En del remissinstanser har emellertid uttalat önskemål om att rättigheterna när det gäller frihet från utmätning bör jämföras med hyresrätten. Särskilt bostadsrättsinnehavarens behov av utmätningsskydd för sin bostad anses av flera remissinstanser göra sig gällande med samma styrka som hyresgästens.

Jag är emellertid inte f. n. beredd att föreslå några regler om frihet från utmätning för vare sig bostadsrätter eller arrenderätter. Vad först angår bostadsrätterna är att märka att bostadsrättshavarna knappast kan betagas möjligheten att få utnyttja sina rättigheter som kreditobjekt, något som en generell föreskrift om utmätningsskydd skulle förhindra. Därtill kommer att bostadsrätterna ofta representerar stora värden, och avvägningen mellan borgenärs- och gäldenärsintressena är därför svårare beträffande dem än såvitt angår hyresrätterna. Till det anförda kommer att bostadsrättskommittén f. n. överser bostadsrättslagstiftningen i dess helhet. Kommittén kommer att under utredningsarbetet pröva också frågan om utmätningsskydd för bostadsrätter. Någon anledning att föregripa kommitténs ställningstagande på den punkten finns uppenbarligen inte.

I fråga om arrenderätterna gäller att de nya bestämmelserna om bostads- och anläggningsarrende med bl. a. principiell rätt för arrendatorn att överlåta arrendet ökar arrenderättens värde (prop. 1968:19). Samtidigt kan bestämmelserna sägas föra med sig ett vidgat behov av utmätningsskydd. Detta torde särskilt gälla vissa fall av anläggningsarrende. Tänkbart är emellertid att även vissa typer av jordbruksarrende — de s. k. sociala jordbruksarrendena — lämpligen bör vara utmätningsskyddsfria. Bestämmelserna om jordbruksarrende överses f. n. av arrendelagsutredningen. I avvaktan på resultatet av denna översyn torde frågan om utmätningsskydd för arrenderätter böra vila.

Beredningen har i 65 § 1 mom. punkt 6 tagit upp en regel som avser att ge gäldenären utmätningsskydd för viss tids underhåll. Enligt regeln skall pengar, banktillgodohavande, annan fordran och förnödenheter tas undan från utmätning, i den mån de skäligen fordras för underhåll åt gäldenären intill dess inkomst som täcker behovet är att vänta, dock inte utan synnerliga skäl för längre tid än en månad. Regeln innebär en för gäldenären något mera generös bestämning av beneficiet än motsvarande i gällande rätt. Några betänkligheter beträffande den föreslagna vidgningen av beneficiet har inte framkommit vid remissbehandlingen. Inte heller jag har något att erinra mot beredningens förslag i denna del.

Enligt rättspraxis får underhållsbeneficiet inte beaktas vid utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt enligt 68 § 1 mom. första stycket UppbF (NJA 1960 s. 407). Detta hänger samman med att gällande beneficiumregel bara omfattar pengar och banktillgodohavanden samt förnödenheter men inte andra fordringar än sådana som inestår i bank. Efter-

som beredningsförslaget — som jag enligt det nyss sagda anser bör genomföras — avser fordringar i allmänhet, omfattar det i och för sig även fordran på överskjutande preliminär skatt. Härigenom skulle alltså i fråga om sådana fordringar ske en brytning med gällande rätt.

Jag har emellertid inte ansett en sådan brytning befogad. Härom får jag anföra följande. Med giltighet fr. o. m. den 1 juli 1966 finns särskilda bestämmelser om överlåtelse och utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt (68 § 6 mom. UppbF). Dessa innebär bl. a. att i de flesta enskilda mål vid utmätning av här avsedd fordran obligatoriskt skall tas undan ett belopp av 300 kr. Denna föreskrift har visserligen närmast betingats av praktiska hänsyn men står även i samband med frågan om beneficium (prop. 1966: 115 s. 35). I de ifrågavarande målen torde inte finnas anledning att härutöver beakta gäldenärens eller hans familjs behov av underhåll. Inte heller finns det enligt min mening anledning att beträffande de allmänna målen och vissa särskilt angivna enskilda mål — mål om underhållsbidrag — bryta med den ståndpunkt som gällande rätt har intagit och alltså göra beneficiumreglerna tillämpliga i dessa fall. En sådan reform skulle tynga arbetet hos kronofogdemyndigheterna i onödan.

På grund av det anförda bör »annan fordran» i förevarande punkt inte omfatta fordran på överskjutande preliminär skatt enligt 68 § 1 mom. första stycket UppbF. Detta förhållande bör komma till uttryck genom att en ändring vidtas i UppbF. Chefen för finansdepartementet, med vilken jag har samrått, kommer senare att anmäla förslag till sådan ändring som skall träda i kraft samtidigt med de nya beneficiumreglerna. I förslaget till 65 § 1 mom. punkt 6 bör tas in en erinran om det undantag som här åsyftas.

I huvudsaklig överensstämmelse med vad beredningen har förordat bör i 65 § 2 mom. tas in vissa närmare föreskrifter om vad som skall iakttas vid tillämpning av bestämmelserna i 1 mom:s olika punkter.

Bl. a. bör föreskrivas att i fråga om punkterna 1—5 hänsyn skall tas även till gäldenärens familj. Vidare bör föreskrivas att undantag enligt punkt 6 skall bestämmas med skälig hänsyn även till den underhållsbörda som åvilar gäldenären.

Av särskilt intresse är den av beredningen föreslagna regeln att, om gäldenären eller någon som hör till hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom, detta också skall beaktas. Jag vill påpeka, att jag delar den från remisshall uttalade uppfattningen, att invalidfordon, särskilda behandlingsanordningar och andra dylika hjälpmedel med stöd av denna regel alltid bör tas undan från utmätning, när gäldenären verkligen behöver dem.

I 65 § 3 mom. föreslår beredningen vissa regler om beneficiet vid utmätning hos dödsbo. I likhet med flertalet remissinstanser anser jag att förslaget bör godtas.

3.7. Övriga frågor

Beredningen har föreslagit också vissa andra lagändringar än dem som rör exekution i lön och gäldenärens beneficium vid sakutmätning.

De viktigaste av dessa avser konkurslagstiftningen. I förslag till lag om ändring i KL föreslås bl. a. i fråga om beneficium i konkurs, att gäldenären regelmässigt skall få behålla sin arbetsinkomst utan intrång av konkursboet. Lagförslaget innehåller emellertid även andra nyheter. Vid sidan av konkurslagstiftningen har beredningen framlagt förslag till ändringar i och tillägg till FB, HB, lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal och några andra lagar och författningar. Dessa lagförslag innehåller ändringar av mera begränsad räckvidd. Samtliga de nu åsyftade lagförslagen utom tre — som jag strax återkommer till — bör prövas i förevarande sammanhang. Beträffande mina överväganden i den delen får jag hänvisa till specialmotiveringen.

De lagförslag som bör utelämnas avser lagen om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket, lagen om införsel för uttagande av utländska utskylder eller allmänna avgifter samt lagen om verkställighet av bötesstraff. I fråga om dessa lagförslag vill jag anföra följande.

Beträffande *lagen om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket* — som avser fall av underhållsskyldighet mot barn under 16 år — torde det vara tveksamt, om lagen över huvud taget bör äga bestånd. Enligt vad beredningen har inhämtat torde avflyttningsförbud ofta inte ha effekt i fråga om utländska medborgare. Även svenska medborgare avflyttar ibland trots meddelat förbud häremot. Särskilt passfriheten inom Norden anses medverka till att avflyttningsförbud många gånger blir verkningslösa (jfr bet. s. 312).

Även i andra hänseenden än beträffande effektiviteten i meddelade förbud är förhållandena numera helt annorlunda än vid lagens tillkomst år 1917. Bl. a. har möjligheterna att kräva ut underhållsbidrag i utlandet förbättrats. Vidare gäller att barn, som inte får ut fastställt underhållsbidrag, i vid omfattning äger rätt till bidragsförskott av det allmänna. Slutligen — men inte minst viktigt — kan åberopas, att lagen om avflyttningsförbud innebär en sådan inskränkning i den enskildes personliga frihet som numera måste betecknas som otidsenlig.

Beredningen har också under sitt arbete övervägt att upphäva lagen men har på vissa skäl avvisat den tanken. En stark remissopinion är emellertid för ett upphävande (jfr bet. s. 315 f). För egen del är jag närmast av samma uppfattning, dvs. att lagen torde kunna upphävas. I detta läge torde det vara riktigtast att de närmast berörda myndigheterna och organisationerna på nytt hörs om sin inställning till ett upphävande. Eftersom lagen berör förhållanden som är gemensamma för de nordiska länderna finns det dessutom anledning att ta upp frågan om ett upphävande till diskussion med

företrädare för våra grannländer. Innan detta har skett, torde det inte finnas anledning att göra ändringar i lagen. Jag vill särskilt anmärka att de ändringar i lagen som beredningen har föreslagit inte ovillkorligen måste genomföras i samband med övriga här aktuella reformer.

Det framlagda förslaget till lag om införsel för uttagande av utländska utskylder eller allmänna avgifter skulle ersätta en lag av den 15 juni 1935 i samma ämne.

Beträffande frågan om införsel för svenska skatter och allmänna avgifter föreslås att det, i överensstämmelse med vad beredningen har förordat, i den nya införsellagen hänvisas till särskilda bestämmelser. Avsikten är att chefen för finansdepartementet senare skall ta upp frågan om reglering av detta ämne (se vidare härom under 5.1.). Det måste med hänsyn härtill anses mest ändamålsenligt att frågan under vilka förutsättningar och i vilken ordning utländska skatter och allmänna avgifter skall få tas ut genom införsel regleras samtidigt. På grund av det anförda torde förslaget till ny lag om införsel för uttagande av utländska utskylder eller allmänna avgifter inte böra prövas i förevarande sammanhang.

Beredningen har föreslagit ett särskilt tillägg till en paragraf i *lagen om verkställighet av bötesstraff*. Den tillagda bestämmelsen, som rör prioriteten vid konkurrens mellan införsel för böter eller viten och löneutmätning, torde emellertid enligt min mening böra meddelas i den nya införsellagen. Om bestämmelsen flyttas i enlighet härmed torde behov av lagändring i bötesverkställighetslagen falla bort.

De förslag som jag lägger fram i det följande gör det nödvändigt att se över och komplettera handläggningsbestämmelser och föreskrifter om avgifter m. m. som utfärdas av Kungl. Maj:t. Vidare uppkommer behov av nya dagböcker och blanketter som det ankommer på exekutionsväsendets organisationsnämnd att utarbeta. Nämnden har också att ombesörja utbildning av personal inom kronofogdemyndigheterna för de nya arbetsuppgifterna. Det bör därför — som nämnden har framhållit — förflyta ganska lång tid mellan lagändringarnas antagande och deras ikraftträdande. Jag anser, att de lagändringar som detta lagstiftningsärende föranleder bör träda i kraft först den 1 juli 1969.

4. Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

- 1) införsellag,
- 2) lag om ändring i utsökningslagen,
- 3) lag om ändring i konkurslagen,
- 4) lag om ändring i 20 kap. föräldrabalken,
- 5) lag om ändring i 17 kap. handelsbalken,
- 6) lag angående ändrad lydelse av 118 och 123 §§ lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal,
- 7) lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon,
- 8) lag angående ändrad lydelse av 20 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,
- 9) lag angående ändrad lydelse av 50 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,
- 10) förordning om ändrad lydelse av 17 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261),
- 11) lag om ändrad lydelse av 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97).

Jag har samrått, i fråga om de under 8, 9 och 11 nämnda förslagen med chefen för socialdepartementet och i fråga om det under 10 nämnda förslaget med chefen för försvarsdepartementet.

Förslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

För att belysa de punkter där mera betydelsefulla skillnader föreligger mellan beredningens förslag och departementsförslaget torde förstnämnda förslag i dessa delar få bifogas som *bilaga 2*.

5. De särskilda bestämmelserna

5.1. Förslaget till införsellag

De flesta av bestämmelserna om införsel i gällande lag återfinns, mer eller mindre jämkade, i förslaget till ny lag. Vissa av de nuvarande bestämmelserna om förfarandet saknas dock i lagförslaget, men avsikten är att motsvarigheter till dem skall meddelas i en tillämpningsförfattning. Två paragrafer i nuvarande InfL, 18 och 21 a §§, avses inte få någon motsvarighet i de nya författningarna. I den förra paragrafen föreskrivs att, när gäldenären är anställd hos staten eller kommun, vad i lagen sägs om arbetsgivare skall tillämpas på den som har att betala ut lönen. Det har inte ansetts erforderligt att i fortsättningen bereda staten eller kommun någon särställning i dessa sammanhang (jfr bet. s. 149). Föreskriften i den senare paragrafen innebär att medel i vissa fall kan tas ut hos arbetsgivare genom införsel. De åsyftade fallen gäller belopp som har innehållits genom skatteavdrag enligt UppbF eller på grund av införsel för skatter eller avgifter men som inte har redovisats. Eftersom arbetsgivare sällan själv uppbär lön eller annan intäkt i vilken införsel får äga rum, är föreskriften av ringa praktisk betydelse, och den har — åtminstone i fråga om medel som har innehållits på grund av införselbeslut — ansetts kunna utgå (se under 20 § nya InfL). Om kronan även bör avstå från möjligheten till införsel beträffande belopp som har innehållits genom skatteavdrag är en fråga som torde få övervägas i ett senare sammanhang (jfr under 1 § nya InfL).

Berednings- och departementsförslagen överensstämmer i sak i allt väsentligt. En bestämmelse i beredningsförslaget saknar dock motsvarighet i departementsförslaget, nämligen en som förutsätter att införsel i motsats till gällande rätt skall kunna beviljas i annan förmån än pengar. Bestämmelsen utsäger att, om annat än pengar innehållits enligt beslut om införsel, i fråga om försäljning av det innehållna skall gälla vad som är föreskrivet om försäljning av utmätt lös egendom (18 § i beredningsförslaget och bet. s. 187 f). Beredningsförslaget har vid remissbehandlingen kritiserats från flera håll, bl. a. av JK. För egen del har jag ansett att bestämmelsen kan undvaras. Skulle undantagsvis en gäldenär uppbära sin lön i annat än pengar och denna omständighet hindra exekution, torde utmätningsmannen kunna föreskriva för arbetsgivaren att denne skall anpassa sättet för avlöningens utbetalande så, att införsel kan verkställas (se 11 § nya InfL). Departementsförslaget överensstämmer alltså på den här punkten med gällande rätt.

I formellt avseende avviker departementsförslaget från beredningsförsla-

get främst såtillvida att bestämmelserna meddelas i en något annorlunda ordning. Medan beredningens förslag dispositionsmässigt har byggts väsentligen efter den kronologiska gången i införselmålen, har i departementsförslaget eftersträfvats att gruppera bestämmelserna så, att materiella bestämmelser meddelas för sig och procedurmässiga för sig. Därvid har jag ansett det lämpligt införa mellanrubriker i lagen.

Allmänna bestämmelser

1 §.

I paragrafen anges vilka fordringar som får uttas genom införsel. Den motsvarar 2 § i beredningens förslag. Det har ansetts lämpligt att inleda lagen med denna bestämmelse, eftersom det är särskilt betecknande för införselinstitutet att det, i motsats till exekution i allmänhet, står öppet endast för vissa slag av fordringar.

De allmänna överväganden i det ämne som regleras i paragrafen har redovisats i det föregående under 3.2. I nu förevarande sammanhang skall främst behandlas vissa tillämpningsfrågor.

Lagberedningen. I anslutning till frågan om införsel för *underhållsbidrag enligt GB eller FB* framhåller beredningen, att rätten att åtnjuta underhåll inte torde kunna överlåtas. Beträffande fordran på redan förfallet belopp möter emellertid inte hinder mot överlåtelse. Sådan fordran kan också övergå till annan enligt reglerna om giftorätt, arv eller testamente. Även eljest kan det inträffa, att fordran på förfallet belopp tillkommer annan än den underhållsberättigade. I 15 § av 1964 års bidragsförskottslag är sålunda föreskrivet att, i den mån bidragsförskott svarar mot fastställt underhållsbidrag, den barnavårdsnämnd som har utgivit förskottet inträder i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot den underhållsskyldige. Beredningen ger också andra exempel där fordran på förfallet bidragsbelopp övergår på annan än den underhållsberättigade. När det exempelvis gäller underhåll till barn torde det normala vara, att bidrag för förfluten tid inte slutligen tillkommer barnet utan annan — i regel vårdnadshavaren — som har förskjutit beloppet.

Det är inte utsagt i InfL om den som har inträtt i rätten till förfallet belopp har möjlighet att använda införsel för att ta ut fordringen. Det har ansetts ligga i sakens natur, att barnavårdsnämnd som har utgivit bidragsförskott för sin regressfordran kan använda samma tvångsmedel som har stått barnet till buds, alltså även införsel. Man utgår tydligen också i praxis från att nämnden därvid utan vidare kan begagna barnets exekutionstitel. En vårdnadshavare är i denna sin egenskap alltid behörig att påkalla införsel. Hur han sedan disponerar inflytande belopp är inte något som kommer utmätningssmannen vid.

Beredningen framhåller, att dess förslag inte innehåller någon bestäm-

melse, som reglerar i vad mån annan än den underhållsberättigade eller dennes företrädare kan påkalla införsel. Hittills gjorda erfarenheter torde visa, att några olägenheter inte behöver följa av att lagen lämnar frågan öppen. Beredningen lämnar i sina motiv (bet. s. 107) närmare anvisningar hur man skall förfara i de fall som man i praktiken har att räkna med.

I fråga om införsel för *kommunala bidragsfordringar* lägger beredningen fram ett förslag som i sak överensstämmer med nuvarande 20 § InfL. Det skall vara fråga om bidrag som belöper på tiden efter det att bidragsskyldigheten har fastställts. De bidragsfordringar som åsyftas är de som nämns i 74 § barnavårdslagen och 40 § socialhjälpslagen.

Beträffande införsel för *skatter och allmänna avgifter* framhåller beredningen att nuvarande InfL innehåller föreskrift av motsvarande slag närmast i 21 och 21 a §§, som bl. a. avser oguldna debiterade utskylder eller allmänna avgifter jämte stadgad restavgift. Frågan om de gällande bestämmelsernas räckvidd har bara i begränsad utsträckning prövats i högre instans och på åtskilliga punkter råder oklarhet. Med utskylder eller skatter förstås vanligen bidrag som den enskilde har att erlægga till det allmännas utgifter utan att härför få någon individuell motprestation. Uttrycket »allmän avgift» är av mera obestämt innehåll. I förevarande sammanhang har det ansetts betyda avgift till staten eller kommun eller annat offentlighetsligt subjekt, som den enskilde på grund av en given författningsbestämelse har att erlægga för en särskild förmån eller prestation. Men inte alla avgifter till staten är »allmänna», så t. ex. inte annuiteter på odlings- eller avdikningslån eller på förskott för avlösning av frälseränta.

Det är enligt beredningen angeläget att klarhet skapas om vilka skatter och avgifter som skall kunna tas ut genom införsel. För ändamålet fordras utförligare bestämmelser än de nuvarande. Åtminstone i viss utsträckning är en direkt uppräknings önskvärd. Den nya InfL är inte rätta platsen för sådana i detalj gående bestämmelser, som kan förutses ofta behöva ändras för att bevara sin aktualitet. Det är mera praktiskt att införa dem i UppbF och, i den mån införsel anses böra komma i fråga för uttagande även av andra skatter och avgifter än de där nämnda, i de författningar som gäller dessa skatter och avgifter. Beredningen har därför ansett, att i den nya InfL bara bör tas upp föreskrift om att införsel får ske för uttagande av skatter och allmänna avgifter i de fall som Konungen med riksdagen bestämmer.

Beredningen påpekar, att ordet »skatter» i förslaget används i dess nyss angivna gängse betydelse. Under »allmänna avgifter» bör kunna inrymmas avgifter av alla slag som utgår på offentlighetslig grund. Restavgift bör enligt beredningens mening utan vidare kunna räknas som allmän avgift. Detsamma gäller om ränta på kvarstående skatt.

Beredningen förutsätter att frågan vilka skatter och allmänna avgifter som skall få tas ut genom införsel övervägs i särskild ordning. Beredningen vill för sin del förorda, att man härvid iakttar en viss återhållsamhet. Det

anses naturligt att medge införsel för sådana skatter och avgifter som normalt tas ut genom skatteavdrag enligt UppbF.

Bestämmelsen om införsel för skatter och allmänna avgifter är avsedd att inrymma också fall när skatt eller allmän avgift på grund av särskild föreskrift får tas ut hos annan än den skattskyldige. Beredningen syftar främst på den situation som regleras i 77 § första stycket UppbF, att arbetsgivaren har verkställt skatteavdrag men har försummat att betala in det innehållna beloppet. För att möjliggöra införsel i detta fall infogades år 1956 en särskild bestämmelse i 21 a § InfL. Sistnämnda paragraf medger också införsel i ett annat fall nämligen när arbetsgivaren på grund av införselbeslut innehållit men underlåtit betala in belopp avseende anställds skatt och liknande. Den situationen har emellertid i 10 § i beredningsförslaget upptagits till reglering i ett vidare sammanhang och avses alltså inte här.

Liksom enligt nuvarande 22 § InfL skall införsel slutligen kunna ske för uttagande av *böter och viten*. Beredningen diskuterar innebörden i gällande lag av begreppen böter och viten och förklarar sig inte åsyfta någon ändring härvidlag (bet. s. 112 f).

Yttrandena. *Socialstyrelsen* föreslår, att barnavårdsnämnds fordran på återbetalning av utgivet bidragsförskott jämställs med de kommunala bidragsfordringarna. Till stöd för förslaget åberopas att annars fördelnings- och avräkningsproceduren enligt 8 § andra och tredje styckena i beredningsförslaget (som motsvaras av 15 § andra och tredje styckena i departementsförslaget) kan leda till otillfredsställande resultat eller i vart fall bli svårhanterlig.

Förslaget om att hänvisa frågan om vilka skatter och allmänna avgifter som skall vara införselbara till reglering utanför införsellagen har i allmänhet godtagits. Några instanser, bl. a. *Föreningen Sveriges kronofogdar och länsstyrelsen i Jämtlands län*, anser emellertid att förutsättningarna för införsel av skatter m. m. bör regleras uteslutande i den nya InfL. I vart fall bör enligt länsstyrelsen, i InfL lämnas föreskrift om införselpreskription och övriga gemensamma frågor. *Riksrevisionsverket* understryker behovet av utförligare bestämmelser än de nuvarande beträffande frågan vilka skatter och avgifter som skall få tas ut genom införsel. Verket kritiserar beredningens uttalande om återhållsamhet när det gäller att avgöra vilka skattefordringar som här skall komma i fråga. Den privilegierade exekutionsform som införselinstitutet utgör bör inte stå öppen bara för ett minimum av statsverkets fordringar på skatter och allmänna avgifter. *Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden* finner det angeläget att man genom införsel skall kunna ta ut samtliga sådana skatter och avgifter, som uppbärs enligt bestämmelserna i UppbF. Nämnden anser i motsats till beredningen, att indirekta skatter skall kunna tas ut genom införsel, speciellt allmän varus katt. *Riksförsäkringsverket* förutsätter, att verket får tillfälle att yttra sig

över ett blivande förslag beträffande frågan vilka allmänna avgifter som skall vara införselbara.

Departementschefen. Införsel för *underhållsbidrag enligt GB eller FB* skall självfallet i första hand få sökas av den underhållsberättigade eller någon som äger företräda honom. Fråga uppkommer emellertid i vad mån någon som har övertagit fordran på förfallet underhållsbidrag också äger påkalla införsel. Jag delar beredningens ståndpunkt att liksom hittills lämna denna fråga oreglerad. I likhet med beredningen utgår jag från att några olägenheter för det praktiska livet inte är förenade härmed. En vanlig situation är att vårdnadshavare genom att förskjuta underhållsbelopp eller barnavårdsnämnd genom att betala ut bidragsförskott har övertagit ett barns rätt till underhållsbidrag gentemot den underhållsskyldige. I sådana fall kan barnet, dess vårdnadshavare och barnavårdsnämnden komma att konkurrera om belopp som inflyter. Vid konkurrens av detta slag kommer 15 § andra och tredje styckena i departementsförslaget om fördelning och avräkning att bli analogt tillämpliga. Enligt socialstyrelsen kan dessa regler leda till otillfredsställande resultat eller i vart fall bli svårhanterliga. Gentemot socialstyrelsens förslag att jämställa barnavårdsnämnds fordran på återbetalning av bidragsförskott med de kommunala bidragsfordringarna kan emellertid åberopas betänkligheter med hänsyn till systematiken i införsellagstiftningen. Beträffande de kommunala bidragsfordringarna föreslås sålunda som förutsättning för införsel (6 § första stycket departementsförslaget) att de har fastställts i särskild ordning. Att införa en härmed likartad prövning såvitt angår barnavårdsnämnds regresskrav kan knappast komma i fråga. Inte minst talar frekvensen av sådana regresskrav för att de, liksom hittills, jämställs med en vårdnadshavares fordran på ersättning för förskjutet underhåll. Men också andra invändningar kan riktas mot socialstyrelsens förslag. Till grund för detta ligger visserligen den i och för sig beaktansvärda tanken att en kommunal fordran inte skall få konkurrera ut ett barns. Tanken att fullt ut lämna barnets fordran företräde i olika sammanhang måste emellertid anses tveksam (jfr 16 § andra stycket bidragsförskottslagen). Departementsförslaget har av nu angivna skäl givits innebörden, att barnavårdsnämnds krav på ersättning för utgivet bidragsförskott i överensstämmelse med gällande rätt vid införsel jämställs med en fordran som tillkommer den underhållsberättigade själv.

Beträffande *de kommunala bidragsfordringarna* har jag kompletterat beredningsförslaget genom att särskilt ange de åsyftade paragraferna i barnavårdslagen (74 §) och lagen om socialhjälp (40 §). Förtydligandet hänger samman med att departementsförslaget inte, som gällande lag och beredningsförslaget (5 § första stycket), begränsar införselmöjligheten till bidrag som belöper på tiden efter det att bidragsskyldigheten har fastställts utan medger att i vissa fall också bidrag för tiden dessförinnan skall få tas ut genom införsel (se härom 6 § i departementsförslaget). Vid sådant för-

hållande har det ansetts önskvärt att undanröja varje tvekan om vilka kommunala fordringsanspråk som här åsyftas.

Beredningens förslag att i lagen lämna öppet vilka *skatter och avgifter* som är införselbara och att överlämna den frågan till reglering utanför lagen har jag godtagit. Jag har redan nämnt att chefen för finansdepartementet i särskild proposition skall framlägga förslag i ämnet.

I fråga om införsel för *böter och viten* har förslaget samma innebörd som gällande lag.

2 §.

I paragrafens första och andra stycken anges vilka inkomster som får tas i anspråk genom införsel. Förslaget i den delen — som motsvarar 1 § första — tredje styckena i beredningens förslag — har behandlats i den allmänna motiveringen (3.3.), till vilken jag får hänvisa.

Eftersom paragrafen redovisar vad som får tas i anspråk genom införsel, har det ansetts lämpligt att däri erinra om att det finns ytterligare ett sätt att få tillgång till medel i ett införselmål. Jag åsyftar förslaget i 22 § att arbetsgivare under vissa förutsättningar kan åläggas att utge belopp ehuru det inte utgått lön för gäldenärens arbete. En erinran av sådan innebörd har tagits upp som ett tredje stycke i paragrafen.

3 §.

Vissa bestämmelser senare i lagen har av tekniska skäl utformats med utgångspunkt från det mest praktiska fallet, nämligen att fråga är om införsel i avlöning. Meningen är emellertid att dessa bestämmelser skall gälla även vid införsel i annan förmån. En föreskrift som klargör detta har tagits in i förevarande paragraf. En bestämmelse av motsvarande slag finns i beredningens förslag under 13 §.

För tydlighets skull har den nu berörda bestämmelsen kompletterats med ett uttryckligt angivande av att bestämmelser om arbetsgivare gäller också annan som utger förmån vari införsel kan beviljas.

4 §.

I paragrafen anges att lagen inte äger tillämpning när gäldenären är dödsbo eller annan juridisk person. Samma bestämmelse finns i beredningens förslag som ett sista stycke i 1 §.

Som beredningen framhåller torde fråga om införsel mot juridisk person hittills knappast ha haft aktualitet. Eftersom den föreslagna lagen får ett vidare tillämpningsområde i fråga om införselobjekten och även juridiska personer kan uppbära inkomster av den art som är i fråga, har jag lika med beredningen (bet. s. 104) funnit att det bör finnas en uttrycklig bestämmelse av den innebörd som jag nyss har angivit.

Vid remissbehandlingen av beredningsförslaget har framkommit, att det

i rättstillämpningen råder viss tvekan huruvida pågående införsel i lön, pension eller livränta hos person som avlider omedelbart skall avbrytas eller om införseln får pågå döds månaden ut. Pension utgår exempelvis ofta t. o. m. pensionstagarens döds månad. Beredningen har ansett att införsel vid dödsfall får ske bara i belopp som belöper på tiden före dödsfallet (bet. s. 105). Jag delar beredningens uppfattning. För att detta i praktiken skall iaktas måste emellertid dödsfallet bringas till utmätningssmannens kännedom så snart som möjligt. Jag avser att i samband med arbetet på den administrativa regleringen låta närmare undersöka vilka åtgärder som kan vidtas för att utmätningssmannen skall bli informerad om dödsfallet snabbare än nu.

Förutsättningar för införsel

5 §.

Förevarande paragraf anger förutsättningarna för införsel för underhållsbidrag. Den motsvarar 4 § första—tredje styckena i beredningsförslaget.

I enlighet med beredningsförslaget föreslås i första stycket första punkten att införsel för uttagande av underhållsbidrag skall kunna erhållas — förutom när dom eller beslut föreligger — när bidraget har fastställts genom skriftlig, av två personer bevittnad förbindelse. Förslaget kan synas som en betydande nyhet, eftersom motsvarande regel i gällande rätt talar om skriftligt, av två personer bevittnat avtal (1 § InfL). Emellertid har det nuvarande kravet på ett bevittnat avtal som införselhandling inte tillämpats efter bokstaven. Förslaget innebär helt enkelt att lagen bringas i överensstämmelse med den nuvarande rättstillämpningen (jfr bet. s. 120 ff).

Förslaget om att en ensidig utfästelse skall godtas som införselhandling påkallar vissa följdändringar (jfr bet. s. 123). I det hänseendet vill jag hänvisa till 54 a § förslaget till lag om ändring i UL samt förslaget till lag om ändring i 74 § barnavårdslagen. Däremot har det inte ansetts behövt att ändra de föreskrifter i GB och FB i vilka det talas om avtal rörande underhåll. Dock föreslås i ett tillägg till 20 kap. FB viss särskild reglering av ensidig förbindelse att utge underhållsbidrag. Tillägget, som är upptaget i den nya paragrafen 13 a, har emellertid samband med speciella omständigheter. Jag återkommer till den frågan i det följande.

Vad angår frågan om ytterligare förutsättningar bör gälla för att införsel för underhållsbidrag skall få ske, är att märka att enligt gällande lag för beslut om införsel för uttagande av underhållsbidrag krävs att den underhållsskyldige underlåter att betala förfallet belopp (1 § InfL). Införsel får emellertid inte beviljas, om den underhållsskyldige betalar förfallet belopp och dessutom antingen ställer av utmätningssmannen godkänd pant eller borgen för underhållsskyldighetens fullgörande under tid, som utmätningssmannen finner skälig, dock minst ett år, eller visar sannolika skäl att han skall fullgöra sin underhållsskyldighet (5 § InfL).

Beredningen har framhållit, att för införsel uppenbarligen bör fordras att den underhållspliktige har underlåtit att godvilligt fullgöra sin betalningsskyldighet. Beredningen har övervägt att i förslaget inte ta upp någon motsvarighet till 5 § InfL. Resultatet av det skulle bli att, om den underhållspliktige betalar först sedan ansökan om införsel har inkommit men innan beslut meddelas, införsel inte kan ifrågakomma. Med hänsyn till risken för att den underhållspliktige skall visa försumlighet så snart det omedelbara hotet om införsel avvärjts, har beredningen emellertid inte ansett sig böra förorda en sådan lösning. Men beredningen har inte velat behålla den nuvarande bestämmelsen om ställande av pant eller borgen för underhållsskyldighetens framtida fullgörande. Bestämmelsen torde ha tillämpats mycket sällan. Beredningen har stannat vid att som förutsättning för införsel föreslå, att något bidragsbelopp utestår obetalt när införselbeslut meddelas eller att gäldenären eljest har visat försumlighet vid fullgörande av underhållsskyldigheten och anledning finns till antagande att försummelsen skall upprepas.

Under remissbehandlingen har hovrätten för Västra Sverige invänt att förslaget föranleder att det för införsel, om något bidragsbelopp inte utestår obetalt, fordras konstaterad culpa hos gäldenären. Enligt hovrätten är det emellertid, när det gäller fullgörandet av betalningsskyldighet, vanskligt att fastslå om en underlåtenhet varit culpös eller inte. Därvid uppkommer bl. a. den omstridda frågan i vad mån culpa skall anses föreligga när orsaken är dålig ekonomi.

Vad hovrätten har anfört synes ha fog för sig och torde böra beaktas. Jag har därför i departementsförslaget föreskrivit som förutsättning för införsel, vid sidan av att något bidragsbelopp utestår obetalt, att gäldenären vid två eller flera tillfällen har underlåtit att betala i rätt tid och att det är anledning antaga att detta skall upprepas.

Uppenbart är dock att den vidtagna ändringen inte undanröjer alla tillämpningssvårigheter. Jag tänker speciellt på att det också med departementsförslaget skall prövas om gäldenären i fortsättningen kan antas komma att betala i tid. Att märka är emellertid att en prövning av likartat slag förutsätts redan i gällande lag. En gäldenär som betalar förfallna belopp först sedan ansökan har gjorts kan, som jag redan nämnt, f. n. undgå införsel — förutom genom att ställa pant eller borgen — genom att visa sannolika skäl, att han i fortsättningen skall fullgöra sin underhållsskyldighet. Den omständigheten att gäldenären i förslaget befrias från sin nuvarande bevisskyldighet är enligt min mening av underordnad betydelse. Härmed sammanhänger att det knappast kan anses åligga utmätningssmannen att själv anskaffa material för bedömning av frågan om gäldenären framdeles kommer att fullgöra sin betalningsskyldighet. Utmätningssmannens prövning torde i det väsentliga kunna grundas på det material som parterna tillhandahåller.

Beredningen har med bidragsbelopp som utestår obetalt åsyftat bara sådana belopp som alljämt kan tas ut genom införsel (bet. s. 125). Under remissbehandlingen har från ett par håll framhållits att den innebörden inte kan utläsas av lagtexten och inte kan anses självfallen och att bestämmelsen därför bör förtydligas. Jag anser emellertid detta inte vara nödvändigt. Det torde nämligen vara så, att man i rättstillämpningen sedan länge vid prövningen av ansökningar om införsel för underhållsbidrag bortser från äldre, inte längre införselbara restantier. Vid sådant förhållande torde inte föreligga behov av att tynga lagtexten med en närmare bestämning av begreppet obetalda bidragsbelopp.

Bestämmelserna i andra och tredje styckena av förevarande paragraf har med i sak oförändrat innehåll hämtats från 6 § första och andra styckena InfL (jfr bet. s. 126).

6 §.

Paragrafen, som motsvarar 5 § första stycket i beredningens förslag, innehåller regler om förutsättningarna för införsel för kommunala bidragsfordringar.

I överensstämmelse med gällande lag (20 § InfL) förutsätts till en början att beloppen har blivit fastställda i därför föreskriven ordning. Sådan fastställelse kan enligt ett härtill fogat förslag till ändrad lydelse av 74 § barnavårdslagen komma till stånd genom skriftlig förbindelse. Vägrar den ersättningskyldige att utfärda sådan förbindelse, bestäms bidragsskyldigheten av länsstyrelsen på talan av kommunen. Bidragsskyldighet enligt 40 § socialhjälpslagen fastställs alltid av länsstyrelsen på talan av kommunen.

Liksom f. n. uppställs vidare kravet att det skall vara fråga om bidrag som belöper på tiden efter det att bidragsskyldigheten har fastställts. Härutöver skall emellertid, när fastställelsen har skett på ansökan, bidrag som belöper på tiden efter det att ansökan har gjorts kunna tas ut genom införsel. Detta är en vidgning i förhållande till gällande rätt som har tillkommit på förslag av barnavårds- och socialnämnderna i Jönköping. Grunden till vidgningen är följande.

Erfarenheten visar att handläggningen hos länsstyrelsen i fastställelseärenden kan dra ut på tiden. Det är inte sällsynt, att ett halvår eller mer förflyter mellan ansökan och beslut. Därtill kommer att beslutet skall ha vunnit laga kraft innan det kan verkställas. Vad särskilt angår bidrag enligt barnavårdslagen kommer den som vägrar att träffa avtal med en barnavårdsnämnd från verkställighetssynpunkt i ett gynnsammare läge än den som träffar avtal med nämnden. Detta gynnar inte den enskildes benägenhet att träffa frivilliga uppgörelser.

Den gjorda vidgningen torde ge länsstyrelserna anledning att i sina beslut ålägga den underhållspliktige att betala bidrag månadsvis också när det gäller förfluten tid. Hinder föreligger emellertid inte att fastställa engångs-

belopp och få sådant uttaget genom införsel (jfr 10 § andra stycket departementsförslaget).

7 §.

Paragrafen behandlar förutsättningarna för införsel för skatter och allmänna avgifter samt för böter och viten. Motsvarande ämne regleras i 5 § andra och tredje styckena i beredningens förslag.

Beträffande *skatter och allmänna avgifter* har beredningen föreslagit att i fråga om villkoren för införsel skall gälla vad Kungl. Maj:t med riksdagen förordnar.

I frågan om det behövs några sådana särskilda villkor — alltså villkor utöver dem som måste vara uppfyllda för att verkställighet i allmänhet skall få ske — vill jag efter samråd med chefen för finansdepartementet anföra följande.

Det enda villkor av berört slag som det finns anledning att överväga är om det bör gälla en särskild preskriptionstid i fråga om införselbarheten. I 21 § InfL föreskrivs nu att införsel inte får beviljas eller meddelat beslut om införsel äga tillämpning sedan tre år har förflutit efter det skatten eller den allmänna avgiften har förfallit till betalning. Tidsbegränsningen på tre år innebär en inte oväsentlig inskränkning i förhållande till den tid som i allmänhet står till buds för indrivning av skatter och avgifter. Enligt 71 § UppbF preskriberas sålunda skatter och avgifter i regel först fem år efter utgången av det uppbördsår, när de enligt verkställd debitering förföll till betalning. I tillämpningen har tidsbegränsningen i InfL föranlett vissa erinringar. Det har ansetts ofördelaktigt både för den skattskyldige och det allmänna, att pågående införsel ibland måste avbrytas, trots att skatteskulden inte har hunnit tas ut i sin helhet. Den skattskyldige har därvid i vissa fall fått uppfattningen att skulden varit slutreglerad. När han sedan krävts under hot om utmätning, har han inte utan visst fog kunnat bli väldigt irriterad. För indrivningsmyndigheterna är det arbetsbetungande att ständigt övervaka att tiden för införsel inte överskrids. Med hänsyn till det anförda bör införsel för uttagande av skatter och avgifter enligt UppbF få pågå till dess allmän preskription har inträtt. För andra skatter och allmänna avgifter än sådana som är reglerade genom UppbF:s bestämmelser kan en längre allmän preskriptionstid än fem år gälla. I den mån sådana fordringsanspråk skall bli införselbara i fortsättningen — vilket får prövas i det sammanhang jag har berört i anslutning till 1 § 3 — torde det inte heller för deras vidkommande vara nödvändigt att uppställa regler om särskild införselpreskription. Alla införselbara skatter och allmänna avgifter bör alltså få tas ut genom införsel utan att någon speciell preskriptionstid behöver iakttas.

I enlighet med det anförda behöver nya InfL inte förutsätta att några särskilda villkor skall gälla för att införsel för skatter och allmänna avgifter skall få ske. Andra villkor än dem som gäller för verkställighet i allmänhet

skall alltså inte gälla. Detta har fått komma till uttryck i den föreslagna lagtexten.

I fråga om böter och viten gäller enligt nuvarande 22 § InfL, att de får tas ut genom införsel, om de är förfallna till betalning och inte erläggs. Enligt vad beredningen närmare har utvecklat (bet. s. 130) råder viss oklarhet om bestämmelsens innebörd. Klart är, att införsel får ske när domen eller beslutet har vunnit laga kraft. Vidare är det givet, att införsel får ske, när böter har ålagts genom godkänt strafföreläggande. Detsamma gäller om del numera införda institutet föreläggande av ordningsbot. Ytterligare finns emellertid vissa bestämmelser som tillåter verkställighet även om avgörandet inte har vunnit laga kraft. Ett sådant fall avser disciplinbot (53 och 91 §§ militära rättegångslagen). Införsel har i praxis ansetts kunna användas i detta fall. Ett annat fall ger emellertid anledning till tvekan. Enligt 22 § UP och 52 § UL gäller, att utmätning — dock i regel inte försäljning — får ske på grundval av hovrätts icke lagakraftvunna dom eller beslut på böter eller vite. Man antar att införsel inte får användas i detta fall men frågan är oklar. Som beredningen har anfört bör denna oklarhet undanröjas, och det sistnämnda fallet uttryckligen uteslutas från införselmöjlighet.

F. n. gäller enligt 22 § InfL vidare, att införsel inte får beviljas eller meddelat beslut om införsel äga tillämpning sedan tre år har förflutit från det bötesbeslutet vann laga kraft. Som beredningen har utvecklat (bet. s. 132) för denna tidsbegränsning med sig vissa nackdelar och den bör därför utgå.

Av det anförda följer att beträffande införsel för böter och viten inte behöver gälla andra förutsättningar än för verkställighet i allmänhet för sådana fordringar, fränsett det förut nämnda fallet avseende hovrätts icke lagakraftvunna avgörande. Beredningen har uttryckt detta genom en bestämmelse av innebörd, att införsel för böter och viten får äga rum, om dom eller beslut, varigenom de ålagts, har vunnit laga kraft eller enligt särskilda bestämmelser får verkställas lika med lagakraftvunnen dom. Det senare ledet avser bl. a. att klargöra att införsel inte skall få ske på grundval av hovrätts icke lagakraftvunna beslut. För min del har jag funnit det lämpligast att beträffande såväl skatter och allmänna avgifter som böter och viten ge en gemensam bestämmelse som i fråga om förutsättningar för införsel hänvisar till vad som gäller för verkställighet i allmänhet. Därtill har fogats en föreskrift som uttryckligen anger, att man därvid inte inbegriper fallet med hovrätts icke lagakraftvunna avgörande.

Vissa bestämmelser om förfarandet hos utmätningsmannen

8 §.

Paragrafen, som motsvarar 3 § i beredningsförslaget, innehåller regeln om att behörigheten i införselmål tillkommer utmätningsmannen i galdenärens hemort.

Paragrafen innehåller vidare en särskild bestämmelse för det fall att gäldenären inte är bosatt här i landet. I det fallet skall införselmålet tas upp av utmätningsmannen där arbetsgivaren finns. Beträffande införsel i annan förmån än avlöning gäller till följd av den föreslagna bestämmelsen i 3 § andra punkten att införselmålet skall tas upp av utmätningsmannen i den ort där förmånsutbetalaren finns.

Beredningen har i sitt förslag dessutom tagit upp en allmän föreskrift om att utmätningsmannen i bosättningsorten äger, när betalning skall ske från ort utom hans tjänstgöringsområde, erhålla biträde av utmätningsmannen i utbetalningsorten. Beredningen har tänkt sig att frågan om samarbetet mellan utmätningsmännen skulle regleras i särskilda tillämpningsföreskrifter. I departementsförslaget har jag låtit den nämnda föreskriften falla bort. Frågan om samverkan mellan utmätningsmännen kan regleras i tillämpningsföreskrifterna.

9 §.

I paragrafen anges i vad mån gäldenären skall ges tillfälle att yttra sig i införselmålet. Paragrafen motsvarar 6 § i beredningens förslag.

I gällande lag finns tämligen ingående bestämmelser om bl. a. ansökan om införsel och de handlingar som skall fogas därvid, gäldenärens underrättande och den utredning som utmätningsmannen har att införskaffa i införselmålen (2—4 och 9 §§ samt 21 § 1 InfL). Beredningen har ansett, att bestämmelser i dessa ämnen med ett undantag inte har sin plats i en ny införsellag utan kan meddelas i en tillämpningskungörelse (ang. utkast till sådan kung., se bet. s. 336). Undantaget avser föreskrifter om gäldenärens hörande. Beredningen utgår från att frågan om lämplig placering för de här aktuella bestämmelserna kan omprövas i samband med att införsellagen tas in i en ny utsokningsbalk. Mot beredningens uppdelning i lagbestämmelser och administrativt meddelade bestämmelser har jag inte något att erinra. Jag har visserligen varit något tveksam om inte lagen borde innehålla bestämmelser angående ansökan om införsel. De skulle emellertid i så fall endast komma att avse enskilda mål (1 § 1 och 2), eftersom de allmänna målen (1 § 3 och 4) inte anhängiggörs genom ansökan. Med hänsyn härtill har jag ansett mig böra godta att även bestämmelserna angående ansökan om införsel placeras i tillämpningsföreskrifterna.

Beredningen har föreslagit, att gäldenären skall höras om det kan ske utan avsevärd tidsutdräkt. Detta innebär att möjligheten att underlåta att höra gäldenären vidgas något. F. n. gäller nämligen, att gäldenären inte behöver höras, om hans vistelseort inte kan utrönas eller om han vistas utom riket och underrättelse därför inte kan tillställas honom utan avsevärd tidsutdräkt (3 § andra stycket InfL). En remissinstans (Göta hovrätt) har befarat att det i praktiken kan bli vanligt att underlåta att höra gäldenären. Det finns dock enligt min mening ingen anledning anta att utmät-

ningsmännen skulle komma att ta alltför lätt på den principiella skyldigheten att kommunicera en införselansökan med gäldenären. Jag har därför anslutit mig till förslaget.

Beredningsförslaget innehåller vidare en föreskrift att, om gäldenären byter anställning, det för beslut om införsel hos den nya arbetsgivaren inte fordras att gäldenären hörs på nytt, såvida inte särskilda skäl är till det. Förslaget är något gynnsammare för gäldenären än gällande lag i och med att det uttryckligen anges, att gäldenären skall höras när det finns särskilda skäl till det. F. n. behöver gäldenären aldrig höras i den åsyftade situationen (9 § första stycket InfL). En remissinstans (TCO) har ifrågasatt om man inte bör gå ännu längre och ha en i förhållande till beredningsförslaget omkastad presumtion, så att gäldenären skall höras på nytt om inte särskilda skäl talar mot det. För min del anser jag att beredningens förslag väl tillgodoser krav på att exekutionen skall beakta gäldenärens säkerhet men samtidigt fungera smidigt och effektivt. Tillräckliga skäl att ha som huvudregel att gäldenären skall höras på nytt när han byter anställning finns enligt min mening inte. Jag vill särskilt understryka att det inte har gjorts gällande, att nuvarande ordning skulle ha länt gäldenärer i allmänhet till skada. Departementsförslaget överensstämmer därför med beredningsförslaget även på denna punkt.

Sveriges författareförening har hemställt att det måtte uttalas, att det vid en författares övergång till ett nytt förlag alltid skall anses föreligga särskilda skäl att ånyo höra honom. I anledning härav vill jag framhålla, att en författares övergång från ett förlag till ett annat knappast är en så speciell situation att för den i förevarande sammanhang inte kan gälla vad som allmänt föreskrivs vid byte av arbete.

I allmänna mål får f. n. kravet på underrättelse efterges när utmätningsmannen ändå har erforderlig kännedom om gäldenärens förhållanden eller eljest särskilda omständigheter föranleder undantag (21 § 1 och 22 § InfL). Beredningen har utgått från att några särregler för de allmänna målen inte längre skulle vara behövliga. Också vid skatte- och bötesinförsel skulle alltså gälla, att tillfälle skall beredas gäldenären att yttra sig om inte dröjsmål föranleds därav. Visserligen har exekutionsväsendets organisationsnämnd i sitt yttrande hävdad, att gäldenären och hans förhållanden i allmänna mål ofta är väl kända för utmätningsmannen och att kravet på särskild underrättelse därför bör kunna efterges i dessa fall. Emellertid torde man inte behöva hysa några betänkligheter mot den av beredningen föreslagna ordningen. Som beredningen har uttalat (bet. s. 135) kan en underrättelse till gäldenären inflyta i den anmaning som inleder indrivningsförfarandet beträffande skatter och böter (53 § uppbördskung. resp. 1 § kung. rörande tillämpningen av lagen om verkställighet av bötesstraff).

10 §.

Paragrafen reglerar införselbeloppets och förbehållsbeloppets bestämmande. Vidare ges regler om utmätningsmannens förfarande när införsel i vissa fall skall ske för engångsbelopp. Bestämmelser i motsvarande avseenden finns i beredningsförslaget i 7 § första stycket och 4 § fjärde stycket.

Beträffande det belopp som skall förbehållas gäldenären föreskrivs f. n. att det skall motsvara vad gäldenären kan anses behöva till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn eller adoptivbarn som inte åtnjuter underhållsbidrag av honom. I den föreslagna bestämmelsen har i överensstämmelse med beredningens förslag inte gjorts någon uppräknig av de personer utom gäldenären till vilkas behov hänsyn skall tas utan i stället har använts ordet familj. I motiven har beredningen redovisat vissa överväganden beträffande innebörden av familjebegreppet (bet. s. 136).

Att i lagtexten använda ordet familj förefaller praktiskt inte minst därför att det med samma innebörd kan användas på andra liknande ställen i lagstiftningen (jfr 65 § 2 mom. i förslaget till lag om ändring i UL). En remissinstans (hovrätten för Västra Sverige) har visserligen anmärkt att ordet har en i viss mån svävande innebörd. Enligt min mening är det emellertid närmast en fördel att innebörden inte är absolut entydig. Såsom socialstyrelsen och TCO har framhållit bör man i tillämpningen kunna låta familjebegreppet omfatta hushållsmedlem, om dennes ekonomiska ställning inte ger anledning till annat. Jag anser beredningens uttalande (bet. s. 137), att till familjen inte bör räknas fader eller moder till gäldenären, även om han eller hon sammanbor med denne, inte bör gälla undantagslöst. Det är, som socialpolitiska kommittén har understrukit, önskvärt med en så individuell prövning som möjligt av varje fall.

I paragrafens första stycke föreskrivs vidare att hänsyn i förevarande sammanhang skall tas till gäldenärens betalningsskyldighet gentemot annan, vilken vid införsel njuter lika rätt som eller bättre rätt än sökanden. Ifrågavarande bestämmelse anknyter till rättspraxis (bet. s. 137).

I anslutning till det sist sagda bör allmänt framhållas att, om förhållandena ger anledning till det, utmätningsmannen ex officio bör ompröva ett tidigare beslut i fråga om det belopp som skall vara förbehållet gäldenären. En sådan omprövning kan exempelvis föranledas av att ytterligare införselbeslut mot gäldenären blir aktuellt. Det bör eftersträvas att gäldenärens beneficium inte blir bestämt till olika belopp i två beslut om införsel som samtidigt är gällande.

Gällande lag innehåller inte någon bestämmelse om den tid för vilken medel skall förbehållas gäldenären. Inte heller förslaget innehåller någon bestämmelse i ämnet. I regel torde medel böra reserveras fram till nästa förfallodag. Gäldenären kan emellertid ha fasta utgifter med längre mellanrum. I 7 § första stycket andra punkten InfL föreskrivs nu, att förbehållsbeloppet får bestämmas olika för särskilda lönetillfällen inom viss tidsperiod,

om det behövs av hänsyn till gäldenären åliggande hyresbetalning eller andra särskilda omständigheter. Jag har i likhet med beredningen ansett det obehövt att i den nya lagen ta upp någon motsvarighet till denna föreskrift som tillämpas mera sällan. Uppenbarligen kan utmätningsmannen även utan sådan föreskrift bestämma att ett högre belopp än vanligt skall förbehållas gäldenären vid vissa lönetillfällen då man vet att han har särskilt stora omkostnader.

Sveriges författareförening har betonat författarhonorarens specifika karaktär och vill för deras del ha en uppmjukning av den av beredningen angivna riktlinjen att det normalt inte bör förekomma att medel reserveras för någon mera avsevärd tid, såsom för mer än ett par månader (bet. s. 142). Med anledning därav vill jag framhålla att, om författaren ställer ett tillfredsställande material till förfogande för utmätningsmannens bedömning av hans ekonomiska förhållanden, utmätningsmannen bör kunna reservera medel för längre tid än ett par månader.

Vad angår förfarandet vid införsel för engångsbelopp för underhållsbidrag eller kommunala bidragsfordringar, saknas närmare bestämmelser härom i nuvarande InfL. Beredningen har emellertid ansett behov föreligga av bestämmelser (bet. s. 127) och har också föreslagit sådana. Dessa innebär att utmätningsmannen vid införsel för engångsbelopp vid behov skall göra en skälig fördelning i skilda bidragsbelopp med hänsyn till den tid för vilken beloppet är avsett och övriga omständigheter. De särskilda bidragsbeloppen skall vid tillämpning av införseln anses förfallna efter vad som sålunda bestämts. Beträffande förfallodagarna påpekar beredningen att de får betydelse bl. a. för tillämpningen av föreskriften om att införselmöjligheten förfaller sedan två år har förflutit från det bidragsbeloppet har förfallit till betalning (5 § andra stycket i departementsförslaget) och vidare för reglerna om vad som skall iakttas när två eller flera underhållsberättigade konkurrerar (15 § andra stycket i departementsförslaget).

Vid remissbehandlingen har Sveriges advokatsamfund hälsat de föreslagna bestämmelserna med tillfredsställelse och framhållit, att det i framtiden betydligt oftare än f. n. lär komma att utdömas mindre engångsbelopp vid sidan av löpande underhållsbidrag. Exekutionsväsendets organisationsnämnd har däremot ansett bestämmelserna ha en mycket liten funktion att fylla, och nämnden befarar att tillämpningsproblem skall uppstå. Det är enligt nämnden omöjligt att bestämma den tid för vilken exempelvis ett engångsbelopp till en frånskild hustru är avsett.

För min del har jag anslutit mig till beredningens uppfattning att bestämmelserna är behövliga. Den fortgående utvecklingen torde komma att medföra att det vid upplösning av äktenskap blir allt vanligare att den ena maken till den andra får utge ett engångsbelopp enbart eller vid sidan av periodiska bidrag (jfr 11 kap. 25 och 26 §§ i framlagt förslag till revision av GB, SOU 1964: 34). De bestämmelser i ämnet som beredningen har föresla-

git har jag behållit i sak oförändrade i departementsförslaget. Jag har därvid utsträckt tillämpningsområdet så, att bestämmelserna kan användas även vid införsel för kommunala bidragsfordringar (jfr mina uttalanden under 6 §).

Även om engångsbelopp inte har bestämts för täckande av viss tids behov, bör ändamålet med beloppet kunna ge en allmän föreställning om en lämplig uppdelningstid. Är ändamålet exempelvis att sätta fränskild make i stånd att betala insatsen för en bostadslägenhet, bör naturligen fördelningen ske på bidragsbelopp som förfaller till betalning under en relativt begränsad tid.

Det kan tilläggas att bestämmelserna om engångsbelopp inte åsyftar ersättning för s. k. förlossningskostnader (jfr 5 § andra stycket andra punkten och 15 § andra stycket andra punkten i departementsförslaget).

11 §.

Enligt paragrafen får utmätningsmannen när särskilda skäl föreligger föreskriva, att arbetsgivaren skall anpassa sättet för lörens utbetalande så att införseln kan verkställas i därför lämpad ordning. Paragrafen motsvarar 7 § tredje stycket i beredningsförslaget. Bestämmelsen saknar motsvarighet i gällande lag men är utformad i överensstämmelse med rättspraxis (bet. s. 82, 98 och 146).

Att bestämmelsen skall tillämpas med varsamhet ligger enligt min mening i sakens natur. Det måste vara fråga om verkligt speciella förhållanden för att utmätningsmannen skall ha anledning att lägga sig i den ordning för utbetalning av lönen som en arbetsgivare tillämpar. Innan utmätningsmannen meddelar särskilda föreskrifter bör han självfallet försöka träffa en överenskommelse i godo med arbetsgivaren.

12 §.

Första stycket av förevarande paragraf innehåller — i huvudsaklig överensstämmelse med vad som nu gäller enligt 8 § första stycket InfL — att beslut om införsel skall ändras om anledning förekommer till det. I paragrafens andra stycke har upptagits en från 8 § andra stycket InfL hämtad bestämmelse om att införselbeslut under vissa förutsättningar skall hävas. Bestämmelserna motsvarar 12 § första och andra styckena i beredningsförslaget.

13 §.

I paragrafen anges att utmätningsmannen skall underrätta arbetsgivaren angående beslut om införsel eller i fråga som avses i 11 eller 12 §, dvs. beslut om sättet för avlönings utbetalande resp. om ändring eller upphävande av införsel. Paragrafen motsvarar 7 § fjärde stycket och 12 § tredje stycket i beredningens förslag.

Beredningen har i sitt lagförslag utelämnat bestämmelser om att parter-

na skall underrättas angående beslut om införsel eller angående ändring eller upphävande av införsel jämte andra bestämmelser av liknande karaktär. Beredningen har ansett att bestämmelser i dessa ämnen bör meddelas i administrativ ordning (bet. s. 147, 172 och 174). Två hovrätter har opponerat sig mot att ifrågavarande bestämmelser placeras i en tillämpningsförfattning. Jag har emellertid anslutit mig till beredningens ståndpunkt. I fråga om bestämmelsernas närmare innehåll får ställningstagande ske, när frågan om den administrativa regleringen blir aktuell.

Företrädesordning m. m.

14 §.

I paragrafen, som motsvarar delar av 7 § andra stycket i beredningsförslaget, regleras förhållandet mellan införsel och skatteavdrag. Med ett undantag överensstämmer regleringen med vad som f. n. gäller (7 § tredje stycket, 20 §, 21 § 3 och 22 § InfL). Alltjämt skall införsel för underhållsbidrag ha företräde framför skatteavdrag medan skatteavdrag skall gå före införsel för skatter och avgifter samt böter och viten. Däremot innebär förslaget, i motsats till gällande rätt, att också införsel för kommunala bidragsfordringar skall, om det behövs, få ge vika för skatteavdrag (jfr bet. s. 145).

Vad som sägs om skatteavdrag syftar inte bara på skatteavdrag enligt UppbF utan också på skatteavdrag enligt sjömansskatteförordningen och eventuellt blivande ytterligare författningar med karaktär av definitiv källskatt. Det har sålunda ansetts opraktiskt att i förevarande sammanhang skilja ut sjömansskatten och särskilt föreskriva att den skall ha prioritet även framför införsel för underhållsbidrag. Som beredningen har framhållit är det emellertid kanske behövligt med vissa jämkningar i sjömansskatteförordningen för att klarlägga hur man skall förfara om någon enstaka gång för litet sjömansskatt har redovisats på grund av att införsel för underhållsbidrag har ägt rum. Den frågan torde komma att övervägas inom 1967 års sjömansskattekommitté. Om det i framtiden sker en övergång till ett system med definitiv källskatt för löntagare i allmänhet måste självfallet nya överväganden göras i fråga om förhållandet mellan införsel för underhållsbidrag och skatteavdrag.

I departementsförslaget har jag inte tagit upp beredningens förslag till bestämmelser om att införselbeslut skall innehålla vissa föreskrifter om förhållandet mellan införsel och skatteavdrag. Denna fråga kan regleras genom bestämmelser av Kungl. Maj:t.

15 §.

Paragrafen, som motsvarar 8 § i beredningsförslaget, innehåller bestämmelser om inbördes företräde när två eller flera införselberättigade konkurrerar, om fördelningen av innehållet belopp mellan likaberättigade borgenärer och om sättet för avräkning av delbetalning som inflyter på viss fordran.

Första stycket reglerar företrädet vid konkurrens mellan olika typer av införselbara fordringar. Den föreslagna ordningen överensstämmer i huvudsak med gällande rätt (20 §, 21 § 3 och 22 § 2 InfL). Sålunda skall liksom hittills underhållsbidrag ha företräde framför skatter och avgifter, samt böter och viten äga minsta rätt. I fråga om de kommunala bidragsfordringarna föreslås emellertid den ändringen att de i företrädeshänseende placeras mellan underhållsbidrag och övriga, medan de f. n. är jämställda med underhållsbidrag. Skälet till ändringen är att de enskilda underhållsberättigade bör tillgodoses före kommunerna (jfr bet. s. 150).

En tillämpningsfråga är av intresse i sammanhanget. F. n. torde praxis på många håll tillåta att någon del av gäldenärens lön får gå till betalning av restförd skatt trots att en resterande underhållsfordran ännu är obetald. Beredningen har ansett att denna rättstillämpning måste brytas (bet. s. 150 f). Exekutionsväsendets organisationsnämnd och flera kronofogdemyndigheter har emellertid opponerat sig mot den av beredningen förordade strikta tillämpningen av företrädesordningen. Man har framhållit att, om beredningens kategoriska uttalanden i ämnet måste följas, arbetet inom de större kronofogdemyndigheterna måste organiseras om. Detta skulle medföra behov av ytterligare personal. I praxis har företrädesordningen hittills i nämnda konkurrenssituation inte tillämpats ovillkorligt, vilket inte anses ha föranlett några olägenheter.

Tanken bakom den praktiserade rättstillämpningen är bl. a. att man har velat undvika att äldre skattefordringar skall drabbas av den särskilda införselpreskriptionen på tre år. I det hänseendet blir läget i fortsättningen ett annat. Som jag redan har framhållit (under 7 §) skall sålunda framdeles preskriptionstiden vid införsel för skatt inte vara kortare än eljest utan de allmänna preskriptionsreglerna skall gälla. Härigenom torde regeln om obetingat företräde för underhållsbidrag framför skatter lättare kunna iakttas. För att strikt kunna iakttaga företrädesordningen torde verksamheten inom de större kronofogdemyndigheterna ändå behöva organiseras om. En översyn av organisationen kan väl i och för sig vara till fördel. Den bör emellertid i huvudsak kunna anstå i avvaktan på att den planerade ADB-reformen inom exekutionsväsendet kommer till stånd. Som jag redan har nämnt i den allmänna motiveringen har jag därför, trots att jag principiellt delar beredningens ståndpunkt att företrädesordningen måste följas i tillämpningen, ansett mig övergångsvis böra tillmötesgå de nämnda remissinstansernas önskemål. Jag har bland övergångsbestämmelserna tagit in en föreskrift, som gör det möjligt att tills vidare göra sådana avsteg från företrädesordningen som föranleds av nuvarande praktiska förhållanden. Till denna föreskrift får jag här hänvisa.

I paragrafens *andra stycke* har i väsentlig överensstämmelse med beredningens förslag tagits upp vissa regler om fördelning av innehållet belopp vid konkurrens mellan två eller flera underhållsberättigade. Liksom nu gäl-

ler föreslås till en början att vid samtidig införsel för två eller flera underhållsberättigade innehålllet belopp skall fördelas efter de löpande bidragens storlek (jfr 7 § andra stycket gällande InfL). Bidrag som avses i 7 kap. 10 § FB, s. k. förlossningskostnader, räknas härvid som löpande till en sjättedel. Beredningen hade i det avseendet föreslagit en tolftedel. Ändringen är föranledd av ett påpekande av exekutionsväsendets organisationsnämnd. Nämnden har därvid framhållit, att beredningens förslag syntes opraktiskt, då det i regel är fråga om obetydliga belopp. Enligt nämnden är det lämpligare att omräkna sådant bidrag i månadsbidrag utifrån den tid för vilken det har beräknats. Jag har ansett mig böra beakta nämndens synpunkter.

Enligt den föreslagna bestämmelsen gäller vidare att om innehålllet belopp överstiger vad som fordras till täckande av löpande bidrag, sådant bidrag som stått ute längre skall ha företräde. Detta avviker från vad som f. n. tillämpas. I allmänhet torde man nämligen fördela överskjutande belopp proportionellt i förhållande till vars och ens sammanlagda fordran på resterande bidrag. I utmätningmännens praxis förekommer dock vissa variationer.

Exekutionsväsendets organisationsnämnd har fäst uppmärksamheten vid att beredningen i motiven har uttalat (bet. s. 152) att, om underhållsbidrag i undantagsfall är bestämt att utgå per kvartal eller halvår, bidraget i tillämpningen får räknas om till månadsbidrag. Nämnden anser, att detta förhållande bör komma till uttryck i lagtexten eller i tillämpningsbestämmelserna. Den frågan anser jag kan prövas vid övervägande av tillämpningsföreskrifterna.

Det bör påpekas, att med utestående bidrag i styckets sista punkt bara äsyftas ännu införselbara restantier (jfr 5 § första stycket i departementsförslaget).

Tredje stycket behandlar frågan hur delbetalning på viss underhållsberättigads fordran skall avräknas.

Den avräkningsmetod som f. n. i allmänhet tillämpas innebär, att vad som har innehållits under viss tid i första hand skall räknas som betalning för samma tid. I den mån mera har innehållits än som går åt till betalning av löpande bidrag torde man på de flesta håll räkna detta som avbetalning på den äldsta införselbara posten.

Beredningen har föreslagit den ändringen i förhållande till nuvarande ordning att man alltid först skall avräkna det belopp som stått ute längst och alltjämt kan tas ut genom införsel och eventuellt överskott på den därnäst äldsta posten osv. Förslaget innebär en väsentlig förbättring av den underhållsberättigades ställning genom att införselmöjligheten för äldre utestående bidragsfordringar inte preskriberas så lätt som f. n. Vad beredningen har föreslagit har också helt tillstyrkts av remissinstanserna. Man har därvid bl. a. understrukit att reformen är ägnad att underlätta bokföringsarbetet. Vad den underhållsskyldige angår gäller uppenbarligen att

hans intresse i förevarande sammanhang måste stå tillbaka för den underhållsberättigades. Jag vill emellertid framhålla att reformen kan vara gynnsam också för den underhållsskyldige. Sålunda bör det belopp som skall innehållas av hans lön i vissa fall kunna sättas lägre än f. n. genom den minskade preskriptionsrisken. På grund av det anförda har jag i departementsförslaget behållit beredningens förslag om metod för avräkning.

Socialstyrelsen har i sitt remissyttrande behandlat ett specialproblem, nämligen förfaringssättet vid fördelning och avräkning av uttagna underhållsbidrag i bidragsförskottsärenden. Enligt styrelsen torde det kravet böra ställas, att utmätningssmannens och barnavårdsnämndens räkenskaper när som helst skall kunna ge klart besked — och samma besked — om den tid för vilken underhållsbidraget har erlagts genom införseln och om den tid för vilken den underhållsskyldige ännu häftar för oguldna bidrag. Enklaste sättet att uppnå detta torde enligt styrelsen vara att låta utmätningssmannen göra alla erforderliga fördelningar och avräkningar — även sådana enligt 16 § andra stycket lagen om bidragsförskott — och till barnavårdsnämnden (barnavårdsmannen) redovisa nämndens resp. barnets medel med angivande av den tid medlen avser. Barnavårdsnämnden och barnet skulle alltså konkurrera om samtliga uttagna medel redan hos utmätningssmannen. Det är visserligen inte nödvändigt att i förevarande sammanhang ta ställning till den av socialstyrelsen väckta frågan, eftersom den kan regleras genom bestämmelser av Kungl. Maj:t. Jag vill emellertid ändå framföra några synpunkter. Uppenbarligen bör både utmätningssmannens och barnavårdsnämndens räkenskaper kunna ge klart besked om den underhållsskyldiges ställning i betalningshänseende. Det torde emellertid inte behöva krävas att utmätningssmannens räkenskaper är lika specificerade som barnavårdsnämndens. Beträffande de förra torde det vara fullt tillräckligt att de korrekt utvisar betalningsläget, alltså med hur mycket den underhållsskyldige totalt resterar. Barnavårdsnämndens räkenskaper däremot måste, om barnavårdsnämnden uppträder som sökande både för egen del och för barnet, ange hur restantierna fördelar sig på den ena och den andra. För att underlätta barnavårdsnämndens bokföring finns det anledning att överväga vissa åtgärder. Bl. a. kan i administrativ ordning föreskrivas att utmätningssmannen vid översändande av medel till barnavårdsnämnden skall i vidare omfattning än f. n. ange för vilken tid han för sin del har bokfört medlen.

I fjärde stycket behandlas frågan om företrädet vid konkurrens inom övriga grupper av införselbara fordringar, alltså mellan kommunala bidragsfordringar inbördes, mellan olika skattefordringar eller mellan olika bötesfordringar.

F. n. gäller vid konkurrens mellan flera kommunala bidragsfordringar att fördelning och avräkning sker på samma sätt som när privaträttsliga underhållsbidrag konkurrerar (jfr 20 § InfL). Fördelningen äger alltså i första hand rum efter de löpande bidragens storlek och influtet belopp

avräknas på dessa bidrag. När konkurrens uppkommer mellan olika skattefordringar eller mellan olika fordringar på böter, brukar i utmätningsmännens praxis influtet belopp i allmänhet i första hand få gå till betalning av den äldsta oguldna posten och därefter till den näst äldsta osv.

Beredningen har föreslagit, att vid den här aktuella konkurrensen mellan olika fordringar vad som har stått ute längst skall ges företräde (bet. s 158 f). Förslaget har lämnats utan erinran av remissinstanserna och jag har ansett att det bör godtas.

Några remissinstanser har i sammanhanget erinrat om att fullgjord betalning av tilläggsavgift i allmänhet utgör en förutsättning för att avgiften skall kunna beaktas vid fastställandet av den avgiftspliktiges och, efter hans död, hans änkas och barns tilläggspension. Det har framhållits, att tilläggsavgift därför snarare borde jämföras med underhållsbidrag än med andra införselbara fordringar och att det är otillfredsställande att avgiften inte har fått bättre prioritet. ÖÄ förklarar att, om en gäldenär nu begär att restförd tilläggsavgift vid betalning skall avräknas först, hans begäran i allmänhet torde villfaras. Enligt ÖÄ ger förslaget inte utrymme för en sådan rättstillämpning.

För min del anser jag också att regeln om att delbetalning i första hand skall avräknas på den äldsta införselbara bidragsposten bör vara ovillkorlig. Gäldenären får alltså vid införsel anses betagen möjligheten att själv bestämma om avräkning av belopp som har innehållits (jfr 2 § 3 mom. andra stycket UppbF). En motsatt ståndpunkt skulle nämligen när det exempelvis gäller införsel för underhållsbidrag kunna utnyttjas av gäldenären till avsevärd nackdel för den bidragsberättigade. Förslagets innebörd på den här punkten torde inte behöva ge anledning till betänkligheter. Om gäldenären är intresserad av att snabbt få betala en restförd tilläggsavgift, är det ingenting som hindrar att han gör det frivilligt.

16 §.

Paragrafen, som motsvarar 9 § i beredningsförslaget, innehåller bestämmelserna om jämkning av underhållsbidrag (se härom under 2.4. och 3.4.).

I överensstämmelse med vad beredningen har föreslagit (s. 163 och 338) bör i tillämpningsföreskrifterna föreskrivas att utmätningsmannen, när fråga om jämkning uppkommer, om möjligt bör bereda den underhållsberättigade tillfälle att yttra sig.

17 §.

Paragrafen, som motsvarar 16 § i beredningsförslaget, innehåller regler om företrädet vid konkurrens mellan införsel och utmätning. Sådana finns inte i gällande lag utom såvitt avser en speciell situation. Enligt 16 § InfL får sålunda belopp som genom införsel har innehållits till betalning av underhållsbidrag med visst undantag inte utmätas för annan skuld som

den underhållsskyldige har. Utmätningförbudet äger motsvarande tillämpning vid införsel för kommunala bidragsfordringar (20 § InfL), skatter och allmänna avgifter (21 § InfL) samt böter och viten (22 § InfL).

Den reformerade ordningen för exekution i lön för med sig ett vidgat behov av företrädesregler. Beträffande första stycket har beredningen föreslagit en regel om att, när utmätning sker av lön eller annat vari införsel har beviljats, införseln går före utmätningen. Denna avfattning lämnar företrädesfrågan öppen för det fall att införsel beviljas samtidigt med eller först efter det att utmätning äger rum. Också i de sistnämnda fallen är principen emellertid den att införseln skall ha företräde framför utmätningen, fränsett givetvis det fallet att utmätningen är att anse som fullbordad när införseln beviljas, eftersom då någon konkurrenssituation inte uppstår och företrädesordningen inte blir tillämplig (jfr bet. s. 182 f). Jag har funnit det lämpligast att bestämmelsen uttryckligen får omfatta samtliga företrädesfall och har därför avfattat företrädesregeln så, att den allmänt anger att införsel går före utmätning (jfr 67 b § 6 i beredningens förslag till lag om ändring i UL).

Regeln om att införsel går före utmätning är att anse som en huvudregel, från vilken särskilt angivna undantag skall gälla. Beredningen har föreslagit ett undantag för fall av konkurrens mellan införsel för böter eller viten och utmätning för annan fordran. Enligt undantaget, som placerats i 3 § lagen om verkställighet av bötesstraff, får utmätningsmannen, när skäl är därtill, förordna att införsel för böter eller viten i lön eller annan förmån inte skall äga rum under tid när lönen eller förmånen genom utmätning tas i anspråk för annan fordran.

I likhet med ett par remissinstanser (hovrätten för Nedre Norrland och JK) är jag emellertid av den uppfattningen att undantagsbestämmelsen lämpligen bör meddelas i detta sammanhang och inte i bötesverkställighetslagen. Jag har för den skull flyttat över den till förevarande paragraf med vissa jämkningar som har föranletts av remissynpunkter. Departementsförslaget i denna del anger, att införsel för fordran som avses i 1 § 4 skall ändras eller hävas, om utmätning därigenom kan äga rum för annan fordran. Utmätningens art är alltså utan betydelse vid utmätningsmannens prövning av frågan om införseln skall ändras eller hävas (jfr bet. s. 327).

Paragrafens andra stycke avser en speciell konkurrenssituation, nämligen den som kan uppstå när införsel i pension, livränta eller annan periodisk förmån pågår och utmätning därefter sker av rättigheten som sådan. Den lösning som föreslås beträffande detta fall är, i överensstämmelse med beredningsförslaget, att införselfordringen skall ha företräde till betalning ur vad som inflyter till följd av utmätningen.

Denna lösning har framtvingat en särregel i fråga om underhållsbidrag och kommunala bidragsfordringar, eftersom exekutionen i dessa fall i all-

mänhet inte omfattar belopp som är förfallna redan vid tiden för införselbeslutet. Beträffande dessa fordringar skall företrädet enligt beredningens förslag avse endast bidragsbelopp, som har förfallit när utmätningen ägde rum eller förfaller näst därefter. Innebörden av uttrycket »när utmätningen ägde rum» kan emellertid vara oklar. Av beredningens motiv framgår, att beredningen därvid har åsyftat den tidpunkt när utmätningen *beslöts* (bet. s. 184). Jag har godtagit ett förslag från exekutionsväsendets organisationsnämnd att i stället anknyta till den tidpunkt när utmätningen är fullbordad, dvs. sekundogäldenären underrättad. Denna jämkning är ägnad att gynna införselborgenärerna. I praktiken torde den dock inte annat än undantagsvis leda till annat resultat än den bestämning beredningen har föreslagit.

I paragrafens tredje stycke finns en motsvarighet till den nu gällande bestämmelsen i 16 § InfL. Här föreskrivs alltså att belopp som har innehållits enligt nya InfL inte får utmätas för annan skuld som gäldenären har. Att detta bör iakttas följer visserligen redan av första stycket. En uttrycklig bestämmelse har ändå i tydlighetens intresse ansetts motiverad.

18 §.

I paragrafen, som motsvarar 17 § i beredningsförslaget, föreslås att införsel skall kunna äga rum utan hinder av gäldenärens konkurs, i den mån avlöning eller annat som införseln gäller inte skall ingå i konkursboet enligt 27 § KL. Förslaget överensstämmer med gällande rätt i fråga om införsel för underhållsbidrag och kommunala bidragsfordringar (17 och 20 §§ InfL) men avviker beträffande införsel för skatter och avgifter samt böter och viten. I allmänna mål kan sålunda införsel f. n. inte beviljas under tid då gäldenären är i konkurs. Inte heller får äldre beslut om införsel i allmänna mål tillämpas under samma tid.

Ändringen beträffande de allmänna målen är förestavad bl. a. av hänsyn till de s. k. fattigkonkurserna (bet. s. 186). Det har med den nuvarande ordningen ansetts särskilt otillfredsställande att införsel för skatter och avgifter samt böter och viten måste upphöra under den tid av 2—3 månader som en fattigkonkurs i allmänhet pågår.

Arbetsgivares skyldigheter och ansvar

19 §.

I paragrafen anges, att införselbeloppet skall innehållas endast i den mån avlöningen överskjuter förbehållsbeloppet. Motsvarande bestämmelse finns nu i 7 § första stycket InfL.

Paragrafen innebär vidare i överensstämmelse med gällande rätt (11 §, 21 § 5—7 och 22 § 3 InfL) att arbetsgivaren är skyldig att tillstålla utmätningssmannen innehållet belopp och att utmätningssmannen bestämmer om tid och sätt för arbetsgivarens redovisning. Vidare anges att utmätningssmannen äger ingripa med krav på omedelbar redovisning, om särskild anledning

till det förekommer. Bestämmelsen motsvarar 10 § första och andra styckena i beredningsförslaget. Detaljföreskrifter om redovisningen och vad som hänger samman därmed kommer att tas upp i tillämpningsföreskrifterna (jfr bet. s. 164).

20 §.

Paragrafen behandlar utmätningsmans befogenhet att vidta exekutiva åtgärder mot försumlig arbetsgivare. I beredningsförslaget finns samma bestämmelse i 10 § tredje stycket första punkten. Vad som föreslås har sin motsvarighet i 14 § InfL.

Enligt gällande lag kan även införsel användas mot en försumlig arbetsgivare, nämligen när denne har försummat att redovisa medel som på grund av införselbeslut har innehållits till betalning av skatt eller allmän avgift (21 a § InfL). Beredningen har föreslagit att en sådan möjlighet skall finnas även i fortsättningen och även få en vidare räckvidd (jfr 10 § tredje stycket i beredningsförslaget, bet. s. 166). Jag har emellertid — efter att såvitt angår skatter och allmänna avgifter ha samrått med chefen för finansdepartementet — funnit att det inte är något nämnvärt praktiskt behov av att medge införsel i dessa sammanhang. Enligt departementsförslaget är därför utmätning den enda tvångsåtgärden som kan tillgripas mot en försumlig arbetsgivare.

21 §.

Paragrafen innehåller en straffbestämmelse avseende försummelse av arbetsgivaren att tillstålla utmätningsmannen belopp som skolat innehållas enligt införselbeslut. Beredningens bestämmelse härom finns i 19 § i dess förslag.

I gällande InfL är det två typer av arbetsgivarförsummelse som är straffbelagda (15 §). Den ena typen hänger samman med arbetsgivarnas skyldighet att innehålla visst belopp och att till utmätningsmannen betala in vad som har innehållits. Den andra typen anknyter till arbetsgivarnas skyldighet att till utmätningsmannen lämna uppgift om och anmäla vissa förhållanden. Beredningen har ansett skäl för straffbestämmelser föreligga i huvudsakligen samma omfattning som f. n. (bet. s. 188).

Beträffande den förstnämnda typen har beredningen föreslagit bestämmelsen att den som underlåter att inom föreskriven tid tillstålla utmätningsmannen belopp som enligt beslut om införsel skolat innehållas skall straffas, om förseelsen ej var ursäktlig. För bedömningen av frågan när en förseelse skall anses ursäktlig har beredningen gjort vissa vägledande uttalanden i motiven. Enligt min mening bör utformningen av straffbestämmelsen göras något annorlunda. I linje med den numera brukade lagstiftningstekniken bör man i situationer som den föreliggande ange krav på uppsåt eller oaktsamhet. På grund härav förordar jag att uttryckssättet

»om förseelsen ej var ursäktlig» ersätts med ett positivt krav på uppsåt eller oaktsamhet för straffbarhet. Denna ändring synes inte behöva föranleda att beredningens motivuttalanden förlorar sin giltighet.

Straffbestämmelserna som rör arbetsgivarnas skyldighet att lämna uppgifter och göra anmälningar kan meddelas i tillämpningsförfattningen. Eftersom därvid endast bötesstraff kommer i fråga, torde Kungl. Maj:ts befogenhet att meddela berörda bestämmelser inte behöva beröras i lagen. I förslaget har därför inte tagits upp någon motsvarighet till 19 § andra stycket i beredningsförslaget.

22 §.

I paragrafen återfinns de i den allmänna motiveringen behandlade bestämmelserna om arbetsgivares ersättningsansvar när gäldenären arbetar utan lön eller mot uppenbart för låg ersättning. Paragrafen motsvarar 14 § i beredningsförslaget.

Ett betalningsåläggande för arbetsgivaren med stöd av paragrafen innefattar inte, som vanlig införsel, att någon gäldenärens fordran hos arbetsgivaren tas i anspråk. Förfarandet avser emellertid att utgöra en ersättning för införsel och reglerna om införsel bör därför i tillämpliga delar gälla även i dessa fall. Såsom beredningen har framhållit (bet. s. 177) ligger en analogisk tillämpning i stor utsträckning i sakens natur. Men några specialregler har ändå ansetts erforderliga. I dessa anges dels att gäldenären och arbetsgivaren skall få tillfälle att yttra sig innan beslut meddelas (jfr 9 § i departementsförslaget), dels att vad arbetsgivaren utger skall räknas som genom införsel innehållen lön (jfr för fall av konkurrens mellan flera fordringar 15 § i samma förslag) och dels att utmätning får äga rum hos arbetsgivare som inte ställer sig utmätningens beslut till efterrättelse (jfr 20 § i samma förslag). Straffbestämmelsen i 21 § är, som framgår av dess ordalydelse, inte avsedd att bli tillämplig i förevarande fall.

Övriga bestämmelser

23 §.

I paragrafen anges, att gäldenären när införsel har beviljats inte får förfoga över sin rätt genom överlåtelse eller på annat sätt så att verkställigheten hindras eller försvåras, om inte utmätningens man medger det av särskilda skäl. Paragrafen motsvarar 15 § i beredningsförslaget.

Frågan om en gäldenär, när införsel har beviljats i hans lön, pension eller livränta, äger överlåta eller på annat sätt förfoga över sin rätt till denna besvaras inte i InfL. Frågan torde emellertid hittills inte ha haft särskilt stor betydelse. Som beredningen framhåller torde en arbetstagares rätt till periodisk lön med hänsyn till arbetsgivarens intresse inte kunna överlåtas förrän den har förfallit till betalning. Hur det i övrigt förhåller sig med arbetstagares rätt att överlåta avlöning — t. ex. i fråga om inne-

stående ackordsersättning — anses mera ovisst. Rätt till pension, livränta eller annan förmån är i åtskilliga fall oöverlåtbar på grund av uttryckligt stadgande i lag eller annan författning. I viss utsträckning lär man få räkna med att rätten till pension eller annan förmån kan vara undandragen mottagarens förfogande även när uttrycklig föreskrift härom inte har meddelats. Men det finns förmåner i vilka införsel kan äga rum men som får överlåtas enligt vanliga regler. Den som köpt sig en livränta är t. ex. i allmänhet oförhindrad att sälja sin rätt till denna. Man får vidare räkna med förfoganden av annan art än överlåtelse.

Genom förslaget till vidgade införselmöjligheter i periodiska förmåner i allmänhet och vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt verk och liknande får den här aktuella frågan större betydelse än f. n. Periodiska förmåner i allmänhet liksom också vederlag av nämnt slag torde sålunda i regel kunna överlåtas fritt. I enlighet med beredningens förslag har därför föreskrivits ett principiellt förbud för gäldenären att, när införsel har beviljats, förfoga över sin rätt genom överlåtelse eller på annat sätt så att verkställigheten hindras eller försvåras.

En remissinstans — Föreningen Sveriges kommunala förvaltningsjurister — har ansett att frågan i vilken omfattning en arbetstagare över huvud taget äger förfoga över sin lön innan den har förfallit till betalning bör regleras i detta sammanhang. Behovet av en sådan reglering — som givetvis är komplicerad — har emellertid inte dokumenterats. Oavsett detta kan bestämmelser i ämnet uppenbarligen inte anses ha sin plats vare sig i InfL eller i UL. Frågan tas alltså inte upp i detta sammanhang. Den får t. v. bedömas enligt rättsförhållandets natur och allmänna rättsgrundsatser (jfr bet. s. 178).

Den föreslagna bestämmelsen hindrar inte att gäldenären vidtar sådana åtgärder med lönen eller förmånen som inte kränker införselborgens ärens intresse, t. ex. insätter en förmånstagare vars rätt skall inträda först sedan införseln har upphört. Även en åtgärd som kränker införselborgens ärens intresse skall emellertid kunna vidtas men endast efter tillstånd av utmätningsmannen. Denne skall lämna sitt medgivande till förfoganden när särskilda skäl föreligger. Såsom beredningen har framhållit ligger det i sakens natur att utmätningsmannen bör iaktta stor försiktighet vid prövning av en tillståndsfråga (bet. s. 180). Att utmätningsmannen innan han meddelar tillstånd regelmässigt bör höra införselborgens ären får anses självklart. Någon anledning att ta upp en föreskrift om detta i lagen föreligger inte. Det får anses tillräckligt med att Kungl. Maj:t utfärdar en bestämmelse i ämnet.

Gäldenärens förfoganderätt upphör enligt förslaget redan fr. o. m. dagen för införselbeslutet. Länsstyrelsen i Kristianstads län har ifrågasatt lämpligheten av detta och hänvisat till de fall när införsel beviljas utan att gäldenären har hörts (jfr 9 § i departementsförslaget). Den omständigheten

att införsel undantagsvis meddelas utan att gäldenären har hörts torde emellertid i praktiken betyda mycket litet. Väsentligt viktigare i förevarande sammanhang är att gäldenären alltid skall underrättas beträffande beslut om införsel (jfr mina uttalanden under 13 §).

Om gäldenären utan tillstånd åsidosätter förbudet, blir rättshandlingen utan verkan såvitt angår införselborgenärens rätt i den mån inte reglerna om godtrosförvärv undantagsvis föranleder annat. Frågan hur rättshandlingen i övrigt påverkas torde inte kunna generellt besvaras utan får prövas efter omständigheterna i varje särskilt fall (jfr bet. s. 180).

24 §.

I paragrafen föreskrivs att, om medel har innehållits för sådan fordran som avses i 1 § 2, 3 eller 4, gäldenären inte vidare är betalningsskyldig för den del av fordringen som motsvaras av innehållet belopp. Detta gäller även om beloppet inte kan tas ut hos arbetsgivaren. Bestämmelsen motsvarar 11 § i beredningens förslag.

I gällande rätt har bestämmelsen sin motsvarighet såvitt gäller skatter och avgifter samt böter och viten (21 § 5 sista punkten och 22 § InfL). Beträffande kommuns bidragsfordran är det däremot en nyhet att också belopp som har innehållits till betalning av en sådan fordran skall räknas gäldenären till godo, även om beloppet inte kan tas ut hos arbetsgivaren (jfr bet. s. 170).

25 §.

Paragrafen behandlar besvär förfarandet. Den motsvarar 20 § i beredningens förslag. I sak överensstämmer den med vad som nu gäller (13 § första stycket InfL).

26 §.

Enligt paragrafen kan domstol, när den handlägger tvist om förbindelse att utge underhållsbidrag, förordna att införsel t. v. inte får äga rum. Bestämmelsen har motsvarigheter i 4 § femte stycket beredningsförslaget och i 1 § andra stycket InfL.

27 §.

I paragrafen föreskrivs att införsel och åtgärd enligt 22 § sker utan avgift, och vidare anges att kostnader för utmätning i vissa fall skall bestridas av allmänna medel. Motsvarigheter finns i beredningens förslag (21 §) och i gällande InfL (12 § andra stycket).

28 §.

I paragrafen, som motsvarar 22 och 23 §§ i beredningsförslaget, anges i första stycket att närmare föreskrifter angående tillämpningen av lagen

meddelas av Kungl. Maj:t. De åsyftade föreskrifterna skall avse ämnen sådana som formen för ansökan om införsel, dagbok, sättet för delgivning i införselmål och redovisning av införselmedel.

I förevarande paragrafs andra stycke anges, att Kungl. Maj:t beträffande införsel i sjukpenning eller annan dagersättning som avses i 1 § äger förordna om de avvikelser från lagens bestämmelser om förfarandet som för-
anleds av målens beskaffenhet (jfr 19 § andra stycket andra punkten gällande InfL).

Övergångsbestämmelser

I *punkt 1* anges att den nya lagen träder i kraft den 1 juli 1969 och då ersätter gällande InfL. I departementsförslaget har utelämnats ett förslag av beredningen (punkt 3 i dess övergångsbestämmelser) att vissa övergångsbestämmelser till 1963 års ändringar i InfL alltjämt skall lända till efterrättelse. Detta beror på att ifrågavarande övergångsbestämmelser enligt min mening inte får sin verkan annullerad därför att den lagstiftning till vilken de ansluter sig upphävs. Bestämmelser som har till uppgift att överbrygga övergången mellan äldre lag och ny lag kan sålunda sägas ha tillagts en engångsfunktion som de under alla förhållanden måste ha att fullfölja. Lagstiftaren hör knappast i efterhand kunna rubba på detta (jfr SOU 1960: 26 s. 13).

I överensstämmelse med vad beredningen har förordat föreslås i *punkt 2*, att äldre beslut om införsel får tillämpas enligt sitt innehåll även efter nya lagens ikraftträdande, om inte utmätningssmannen bestämmer annat. I beredningsförslaget har även upptagits en bestämmelse att äldre införselbeslut skall hävas om fordringen inte enligt den nya lagen får tas ut genom införsel. Det förslaget hänger samman med att beredningen har förutsatt att vissa skatter och allmänna avgifter i fortsättningen inte skall kunna tas ut genom införsel. I departementsförslaget har bestämmelsen utelämnats. Det har nämligen ansetts att, om en övergångsanordning av detta slag kommer att behövas, den bör meddelas i anslutning till den särskilda regleringen om införsel för skatter och avgifter.

Den föreslagna ändringen beträffande forum i införselmål (8 § i departementsförslaget) gör det nödvändigt med en övergångsanordning i fråga om mål som har anhängiggjorts före den nya lagens ikraftträdande men i vilka gäldenären är bosatt utom utmätningssmannens tjänstgöringsområde. Visserligen bör dessa mål i princip överflyttas, men möjlighet bör finnas att t. v. låta anstå med överflyttningen. I *punkt 3* har upptagits en regel i ämnet. Som beredningen har förutsatt (bet. s. 197) kan Kungl. Maj:t meddela föreskrift om att utmätningssman, som fortsätter handläggningen av ett mål trots att han inte längre är behörig enligt den nya lagen, skall under-
rätta den utmätningssman som är behörig om målet.

I enlighet med mina uttalanden under 15 § i departementsförslaget före-

slås i *punkt 4* att Kungl. Maj:t t. v. skall få förordna om annat inbördes företräde mellan olika slags fordringar än som angivits i den nämnda paragrafens första stycke. Det får bli beroende på den framtida utvecklingen av organisationsfrågorna inom exekutionsväsendet hur länge befogenheten behöver tas i anspråk.

I *punkt 5* har upptagits en övergångsbestämmelse som på vanligt sätt anger hur hänvisningar till den äldre InfL skall tolkas.

5.2. Förslaget till lag om ändring i utsökningslagen

54 a §.

Enligt nya InfL (5 § första stycket) skall införsel för underhållsbidrag få äga rum om bidraget är fastställt genom skriftlig, av två personer bevittnad förbindelse. En sådan förbindelse bör kunna få användas även för utmätning. Paragrafen har ändrats i överensstämmelse härmed.

64 §.

Enligt 1 mom. i paragrafen gäller om undantag från utmätning av lös egendom i övrigt vad som anges i de närmast följande paragraferna eller 65—67 §§. Hänvisningen bör vidgas till att omfatta också de nya paragraferna 67 a—e §§.

I överensstämmelse med vad beredningen har förordat (bet. s. 18 och 232) har i ett nytt moment i paragrafen föreskrivits, att bestämmelserna i 65 och 67 a—e §§ inte äger, i vidare mån än som följer av 65 § 3 mom., tillämpning när gäldenären är juridisk person.

65 §.

Denna paragraf, som innehåller bestämmelserna om utmätningsskydd med hänsyn till gäldenärens personliga förhållanden, har utförligt behandlats i den allmänna motiveringen under 3.6., och jag får hänvisa till vad jag anförde i det sammanhanget. Jag vill tillägga att beredningens motivuttalanden till 1 mom. punkt 2 inte bör anses ha förlorat sin giltighet genom att den av mig föreslagna avfattningen avviker från beredningens förslag.

66 §.

I paragrafen ges bestämmelser om utmätningsskydd för vissa slag av egendom.

I fråga om gällande rätt på det område som regleras i den föreslagna paragrafen kan nämnas följande.

I civilrättslig och annan lagstiftning meddelas ibland förbud mot att överlåta viss egendom. Därav följer då också förbud mot utmätning (jfr 62 § UL i dess lydelse före den 1.7.1967). Är en rättighet överlåtbar under visst villkor, kan den utmätas, om villkoret är uppfyllt. Föreskrift vid gäva

eller testamente, att den bortgivna eller testamenterade egendomen inte får överlätas, anses regelmässigt medföra hinder mot utmätning (se vidare bet. s. 206).

På åtskilliga håll i lagstiftningen meddelas förbud mot utmätning av rätt till pension eller livränta. Sålunda följer av 118 §, jämförd med 116 §, försäkringsavtalslagen vittgående förbud mot att utmäta rätt som på grund av avtal om livränteförsäkring tillkommer försäkringstagaren eller hans make (jfr även 123 § försäkringsavtalslagen, 23 § lagen om trafikförsäkring å motorfordon, 20 kap. 6 § lagen om allmän försäkring samt 50 § lagen om yrkesskadeförsäkring).

Härutöver innehåller 67 § UL bestämmelser om skydd för rätt till pension eller livränta. Rättighet till pension på rikets stat får enligt dessa bestämmelser inte utmätas. Endast de särskilda pensionsposterna kan tas i mät, sedan de har förfallit. Detsamma gäller i fråga om annan pension eller livränta, vilken tillkommer gäldenären som vederlag för egen eller annans arbetsanställning och förfaller till betalning efter det gäldenären har fyllt 55 år eller blivit varaktigt oförmögen till arbete. Också pension eller livränta, vartill gäldenären annars äger rätt, följer dessa regler, i den mån vad som tillkommer honom inte överstiger en årsränta av 1500 kr.

För fordran på grund av avbetalningsköp får det gods köpet avser inte tas i mät. 66 § UL innehåller f. n. en hänvisning till den regel i detta ämne som meddelas i 16 § andra stycket lagen om avbetalningsköp.

Eftersom den föreslagna paragrafen spänner över ett stort område och i skilda moment behandlar väl avgränsade frågor inom detta område, har jag funnit det lämpligt att dela upp specialmotiveringen till paragrafen så, att varje moment behandlas för sig.

Första momentet

Lagberedningen. Enligt beredningens mening bör i lagen fastslås som en huvudprincip att icke överlåtbar egendom inte får utmätas. Beredningen föreslår därför i 66 § 1 mom. UL en regel som innebär att egendom, som på grund av sin beskaffenhet, föreskrift vid gåva eller i testamente eller på annan mot envar gällande grund inte får överlätas, inte heller får utmätas, om ej annat föreskrivits eller undantag gäller av annan anledning.

Olika omständigheter kan medverka till att egendomen inte får överlätas. Ibland kan en överlåtelse inte komma i fråga redan på grund av egendomens beskaffenhet. Detta är förhållandet med rättigheter som är bestämda till sitt innehåll genom sin anknytning till den berättigades person, t. ex. rätt till ett inte förfallet familjerättsligt underhållsbidrag.

En vanlig anledning till överlåtelsehinder är givares eller testators önskan att trygga mottagarens innehav av egendom. Villkor av detta slag respekteras regelmässigt. Annorlunda förhåller det sig i fråga om överlåtelseför-

bud som uppställs vid onerösa avtal. Huruvida förbud mot överlåtelse av egendomen i dessa fall över huvud taget kan anses bindande är tveksamt. Beredningen uttalar för sin del att frågan om förbudets sakrättsliga verkan här liksom annars får avgöras efter civilrättsliga regler (bet. s. 243).

Som motiv för det föreslagna undantaget från regeln om utmätningförbud åberopar beredningen, att förbud mot överlåtelse vid gåva eller i testamente inte alltid behöver medföra förbud mot utmätning (bet. s. 244). I praxis har överlåtelseförbud i gåvobrev inte ansetts hindra utmätning för gåvoskatt på berörd gåva.

Yttrandena. Förslaget har tillstyrkts. *Hovrätten för Västra Sverige* har emellertid ifrågasatt om inte i lagtexten kunde antydast den närmare arten av de inte lagreglerade undantagsfallen.

Departementschefen. Sedan länge gäller som antagen grundsats både i doktrin och praxis att egendom, som av viss anledning inte kan överlåtas, inte heller kan tas i mät. Grundsatsen kom till visst uttryck i 62 § UL i lagrummets lydelse före den 1 juli 1967. Paragrafen angav bl. a. ordningen för utmätning av »fordran eller annan rättighet som kan överlåtas». Även ett förbud mot överlåtelse som inte stöder sig på en lagregel kan medföra hinder mot utmätning. En föreskrift vid gåva eller i testamente att den bortgivna eller testamenterade egendomen inte får överlåtas anses sålunda regelmässigt föra med sig att egendomen inte heller får utmätas. Även vissa rättigheter av underhållsnatur hör hit, t. ex. rätt till familjerättsligt underhåll som ännu inte är förfallet.

Beredningen har i 66 § 1 mom. föreslagit en regel av innehåll att egendom som genom sin beskaffenhet, föreskrift vid gåva eller i testamente eller på annan, mot envar gällande grund inte får överlåtas, inte heller får utmätas. Förslaget har tillstyrkts av remissinstanserna.

Enligt min mening är det av stort värde att förhållandet mellan överlåtbarhet och utmätningbarhet blir reglerat i lag. Jag har därför inte tvekat att ta upp den föreslagna regeln i departementsförslaget. Jag måste emellertid medge att det kan vara vanskligt att avgöra, när ett överlåtelseförbud är sådant att det gäller mot envar (jfr prop. 1966: 24 s. 18 och 75). Emellertid finner jag det inte möjligt att åstadkomma en mera pregnant bestämning. Frågan om karaktären hos ett inte lagreglerat överlåtelseförbud torde tills vidare få avgöras med ledning av allmänna grundsatser. Beredningens uttalanden i ämnet (bet. s. 243) torde härvid bli av värde för rättstillämpningen.

Utmätningförbudet är inte undantagslöst. Beredningen har gjort reservation för det fall att »annat stadgas eller eljest undantag gäller». En remissinstans har ifrågasatt om inte i lagtexten kunde antydast den närmare arten av de inte lagreglerade undantagsfall som beredningen har åsyftat (bet. s. 244). Detta är en svår fråga. Såvitt jag känner till, har i praxis inte förekommit annat fall av berörd art än det nämnda gåvoskattefallet (NJA 1952

s. 131). Om detta torde kunna sägas, att avgörandet vilar på grunderna för arvs- och gåvoskatteförordningen. En annan utgång skulle ju ha stridit mot förordningens ändamål och öppnat vägen för kringgående av skatteplikten. Det torde därför kunna hävdas, att *det följer av förordningen* att överlåtelseförbud av ifrågavarande art inte hindrar utmätning för gåvoskatt. I enlighet härmed anser jag, att man vid lagtextens utformning inte bör gå längre än det enda kända fallet rörande det aktuella problemet föranleder. Jag förordar därför den regeln, att överlåtelseförbud leder till utmätningshinder, om *annat ej följer av lag eller förordning*. Lagtexten har utformats i enlighet härmed.

A n d r a m o m e n t e t

Lagberedningen. Enligt beredningens mening kan det verka stötande med utmätning av medel som har anvisats för speciella ändamål. Beredningen har därför efter norskt mönster föreslagit en skyddsregel i ämnet i 66 § 2 mom. Regeln avser medel som har anvisats av staten eller vissa andra särskilt angivna rättssubjekt (ang. kretsen av rättssubjekt, se bet. s. 244). Också medel som har insamlats bland allmänheten föreslås skyddade mot utmätning.

Som en gemensam förutsättning för samtliga fall har beredningen angivit, att medlen har anvisats eller insamlats för särskilt angivet ändamål. Det skall vara fråga om bidrag, som är oberoende av motprestation och alltså ej utgör försträckning eller vederlag för utförd prestation. Ett förhållande som beredningen särskilt framhåller är att inte allt som benämns stipendium omfattas av bestämmelsen. Stipendier som har karaktären av belöning utan bundenhet till visst ändamål faller t. ex. utanför. Utmätningförbudet gäller bara i den mån det särskilt angivna ändamålet skulle åsidosättas, om medlen utmäts. Utmätningförbudet har avfattats så, att det i och för sig omfattar både medel, som inestår hos den som har anvisat eller insamlat dem, och medel som har betalats ut till gäldenären.

Yttrandena. Förslaget har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Från några håll har emellertid uttalats betänkligheter.

Exekutionsväsendets organisationsnämnd framhåller sålunda, att beredningen i motiven har uttalat, att medlen inte bör vara skyddade, om det är uppenbart att gäldenären inte längre förmår eller har för avsikt att uppfylla det ändamål för vilket medlen har anvisats (bet. s. 246). Detta bör kunna utläsas av lagtexten. Nämnden ifrågasätter vidare om i lagtexten inte bör anges, att stipendier o. d. som väsentligen utgör en ersättning för personlig arbetsinsats faller utanför utmätningsskyddet. *TCO* diskuterar lämpligheten av att göra utmätningfrågan avhängig av bidragsgivarens formella status. Det avgörande för utmätningfriheten bör vara ändamålet med de anvisade medlen. Har ändamålet ett allmännyttigt inslag, bör utmätningfrihet föreligga. *JK* avstyrker det föreslagna stadgandet och gör gällande,

att det erbjuder tolkningsvårigheter och möjligen kan komma att åberopas av gäldenärer i illojalt syfte.

Departementschefen. I 66 § 2 mom. har beredningen — utan motsvarighet i gällande rätt — föreslagit förbud mot utmätning av medel som för särskilt ändamål har lämnats gäldenären av staten, kommun eller annan menighet eller av samfund, stiftelse eller inrättning med allmännyttigt syfte eller insamlats åt honom bland allmänheten. Utmätningsskyddet gäller dock endast i den mån det särskilt angivna ändamålet skulle åsidosättas om medlen togs i mät. Förslaget, som har utformats efter norskt mönster, har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Enligt min mening får ett utmätningsskydd av här aktuell art anses motiverat. Beredningen har vid utformningen av sitt förslag fäst stor vikt vid vilket rättssubjekt som har anvisat medlen åt gäldenären. Vilket ändamål som medlen skall tillgodose tillmäts inte betydelse i den föreslagna bestämmelsen. Naturligtvis kan man, som TCO framhåller, i stället konstruera utmätningsskyddet så, att det avgörande blir ändamålet med de anvisade medlen. En bestämning av ändamålet till sådana med allmännyttiga inslag är dock knappast tillfredsställande. Härigenom skulle många anslag för mera personliga ändamål komma att falla utanför (jfr bet. s. 245). Samtidigt skulle konstruktionen kunna skapa betydande tillämpningsproblem och medföra risk för illojala förfaranden, i varje fall om även fysiska personer skulle få stå som bidragsgivare.

För min del har jag stannat för att behålla den konstruktion av bestämmelsen som beredningen har föreslagit. Tillämpningsområdet torde härigenom inte behöva bli alltför inskränkt. Beträffande utformningen i övrigt av bestämmelsen har visserligen från remisshåll framkommit vissa önskemål om jämkningar. Jag har emellertid inte funnit skäl att tillmötesgå dessa. Bestämmelsen är sålunda i departementsförslaget utformad i enlighet med vad beredningen har föreslagit.

Tredje momentet

Lagberedningen. Allmänna regler om utmätningsskydd för rätt till skadestånd saknas i vårt land (jfr dock betr. rätt till personskada 23 § lagen om trafikförsäkring å motorfordon). Beredningen föreslår nu en generell bestämmelse om att skadestånd med anledning av personskada, frihetsberövande, falskt åtal, ärekränkning eller annat dylikt inte får utmätas för målsägandens gäld så länge skadeståndet inestår hos den som skall utge det. Rätten till skadestånd i dessa fall har ansetts vara av sådan personlig natur att den inte bör få tillgripas av borgenärerna. Beredningen understryker, att utmätningsskyddet bara gäller till förmån för målsäganden. När skadeståndet har bestämts till livränta, föreslås utmätningsskyddet gälla själva rätten till livräntan.

Beredningen har inte ansett tillrådligt att låta utmätningsskyddet omfatta skadestånd som redan har blivit betalt. Utmätningsskyddet gäller därför bara så länge skadeståndet inestår hos den som skall utge det. Med sistnämnda uttryck åsyftas även en försäkringsanstalt mot vilken målsäganden på grund av trafikförsäkring eller eljest kan rikta sitt krav.

Yttrandena. Förslaget har så gott som genomgående tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Bl. a. kan nämnas, att *försäkringsbolagens riksförbund* säger sig hälsa förslaget med särskild tillfredsställelse. Enligt förbundet har avsaknaden av klara bestämmelser om utmätningsskydd för skadeståndsfordringar i det praktiska rättslivet varit besvärande.

Hovrätten för Västra Sverige anser det dock tveksamt om utmätningsskyddet bör gå så långt som har föreslagits. Tveksamheten rör frågan huruvida ekonomiskt skadestånd på grund av personskada bör tas undan från utmätning i sådana fall där gäldenären uppenbart kan undvara beloppet utan men för egen försörjning eller underhållsskyldighet som han har. Beträffande olika slag av ideellt skadestånd har hovrätten däremot inte något att invända mot förslaget.

Departementschefen. Rättsläget är f. n. oklart när det gäller frågan om utmätningsskydd för skadeståndsfordringar. Enligt 23 § lagen om trafikförsäkring å motorfordon får visserligen skadeståndsfordran mot försäkringsanstalt med anledning av personskada inte utmätas. Det är emellertid tveksamt i vilken utsträckning utmätningsskyddet härutöver kan anses gälla i fråga om rätt till ersättning för personskada. Detsamma gäller skadestånd med anledning av frihetsberövande, falskt åtal, ärekränkning eller annat sådant. Beredningen har ansett rätten till skadestånd i dessa fall vara av den personliga natur att den inte bör få tillgripas av borgenärerna. I överensstämmelse härmed har beredningen föreslagit ett generellt stadgande att skadestånd med anledning av personskada, frihetsberövande, falskt åtal, ärekränkning eller annat sådant inte får tas i mät för målsägandens skuld, så länge skadeståndet inestår hos den som skall utge det. Utmätningsskyddet skall enligt förslaget alltså gälla endast till förmån för målsäganden. Med målsägande avses den som på grund av det inträffade har fått ett självständigt ersättningsanspråk (jfr 20 kap. 8 § fjärde stycket RB).

Beredningens förslag tillgodoser av remissutfallet att döma ett känt behov. Erinringar har inte förekommit annat än i ett begränsat avseende. Vad jag åsyftar är att en hovrätt ställt sig tveksam till frågan huruvida ekonomiskt skadestånd på grund av personskada bör tas undan från utmätning, även när den ersättningsberättigade i och för sig kan undvara beloppet. Att göra utmätningsskyddet i förevarande hänseende beroende på en prövning av den enskilda ersättningsberättigades personliga ekonomi, skulle emellertid komplicera exekutionsförfarandet utan att man därmed vinner ett materiellt sett bättre resultat annat än i ytterligt sällsynta undantagsfall. I sammanhanget bör först erinras om att utmätningsskyddet beträffande

skadestånd gäller endast så länge det inestår hos den som skall utge det (se härom bet. s. 224). Efter utbetalningen kan det alltså tas i anspråk genom utmätning. Därtill kommer att om det är så, att gäldenären kan undvara skadeståndet, det är högst osannolikt att han skulle sakna andra tillgångar, vari exekutionen kan ske. Jag har på grund av det anförda inte funnit anledning att frånga beredningens förslag.

När skadeståndet har bestämts att utgå som livränta, bör, som beredningen har föreslagit, utmätningsskyddet avse själva rättigheten till livräntan.

Fjärde momentet

Lagberedningen. Enligt beredningens mening bör det inte ske någon ändring i grundsatsen, att själva rättigheten till pension eller livränta inte får utmätas, om den enligt föreskrift vid gåva eller i testamente inte får överlåtas. Inte heller bör ändring ske i de förbud mot utmätning av sådan rättighet som har meddelats i särskilda lagar eller författningar.

Beträffande rätt till pension eller livränta som inte sålunda skyddas föreslår beredningen emellertid ett mera vittgående förbud mot utmätning än som följer av den nuvarande bestämmelsen i 67 § UL. Rättigheten tillgodoser vanligen ett försörjningsbehov för gäldenären och hans familj och är på grund av sin beskaffenhet föga ägnad för realisation. Det måste därför anses angeläget att den skyddas mot utmätning så långt det kan ske utan risk för missbruk. Beredningen föreslår i enlighet härmed en regel om att rättighet till pension eller livränta inte får utmätas i den mån rättigheten skäligen fordras för gäldenärens försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom.

Den föreslagna regeln avses omfatta även rätt till livränta som gäldenären har förvärvat genom engångspremie eller annan större kapitalinsats. Med tanke på sådana fall har beredningen tillagt, att utmätningsskyddet dock inte skall gälla om gäldenären vid förvärv av rättigheten har åsidosatt tillbörlig hänsyn mot sina borgenärer.

Beträffande frågan vad som i förevarande sammanhang skall förstås med pension eller livränta påpekar beredningen, att man vid tolkningen i första hand bör kunna falla tillbaka på gängse språkbruk. Särskild vikt skall fästas vid hur förmånens varaktighet är bestämd. Om en periodisk förmån från början är bestämd att utgå under ett visst antal år utan att vara knuten till viss persons livstid, kan den inte betraktas som livränta. Förmånen bör ej heller uppfattas som en pension.

Avslutningsvis framhåller beredningen att de föreslagna bestämmelserna blir tillämpliga oavsett rättsgrunden för den pension eller livränta som skall utgå. Det är alltså utan betydelse, om förmånen utgår på grund av lag, arbetsgivares utfästelse, försäkringsavtal, testamente eller av annan orsak.

Yttrandena. Förslaget att vidga utmätningsskyddet för rätt till pension

eller livränta har i allt väsentligt tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Några remissinstanser utvecklar sina synpunkter tämligen ingående.

Försäkringsinspektionen har inte något att erinra mot beredningens uttalanden om innebörden av begreppet pension. Inspektionen framhåller att full identitet mellan begreppet pension i skattelagstiftningen och motsvarande begrepp i beredningens förslag inte föreligger. Det nämns, att till pension i skattelagstiftningen hänförs även s.k. försörjningsräntor som utgår oberoende av viss persons liv (jfr punkt 1 i anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen). Även om identitet i och för sig från enkelhetens synpunkt kan anses önskvärd, måste frågan om innebörden av pensionsbegreppet vid utmätning bedömas ur en vidare synvinkel.

Inspektionen påpekar, att beträffande exempelvis ett penningbelopp som gäldenären har uppburit på grund av en kapitalförsäkring åtnjuts bara ett relativt begränsat skydd mot utmätning. Vid sådana förhållanden saknas det anledning att i UL föreskriva ett mera omfattande skydd just för det speciella fallet, att utbetalningen av försäkringen skall ske i rater. Det kunde däremot synas mera angeläget att i vissa speciella fall — oavsett förmögenhetstillgångens art — medge ett vidgat skydd mot utmätning exempelvis i fråga om kapitalbelopp, som en person har uppburit i invaliditetsersättning på grund av en olycksfallsförsäkring eller eljest. Inspektionen vill dock inte ta ställning till nämnda fråga som är av stor principiell betydelse.

Beträffande den föreslagna inskränkningen av utmätningsfriheten till vad som fordras för gäldenärens försörjning har försäkringsinspektionen också uttalat sig positivt. Inspektionen har därvid utgått från att i förekommande fall gäldenärens samtliga pensioner och livräntor skall beaktas som en enhet.

Försäkringsbolagens riksförbund biträder beredningens utgångspunkter för ett vidgat utmätningsskydd beträffande pension och livränta, nämligen att rättigheterna vanligen tillgodoser ett försörjningsbehov för gäldenären och hans familj samt att de på grund av sin beskaffenhet är föga ägnade för realisation. Med hänsyn härtill synes det emellertid förbundet naturligt att göra de föreslagna bestämmelserna tillämpliga på alla periodiska förmåner som uppfyller de förutsättningar som anges i punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen för att klassificeras som pensionsförsäkring. Sådana förmåner tillgodoser vanligen ett försörjningsbehov och då återköpsrätt till försäkringen inte finns är de olämpliga som realisationsobjekt. En sådan vidgning skulle medföra att de föreslagna bestämmelserna även omfattade s.k. försörjningsräntor. Genom att i sin helhet anknyta pensionsförsäkringen till kommunalskattelagens pensionsbegrepp uppnår man en större enhetlighet som i och för sig är eftersträfvansvärd och som är ägnad att underlätta tillämpningen.

Förbundet framhåller även att det synes onödigt och olämpligt att i UL

ta in en särbestämmelse för de fall när gäldenären vid förvärv av pension eller livränta har åsidosatt tillbörlig hänsyn till sina borgenärer. Förbundet anser att ett tillräckligt remedium mot missbruk av här avsedd art finns i 116 och 118 §§ försäkringsavtalslagen, om dessa erhåller den vidgade omfattning som har föreslagits av familjerättskommittén (SOU 1964:34 s. 72). En erinran om innehållet i dessa bestämmelser, som då bör överses ur formell synpunkt, kan lämpligen tas in i UL. Med en sådan lösning vinner man att denna ofta svåra och grannliga prövning överförs från de exekutiva myndigheterna till domstolarna.

Hovrätten för Västra Sverige uttalar, att förslaget innebär en förenkling i jämförelse med nuvarande reglering, vilket i och för sig kan synas önskvärd. Å andra sidan är den vaga avgränsningen av de utmätningfria förmånerna otillfredsställande. Hovrätten finner det tveksamt om inte en mera preciserad reglering av nuvarande typ trots allt är att föredra men medger att det även i sådant fall är önskvärt med en jämkning av bestämmelserna i en för gäldenären förmånlig riktning.

Departementschefen. På åtskilliga håll utanför UL finns förbud mot utmätning av rätt till pension eller livränta. Dessa bestämmelser kompletteras av regler om utmätningfrihet i 67 § UL, som har refererats inledningsvis under förevarande paragraf.

Beredningen har i 66 § 7 mom. erinrat om sådana utmätningförbud som finns utanför UL. I övrigt har beredningen ansett att man i vidare omfattning än som nu gäller enligt 67 § UL bör sträva efter utmätningfrihet för rättigheter av nu aktuellt slag. Beredningen har därför föreslagit en generell föreskrift, att rätt till pension eller livränta inte får utmätas i den mån rättigheten skäligen fordras för gäldenärens försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Vid remissbehandlingen har framkommit en allmän enighet om det riktiga i att vidga utmätningfriheten för pensioner och livräntor. I fråga om den formella avgränsningen av det utmätningfria området har dock skiftande uppfattningar kommit till uttryck.

Beredningen har beträffande innebörden av begreppen pension och livränta i första hand hänvisat till gängse språkbruk. I fråga om gränfallen har beredningen bl. a. anfört att en periodisk förmån, som från början är bestämd att utgå under ett visst antal år utan att vara knuten till viss persons livstid, inte bör uppfattas vare sig som livränta eller pension. I skattelagstiftningen omfattas emellertid även s. k. försörjningsräntor som utgår oberoende av viss persons liv av pensionsbegreppet. Försäkringsbolagens riksförbund har under hänvisning härtill uttalat sig för att pensionsbegreppet i förevarande sammanhang ges samma innehåll som motsvarande begrepp i skattelagstiftningen.

Visserligen anknyter man inom såväl skattelagstiftningen som försäkrings- och exekutionslagstiftningen till gängse språkbruk beträffande inne-

börden av begreppet pension. Trots detta är det skatterättsliga pensionsbegreppet i det nyssnämnda hänseendet mera omfattande än de båda andra. I andra avseenden kan pensionsbegreppet i försäkrings- och exekutionslagstiftningen vara vidare än motsvarande begrepp i skattelagstiftningen. Av betydelse i sammanhanget är att bestämningen av pensionsbegreppet i sista hand avgörs av de ändamål som man inom varje rättsområde har att tillgodose. Även i fortsättningen torde man böra utgå från att pensionsbegreppet kommer att ha olika innebörd inom de olika rättsområdena. Därtill kommer, som försäkringsinspektionen har uttalat, att innebörden av det exekutionsrättsliga pensionsbegreppet bör ses ur en vidare synvinkel och med beaktande av att pensioner blir utmätningsfria i lika omfattning, oavsett om de utgår i kapitalbelopp eller i rater. Jag finner därför att man när det gäller frågan om utmätningsfrihet, åtminstone tills vidare, bör godta beredningens uttalanden om innebörden av pensionsbegreppet.

Vad angår de av hovrätten för Västra Sverige anförda synpunkterna kan jag instämma i att vissa svårigheter av praktisk art kan uppkomma för en utmätningsman, när han skall bedöma om rättigheten skäligen fordras för gäldenärens försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Bl. a. gäller att bedömningen måste avse behovet på längre sikt. Men utmätningsmannens bedömning i det avseendet bör, som hovrätten också antyder, vara tämligen generös mot gäldenären. Som beredningen har framhållit torde det bara undantagsvis böra komma i fråga att utmäta rätt till pension eller livränta av den anledningen att den inte är erforderlig för gäldenärens och hans familjs behov. En rättstillämpning i enlighet härmed — vilken tillåter en anpassning i bedömningen till den fortgående standardstegringen — ligger enligt min mening i sakens natur. I enlighet med det har jag inte funnit anledning att frångå beredningens förslag i nu berörda delar. Jag vill tillägga att jag biträder försäkringsinspektionens uppfattning att i förekommande fall gäldenärens samtliga pensioner och livräntor skall beaktas som en enhet.

Jag har också ansett mig böra tillstyrka förslaget om en ytterligare bestämmelse av innehåll att utmätningsfriheten inte skall gälla, om gäldenären vid förvärv av rättigheten har åsidosatt tillbörlig hänsyn mot sina borgenärer. I vad mån denna bestämmelse — såsom Försäkringsbolagens riksförbund har hävdad — blir onödig, när familjerättskommitténs förslag genomförs, får bedömas när det lagstiftningsärendet är moget för prövning.

F e m t e m o m e n t e t

Lagberedningen. Enligt beredningens åsikt bör ett något vidgat utmätningskydd införas beträffande rätten till vederlag för utnyttjande av litterärt eller konstnärligt verk eller annat dylikt. Själva upphovsrätten är i vidsträckt omfattning undantagen från utmätning genom bestämmelserna i 42 § lagen om upphovsrätt. Även vissa närstående rättigheter är skyddade

mot utmätning (bet. s. 99 och 206). Däremot gäller i princip inte förbud mot utmätning av fordran på vederlag för utnyttjande av rättighet som i och för sig är skyddad mot utmätning. I regel kan alltså en vederlagsfordran av ifrågavarande slag utmätas på samma sätt som fordringar i allmänhet. Beredningen föreslår, att utmätning inte får äga rum förrän på ett senare stadium. För utnätningsbarhet krävs enligt förslaget, att rättigheten har utnyttjats såsom förutsätts för att vederlag till gäldenären skall utgå och att vederlaget också kan beräknas (bet. s. 251).

Yttrandena. Förslaget har lämnats utan erinran. *Sveriges författareförening* understryker det värdefulla i att man på detta sätt förhindrar exekution i ett tillgodohavande, vars storlek i ursprungsskedet är svår att bedöma och därför vid exekutiv avyttring regelmässigt torde inbringa för lågt belopp.

Departementschefen. Upphovsrätt och vissa andra närstående rättigheter är i ganska stor utsträckning utmätningsfria. Beredningen har inte funnit detta tillräckligt utan har ansett att även en fordran på vederlag för utnyttjande av en sådan rättighet i någon mån måste skyddas.

Beredningens förslag innebär att, när rätten till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant inte får utmätas, utmätning inte heller får äga rum av rätt till vederlag för utnyttjande av rättigheten innan denna utnyttjats såsom förutsätts för att vederlag skall utgå och vederlaget kan beräknas.

Den föreslagna bestämmelsen har lämnats utan erinran av remissinstanserna. Jag har också ansett mig kunna biträda förslaget.

S j ä t t e m o m e n t e t

Departementschefen. Den hänvisning till lagen om avbetalningsköp som redan nu finns i 66 § har upptagits som sjätte momentet i paragrafen.

S j u n d e m o m e n t e t

Departementschefen. I detta moment har upptagits en allmän erinran om de utmätningsförbud som finns i andra författningar (jfr bet. s. 206).

Ä t t o n d e m o m e n t e t

Departementschefen. Bestämmelsen i detta moment innebär, att de utmätningsförbud som avses i paragrafens sju föregående moment inte skall utgöra hinder mot utmätning av belopp vilka utgår som pension eller livränta i den ordning som anges i 67 d §. Eftersom regeln avser också förbud mot utmätning som finns utanför UL (7 mom.), öppnas möjlighet till utmätning av pensions- eller livräntebelopp som utgår enligt försäkringsavtalslagen (olycksfalls- och sjukförsäkring), lagen om trafikförsäkring å motorfordon, lagen om allmän försäkring, lagen om yrkesskadeförsäkring och militärsättningsförordningen utan hinder av de förbud mot utmätning som med-

delas i dessa författningar. Med anledning härav föreslås vissa följdändringar i dessa författningar.

67 §.

Denna paragraf innehåller vissa bestämmelser som kompletterar reglerna om utmätningsfrihet i de närmast föregående två paragraferna.

I 1 mom. har i enlighet med beredningens förslag tagits upp en regel som sätter de i föregående paragrafer meddelade utmätningsförbuden ur spel beträffande egendom som är föremål för pant- eller retentionsrätt, när fråga är om utmätning för panthavarens resp. retentionsfordran. Regeln har — efter mönster av KL och utländsk lagstiftning — utformats så, att den omfattar alla slag av panträtt i lös egendom och flertalet former av retentionsrätt. Innehavare av legala panträtt och retentionsrätter har härigenom fått sin ställning stärkt. F. n. är det endast lös pant som inte får tas undan från utmätning för den skuld varför pantsättningen skett och bestämmelsen i ämnet anses inte avse annan panträtt än sådan som har stiftats genom avtal (65 § tredje punkten UL). Den föreslagna regeln skall inte gälla hyresvärds eller jordägares rätt att kvarhålla egendom till säkerhet för fordran hos hyresgäst eller arrendator (jfr 2 kap. 42 § och 3 kap. 45 § nyttjanderättslagen).

Som bakgrund till förslaget i 2 mom. bör nämnas, att reglerna om utmätningsfrihet f. n. anses skola iakttas av utmätningsmannen ex officio. Något särskilt yrkande av gäldenären fordras alltså inte. Om gäldenären vid förrättningen anvisar viss egendom till utmätning, torde den emellertid få utmätas utan hinder av att den i och för sig faller inom beneficet.

I 2 mom. föreslås i enlighet med beredningens förslag, att egendom som annars skulle vara utmätningsfri får utmätas, om den av gäldenären anvisas till utmätning. Härmed bör jämföras att gäldenären medger utmätning av egendom som borgenären särskilt begärt att få utmätt. Principen om gäldenärens dispositionsrätt har emellertid inte ansetts böra få gälla utan varje begränsning. Som ytterligare villkor för att utmätning skall få ske har angivits, att utmätningen inte uppenbart strider mot vad som är påkallat av hänsyn till gäldenärens eller hans familjs behov. Dessutom har upptagits den självklara förutsättningen att egendomen över huvud taget får överlåtas.

I sina motiv till förslaget i 3 mom. har beredningen framhållit, att det kan inträffa att ett föremål avsett för personligt bruk, för hemmet eller för förvärvsverksamheten, trots att gäldenären behöver föremålet eller ett föremål av liknande slag, inte får tas undan därför att dess värde är för högt. Som exempel nämner beredningen ett dyrbart guldur, en antik soffa eller ett värdefullt fordon. Enligt beredningen kan det vara skäligt och lämpligt, om egendomen tas i mät, att gäldenären sätts i stånd att skaffa sig ett enklare föremål, som i och för sig tillgodoser det ifrågakommande behovet och som

skulle ha fått tas undan enligt bestämmelserna i 65 § 1—3. Detta syfte har beredningen ansett bäst kunna nås genom att utmätningen får ske med förbehåll att gäldenären, efter egendomens försäljning, av den behållna köpeskillingen skall utfå visst skäligt belopp för att kunna anskaffa vad han behöver i den sålda egendomens ställe. Beredningen har i 3 mom. föreslagit en regel av nu angiven innebörd. Regeln bör enligt beredningen tillämpas bara under förutsättning att föremålet i fråga har ett väsentligt övervärde. Om den behållna köpesumman inte skulle komma att nämnvärt överstiga det gäldenären förbehållna beloppet skulle ju hela utmätningssåtgärden vara misslyckad.

Beredningens förslag har mötts av viss tvekan vid remissbehandlingen. Exekutionsväsendets organisationsnämnd framhåller, att det kan komma att inträffa, att högsta budet vid exekutiv auktion inte uppgår till det belopp som förbehållits gäldenären och att ersättningsföremål inte kan anskaffas för ett så lågt belopp som har bjudits. Nämnden frågar sig om utmätningen då skall förfalla eller om gäldenären skall få det belopp som har bjudits. Enligt nämnden bör den föreslagna bestämmelsen om utmätning med förbehåll införas först då UL:s regler om försäljning har omarbetats. Liknande uppfattning uttalas av flera länsstyrelser och åtskilliga kronofogdemyndigheter samt Tjänstemannaföreningen vid kronofogdemyndigheten. Länsstyrelsen i Kristianstads län anser, att den föreslagna regeln bör ändras så, att vid utmätning av jordbruksredskap gäldenären förbehålls visst belopp ur köpeskillingen, inte för att anskaffa ersättningsredskap utan för att vid maskinstation kunna hyra sådana.

För min del anser jag att grunden för remissinstansernas betänkligheter mot förslaget i väsentlig mån har ryckts undan numera. Sedan remissbehandlingen ägde rum har nämligen nya och mera ändamålsenliga försäljningsregler meddelats. Dessa innebär att underhandsförsäljning får komma i fråga som alternativ till auktion (96 a § UL), att försäljning på kredit får förekomma i vidgad omfattning (96 § UL) samt att en auktionsförrättare äger rätt att vägra godta inrop om han finner sannolikt att avsevärt bättre vederlag kan uppnås (93 § 2 mom. UL). Numera torde därför exekutiva försäljningar ge bättre resultat än tidigare, och utmätt egendom inte behöva säljas till underpris. Dessa förhållanden gör att jag anser att beredningens förslag i nu aktuell del kan godtas.

När egendom skall säljas med förbehåll av visst belopp för gäldenären, torde utmätningssmannen före försäljningen böra fatta beslut om lägsta pris samt meddela eventuella spekulanter detta. Bestämmelser i frågan kan meddelas av Kungl. Maj:t.

Ordalydelsen i den regel som föreslås hindrar inte att gäldenären, sedan jordbruksredskap har utmätts och försålts, för det belopp som anvisas honom hyr ersättningsredskap i stället för att köpa sådana.

67 a §.

Som har framhållits i den allmänna motiveringen föreslås en total omläggning av förfarandet vid löneutmätning. Sådan utmätning skall i fortsättningen kunna äga rum i väsentligen samma ordning som införsel. Föreliggande paragraf innehåller de inledande bestämmelserna i ämnet. Emellertid har det ansetts lämpligt att i detta sammanhang ge en allmän presentation av ordningen vid exekution i lön över huvud taget. En sådan saknas i beredningsförslaget. Presentationen återfinns i 1 mom. Enligt denna får arbetstagares lön, som innestår hos arbetsgivaren, tas i anspråk genom att arbetsgivaren åläggs att innehålla och tillstålla utmätningssmannen viss del (införsel eller utmätning). Det anges vidare att om införsel gäller särskilda bestämmelser samt, i överensstämmelse med beredningsförslaget, att utmätning inte får ske i vidare mån än som följer av 67 b §.

Enligt 2 mom. skall med arbetstagares lön jämföras annan ersättning för personlig arbetsinsats av gäldenären, om hans ställning därvid är jämförbar med en arbetstagares. Beträffande anledningen till att det av beredningen föreslagna ordet arbetsförhållanden har bytts ut mot ordet ställning får jag hänvisa till 3.3.

Beredningen har i 3 mom. i fråga om förfarandet, när utmätning får äga rum, och vad därmed äger samband givit en allmän hänvisning till bestämmelserna i införsellagen. Hänvisningen skall enligt beredningen anses gälla även reglerna om ansvar för den som inte iakttar beslut om införsel. Som jag redan har uttalat under 3.5. biträder jag emellertid några remissinstansers uppfattning, att det uttryckligen bör anges vilka lagrum i nya InfL som här åsyftas. Innan jag behandlar dessa lagrum närmare vill jag nämna, att beträffande förutsättningarna för erhållande av utmätning, förmånsrätt på grund av verkställd utmätning, verkan av gäldenärs konkurs och liknande UL:s regler om utmätning i allmänhet skall gälla (bet. s. 259). Beträffande frågan om utmätningssmanns behörighet i mål om löneutmätning får jag hänvisa till den allmänna motiveringen (3.4.).

I fråga om hänvisningarna till vissa lagrum i nya InfL får jag anföra följande.

Enligt 59 § 2 mom. UL behöver gäldenären inte underrättas, innan utmätning verkställs, om fara är att egendomen undansticks eller förstörs eller saken eljest är brådskande. Med hänsyn till den vikt som vid löneutmätning måste fästas vid att gäldenären får tillfälle att yttra sig, synes nämnda bestämmelse inte passa så väl vid sådan utmätning. Däremot bör man liksom vid införsel kunna underlåta att lämna gäldenär tillfälle att yttra sig, om det inte kan ske utan avsevärd tidsutdräkt och om han, när löneutmätning pågår, byter anställning. Jag anser därför, att 9 § nya InfL skall tillämpas vid löneutmätning i stället för 59 § UL.

Föreligger fara för att gäldenären, när han underrättas beträffande den begärda löneutmätningen, söker hindra verkställigheten, kan utmätningss-

mannen med tillämpning av 60 a § UL säkerställa utmätningen genom att meddela arbetsgivaren förbud att betala ut lönen eller viss del därav. Om borgenärens ansökan avser utmätning i gäldenärens egendom över huvud taget bör underrättelse i regel utfärdas och tillställas gäldenären genom ett förfarande som uppfyller föreskrifterna i såväl 59 § UL som 9 § nya InfL. Några svårigheter synes inte behöva uppkomma därvid, särskilt om sättet för delgivning vid införsel och utmätning i lön utformas i huvudsaklig överensstämmelse med reglerna om delgivning vid utmätning i allmänhet. Bestämmelserna härom och om underrättelsens innehåll avses skola tas in i tillämpningsföreskrifterna.

När utmätningsmannen har beslutat ta lön i mät, skall han — liksom vid införsel — förordna om hur mycket som skall innehållas av lönen vid varje avlöningstillfälle samt bestämma den tid under vilken innehållande skall ske. I regel bör han också föreskriva hur mycket som skall förbehållas gäldenären. Eftersom 10 § nya InfL inte direkt kan tillämpas vid löneutmätning, bör härmed likartade bestämmelser utfärdas av Kungl. Maj:t. Där emot torde hänvisning i förevarande mom. böra göras till bestämmelserna i 11 och 13 §§ nya InfL. Enligt 11 § får utmätningsmannen om särskilda skäl föreligger föreskriva att arbetsgivaren skall anpassa sättet för lönens utbetalande så att införseln kan verkställas i därför lämpad ordning. Bestämmelsen i 13 § föreskriver, att utmätningsmannen skall underrätta arbetsgivaren angående beslut om införsel. Beslut om utmätning i lön skall givetvis också meddelas arbetsgivaren. Liksom vid införsel bör beträffande löneutmätning i administrativ ordning meddelas bestämmelser om underrättelsens innehåll, om underrättelse till parterna och om sättet för underrättelsens överbringande. Dessa bestämmelser torde i allt väsentligt böra överensstämma med motsvarande vid införsel.

Enligt 77 § 2 mom. UL får utmätningsman vidta rättelse av gjord utmätning inom två veckor från det förrättningen ägde rum. I 12 § första stycket InfL föreskrivs, att beslut om införsel skall ändras om anledning förekommer till det. Bestämmelsen i 77 § 2 mom. UL, som i och för sig kan tillämpas vid utmätning i lön, torde dock vara mindre användbar genom den stipulerade tidsbegränsningen. Utmätningsmannen skall under hela den tid som utmätning i lön pågår kunna ändra sitt beslut. Regeln i 12 § första stycket nya InfL bör därför äga tillämpning vid utmätning i lön. Även 13 §:s föreskrift att arbetsgivaren skall underrättas om ändringsbeslut blir tillämpligt. Utmätningsmannen skall naturligtvis också underrätta parterna om det ändrade beslutet. Bestämmelse härom kan liksom vid införsel ges i administrativ ordning och meddelas av Kungl. Maj:t.

Att beslut om utmätning i lön skall hävas om gäldenären betalar utmätningsfordringen i dess helhet är givet. Någon föreskrift härom torde inte behövas.

I 19 och 20 §§ nya InfL finns bestämmelser om arbetsgivarens redovis-

ning till utmätningsmannen av innehållet belopp och om utmätning hos arbetsgivare som inte ställer sig beslutet om införsel till efterrättelse. Bestämmelserna bör äga motsvarande tillämpning vid löneutmätning. De detaljföreskrifter om arbetsgivares redovisning, som bör utfärdas i form av tillämpningsföreskrifter, torde kunna gälla både för införsel och utmätning i lön.

Reglerna i 21 § nya InfL om vissa påföljder för den som underlåter att inom föreskriven tid tillställa utmätningsmannen belopp, som enligt beslut om införsel skolat innehållas, bör gälla även vid utmätning i lön. Erforderliga föreskrifter om skyldighet för arbetsgivare och annan att lämna uppgift om gäldenärs anställning eller avlöningsförhållanden eller att anmäla, när belopp inte har innehållits eller när gäldenären har slutat sin anställning o. d. samt om straff för den som åsidosätter uppgifts- eller anmälningsskyldighet bör meddelas i tillämpningsförfattning och torde kunna utformas i överensstämmelse med motsvarande bestämmelser vid införsel.

I 23 § nya InfL har gäldenären förbjudits att när införsel beviljats förfoga över sin rätt genom överlåtelse eller på annat sätt så att verkställigheten hindras eller försvåras. Detta förbud torde böra äga motsvarande tillämpning vid utmätning i lön.

På grund av vad jag sålunda har anfört har i 3 mom. av förevarande paragraf föreskrivits att i mål om utmätning av inestående lön bestämmelserna i 9, 11—13, 19—21 och 23 §§ nya InfL äger motsvarande tillämpning. Föreskrifter som strider mot vissa av dessa bestämmelser finns i UL. Att dessa inte samtidigt blir tillämpliga ligger i sakens natur (jfr bet. s. 261).

67 b §.

Beträffande denna paragraf, som innehåller villkoren för utmätning i lön, kan i huvudsak hänvisas till avsnitt 3.5. i den allmänna motiveringen. Jag vill tillägga följande.

Under 7 i paragrafen anges att skatteavdrag har företräde framför löneutmätning. Denna företrädesordning är tämligen självklar redan därigenom att skatteavdrag går före flertalet kategorier av införsel (14 § nya InfL). Beträffande företrädet mellan införsel och utmätning hänvisas i punkten till vad som är föreskrivet i nya InfL. Hänvisningen avser 17 § första stycket nämnda lag, som föreskriver, att införsel har företräde framför utmätning utom när införseln avser böter och viten.

Beredningen har i förevarande sammanhang uttryckt önskemål om viss komplettering av regleringen i UppbF. Den avsedda kompletteringen skulle syfta till att betaga gäldenären möjligheten att begära höjt skatteavdrag på sådant sätt att han därigenom undandrar sig exekution. Beredningens önskemål har redan till en del tillgodosetts. Enligt 45 § 3 mom. andra stycket UppbF gäller nämligen numera att, om det kan antas att skatteavdrag är större än som fordras för att den preliminära skatten skall motsvara den

slutliga, den lokala skattemyndigheten får, efter ansökan av utmätningsman när lön tas i anspråk genom införsel, förordna om minskning av skatteavdraget och i samband därmed meddela beslut om utbetalning till utmätningsmannen av för mycket innehållen preliminär skatt. Sedan ett sådant beslut om minskning av skatteavdrag har meddelats, får enligt 41 § 1 mom. UppbF arbetsgivaren inte tillmötesgå arbetstagarens begäran om förhöjt skatteavdrag. Enligt vad jag har inhämtat avser chefen för finansdepartementet att lägga fram förslag som går ut på att de berörda bestämmelserna ges ett vidgat tillämpningsområde och också omfattar fall när lön tas i anspråk genom utmätning.

67 c §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när löneutmätning skall anses fullbordad, om viss sakutmätning som komplettering till löneutmätning och om konkursutbrots verkan på pågående löneutmätning. Motsvarande bestämmelser återfinns i beredningens förslag.

Enligt 1 mom. skall utmätning av lön inte anses fullbordad förrän arbetsgivaren underrättats om utmätningsbeslutet och det belopp som skall innehållas är förfallet till betalning. Regeln anknyter till vad som förutsatts skola iakttas vid införsel (bet. s. 273).

I 2 mom. föreslås att samtidigt som lön utmäts också annan tillgång skall få tas i mät, om det behövs för att säkerställa borgenärens rätt till betalning. Grunden för bestämmelsen är att löneutmätning kan vara förenad med vissa nackdelar för borgenären. Om den fordran som skall tas ut uppgår till något mera avsevärt belopp, leder löneutmätning endast långsamt till resultat. Risk föreligger vidare att lönen på grund av sjukdom eller av annan anledning nedgår eller faller bort så att utmätning inte kan ske. Det kan också inträffa att annan borgenär framträder och gör anspråk på del i inflytande belopp. I departementsförslaget har särskilt markerats att kompletteringsutmätningen skall ske i säkerhetssyfte. Den skall alltså inte vara motiverad av att lönen uppenbarligen inte kommer att förslå till betalning av utmätningsfordringen i dess helhet. I ett sådant läge kan — vid sidan av lönen — annan egendom utmätas i vanlig ordning (jfr bet. s. 275).

Den i säkerhetssyfte utmäta egendomen skall t. v. inte realiseras. Enligt förslaget skall med försäljning och andra åtgärder få anstå under högst ett år. Har borgenären vid utgången av denna tid inte fått full betalning, måste realisation ske. Endast om borgenären exempelvis på grund av att hans återstående fordran är ringa skulle medge, att utmätningen hävs, får detta ske.

I 3 mom. anges att, om gäldenären försätts i konkurs, förordnande om utmätning inte får tillämpas beträffande lön som förfaller under konkursen. Vid remissbehandlingen har från något håll ansetts otillfredsställande att förbudet skall avse också s. k. fattigkonkurser. Även om sådana konkurser i allmänhet är relativt kortvariga, torde dock behovet av en särskild ordning

för dessa fall inte vara framträdande. Denna ordning skulle f. ö. föra med sig lagtekniska komplikationer. På grund av det anförda delar jag beredningens uppfattning, att det inte finns tillräckliga skäl för en särreglering beträffande fattigkonkurserna (bet. s. 275).

67 d §.

I överensstämmelse med beredningens förslag föreskrivs i 1 mom. att bestämmelserna om utmätning i lön skall gälla i tillämpliga delar beträffande utmätning av belopp vilka utgår som pension eller livränta. Bestämmelserna skall däremot inte tillämpas i fråga om övriga införselobjekt, alltså periodisk förmån som inte avser pension eller livränta, vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant samt sjukpenning och vissa därmed jämställda dag ersättningar (jfr avsnittet 3.3. och bet. s. 276 f).

För det fall att pensions- eller livräntebeloppet förfaller med längre mellanrum än en månad föreslås en särskild hjälpregel, som återfinns i 1 mom. andra punkten (jfr bet. s. 277 f).

Den i 2 mom. upptagna regeln, som överensstämmer med beredningsförslaget, avser det fall att utmätning för viss fordran har skett av pensions- eller livräntebelopp och att därefter rätten till pensionen eller livräntan som sådan utmäts för annan fordran (jfr 17 § andra stycket nya InfL och bet. s. 278 f).

67 e §.

Beredningen har utgått från att dess förslag om utmätning av inestående lön skall leda till att det sällan blir aktuellt att anlita det opraktiska förfarandet med utmätning i samband med utbetalning. Beredningen har ändå ansett det behövt att inskränka möjligheten till sådan utmätning. I förevarande paragraf har förslagits en bestämmelse i ämnet. Denna har gjorts tillämplig på förmåner över huvud taget. I den mån ett belopp är skyddat mot utmätning medan det inestår, får det enligt förslaget inte heller tas i mät i omedelbart samband med utbetalningen.

Förslaget har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Några remissinstanser — hovrätten för Västra Sverige, exekutionsväsendets organisationsnämnd och Svenska sparbanksföreningen — har emellertid ansett det angeläget med ett förtydligande av uttrycket »i omedelbart samband med».

I departementsförslaget har jag behållit den av beredningen föreslagna bestämmelsen. Därvid har jag avgränsat utmätningens friheten något tydligare och väl också något generösare än i beredningsförslaget. Enligt departementsförslaget får förmån, som inte får tas i mät medan den inestår hos annan, inte heller utmätas förrän dagen efter att den har utbetalats. Denna

avgränsning torde i huvudsak stämma med beredningens syfte med bestämmelsen (jfr bet. s. 281).

En remissinstans — hovrätten för Västra Sverige — har ifrågasatt om inte speciella regler bör övervägas för utmätning av lön insatt på checkkonto och eventuellt också annan bankräkning. I anledning härav vill jag framhålla att förbudet mot utmätning i förevarande paragraf har samma innebörd när lönen insätts på arbetstagarens checkkonto som när andra utbetalningsmetoder används (jfr bet. s. 281). Sedan utmätningsskyddet har upphört att gälla kan emellertid speciella problem uppkomma just vid utmätning av medel som inestår på checkkonto. Dessa problem aktualiseras f. ö. vid utmätning av alla slags tillgodohavanden som finns på checkkonto. Vad jag åsyftar är den komplikationen att checkar, som har utställts och mottagits i god tro, sedermera befinns sakna täckning av den anledningen att utmätning har kommit emellan (jfr bet. s. 226). Huruvida speciella regler i det avseendet är behövliga torde få övervägas i annat sammanhang.

74 §.

Det är ganska vanligt att en gäldenär i ett utmätningssmål frivilligt betalar sin skuld till utmätningssmannen. Hur denne i det läget bör förfara med pengarna är oklart. Utmätningssmännen torde i fråga om enskilda mål antingen utmäta pengarna i därför föreskriven ordning eller också vidarebefordra dem utan vidare till borgenären. Någon bestämmelse som reglerar förfarandet finns inte. Behov av en sådan bestämmelse föreligger.

I förevarande paragraf föreslås därför ett tillägg av innehåll att medel som gäldenären i utmätningssmål inbetalar till utmätningssmannen är att anse som utmäta i målet, om ej betalningen skett med villkor som strider mot det. Bestämmelsen överensstämmer med vad beredningen har föreslagit (jfr bet. s. 281 ff).

77 §.

I 77 § 1 mom. föreskrivs f. n. att, när utmätning av lös egendom är verkställd som i 73 § samt 74, 75 eller 76 § sägs, borgenären njuter förmånsrätt i det utmäta efter vad som föreskrivs i 17 kap. 8 § HB, om inte utmätningen går åter eller undanröjs. Prioriteten inträder alltså så snart de för utmätningens genomförande föreskrivna åtgärderna har blivit vidtagna.

I 67 c § 1 mom. har föreslagits, att utmätning av inestående avlöning inte skall anses fullbordad förrän utbetalaren fått underrättelse om beslutet och det belopp som skall innehållas är förfallet till betalning. Föreskriften i 77 § 1 mom. har därför kompletterats med en hänvisning till 67 c §. I samband därmed har ordalydelsen jämkats något. Bl. a. har uttrycket »verkställd» utbytt mot »fullbordad». Någon ändring i sak innebär detta inte (bet. s. 285).

137 §.

Efter lagändring år 1967 åligger det utmätningsmannen enligt 1 mom. i paragrafen att, när han efter utmätning av lös egendom erhållit medel genom försäljning eller på annat sätt, snarast och sist inom två veckor därefter tillhandahålla borgenären betalning för hans fordran så långt medlen förslår (SFS 1967: 140). Bestämmelsen omfattar inte det fall att gäldenären i ett utmätningsmål innan utmätning ägt rum frivilligt har betalt sin skuld till utmätningsmannen. För att undanröja varje tvekan om att utmätningsmannens redovisningsskyldighet även omfattar det fallet har bestämmelsen ändrats (jfr den föreslagna ändringen i 74 §).

201 §.

I paragrafen meddelas f. n. vissa begränsningar av tiden för framställande av klagomål över utmätningsmans förfarande. Klagotiden är begränsad till tre veckor, enligt 1 mom. vid utmätning och enligt 2 mom. vid sådan rättelse av utmätning som avses i 77 § 2 mom. Dessa bestämmelser lämpar sig inte för de fall när utmätning har skett av lön, pension eller livränta i den ordning som föreskrivs i 67 a—d §§ eller av annan egendom i fall som sägs i 67 c § 2 mom. I ett nytt moment föreslås därför att klagan i dessa fall inte skall vara inskränkt till viss tid (jfr bet. s. 286 f).

205 §.

Enligt denna paragraf gäller f. n. att den som klagat enligt 201—203 §§ är skyldig att förete protokoll över den klandrade förrättningen. Sådan skyldighet kan inte åläggas den som klagat över utmätning i lön, pension eller livränta. Även i övrigt framstår det som föråldrat med skyldighet att förete protokoll. I paragrafen föreslås därför att den gällande bestämmelsen utgår och ersätts med en föreskrift att, när klagan ägt rum, överexekutor vid behov skall infordra protokoll och andra handlingar i målet från utmätningsmannen. Föreskriften får i motsats till den nuvarande ett generellt tillämpningsområde. Den omfattar alltså inte endast fall som avses i vissa paragrafer av UL utan även beslut om införsel eller återtagande av avbetalningsgods (jfr bet. s. 287).

De föreslagna ändringarna i UL bör träda i kraft samtidigt med den nya införsellagen eller den 1 juli 1969. Särskilda övergångsbestämmelser torde inte fordras (jfr bet. s. 287 f).

5.3. Förslaget till lag om ändring i konkurslagen

27 §.

Paragrafen innehåller f. n. bestämmelser om vilken egendom som hör till konkursbo (första stycket) och om ordningen när konkursboet vill göra anspråk på arbetsinkomst eller annan här avsedd intäkt (andra stycket). Det förslag som nu läggs fram på grundval av beredningens förslag innebär en modernisering av dessa bestämmelser. De har samtidigt anpassats efter övriga lagändringar.

I *första stycket* i den föreslagna lydelsen finns en allmän regel om vilken egendom som hör till konkursbo. Regeln motsvarar nuvarande första stycket första punkten.

Från regeln i första stycket görs vissa undantag i *andra stycket*. Ett undantag gäller lön eller annan arbetsförtjänst. F. n. gäller att av konkursgäldenärens lön eller av vad han i övrigt kan förvärva genom eget arbete under konkursen inte mera får tillkomma konkursboet än som återstår sedan avdrag har skett för gäldenärens, hans makes och oförsörjda barns eller adoptivbarns skäligen underhåll. Avdrag skall också göras för all kostnad till förlag.

Det är i den praktiska tillämpningen ovanligt att konkursbo gör anspråk på att få uppbära någon del av gäldenärens inkomst. Beredningen har förordnat, att lagen i fortsättningen mera tydligt bör utgå från denna ordning som den normala.

I överensstämmelse med beredningsförslaget föreslås nu att gäldenären skall få behålla lön eller därmed vid utmätning jämställd arbetsinkomst som innestår vid konkursens början samt arbetsinkomst som gäldenären där efter förvärvar. Konkursboet kan få uppbära del av arbetsinkomsten endast om denna uppenbart överstiger vad som fordras för gäldenärens försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom (jfr 67 b § 3 i förslaget till lag om ändring i UL). Eventuella anspråk från konkursboet prövas först sedan skatteavdrag har skett enligt vad därom är föreskrivet. Det har inte ansetts behövt att som i gällande lag särskilt ange, att gäldenären skall få behålla vad som behövs till förlag (bet. s. 292).

När beredningen överlämnade sitt betänkande gällde vissa bestämmelser i UppbF om att arbetstagare som var försatt i konkurs inte skulle vidkännas skatteavdrag. Utan att framlägga författningsförslag förordade beredningen ändring i dessa bestämmelser (bet. s. 292 f). Sådana ändringar har numera också genomförts. Ändringarna, som trätt i kraft den 1 januari 1968 (SFS 1967: 625) och som grundar sig på förslag av uppborädsutredningen, överensstämmer i huvudsak med vad beredningen har förordnat. Vad som gäller om skatteavdrag på konkursgäldenärs inkomst är nu följande.

Arbetstagare, som skall vidkännas avdrag för preliminär A-skatt, får sådant skatteavdrag även om han är försatt i konkurs. Konkursgäldenären kan

emellertid enligt allmänna regler hos arbetsgivaren utverka att skatteavdrag görs med större belopp än som är föreskrivet (41 § 1 mom. första punkten UppbF). Denna bestämmelse kan konkursgäldenären använda i syfte att undandra konkursboet den del av lönen som tillkommer boet. För att hindra att bestämmelsen utnyttjas på sådant sätt har konkursboet fått rätt att i vissa fall hos den lokala skattemyndigheten utverka förordnande, att skatteavdraget skall minskas och att i samband därmed för mycket innehållen preliminär skatt skall betalas ut till konkursboet (45 § 3 mom. UppbF). Har den lokala skattemyndigheten beslutat om minskning av skatteavdraget, äger arbetsgivaren inte tillmötesgå arbetstagarens begäran om förhöjt skatteavdrag (41 § 1 mom. andra punkten UppbF). Avdrag för kvarstående skatt skall göras i vanlig ordning, om konkursboet inte gör anspråk på gäldenärens lön. Om så är fallet, har detta anspråk prioritet framför skatteavdraget. Lokal skattemyndighet skall på ansökan av konkursboet eller gäldenären bestämma gäldenärens förbehållsbelopp vid kvarskatteavdrag med hänsyn till konkursboets anspråk på gäldenärens lön (anvisningarna till 41 § UppbF).

Jag kan nämna att, eftersom gäldenärens beneficium är snävare bestämt i UppbF (41 § 2 mom.) än för konkursfallen, det åtminstone teoretiskt kan bli fråga om avdrag för kvarstående skatt samtidigt som konkursboet får ut sin del av gäldenärens inkomst (jfr prop. 1967: 130 s. 108). Av motsvarande skäl kan det f. ö. också bli aktuellt med införsel för restförd skatt på konkursgäldenärens arbetsinkomst samtidigt som konkursboet får ut sin del av inkomsten (jfr 10 och 18 §§ nya InfL). Dessa omständigheter torde dock inte behöva inge betänkligheter. När konkursgäldenären har kvarstående skatt eller är restförd för äldre skatter, torde det sålunda kunna förväntas att konkursförvaltaren samråder med den lokala skattemyndigheten resp. utmätningsmannen, innan han beslutar om han skall göra anspråk på gäldenärens inkomst. Uppenbart är att, om kvarstående eller restförd skatt tas ut på arbetsinkomsten, skattefordringen i motsvarande mån inte kan göras gällande i konkursen (jfr bet. s. 187).

Enligt beredningsförslaget skall vid bedömningen om och i vad mån gäldenärens arbetsförtjänst lämnar överskott som bör tillfalla konkursboet, särskild hänsyn tas till arbetets mer eller mindre krävande art och de omständigheter under vilka det utförs. På skäl som jag har angett under 3.4. har jag inte ansett det lämpligt att i lagtexten föreskriva om hänsynstagande av detta slag. Sådan föreskrift har sålunda inte tagits med i departementsförslaget.

Även andra ersättningar än arbetsinkomster skall gäldenären kunna få behålla. Detta gäller vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant samt pensions- och livräntebelopp. På förslag från remisshall har jag på denna punkt ändrat beredningsförslaget så att det klart framgår, att gäldenären får behålla dessa ersättningar även om

de belöper på tid före konkursutbrottet. Ersättningarna har sålunda i departementsförslaget direkt jämförts med avlöning som tillkommer gäldenären. I överensstämmelse med beredningsförslaget föreslås att, om rätten till pension eller livränta är av beskaffenhet att kunna utmätas, konkursboet får förfoga över den. I sammanhanget vill jag framhålla att de nuvarande reglerna om arbetsförtjänst antas böra tillämpas också på pension eller livränta (bet. s. 289 f).

Tredje och fjärde styckena innehåller de nya bestämmelserna om ordningen när konkursboet vill göra anspråk på arbetsinkomst eller annan här avsedd ersättning.

F. n. gäller att förvaltaren och gäldenären har att träffa överenskommelse om vad som skall dras av för gäldenärens räkning. Kan inte överenskommelse träffas inom viss tid, skall frågan hänskjutas till rätten. Borgenär, som är missnöjd med vad förvaltaren och gäldenären har överenskommit, kan i skrift till konkursdomaren anhålla om rättens prövning av frågan. Beträffande förfarandet hos rätten gäller att yttrande i ärendet skall inhämtas från rättens ombudsman samt att kungörelse om dagen för handläggningen skall utfärdas. Dessutom skall förvaltaren, gäldenären och, om borgenär är klagande, denne underrättas om dagen för handläggningen. Vad rätten beslutar går i verkställighet utan hinder av förd klagan.

I rättspraxis har ansetts att arbetsgivaren är skyldig att respektera vad som i laga ordning har blivit bestämt angående gäldenärens inkomst och att han alltså, sedan överenskommelse eller beslut bragts till hans kännedom, har att innehålla och till konkursboet redovisa den del av lönen som tillkommer boet (bet. s. 289).

De nya bestämmelserna avviker från de nuvarande till en början på det sättet, att gäldenären åläggs att lämna uppgift till förvaltaren om sin inkomst. Sådan skyldighet för gäldenären är nödvändig för att konkursboet skall få tillfälle att pröva om krav skall framställas eller ej. Om framställda krav skall arbetsgivaren eller annan utbetalare underrättas. Innan under rättelse har lämnats, får förfallet belopp betalas ut till gäldenären.

Det förutsätts i förslaget att överenskommelse, huruvida någon del av inkomsten skall tillkomma konkursboet, i allmänhet skall kunna träffas mellan förvaltaren och gäldenären. Om överenskommelse inte kan träffas, får frågan av någondera parten dras under rättens prövning. Även en borgenär eller en underhållsberättigad kan hos rätten begära prövning av tvist huruvida någon del av inkomsten skall tillkomma konkursboet. Själva förfarandet hos rätten har förenklats i det avseendet att det har ansetts obehövt att särskilt kungöra tid och plats för rättens sammanträde. I övrigt överensstämmer föreslagna bestämmelser med de nu gällande. En nyhet är dock att det i förslaget anges, att rättens beslut på ansökan skall ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden föranleder det.

97 och 98 §§.

I förevarande båda paragrafer meddelas f. n. bestämmelser om vad som i konkurs får undantas för gäldenärens och hans anhörigas behov och hur frågan därom skall avgöras.

De nu gällande bestämmelserna innebär följande.

Enligt 97 § första stycket skall gäldenären av konkursboet få nödigt underhåll för sig, make och oförsörjda barn eller adoptivbarn under två månader från den dag då beslutet om egendomsavträde meddelades, om ej han själv eller hans make kan försörja familjen på annat sätt. Om bouppteckningsed ej kan avläggas inom nämnda tid, äger gäldenären få underhåll till dess det skett. Vidare föreskrivs, att gäldenären från konkursboet äger få ut och behålla dels nödiga gång- och sängkläder för sig, make och oförsörjda barn eller adoptivbarn och dels nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösörens till ett värde av högst 1 500 kr. eller, om gäldenären inte är familjeförsörjare och ej heller har eget hushåll, högst 600 kr. (jfr 65 § första punkten UL i nuvarande lydelse). I 97 § andra stycket KL tilläggs att vid bestämmande av vad som får beståas gäldenären hänsyn skall tas såväl till hans behov och boets ställning som till hans omsorg att göra rätt för sig och beredvillighet att fullgöra de skyldigheter som åligger honom enligt KL. För det fall att dödsbos egendom har avträtts till konkurs upptar 97 § tredje stycket den bestämmelsen att underhåll då skall erhållas tills tre månader förflutit från dödsfallet.

Prövningen av hur mycket som skall tillerkännas gäldenären ankommer enligt 98 § på rättens ombudsman efter förvaltarens hörande. Beslut i sådan fråga skall meddelas så snart det påkallas och sist före utgången av den tid under vilken gäldenären äger åtnjuta underhåll. Det är vidare föreskrivet, att gäldenären, förvaltaren och borgenär i händelse av missnöje med beslutet får påkalla rättens prövning. Klagoskrift skall inges till konkursdomaren inom 14 dagar från utgången av nyssnämnda tid. Rätten skall företaga målet på sammanträde som hålls efter klagotidens utgång. Tid och plats för sammanträdet skall kungöras i tidningarna.

De nya reglerna om gäldenärens beneficium vid utmätning föranleder att också bestämmelserna om beneficium i konkurs bör ändras. I enlighet med beredningens förslag har nu i förevarande paragraf gjorts sådana ändringar och dessutom en översyn av ordningen för bestämmande av vad som skall tillkomma gäldenären och hans anhöriga (bet. s. 297 ff).

Enligt den föreslagna lydelsen äger gäldenären av konkursboet få ut egendom som enligt 65 § UL skall tas undan från utmätning (97 § första stycket). I stället för 65 § 1 mom. 6 UL skall dock gälla att, om annan utväg saknas till försörjning, nödigt underhåll får utgå av konkursboet till gäldenären eller hans familj eller annan underhållsberättigad under en månad från den dag, då beslutet om egendomsavträde meddelades, eller, om synnerliga skäl

är till det, under den längre tid som anses skäligen (97 § andra stycket). I dödsbos konkurs tillkommer förmån som avses i paragrafens första stycke den dödes efterlevande familj. I stället för paragrafens andra stycke gäller i ett sådant fall 18 kap. 5 § andra stycket ÄB (97 § tredje stycket). Det ankommer på förvaltaren att i samråd med rättens ombudsman handlägga fråga om vad som får utgå enligt 97 § (98 § första punkten). Uppkommer tvist skall 27 § fjärde stycket äga motsvarande tillämpning (98 § andra punkten).

Sveriges advokatsamfund har ifrågasatt om man inte bör ha kvar en motsvarighet till den nuvarande föreskriften att — förutom gäldenärens behov och boets ställning — även hans vilja att göra rätt för sig skall kunna inverka på beneficiets storlek. Enligt samfundets uppfattning har den föreskriften haft en inte oväsentlig betydelse i praktiken. Jag kan visserligen förstå synpunkten att det kan vara till stöd för en konkursförvaltare att i överläggningarna med gäldenären kunna hänvisa till en föreskrift av det här slaget. Denna synpunkt bör dock enligt min mening inte överdrivas. Även utan särskild föreskrift bör viss hänsyn kunna tas till de nu aktuella omständigheterna (jfr bet. s. 298). Jag har därför inte funnit tillräcklig anledning att frånga beredningens förslag i detta avseende.

199 §.

Paragrafen innehåller föreskrifter om avstängning av ämbets- eller tjänsteman som har försatts i konkurs. Enligt nuvarande lydelse ankommer det på den myndighet under vilken ämbets- eller tjänstemannen lyder att pröva om han, innan fyra månader förflutit från det beslutet om egendomsavträde meddelades, äger åter inträda i utövning av tjänsten.

Beredningen har föreslagit en liberalisering. Enligt beredningsförslaget skall konkurs inte utan vidare medföra, att ämbets- eller tjänsteman skall träda ur tjänst. Den myndighet under vilken han lyder skall emellertid kunna avstänga honom från utövning av tjänsten under högst fyra månader från det beslutet om egendomsavträde meddelades (bet. s. 299).

Beredningens förslag har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. TCO anser emellertid att avstängningsregeln inte ens i sitt liberaliserade skick har något berättigande och att den därför bör upphävas. TCO framhåller, att regeln för sin tillämpning förutsätter att gäldenären har försatts i konkurs. Fram till beslutet om egendomsavträde är han sålunda oförhindrad att uppehålla sin tjänst. Men det är under tiden före konkursutbrottet som gäldenären kan frestas att begå förmögenhetsbrott just för att undgå konkurs. Göta hovrätt ifrågasätter om avstängningsregeln inte bör meddelas i allmänna verksstadgan i stället för i KL.

Huruvida avstängningsregeln — såsom en remissinstans har ifrågasatt — bör finnas kvar och om den i så fall bör placeras utanför KL torde få utredas närmare under det fortgående arbetet med reformer inom tjänstemann-
6* — *Bihang till riksdagens protokoll 1968. 1 saml. Nr 130*

narätten. Man kan hysa viss tvekan om det under sådana förhållanden finns anledning att nu vidta begränsade ändringar i bestämmelsen. Då det emellertid bara är fråga om jämkningar i liberaliserande riktning, har jag ansett att beredningens förslag ändå bör prövas nu. Jag har därvid i likhet med en överväldigande remissopinion funnit att beredningens förslag kan godtas. Dock har jag i överensstämmelse med vad beredningen har uttalat i motiven (bet. s. 300) uttryckligen angivit, att avstängning inte bör tillgripas annat än när särskilda skäl föreligger.

I den föreslagna paragrafen har behållits en erinran om att den som är i konkurstillstånd i vissa fall inte får utöva ämbete eller tjänst enligt vad som är särskilt föreskrivet därom.

Övergångsbestämmelserna

Ändringarna i KL bör träda i kraft samtidigt med den nya införsellagen och de ändringar som föreslås i UL eller den 1 juli 1969. I konkurs som har uppstått före nya lagens ikraftträdande skall äldre bestämmelser alltså jämt äga tillämpning utom såvitt avser inkomst som förfaller till betalning efter nya lagens ikraftträdande. Beträffande sådan inkomst skall tillämpas vad den nya lagen innehåller om rätt för gäldenären att behålla lön m. m. och om förfarandet i sådana fall. Förslaget upptar en övergångsbestämmelse i enlighet härmed.

5.4. Förslaget till lag om ändring i 20 kap. föräldrabalken

När i mål om faderskap till barn utom äktenskap sannolika skäl talar för det påstådda faderskapet, kan rätten enligt 20 kap. 12 § FB ålägga mannen att utge skäligt bidrag till barnets och moderns underhåll för tiden intill dess lagakraftgående dom eller beslut föreligger. Sådant förordnande går genast i verkställighet. Skiljer rätten saken från sig utan att mannen har funnits underhållsskyldig, äger han enligt 13 § inte av mottagaren återkräva vad han har utgivit men han kan berättigas att återfå betalda bidragsbelopp jämte ränta av allmänna medel. Fråga härom prövas av länsstyrelsen.

Det är numera inte ovanligt att en uppgiven barnafader förbinder sig att t. v. bidra till barnets uppehälle i avvaktan på utlåtande om blodundersökning. Emellertid råder en viss oklarhet om rättsverkningarna av en sådan förbindelse.

Lagberedningen. Enligt beredningens mening är det angeläget att nämnda oklarhet skingras. I samband därmed har beredningen ansett lämpligt att överväga om inte möjlighet till återbetalning bör beredas den som betalat på grund av provisorisk förbindelse men som senare visar sig inte vara fader. Beredningen har funnit att de provisoriska förbindelserna i princip

bör jämföras med interimistiska beslut. Beredningen föreslår därför bestämmelser i ämnet i en ny paragraf, 13 a §, i 20 kap. FB.

Enligt första stycket i den av beredningen föreslagna paragrafen skall bestämmelser som är tillämpliga när rätten interimistiskt har förordnat om underhåll också iakttas, när bidragsskyldigheten har reglerats genom provisorisk förbindelse. Beträffande förbindelsens form gäller att det är tillräckligt att den har blivit undertecknad av mannen och vittnen (jfr 5 § första stycket nya InfL).

I andra stycket har beredningen föreskrivit, att exekution på grund av förbindelsen bör ske enligt reglerna för verkställighet på vanlig underhållsförbindelse och inte enligt reglerna för dom eller beslut (jfr 26 § nya InfL och 54 a § UL i föreslagen lydelse).

I tredje stycket meddelas vissa särregler för återbetalning. I avsikt att förebygga missbruk föreskrivs som villkor för återbetalning, att förbindelsen har godkänts av barnavårdsman eller barnavårdsnämnden. För återbetalning krävs vidare — vid sidan av att rätten skilt saken från sig utan att mannen funnits vara underhållsskyldig — att mannen enligt verkställd utredning inte kan vara fader till barnet. Beträffande den tid inom vilken ansökan om återbekommande av erlagda belopp skall göras hos länsstyrelsen har föreskrivits, att den skall räknas från det utredningen kom mannen till handa.

Beredningen framhåller, att de föreslagna bestämmelserna bör träda i kraft samtidigt med den nya införelsen. Reglerna bör dock inte få tillämpas på underhållsbidrag som belöper på tiden före ikraftträdandet.

Yttrandena. Beredningens förslag har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Flera remissinstanser har dock uttalat sig till förmån för en ännu vidsträckt återbetalningsskyldighet för det allmänna. Hit hör bl. a. *samtliga hörda hovrätter*. De åberopar som grund för en vidgning intresset av att öka beredvilligheten att lämna provisoriska förbindelser. Det framhålls också att det inte skulle sakna betydelse om en barnavårdsman vid förhandlingar om faderskap och underhåll kunde hänvisa till klara och förhållandevis generösa lagregler om återbetalning.

En enda remissinstans, *Föreningen Sveriges häradsövdingar*, är tveksam till lämpligheten av förslaget. Föreningen befarar bl. a. att förbindelser med oklart och svårtolkat innehåll skall skapa tillämpningssvårigheter.

Departementschefen. Enligt min mening är de föreslagna bestämmelserna angelägna. Genom deras tillkomst kan frågor om faderskap och bidragsskyldighet lättare avgöras utom rätta med frivilliga överenskommelser. Man torde inte behöva befara att tillämpningssvårigheter skall föranledas av oklart avfattade förbindelser. Dessa torde nämligen i allmänhet komma att tecknas på tryckta blanketter som barnavårdsnämnderna tillhåller.

Beträffande första och andra styckena i den föreslagna paragrafen har jag i sak anslutit mig till beredningsförslaget. I enlighet med vad beredningen torde ha åsyftat har jag i fråga om en avgiven förbindelses giltighetstid bytt ut orden »för tid innan faderskapet blivit fastställt» mot »intill dess resultatet av blodundersökning om faderskapet föreligger».

Mitt förslag i paragrafens tredje stycke, som alltså innehåller bestämmelserna om mannens rätt till återbetalning av allmänna medel för utgivna bidragsbelopp när frågan om hans faderskap har förfallit, skiljer sig emellertid från beredningsförslaget. Härom vill jag anföra följande.

Beredningsförslaget innebär, som jag nyss har nämnt, att rätt till återbetalning föreligger när talan har väckts mot mannen och denna talan har ogillats samt när mannen enligt verkställd blodundersökning *inte kan* vara fader till barnet. Utöver dessa fall finns emellertid några i vilka det skulle vara stötande om mannen inte också blir berättigad till ersättning av allmänna medel för utgivna bidragsbelopp. Ett sådant fall är att talan mot mannen, vars faderskap enligt blodundersökningen visat sig vara *osannolikt*, inte har väckts inom viss tid från det resultatet av blodundersökningen förelåg. Ett annat fall är att det har fastställts att en annan man än bidragsgivaren är fader till barnet. Beredningen har för fall sådana som de nu nämnda förutsatt, att Kungl. Maj:t efter särskild ansökan skall kunna lämna ersättning för utgivna belopp (bet. s. 306). I likhet med samtliga i ärendet hörda hovrätter har jag emellertid funnit att även i dessa fall mannens rätt till återbetalning bör kunna fastställas på samma sätt som i de av beredningen avsedda fallen.

Enligt departementsförslaget föreligger därför rätt att av allmänna medel återfå utgivna bidragsbelopp *dels* när mannen enligt verkställd blodundersökning inte kan vara fader till barnet, *dels* när faderskapet enligt blodundersökningen är osannolikt och talan om faderskapet inte har väckts mot mannen inom sex månader från det utlåtandet över blodundersökningen förelåg och *dels* när talan mot mannen har väckts men rätten skilt saken från sig utan att mannen funnits vara underhållsskyldig. Någon särskild föreskrift för det fall att det har fastställts att annan man än bidragsgivaren är fader till barnet behövs inte. Förslaget ger genom sin avfattning bidragsgivaren rätt till återbetalning även i detta fall.

När mannen enligt förslaget får rätt till ersättning av allmänna medel för utgivna belopp trots att hans faderskap av blodundersökningen att döma inte kan helt uteslutas, är faderskapsfrågan inte alltid rättskraftigt avgjord. Åtminstone teoretiskt kan det sålunda inträffa att talan om faderskapet framdeles väcks mot honom. Om en sådan talan skulle vinna bifall, borde mannen strängt taget kunna förpliktas att till statsverket betala åter vad han kan ha uppburet av allmänna medel. Jag anser emellertid att det inte föreligger något praktiskt behov av bestämmelser om sådan återbetalningsskyldighet (jfr prop. 1958: 144 s. 252).

Jag vill erinra om att länsstyrelsen har rätt till diskretionär prövning av ansökan om återbetalning. Det kan undantagsvis kanske hända att en man, som utfärdat vederbörlig förbindelse, sedermera erkänner faderskapet trots att detta enligt verkställd blodundersökning är osannolikt. Eftersom talan om faderskapet då inte behöver väckas mot honom skulle han formellt efter utgången av sexmånaderstiden bli berättigad till återbetalning. Att länsstyrelsen skall avslå en sakligt ogrundad ansökan är emellertid uppenbart (jfr prop. 1958: 144 s. 252 f).

I departementsförslaget föreslås även att tiden för ansökan om återbetalning, när talan om faderskapet inte har väckts, skall räknas, om mannen enligt verkställd blodundersökning inte kan vara fader till barnet, från det utlåtande över blodundersökningen kom honom till handa och i annat fall från utgången av sexmånaderstiden. Ansökan skall i dessa fall göras hos länsstyrelsen i det län, där mål om faderskapet skulle ha handlagts av underrätt.

Eftersom det i huvudsak endast är i formellt hänseende som förslaget vidgar rätten till återbetalning av allmänna medel torde någon nämnvärd kostnadsökning för statsverket inte behöva uppstå om det genomförs.

Den i departementsförslaget upptagna övergångsbestämmelsen överensstämmer med motsvarande i beredningsförslaget.

5.5. Förslaget till lag om ändring i 17 kap. handelsbalcken

I 17 kap. 4, 11, 12 och 18 §§ HB meddelas vissa, ganska komplicerade bestämmelser om vad som skall gälla i prioritetshänseende, när arbetsgivare eller annan, som har försatts i konkurs, har innehållit avlöning, pension eller livränta i enlighet med beslut om införsel men inte har redovisat beloppet till utmätningsman. Bestämmelserna innebär att införselfordringens karaktär i viss utsträckning blir avgörande för den förmånsrätt som för fordran på det innehållna beloppet kan göras gällande i konkursen. Om belopp har innehållits på grund av införsel för underhållsbidrag eller kommunal bidragsfordran kan för fordran på beloppet åberopas förmånsrätt, i vissa fall enligt 17 kap. 4 § och i en del andra enligt 17 kap. 11 § HB. Har införseln i stället avsett skatter eller allmänna avgifter kan för fordran på innehållet belopp i allmänhet åberopas förmånsrätt enligt 17 kap. 12 § HB. Om införseln slutligen avsett böter eller viten äger fordran på belopp som har innehållits minsta rätt (17 kap. 18 § HB). Regleringen avviker från en eljest gällande allmän princip av innebörd att, när en prioriterad fordran överläts eller på annat sätt övergår på någon annan, den nya borgenären åtnjuter samma förmånsrätt som den tidigare.

Beredningen konstaterar, att det vid utmätning i lön, pensions- eller livräntebelopp enligt den nu föreslagna ordningen kan komma att inträffa, att arbetsgivare eller annan utbetalare innehåller medel och sedan går i

konkurs utan att ha redovisat. Om någon särskild bestämmelse för detta fall inte skulle meddelas, kommer den allmänna principen att gälla, dvs. exekutionen i gäldenärens fordran har inte medfört någon ändring i förmånsrätten. Detta är emellertid oförenligt med nuvarande bestämmelser om förmånsrätt för införselmedel. En vanlig borgenär, som har vunnit utmätning av gäldenärs lön, skulle i arbetsgivarens konkurs kunna bevaka fordran på innehållet lönebelopp med förmånsrätt enligt 17 kap. 4 §, medan kronan, om den har fordran på belopp, som arbetsgivaren har innehållit av lönen på grund av införsel för skatt, inte skulle njuta bättre rätt än enligt 17 kap. 12 §. En sådan ordning kan inte vara lämplig.

Beredningen har övervägt det nu redovisade problemet och har därvid inte kunnat finna någon annan rationell lösning än att de nuvarande bestämmelserna om införselmedel i 17 kap. 4, 11, 12 och 18 §§ får utgå, så att man överlag tillämpar den eljest gällande principen att exekution i gäldenärs fordran inte medför någon ändring i förmånsrätten. För undanröjande av varje tvivelsmål om vad som skall gälla i denna del har beredningen föreslagit, att i en särskild paragraf, 15 a §, föreskrivs, att förmånsrätt som avses i föregående paragrafer består, även om fordringen överlåts eller tas i anspråk genom utmätning eller införsel eller eljest övergår till annan.

Beredningen framhåller, att den ekonomiska betydelsen av de föreslagna ändringarna är mycket begränsad. Förslaget inverkar inte på frågan om förmånsrätt för kronans fordran på belopp, som arbetsgivare enligt UppbF har avdragit eller bort avdraga på anställds lön till betalning av dennes skatt. Kronan kan inte i dessa fall anses ha övertagit någon fordran på lön. Kronans fordran är alltså fristående och utgår i de fall som anges i 17 kap. 12 § med förmånsrätt men lär i övrigt vara oprioriterad.

Beredningens förslag har tillstyrkts av remissinstanserna. Inte heller jag har något att erinra mot det. Jag har därför ansett att det bör genomföras.

Genom föreskriften i 15 a § blir 17 kap. 11 § första stycket sista punkten HB obehövlig. Departementsförslaget innehåller liksom beredningsförslaget förslag om att även denna bestämmelse skall upphävas.

5.6. Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 118 och 123 §§ lagen om försäkringsavtal

Försäkringsavtalslagen innehåller i 118 § bestämmelser om livränteförsäkring. Bl. a. föreskrivs att reglerna i 116 § om utmätningsskydd för kapitalförsäkring skall gälla även livränteförsäkring. Utöver vad som följer av hänvisningen till 116 § skyddas livränta i viss omfattning genom reglerna i 67 § UL, vilka äger tillämpning också när förmånen utgår på annan grund än försäkring. Sista stycket av 118 § innehåller en erinran om den utmätningsskydd som följer av UL.

I överensstämmelse med vad beredningen har förordat (bet. s. 328 f) föreslås nu viss omformulering av hänvisningen till UL. Alltjämt skall visserligen av hänvisningen framgå att ett vidsträcktare förbud mot utmätning av livränta än enligt 116 § följer av UL. Till detta har emellertid fogats en erinran om att UL i vissa fall medger att livräntebelopp får utmätas. Genom denna erinran undanröjs eventuella tvivel om att utmätning enligt 67 d § i förslaget till lag om ändring i UL inte skulle få omfatta inestående, ännu inte förfallna livräntebelopp (jfr 66 § 7 och 8 mom. i förslaget till lag om ändring i UL).

Även 123 § *andra stycket* har ansetts böra få ändrad lydelse. I första stycket av paragrafen föreskrivs, att fordran som på grund av olycksfalls- eller sjukförsäkring inestår hos försäkringsgivaren inte får utmätas för gäld. Andra stycket innehåller f. n. en erinran om att UL medger utmätningensfrihet för livränta i vissa andra fall än då sådan följer av första stycket. I överensstämmelse med vad beredningen har förordat (bet. s. 329) föreslås att hänvisningen utgår och ersätts med föreskrift att bestämmelserna i första stycket inte hindrar utmätning av livräntebelopp i den ordning som anges i UL. Förslaget innebär såtillvida en ändring i förhållande till gällande rätt som utmätningförbudet i första stycket hittills utan undantag har gällt till dess fordringsbeloppet har utbetalats till gäldenären (jfr bet. s. 208 och 252).

5.7. Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen om trafikförsäkring å motorfordon

Enligt 23 § lagen om trafikförsäkring å motorfordon får fordran hos försäkringsanstalt på skadestånd i anledning av personskada inte utmätas. På skäl som beredningen har utvecklat och till vilka här kan hänvisas (bet. s. 330) har utmätningförbudet ansetts böra ersättas av en hänvisning till vad som föreskrivs i UL om förbud mot utmätning av skadestånd med anledning av personskada.

5.8. Förslagen till lagar angående ändrad lydelse av dels 20 kap. 6 § lagen om allmän försäkring och dels 50 § lagen om yrkesskadeförsäkring samt förslaget till förordning om ändrad lydelse av 17 § militärsättningsförordningen

I enlighet med vad beredningen har förordat (bet. s. 330) föreslås, att genom tillägg till vissa bestämmelser i lagarna om allmän försäkring och yrkesskadeförsäkring samt i militärsättningsförordningen uttryckligen anges att förbuden i dessa författningar mot utmätning av inestående belopp inte hindrar att pensions- eller livräntebelopp utmätas i den ordning som föreskrivs i UL.

5.9. Förslaget till lag om ändrad lydelse av 74 § barnavårdslagen

Enligt 74 § andra stycket barnavårdslagen kan skyldighet att utge bidrag till barnavårdsnämnd som ersättning för barns vård fastställas — förutom genom beslut av länsstyrelsen — genom skriftligt, av två personer bevittnat avtal. I praxis har dock vid införelse en till det yttre ensidig utfästelse från den ersättningsskyldiges sida godtagits. Som en följd av vissa nyheter i nya InfL (5 §) och förslaget till lag om ändring i UL (54 a §) bör lydelsen av 74 § andra stycket jämkas, så att det klart framgår, att också en till det yttre ensidig förbindelse är giltig (jfr bet. s. 330 f). Förslag till sådan jämkning och en annan i tredje stycket som korresponderar med denna har upprättats.

6. Hemställan

Som förut har nämnts föreligger förslag till

- 1) *införsellag,*
- 2) *lag om ändring i utsökningslagen,*
- 3) *lag om ändring i konkurslagen,*
- 4) *lag om ändring i 20 kap. föräldrabalken,*
- 5) *lag om ändring i 17 kap. handelsbalken,*
- 6) *lag angående ändrad lydelse av 118 och 123 §§ lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal,*
- 7) *lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon,*
- 8) *lag angående ändrad lydelse av 20 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,*
- 9) *lag angående ändrad lydelse av 50 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,*
- 10) *förordning om ändrad lydelse av 17 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261),*
- 11) *lag om ändrad lydelse av 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97).*

Föredraganden hemställer att lagrådets utlåtande över förslagen under 1—9 och 11 måtte för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

1) Förslag

till

Införsellag

Härigenom förordnas som följer.

*Allmänna bestämmelser***1 §.**

Införsel får, med den företrädesrätt som följer därav, äga rum för

1. underhållsbidrag enligt giftermåls- eller föräldrabalken,
2. bidrag, som tillkommer kommun för omhändertaget barn enligt 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97) eller till hjälptagares försörjning enligt 40 § lagen den 4 januari 1956 (nr 2) om socialhjälp,
3. skatter och allmänna avgifter i fall som särskilt föreskrives,
4. böter och viten.

2 §.

Genom införsel får tagas i anspråk

1. arbetstagares avlöning, vare sig den utgår i form av tidlön, ackordersättning, provision eller annan gottgörelse,
2. annan ersättning för personlig arbetsinsats av gäldenären, om dennes ställning därvid är jämförlig med en arbetstagares,
3. vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant, samt

4. vad som utgår såsom pension, livränta eller annan periodisk förmån.

Med livränta skall vid tillämpning av lagen, såvitt angår införsel för fordran som avses i 1 § 1 eller 2, jämnas sjukpenning och annan dagessättning, som utgår på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan sådan anledning.

För vissa fall när skälig lön för gäldenärens arbete ej utgår gäller särskilda bestämmelser i 22 §.

3 §.

Vad som nedan föreskrives om införsel i avlöning äger motsvarande tillämpning vid införsel i annan förmån. Bestämmelser om arbetsgivare gäller även annan som utger förmån, vari införsel kan beviljas.

4 §.

Lagen äger icke tillämpning, när gäldenären är dödsbo eller annan juridisk person.

Förutsättningar för införsel

5 §.

Införsel för underhållsbidrag får äga rum, om bidraget är fastställt genom skriftlig, av två personer bevittnad förbindelse eller genom lagakraftvunnen dom eller beslut som får verkställas lika med sådan dom. Vidare förutsättes, att bidragsbelopp utestår obetalt eller att gäldenären vid två eller flera tillfällen har underlåtit att betala i rätt tid och att det är anledning antaga att detta skall upprepas.

Bidragsbelopp, som förfallit till betalning tidigare än två år före början av den kalendermånad under vilken verkställigheten skall ske, får ej uttagas genom införsel. Vid tillämpning av vad som nu sagts skall bidrag som avses i 7 kap. 10 § föräldrabalken ej anses förfallet till betalning innan det blivit bestämt till beloppet.

Genom införsel får ej uttagas annat bidragsbelopp än sådant som är förfallet när verkställighet skall ske eller som förfaller näst därefter.

6 §.

Införsel för kommuns fordran på bidrag får äga rum, om beloppet fastställts genom förbindelse eller lagakraftvunnet beslut enligt vad därom är föreskrivet. Införsel får ej avse annat bidrag än sådant som belöper på tiden efter fastställelsen eller, när denna skett på ansökan, efter det ansökningen gjorts.

Bestämmelserna i 5 § första stycket andra punkten samt andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning.

7 §.

Införsel för skatter och allmänna avgifter samt för böter och viten får äga rum så snart förutsättningar för verkställighet i allmänhet föreligger. Därvid inbegripes dock icke sådan verkställighet beträffande böter och viten som får ske innan hovrätts dom vunnit laga kraft.

Vissa bestämmelser om förfarandet hos utmätningsmannen

8 §.

Fråga om införsel upptages av utmätningsmannen i den ort där gäldenären är bosatt. Är denna icke bosatt här i landet, upptages frågan i den ort där arbetsgivaren finns.

9 §.

Innan beslut om införsel meddelas, skall utmätningsmannen bereda gäldenären tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan avsevärd tidsutdräkt. Utmättningsmannen behöver dock ej vidtaga sådan åtgärd, när gäldenären byter anställning och beslut skall meddelas om införsel hos den nya arbetsgivaren.

10 §.

Utmättningsmannen bestämmer dels hur mycket som högst får innehållas vid varje avlöningstillfälle (införselbeloppet), dels ett belopp som skall förbehållas gäldenären för eget underhåll och familjens behov samt till fullgörande av betalningsskyldighet till annan, vilken vid införsel njuter lika rätt som sökanden eller bättre rätt än denne (förbehållsbeloppet).

Är i fall som avses i 1 § 1 eller 2 fråga om införsel för engångsbelopp skall utmätningsmannen, när det behövs, fördela beloppet på skilda poster efter vad som är skäligt med hänsyn till den tid för vilken beloppet är avsett och övriga omständigheter. De särskilda posterna anses förfallna efter vad som sålunda bestämts.

11 §.

Föreligger särskilda skäl, får utmätningsmannen föreskriva att arbetsgivaren skall anpassa sättet för avlöningens utbetalande så att införseln kan verkställas i därför lämpad ordning.

12 §.

Beslut om införsel skall ändras, om anledning förekommer till det.

Beslut om införsel skall hävas, om gäldenären betalar förfallna bidrag som avses i 1 § 1 eller 2 och det är anledning antaga att bidragsskyldigheten skall fullgöras för framtiden.

13 §.

Utmättningsmannen skall underrätta arbetsgivaren angående beslut om införsel eller i fråga som avses i 11 eller 12 §.

Företrädesordning m. m.

14 §.

Införsel för underhållsbidrag har företräde framför skatteavdrag. Vid annan införsel har skatteavdraget företräde.

15 §.

Är fråga om införsel för olika slags fordringar, har de inbördes företräde i den ordning vari de upptagits i 1 §.

Vid samtidig införsel för två eller flera underhållsberättigade fördelas innehålllet belopp efter de löpande bidragens storlek. Bidrag som avses i 7 kap. 10 § föräldrabalken räknas härvid som löpande till en sjättedel. Om mera innehållits än som svarar mot de löpande bidragen, har bidrag som stått ute längre företräde vid fördelningen av det överskjutande beloppet.

Delbetalning, som inflyter på viss underhållsberättigads fordran, avräknas i första hand på det belopp som stått ute längst och alltjämt kan uttagas genom införsel.

Av fordringar som avses i 1 § 2—4 har inom varje grupp vad som stått ute längst företräde.

16 §.

Om underhållsbidrag som avses i 5 kap. 5 § giftermålsbalken överstiger vad som skäligen bör tillkomma familjen, får underhållsbidraget vid tillämpning av 15 § jämkas med hänsyn till annan fordran vilken samtidigt är föremål för införsel. Är det påkallat av särskilda skäl får jämkning ske även av annat underhållsbidrag, om detta uppenbart överstiger vad som skäligen fordras för den underhållsberättigades försörjning.

Första stycket äger motsvarande tillämpning, om skatteavdrag eller utmätning ej kan äga rum till följd av införsel för underhållsbidrag, som avses där.

17 §.

Införsel går före utmätning. Införsel för fordran som avses i 1 § 4 skall dock ändras eller hävas, om utmätning därigenom kan äga rum för annan fordran.

Har införsel för viss fordran beviljats i pension, livränta eller annan periodisk förmån och blir därefter rättigheten som sådan utmätt för annan fordran, har införselfordringen företräde till betalning ur vad som inflyter till följd av utmätningen. I fråga om fordran som avses i 1 § 1 eller 2 gäller vad som nu sagts bidragsbelopp som förfallit när utmätningen är fullbordad eller förfaller näst därefter.

Belopp som innehållits enligt denna lag får ej utmätas för annan gäldenärens skuld.

18 §.

Införsel får äga rum utan hinder av gäldenärs konkurs, i den mån avlöning eller annat som införseln gäller ej skall ingå i konkursboet enligt 27 § konkurslagen.

Arbetsgivares skyldigheter och ansvar

19 §.

Införselbeloppet skall innehållas endast i den mån avlöningen överskjuter förbehållsbeloppet.

Arbetsgivaren skall tillstålla utmätningsmannen innehållet belopp på tid och sätt som denne bestämmer. Om särskild anledning förekommer, får utmätningsmannen ålägga arbetsgivaren att omedelbart tillstålla honom innehållet belopp.

20 §.

Betalar arbetsgivaren ut avlöning i uppenbar strid mot beslut om införsel eller underlåter han att inom föreskriven tid eller på anfordran tillstålla utmätningsmannen innehållet belopp, får utmätningsmannen omedelbart hos arbetsgivaren genom utmätning taga ut vad som skolat innehållas eller innehållits.

21 §.

Arbetsgivare som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att inom föreskriven tid tillstålla utmätningsmannen belopp som skolat innehållas enligt beslut om införsel dömes till böter.

22 §.

Arbetar gäldenären i annans förvärvsverksamhet utan lön eller mot uppenbart för låg ersättning och kan fordran som avses i 1 § 1 eller 2 till följd därav ej uttagas genom införsel, får utmätningsmannen ålägga arbetsgivaren att, för tid efter det beslut därom meddelats och till dess annat förordnas, till utmätningsmannen utge så mycket som kunnat uttagas genom införsel om skälig lön utgått för arbetet. Innan beslut meddelas skall såväl gäldenären som arbetsgivaren få tillfälle att yttra sig.

Det som sålunda utges skall räknas som genom införsel innehållen lön. Underlåter arbetsgivaren att utge belopp som bestämts genom beslutet har 20 § motsvarande tillämpning.

Övriga bestämmelser

23 §.

När införsel beviljats, får gäldenären icke förfoga över sin rätt genom överlåtelse eller på annat sätt så att verkställigheten hindras eller försvåras, om ej utmätningsmannen medger det av särskilda skäl.

24 §.

Har medel innehållits för fordran som avses i 1 § 2, 3 eller 4 är gäldenären icke vidare betalningsskyldig för den del av fordringen som motsvaras av innehållet belopp, även om det icke kan tagas ut hos arbetsgivaren.

25 §.

Talan mot utmätningsmans beslut enligt denna lag föres hos överexekutor genom besvär. Klagan är ej inskränkt till viss tid.

26 §.

Är talan om förbindelse som avses i 5 eller 6 § anhängig vid domstol, får denna förordna att införsel tills vidare ej får äga rum.

27 §.

Införsel och åtgärd enligt 22 § sker utan avgift.

Kostnad för utmätning i fall som avses i 20 § skall bestridas av allmänna medel, om den ej kunnat uttagas ur köpeskillingen för den utmätta egendomen.

28 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Beträffande införsel i sjukpenning eller annan dagersättning som avses i 2 § får Konungen föreskriva de avvikelser från lagens bestämmelser som föranledes av målets beskaffenhet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969, då lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta skall upphöra att gälla.

2. Beslut om införsel som är gällande vid den nya lagens ikraftträdande får tillämpas enligt sitt innehåll även därefter, om ej utmätningssmannen bestämmer annat.

3. Har utmätningssman före den nya lagens ikraftträdande upptagit fråga om införsel mot gäldenär vilken är bosatt utom hans tjänstgöringsområde, skall han överflytta målet till den utmätningssman som är behörig, om ej indrivningen kan beräknas bli avslutad inom kort eller andra särskilda skäl är mot överflyttning.

4. Konungen får tills vidare förordna om annat inbördes företräde mellan olika slags fordringar än som angivits i 15 § första stycket.

5. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till lagrum som ersätts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

2) Förslag

till

Lag

om ändring i utsökningslagen

Härigenom förordnas, *dels* att 54 a, 64—67, 74, 77, 137, 201 och 205 §§ utsökningslagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att i lagen skall införas fem nya paragrafer, 67 a—67 e §§, av nedan angiven lydelse.

54 a §.

(Nuvarande lydelse)

På grund av *skriftligt avtal*, som *bevitnats* av två personer, *må* utmätning äga rum för bidrag, som någon enligt *avtalet* skolat utgiva till fullgörande av underhållsskyldighet jämlikt giftermåls- eller föräldrabalken eller skolat erlægga till barnavårdsnämnd såsom ersättning för barns vård jämlikt barnavårdslagen. Beträffande underhållsbidrag till make skall dock vad nu sagts ej äga tillämpning, med mindre makarna under den tid bidraget avser levde och alltjämt leva åtskilda på grund av söndring eller efter hemskillnad.

Har bidrag som avses i 1 mom. förfallit till betalning tidigare än tre år innan ansökan gjordes, *må* utmätning på grund av *avtalet* ej ske, om gäldenären påstår att bidraget guldits och invändning ej kan med hänsyn till omständigheterna i övrigt lämnas utan avseende. Vid till-

(Föreslagen lydelse)

På grund av *skriftlig*, av två personer *bevitnad förbindelse får* utmätning äga rum för bidrag, som någon enligt *förbindelsen* skolat utgiva till fullgörande av underhållsskyldighet jämlikt giftermåls- eller föräldrabalken eller skolat erlægga till barnavårdsnämnd såsom ersättning för barns vård jämlikt barnavårdslagen. Beträffande underhållsbidrag till make skall dock vad nu sagts ej äga tillämpning, med mindre makarna under den tid bidraget avser levde och alltjämt leva åtskilda på grund av söndring eller efter hemskillnad.

Har bidrag som avses i 1 mom. förfallit till betalning tidigare än tre år innan ansökan gjordes, *får* utmätning på grund av *förbindelsen* ej ske, om gäldenären påstår att bidraget guldits och invändningen ej kan med hänsyn till omständigheterna i övrigt lämnas utan avseende. Vid

¹ Senaste lydelse av 64, 66 och 137 §§, se 1967:140, av 65 §, se 1955:58, av 67 §, se 1927:80, av 74 §, se 1955:234, av 77 och 201 §§, se 1963:255 samt av 205 §, se 1912:211.

(Nuvarande lydelse)

lämpning av vad nu sagts skall bidrag, varom sägs i 7 kap. 10 § föräldrabalken, icke anses förfallet till betalning innan det blivit genom *avtalet* till beloppet bestämt.

Är talan om *avtalet* anhängig vid domstol, äger denna förordna, att utmätning på grund av *avtalet* tills vidare ej må äga rum.

Den som vill erhålla utmätning skall ingiva *avtalet* i huvudskrift till utmätningsmannen.

(Föreslagen lydelse)

tillämpning av vad nu sagts skall bidrag, varom sägs i 7 kap. 10 § föräldrabalken, icke anses förfallet till betalning innan det blivit genom *förbindelsen* till beloppet bestämt.

Är talan om *förbindelsen* anhängig vid domstol, äger denna förordna, att utmätning på grund av *förbindelsen* tills vidare ej får äga rum.

Den som vill erhålla utmätning skall ingiva *förbindelsen* i huvudskrift till utmätningsmannen.

64 §.

Om undantag från utmätning av lös egendom gäller i övrigt vad som anges i 65—67 §§.

Om undantag från utmätning av lös egendom gäller i övrigt vad som anges i 65—67 e §§.

Bestämmelserna i 65 och 67 a—e §§ äga ej, i vidare mån än som följer av 65 § 3 mom., tillämpning, när gäldenären är juridisk person.

Gäldenären skall — — — — utan omgång.

65 §.

Från utmätning skola undantagades nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören till ett värde av högst ettusenfemhundra kronor, eller där gäldenären icke är familjeförsörjare och ej heller har eget hushåll, högst sexhundra kronor. Saknas utväg till nödtorftigt uppehälle; då skall från utmätning undantagas av det förråd, som i huset finnes, vad till underhåll för en månad tarvas, eller, där tillräckligt förråd ej finnes, av penningar, som gäldenären innehar eller äger inestående i bank eller annan

Från utmätning undantages följande egendom:

1. kläder och andra föremål, som tjäna uteslutande till gäldenärens personliga bruk, till skäligt värde,

2. möbler, husgeråd och annan utrustning, i den mån egendomen är nödvändig för ett hem och dess skötsel,

3. arbetsredskap och annan utrustning, som fordras för gäldenärens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning, samt djur, foder och sådant som i övrigt behövs för hans försörjning, allt till skäligt värde,

4. föremål med sådant övervägande personligt värde för gäldenären,

(Nuvarande lydelse)

penninginrättning, så mycket som erfordras för anskaffande av det felande. Lös pant må ej undantagas från utmätning för den gäld, varför pantsättningen skett.

(Föreslagen lydelse)

att det måste anses uppenbart obilligt att taga egendomen i anspråk,

5. hyresrätt till lägenhet som på grund av hyresvärdens samtycke eller av annan anledning får överlätas och som tjänar gäldenären till stadigvarande bostad eller fordras för hans förvärvsverksamhet,

6. penningar, banktillgodohavande, annan fordran och förnödenheter, i den mån annat ej är föreskrivet och tillgången skäligen fordras för underhåll åt gäldenären till dess inkomst som täcker behovet är att vänta, dock icke utan synnerliga skäl för längre tid än en månad.

Har gäldenären familj, bestämmes vad som enligt 1—5 får undantagas med skälig hänsyn även till vad familjen brukar eller behöver. Om gäldenären eller någon som tillhör hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom, skall detta också beaktas. Undantag enligt 6 bestämmes med skälig hänsyn även till den underhållsbörda som åvilar gäldenären.

Vid utmätning hos dödsbo äger vad nu sagts motsvarande tillämpning i fråga om dödsboet tillhörig egendom som den dödes efterlevande familj brukar eller behöver. I stället för föreskriften i 6 gäller dock 18 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken.

66 §.

Egendom som genom sin beskaffenhet, föreskrift vid gåva eller i testamente eller på annan mot envar gällande grund ej får överlätas, får icke heller utmätas, om annat ej följer av lag eller förordning.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Medel som för särskilt ändamål anvisats gäldenären av staten, kommun eller annan menighet eller av samfund, stiftelse eller inrättning med allmännyttigt syfte eller insamlats bland allmänheten, får ej utmätas, om det strider mot det angivna ändamålet.

Skadestånd med anledning av personskada, frihetsberövande, falskt åtal, ärekränkning eller annat sådant får ej utmätas för målsägandens skuld så länge skadeståndet inestår hos den som skall utgå. Har skadeståndet bestämts att utgå såsom livränta, gäller vad som nu sagts rätten till livräntan.

Rätt till pension eller livränta får ej utmätas i den mån den fordras för gäldenärens försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Vad som nu sagts gäller dock ej, om gäldenären vid förvärv av rättigheten åsidosatt tillbörlig hänsyn mot sina borgenärer.

När rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant ej får utmätas, får ej heller rätt till vederlag för utnyttjande av rättigheten utmätas innan denna utnyttjats så som förutsättes för att vederlag skall utgå och vederlaget kan beräknas.

Vid utmätning — — — — — avbetalningsköp iakttagas.

Om förbud mot utmätning i vissa andra fall gälla särskilda bestämmelser.

Förbud som avses i denna paragraf hindra ej att belopp, vilka utgå som pension eller livränta, utmätas i den ordning som anges i 67 d §.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

67 §.

Gäldenärs inestående avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning eller inestående pension å rikets stat må icke utmätas, förr än gäldenären är berättigad att avlöningen eller pensionen lyfta; och skall, ändå att avlöningen eller pensionen är förfallen, därav från utmätning undantagas vad som erfordras till nödigt underhåll åt gäldenären, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn till nästa förfallodag. Är avlöningen eller pensionen lyftad, skall av penningar, som gäldenären innehar eller äger inestående i bank eller annan penninginrättning, undantagas motsvarande belopp.

Vad sålunda stadgats om pension å rikets stat skall äga tillämpning jämväl å

annan pension eller livränta, som tillkommer gäldenär såsom vederlag för egen eller annans arbetsanställning och som förfaller till betalning efter det gäldenären fyllt femtiofem år eller blivit varaktigt oförmögen till arbete; och

pension eller livränta vartill gäldenär eljest äger rätt, i den mån vad sålunda tillkommer honom icke överstiger ettusen femhundra kronors årsränta.

I fråga om viss ytterligare utmättningsfrihet för pension eller livränta som utgår på grund av försäkring stadgats i lagen om försäkringsavtal. Är eljest i lag eller författning stadgat, att viss egendom ej må utmätas, lände det till efterrättelse.

Bestämmelserna i 65 och 66 §§ hindra ej att pant utmätes för pantfordringen eller att egendom, som borgenären av annan anledning äger hålla inne till säkerhet för sin fordran, utmätes för denna. Vad som nu sagts gäller dock icke i fråga om egendom som hyresvärd eller jordägare har rätt att kvarhålla till säkerhet för fordran hos hyresgäst eller arrendator.

Anvisar gäldenären viss egendom till utmätning, hindra bestämmelserna i 65 och 66 §§ ej att egendomen utmätes, om den kan överlåtas och utmätning därav ej uppenbart strider mot vad som är påkallat av hänsyn till gäldenärens eller hans familjs behov.

Om egendom som avses i 65 § 1—3 har sådant värde att den ej kan undantagas enligt vad som där sägs, får utmätning ske med förbehåll att gäldenären, efter egendomens försäljning, av behållna köpeskillingen skall utfå visst skäligt belopp för att kunna anskaffa vad han behöver i den sålda egendomens ställe.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Om införsel i avlöning, pension eller livränta gälla särskilda bestämmelser.

67 a §.

Arbetstagares avlöning, som inestår hos arbetsgivaren, får tagas i anspråk genom att arbetsgivaren ålägges att innehålla och tillstålla utmätningensmannen viss del (införsel eller utmätning). Om införsel gäller särskilda bestämmelser. Utmätning får ej ske i vidare mån än som följer av 67 b §.

Bestämmelserna i denna lag om arbetstagares avlöning äga motsvarande tillämpning i fråga om annan ersättning för personlig arbetsinsats av gäldenären, om dennes ställning därvid är jämförlig med en arbetstagares.

I mål om utmätning av inestående avlöning äga 9, 11—13, 19—21 och 23 §§ införsellagen motsvarande tillämpning.

67 b §.

För utmätning av inestående avlöning gälla följande villkor och begränsningar.

1. Förordnande om utmätning får meddelas beträffande avlöning som förfaller under viss i förordnandet angiven tid eller beträffande viss avlöningspost.

2. Förordnande får icke meddelas, om det med skäl kan antagas att gäldenären gjort vad han förmått för att betala skulden. Denna begränsning gäller dock ej, när det är fråga om utmätning av arbetstagares rätt till ackordslön, provision el-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ler annan ersättning, som inestår för längre tid än en månad.

3. Förordnandet får ej omfatta mer än vad gäldenären uppenbart kan undvara utan intrång i vad som fordras för hans försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Vid tillämpning av vad som nu sagts skall, om förordnandet gäller ersättning som avses i 2 andra punkten, särskild hänsyn tagas till detta förhållande.

4. Utan gäldenärens medgivande får utmätning ej under ett och samma kalenderår tillämpas sammanlagt längre tid än tre månader eller, om fordringens art ger särskild anledning till det, sex månader. Utmätning får ej heller under två kalenderår efter varandra ske så att avlöningen kommer att i en följd eller utan större uppehåll tagas i anspråk under längre tid än nu sagts. Om möjligt bör undvikas, att avlöningen tages i anspråk under gäldenärens semester eller i omedelbar anknytning till den. Gäldenären äger återkalla medgivande som nyss sagts, när utmätning tillämpats sex månader eller om förhållandena ändrats väsentligt.

5. Bestämmelserna i 4 äga ej tillämpning vid utmätning av ersättning som avses i 2 andra punkten. Meddelas i annat fall förordnande om utmätning beträffande viss avlöningspost, skall förordnandet vid tillämpning av 4 anses gälla den tid på vilken den posten belöper.

6. Ersättning som utgår i stället för semester och inestår hos arbetsgivaren får ej i något fall utmä-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

tas utan gäldenärens medgivande. Vad som nu sagts gäller även semestermedel, som av arbetsgivaren inbetalats till och inestår hos särskild kassa.

7. Skatteavdrag har företräde framför utmätning. Om företrädet mellan införsel och utmätning gälla bestämmelser i införsellagen.

67 c §.

Utmätning av inestående avlöning skall ej anses fullbordad förrän den som skall utbetala avlöningen fått underrättelse om beslutet och det belopp som skall innehållas är förfallet till betalning.

Samtidigt som avlöning utmätas får också annan tillgång utmätas, om det behövs för att säkerställa borgenärens rätt till betalning. Med vidare åtgärd i den delen får anstå under högst ett år i avvaktan på att avlöning innehålles till betalning av fordringen.

Försättes gäldenären i konkurs, får förordnande om utmätning ej tillämpas beträffande avlöning som förfaller under konkursen.

67 d §.

Bestämmelserna i 67 a—67 c §§ skola i tillämpliga delar gälla beträffande utmätning av belopp vilka utgå som pension eller livränta. Vid tillämpning av 67 b § skall iakttagas, att om beloppen förfalla med längre mellanrum än en månad, utmätning ej får äga rum i vidare mån än om de förfallit månadsvis.

Om utmätning för viss fordran

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

har skett av belopp vilka utgå som pension eller livränta och rättigheten som sådan därefter utmättes för annan fordran, skall så anses som om den senare utmätningen skett även för obetald del av den förra fordringen.

67 e §.

Skadestånd, avlöning eller annan förmån, som ej får utmätas medan den inestår hos annan, får ej heller utmätas förrän dagen efter det att den utbetalats.

74 §.

Utmätas penningar, skola de av utmätningsmannen om händer tagas. Lösören, som utmätas, skola, där de ej, efter ty nedan sägs, föras från stället, därstädes sättas i förvar under utmätningsmannens försegling eller, om han finner det i brist av tjänliga förvaringsrum eller av annan orsak ej lämpligen kunna ske, med hans insegel eller skriftligt anslag eller på annat sätt så utmärkas, att uppenbart synes att godset blivit utmätt. Anses det utmätta ej kunna med säkerhet lämnas på stället under gäldenärens tillsyn, låte utmätningsmannen det av annan där vårdas eller till annat ställe föras, om det så ske kan och borgenär den för godsets vård eller flyttning nödiga kostnad förskjuter.

Utmätas penningar, skola de omhändertagas av utmätningsmannen. *Medel som gäldenären i utmätningsmål inbetalar till utmätningsmannen äro att anse som utmätta i målet, om ej betalningen skett med villkor som strider häremot.* Lösören som utmätas skola, när de ej efter vad som nedan sägs föras från stället, sättas i förvar därstädes under utmätningsmannens försegling eller, om han finner det i brist av tjänliga förvaringsrum eller av annan orsak ej lämpligen kunna ske, med hans insegel eller skriftligt anslag eller på annat sätt så utmärkas att det uppenbart synes att godset blivit utmätt. Anses det utmätta ej kunna med säkerhet lämnas på stället under gäldenärens tillsyn, skall utmätningsmannen låta det vårdas där av annan eller föras till annat ställe, om det kan ske och borgenär förskjuter nödig kostnad för godsets vård eller flyttning.

Utmätas gäldenärs — — — — — att övergå.

Skall utmätning — — — — — det äskar.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

77 §.

Då utmätning av lös egendom är verkställd så som i 73 § samt 74, 75 eller 76 § sägs, njuter borgenären förmånsrätt i det utmätta efter vad som stadgas i 17 kap. 8 § handelsbalken, såvitt ej utmätningen enligt vad nedan sägs eller eljest går åter eller undanröjes.

Finner utmätningsmannen — — — — — ägde rum.

Om åtgärd — — — — — över utmätningen.

Då utmätning av lös egendom är fullbordad så som sägs i 67 c § eller 73—76 §§, njuter borgenären förmånsrätt i det utmätta efter vad som stadgas i 17 kap. 8 § handelsbalken, såvitt ej utmätningen enligt vad nedan sägs eller eljest går åter eller undanröjes.

137 §.

När utmätningsmannen efter utmätning av lös egendom erhållit medel genom försäljning eller på annat sätt, skall han snarast och sist inom två veckor därefter tillhandahålla borgenären betalning för hans fordran så långt medlen förslå. Är beloppet ringa och kan antagas att ytterligare medel skola inflyta, får dock med redovisningen anstå under högst tre månader utöver tid som nyss angivits.

Innan dom — — — — — eller borgen.

Har utmätning — — — — — borgenären medlen.

När utmätt lös egendom blivit såld eller pengar eljest inflytit, skall utmätningsmannen snarast och sist inom två veckor därefter tillhandahålla borgenären betalning för hans fordran så långt medlen förslå. Är beloppet ringa och kan antagas att ytterligare medel skola inflyta, får dock med redovisningen anstå under högst tre månader utöver tid som nyss angivits.

201 §.

Vill gäldenär — — — — — om utmätningen.

Vidtages rättelse — — — — — om åtgärden.

När utmätning skett av avlöning, pension eller livränta i den ordning som föreskrives i 67 a—67 d §§ eller av annan egendom i fall som sägs i 67 c § 2 mom., är klagan ej inskränkt till viss tid.

205 §.

Har den, som förer klagan efter ty i 201, 202 eller 203 § sägs, underlåtit 7 — Bihang till riksdagens protokoll 1968. 1 saml. Nr 92

När klagan ägt rum, skall överexekutor vid behov infordra protokoll

(Nuvarande lydelse)

att förete protokollet över den klandrade förrättningen, och är det ej ändå tillgängligt, då målet till avgörande företages, stånde förrättningen fast. Styrker klaganden, att laga hinder mött för protokollets utbe-
kommande, förelägge överexekutor viss tid för dess ingivande och give därvid till känna, att, där protokollet ej är tillgängligt då målet skall avgöras, klaganden förlorat sin talan.

(Föreslagen lydelse)

och andra handlingar i målet från utmätningsmannen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

3) Förslag
till
L a g
om ändring i konkurslagen

Härigenom förordnas, att 27, 97, 98 och 199 §§ konkurslagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

27 §.

Till konkursbo räknas all egendom, som tillhörde gäldenären då beslutet om egendomsavträde meddelades eller tillfaller honom under konkursen och som är av beskaffenhet att kunna för gäld tagas i mät, så ock den egendom, som kan återvinnas till konkursboet. *Ej må dock av gäldenärs lön eller av vad gäldenär eljest kan genom eget arbete under konkursen förvärva mera tillkomma boet än som återstår sedan avdrag skett för gäldenärens, hans makes och oförsörjda barns eller adoptivbarns skäligen underhåll; från arbetsförtjänst varde ock avdrag gjort för all kostnad till förlag.*

På förvaltaren och gäldenären ankomme att träffa överenskommelse om vad efter ty ovan sägs skall avdragas. Är ej sådan överenskommelse ingången innan en vecka förflutit från första borgenärssammanträdet eller, där fråga om avdrag senare uppkommit, inom en vecka därefter, varde frågan hänskjuten till rätten;

Till konkursbo räknas all egendom, som tillhörde gäldenären då beslutet om egendomsavträde meddelades eller tillfaller honom under konkursen och som är av beskaffenhet att kunna tagas i mät för gäld, så ock den egendom som kan återvinnas till konkursboet.

Avlöning eller därmed vid utmätning jämställd arbetsinkomst som innestår vid konkursens början och arbetsinkomst som gäldenären därefter förvärvar får dock behållas av honom, i den mån den ej, sedan skatteavdrag skett enligt vad därom är föreskrivet, uppenbart överstiger vad som fordras för hans försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Vad som sagts om avlöning äger motsvarande tillämpning i fråga om vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant och beträffande belopp vilka utgå som pension eller livränta. Om rättigheten till pension eller liv-

¹ Senaste lydelse av 97 §, se 1955:59 och av 199 § se 1946:809.

(Nuvarande lydelse)

äge och borgenär, som är missnöjd med vad emellan förvaltaren och gäldenären överenskommit, att påkalla rättens prövning genom skrift, som skall ingivas till konkursdomaren. Då fråga, som nu avses, skall prövas av rätten, infordre konkursdomaren yttrande i ärendet från rättens ombudsman och utsätta dag för handläggningen inför rätten. Kungörelse därom varde minst tio dagar före den utsatta dagen införd en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; varde och särskild underrättelse meddelad förvaltaren och gäldenären ävensom, där borgenär är klagande, denne. Vad rätten besluter gånge i verkställighet, ändå att ändring däri sökes.

(Föreslagen lydelse)

ränta är av beskaffenhet att kunna utmätas, får dock konkursboet förfoga över den.

Gäldenären är skyldig att underrätta förvaltaren om inkomst som avses i andra stycket. Vill förvaltaren göra anspråk på inkomsten, skall han underrätta arbetsgivare eller annan som skall utgiva förmånen om det. Innan sådan underrättelse lämnats får förfallet belopp betalas ut till gäldenären.

Twist huruvida någon del av inkomsten skall tillkomma konkursboet, prövas av rätten på ansökan av förvaltaren, borgenär, gäldenären eller underhållsberättigad. Konkursdomaren skall inhämta yttrande av rättens ombudsman och, om förvaltaren ej är sökande, av denne samt skyndsamt utsätta tid och plats för rättens sammanträde och om detta underrätta gäldenären, förvaltaren och rättens ombudsman samt, om borgenär eller underhållsberättigad är sökande, denne. Rättens beslut länder till efterrättelse, även om talan föres däremot. Beslutet skall på ansökan ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden föranleder det.

97 §.

Gäldenär skall av konkursboet njuta nödigt underhåll för sig, make och oförsörjda barn eller adoptivbarn under två månader från den dag, då beslutet om egendomsavträde meddelades, där ej han själv eller hans make kan annorledes försörja familjen. Kan ej inom nämnda tid bouppteckningsed avläggas av gäl-

Gäldenären äger av konkursboet få ut egendom som enligt 65 § utsökningslagen får undantagas från utmätning.

I stället för 65 § 1 mom. 6 utsökningslagen skall dock gälla att, om annan utväg till försörjning saknas, nödigt underhåll får utgå av konkursboet till gäldenären och hans

(Nuvarande lydelse)

denären, njute han underhåll till dess sådant skett. Gälldenären äge ock från konkursboet utbekomma och behålla dels nödiga gång- och sängkläder för sig, make och oförsörjda barn eller adoptivbarn dels ock nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören till ett värde av högst ettusenfemhundra kronor eller, där gälldenären icke är familjeförsörjare och ej heller har eget hushåll, högst sexhundra kronor.

Vid bestämmande av vad gälldenären må bestås skall hänsyn tagas så väl till hans behov och boets ställning som ock till hans omsorg att göra rätt för sig och beredvillighet att fullgöra de skyldigheter, som enligt denna lag åligga honom.

Har dödsbos egendom avträtts till konkurs, skall underhåll njutas tills tre månader förflutit från dödsfallet.

(Föreslagen lydelse)

familj eller annan underhållsberättigad under en månad från den dag, då beslutet om egendomsavträde meddelades, eller, om synnerliga skäl äro, under den längre tid som anses skälig.

I dödsbos konkurs tillkommer för mån som avses i första stycket, den dödes efterlevande familj. I stället för andra stycket gäller 18 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken.

98 §.

På rättens ombudsman ankomme att efter förvaltarens hörande besluta om vad enligt 97 § må tillerkännas gälldenären; och skall beslut där- om meddelas så snart det påkallas och sist före utgången av den tid, under vilken gälldenären äger åtnjuta underhåll.

Nöjes ej gälldenären med beslutet eller menar förvaltaren eller borgenär, att gälldenären genom detsamma undfått mera än honom bör tillkomma, äge den missnöjde begära skriftligt besked om beslutets innehåll och inom fjorton dagar från utgången av tid, som i första stycket sägs, påkalla rättens prövning ge-

Förvaltaren skall i samråd med rättens ombudsman handlägga fråga om vad som får utgå enligt 97 §. Uppkommer tvist, äger 27 § fjärde stycket motsvarande tillämpning.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

nom skrift, som skall ingivas till konkursdomaren.

Då fråga, som avses i denna paragraf, skall prövas av rätten, utsätta konkursdomaren för handläggningen därav viss dag efter utgången av den i andra stycket omförmälda klagotid. Kungörelse därom skall minst tio dagar före den utsatta dagen införas en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; och varde därjämte särskild underrättelse meddelad förvaltaren och gäldenären ävensom, där borgenär är klagande, denne.

199 §.

Har ämbets- eller tjänsteman blivit försatt i konkurs, ankomme på den myndighet, under vilken gäldenären i och för tjänsten lyder, att pröva, huruvida han förr än fyra månader förflutit från det beslutet om egendomsavträde meddelades må åter inträda i utövning av tjänsten. Att i vissa fall den, som är i konkurstillstånd, ej må utöva ämbete eller tjänst, därom är särskilt stadgat.

Har ämbets- eller tjänsteman blivit försatt i konkurs, äger den myndighet under vilken han lyder, om särskilda skäl föreligga, avstånga honom från tjänstens utövning under högst fyra månader från det beslutet om egendomsavträde meddelades. Att i vissa fall den, som är i konkurstillstånd, ej må utöva ämbete eller tjänst, därom är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

Äldre bestämmelser äga alltjämt tillämpning på konkurs i vilken beslut om egendomsavträde meddelats före nämnda dag. I fråga om inkomst som förfaller efter lagens ikraftträdande skola dock de nya bestämmelserna gälla.

4) Förslag

till

L a g

om ändring i 20 kap. föräldrabalken

Häri genom förordnas, att i 20 kap. föräldrabalken skall införas en ny paragraf, 13 a §, av följande lydelse.

20 KAP.

13 a §.

Bestämmelser i denna balk eller annan lag eller författning som gäller för det fall, att rätten enligt 12 § meddelat förordnande om underhållsbidrag till barn utom äktenskap eller barnets moder, äga motsvarande tillämpning, när någon genom skriftlig, av två personer bevittnad handling ålagit sig att utgiva sådant underhåll för tid intill dess resultatet av blodundersökning om faderskapet föreligger.

Om verkställighet på grund av sådan handling skall dock gälla vad eljest är föreskrivet om verkställighet på grund av förbindelse att utgiva underhåll enligt denna balk.

Bestämmelserna i 13 § skola äga tillämpning endast om handlingen godkänts av barnavårdsmannen eller barnavårdsnämnden. Lika med att rätten skilt saken från sig utan att mannen funnits vara underhållsskyldig skall anses, att mannen enligt verkställd blodundersökning icke kan vara fader till barnet eller, om faderskapet enligt blodundersökningen är osannolikt, att talan om faderskapet icke väckts mot mannen inom sex månader från det utlåtandet över blodundersökningen förelåg. Tiden för ansökan om återbekommande av betalda bidragsbelopp skall räknas, om mannen enligt verkställd blodundersökning icke kan vara fader till barnet, från det utlåtande över blodundersökningen kom honom till handa och i annat fall från utgången av den tid som nyss angivits. Ansökan skall i dessa fall göras hos länsstyrelsen i det län, där mål om faderskapet skulle ha handlagts av underrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969 men skall, i fråga om rätt att söka åter eller av allmänna medel erhålla betalda bidragsbelopp, ej gälla bidrag som belöper på tid före lagens ikraftträdande.

5) Förslag

till

L a g

om ändring i 17 kap. handelsbalken

Härigenom förordnas, *dels* att 17 kap. 4, 11, 12 och 18 §§ handelsbalken¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att i kapitlet skall införas en ny paragraf, 15 a §, av nedan angiven lydelse.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

17 KAP.

4 §.

Är gäldbunden — — — — — kortare tid.

Förmånsrätt i — — — — — pensionsutfästelse m. m.

Har på grund av införsel jämlikt 1, 19 eller 20 § lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta innehållits avlönings-, pensions- eller livräntebelopp, som skulle utgått med förmånsrätt enligt första eller andra stycket, gälla samma förmånsrätt för fordran å det sålunda innehållna beloppet.

Därefter skall — — — — — lag sägs.

11 §.

Därefter skola, utan förmånsrätt sig emellan, gäldas: kyrkors, fattigkassors och socknemagasiners fordringar hos deras föreståndare; kronans, rikets ständers, städers och allmänna av Konungen stadfästade kassors, penningeverks och inrättningars fordringar hos de tjänstemän, som äro satte att deras inkomster uppbära, för vad av sådan upp-

Därefter skola, utan förmånsrätt sig emellan, gäldas: kyrkors, fattigkassors och socknemagasiners fordringar hos deras föreståndare; kronans, rikets ständers, städers och allmänna av Konungen stadfästade kassors, penningeverks och inrättningars fordringar hos de tjänstemän, som äro satte att deras inkomster uppbära, för vad av sådan

¹ Senaste lydelse av 4 och 11 §§, se 1967:532, av 12 § se 1960:96 och av 18 § se 1953:74.

(Nuvarande lydelse)

börd hos dem inestår; fordringar hos utmätningsmän och andra, som äga att med utsökningsmål taga befattningsmål eller fått utmätningsmans uppdrag att verkställa indrivning, för vad till dem i sådan egenskap överlämnats; så ock fordringar i övrigt hos kronans ämbets- eller tjänstemän för egendom, som desse, i och för ämbete eller tjänst, emottagit. *Har ersättning av allmänna medel utgått för vad av ämbets- eller tjänstemän, eller av annan, som äger att med utsökningsmål taga befattningsmål eller fått utmätningsmans uppdrag att verkställa indrivning, tillgripits och förskringrats, skall, där kronan av honom söker sitt åter, den fordran utgå med förmånsrätt, som nu är sagd.*

Sedan uttages fordran å sådan på tiden efter konkursansökningens ingivande belöpande sjukhjälp eller livränta, som det enligt lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete åligger gäldenären att utgiva. *Har på grund av införsel jämlikt 1, 19 eller 20 § lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta innehållits livräntebelopp, som skulle utgått med förmånsrätt enligt nästföregående punkt, gälle samma förmånsrätt för fordran å det sålunda innehållna beloppet.*

(Föreslagen lydelse)

uppbörd hos dem inestår; fordringar hos utmätningsmän och andra, som äga att med utsökningsmål taga befattningsmål eller fått utmätningsmans uppdrag att verkställa indrivning, för vad till dem i sådan egenskap överlämnats; så ock fordringar i övrigt hos kronans ämbets- eller tjänstemän för egendom, som desse, i och för ämbete eller tjänst, emottagit.

Sedan uttages fordran å sådan på tiden efter konkursansökningens ingivande belöpande sjukhjälp eller livränta, som det enligt lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete åligger gäldenären att utgiva.

12 §.

Sist skola, — — — — — tilläggs pension, m. m.

Enahanda förmånsrätt tillkomme kronan för fordran å belopp, som innehållits genom skatteavdrag för utskylder, avgifter eller bidrag, vilka avses i första stycket, eller sjömans-

Enahanda förmånsrätt tillkomme kronan för fordran å belopp, som innehållits genom skatteavdrag för utskylder, avgifter eller bidrag, vilka avses i första stycket, eller sjömans-

(Nuvarande lydelse)

skatt eller på grund av införsel för utskylder eller allmänna avgifter, dock endast i den mån innehållandet skett innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

Förmånsrätt som — — — — — konkursansökningens ingivande.

(Föreslagen lydelse)

skatt, dock endast i den mån innehållandet skett innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

15 a §.

Förmånsrätt som avses här ovan består, även om fordringen överlåtes eller tages i anspråk genom utmätning eller införsel eller på annat sätt övergår till annan.

18 §.

Böter och viten ävensom fordran å belopp, som innehållits på grund av införsel för böter eller viten, äga minsta rätt.

Böter och viten äga minsta rätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969. Äldre bestämmelser äga dock tillämpning på konkurs i vilken beslut om egendomsavträde meddelats dessförinnan.

6) Förslag

till

L a g

angående ändrad lydelse av 118 och 123 §§ lagen den 8 april 1927 (nr 77)
om försäkringsavtal

Härigenom förordnas, att 118 och 123 §§ lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvcrande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

118 §.

Har någon ————— äga tillämpning.

Är den ————— anses oåterkalleligt.

Om utmätningfrihet för livränta i vissa andra fall än då sådan följer av 116 § stadgas i utsökningslagen.

Om förbud mot utmätning av rättighet till livränta i annat fall än då sådant följer av 116 § samt i vad mån livräntebelopp får utmätas föreskrives i utsökningslagen.

123 §.

Fordran, som ————— i mät.

Om utmätningfrihet för livränta i vissa andra fall än då sådan följer av denna paragraf stadgas i utsökningslagen.

Vad som nu sagts utgör ej hinder mot utmätning av livräntebelopp i den ordning som föreskrives i utsökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

7) Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77)
om trafikförsäkring å motorfordon**

Härigenom förordnas, att 23 § lagen den 10 maj 1929 om trafikförsäkring å motorfordon skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

23 §.

Fordran hos försäkringsanstalt på skadestånd i anledning av personskada må ej för gäld tagas i mät.

Om förbud mot utmätning av skadestånd med anledning av personskada föreskrives i utsökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

8) Förslag

till

L a g

**angående ändrad lydelse av 20 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381)
om allmän försäkring**

Härigenom förordnas, att 20 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

20 KAP.

6 §.

Fordran å ersättning enligt denna lag, som inestår hos riksförsäkringsverket eller allmän försäkringskassa, må ej *tagas i mät för gäld*.

Ej heller må rätt till ersättning överlätas, innan ersättningen är tillgänglig för lyftning.

Fordran å ersättning enligt denna lag, som inestår hos riksförsäkringsverket eller allmän försäkringskassa, må ej *utmätas*. Rätt till ersättning må ej heller överlätas, innan ersättningen är tillgänglig för lyftning.

Vad som nu sagts utgör ej hinder mot utmätning av pensionsbelopp i den ordning som föreskrives i utsökninglagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

9) Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 50 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243)
om yrkesskadeförsäkring

Härigenom förordnas, att 50 § lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

50 §.

Fordran å ersättning, som inne-
står hos försäkringsinrättning, må
ej för gäld tagas i mät.

Ej heller må rätt till ersättning
överlätas, innan den ersättningsbe-
rättigade äger lyfta ersättningen.

Fordran å ersättning, som inne-
står hos försäkringsinrättning, må
ej utmätas. Rätt till ersättning må
ej heller överlätas, innan ersättning-
en är tillgänglig för lyftning.

Vad som nu sagts utgör ej hin-
der mot utmätning av livräntebelopp
i den ordning som föreskrives i ut-
sökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

10) Förslag

till

Förordning**om ändrad lydelse av 17 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950
(nr 261)**

Härigenom förordnas, att 17 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

17 §.

Fordran å ersättning, som inne-
står hos riksförsäkringsverket, må
ej för gäld tagas i mät.

Ej heller må rätt till ersättning
överbåtas, innan den ersättningsbe-
rättigade äger lyfta ersättningen.

Fordran å ersättning, som inne-
står hos riksförsäkringsverket, må
ej utmätas. Rätt till ersättning må
ej heller överbåtas, innan ersättning-
en är tillgänglig för lyftning.

Vad som nu sagts utgör ej hin-
der mot utmätning av livräntebelopp
i den ordning som föreskrives i ut-
sökningsslagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1969.

¹ Senaste lydelse av 17 § se 1962:409.

11) Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97)

Härigenom förordnas, att 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

74 §.

Ersättning som — — — — — — — — — — omhändertagandet består.

Bidragsskyldigheten må fastställas genom *avtal, vilket skall upprättas skriftligen och vara bevittnat av två personer. Kan avtal ej träffas*, bestämmes bidragsskyldigheten av länsstyrelsen på talan av kommunen. Angående sådan talan skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i 39 § lagen om socialhjälp.

På yrkande av kommunen eller den ersättningsskyldige äger länsstyrelsen, utan hinder av *förut träffat avtal* eller meddelat beslut, upptaga fråga som här avses till ny prövning.

Bidragsskyldigheten må fastställas genom *skriftlig, av två personer bevittnad förbindelse. Vägrar den ersättningsskyldige att utfärda sådan förbindelse*, bestämmes bidragsskyldigheten av länsstyrelsen på talan av kommunen. Angående sådan talan skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i 39 § lagen om socialhjälp.

På yrkande av kommunen eller den ersättningsskyldige äger länsstyrelsen, utan hinder av *utfärdad förbindelse* eller meddelat beslut, upptaga fråga som här avses till ny prövning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

Lagberedningens förslag till

Lag om införsel i avlöning m. m. (införsellag)

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

För vissa fordringar må genom införsel, med den företrädesrätt som därav följer, tagas i anspråk

arbetstagares avlöning, vare sig den utgår i form av tidlön, ackordersättning, provision eller annan gottgörelse,

vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat dylikt samt

vad som utgår såsom pension, livränta eller annan periodisk förmån.

Vad i denna lag sägs om arbetstagares avlöning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om annan ersättning för personlig arbetsinsats av gäldenären, om dennes arbetsförhållanden äro jämförliga med en arbetstagares.

Med livränta skall vid tillämpning av lagen, såvitt angår införsel för fordran som avses under 2 § a) eller b), likställas sjukpenning och annan dagersättning som utgår på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan sådan anledning.

Lagen äger icke tillämpning, när gäldenären är dödsbo eller annan juridisk person.

2 §.

Fordringar, som må uttagas genom införsel, äro

a) underhållsbidrag enligt giftermåls- eller föräldrabalken,

b) bidrag, som tillkommer kommun, för omhändertaget barn enligt barnvårdslagen eller till hjälptagares försörjning enligt lagen om socialhjälp,

c) skatter och allmänna avgifter i fall som Konungen med riksdagen bestämmer samt

d) böter och viten.

3 §.

Fråga om införsel upptages av utmätningssmannen, där gäldenären är bosatt eller, om han icke är bosatt här i riket, där arbetsgivaren eller, i fråga om införsel i annan förmån än avlöning, den som skall utgiva förmånen finnes.

Skall betalning ske från ort utom hans tjänstgöringsområde, äger utmätningssmannen, när det finnes ändamålsenligt, erhålla biträde av utmätningssmannen i den orten.

4 §.

Införsel för underhållsbidrag må ej äga rum, med mindre bidraget är fastställt genom skriftlig, av två personer bevitnad förbindelse eller genom lagakraftvunnen dom eller beslut som må verkställas lika med sådan dom. Tillika förutsättes, att något bidragsbelopp utestår oguldet när beslut meddelas eller att gäldenären eljest visat försumlighet vid fullgörande av underhållsskyldigheten och anledning finnes till antagande att försummelsen kommer att upprepas.

Bidragsbelopp, som förfallit till betalning tidigare än två år före början av den kalendermånad under vilken verkställigheten skall ske, må ej uttagas genom införsel. Vid tillämpning av vad nu sagts skall bidrag, varom sägs i 7 kap. 10 § föräldrabalken, icke anses förfallet till betalning innan det blivit till beloppet bestämt.

Införseln må ej så bestämmas, att innehållande skulle komma att äga rum för annat bidragsbelopp än sådant som är förfallet då verkställigheten skall ske eller som förfaller näst därefter.

Är fråga om införsel för engångsbelopp, skall, när det finnes påkallat, en skälig fördelning i skilda bidragsbelopp äga rum med hänsyn till den tid för vilken beloppet är avsett och övriga omständigheter. De särskilda bidragsbeloppen anses vid tillämpningen av införseln förfallna efter vad som sålunda bestämts.

Är talan om förbindelse, som avses i första stycket, anhängig vid domstol, äger denna förordna, att införsel tills vidare ej må äga rum.

5 §.

Införsel för kommuns fordran på bidrag förutsätter, att beloppet fastställts enligt vad som är stadgat därom, och må ej avse annat bidrag än sådant som belöper på tiden därefter. Tillika förutsättes, att något bidragsbelopp utestår oguldet när beslut meddelas eller att gäldenären eljest visat försumlighet vid fullgörande av bidragsskyldigheten och anledning finnes till antagande att försummelsen kommer att upprepas. Vad som stadgas i 4 § andra, tredje och femte styckena skall äga motsvarande tillämpning.

Om villkoren för uttagande av skatter och allmänna avgifter genom införsel gäller vad Konungen med riksdagen förordnar därom.

Böter och viten må ej uttagas genom införsel, med mindre dom eller beslut, varigenom de ålagts, har vunnit laga kraft eller enligt vad därom är särskilt stadgat må verkställas lika med lagakraftvunnen dom.

6 §.

Innan beslut om införsel i avlöning meddelas skall tillfälle beredas gäldenären att yttra sig, om det kan ske utan avsevärd tidsutdräkt. Byter gäldenären anställning, erfordras ej för införsel hos den nya arbetsgivaren att gäldenären höres på nytt, om ej särskilda skäl äro därtill.

7 §.

Utmätningssmannen bestämmer dels hur mycket som högst må innehållas vid varje avlöningstillfälle (*införselbeloppet*), dels ock ett belopp, som skall vara gäldenären förbehållet för eget underhåll och familjens behov samt till fullgörande av betalningsskyldighet till annan, vilken vid införsel njuter lika rätt eller bättre rätt än sökanden (*förbehållna beloppet*). Vid

införselbeloppets bestämmande skall skälig hänsyn tagas till arbetets mer eller mindre krävande art och de omständigheter under vilka det utföres.

Införsel för underhållsbidrag har företräde framför skatteavdrag. I beslut om sådan införsel skall föreskrivas, att införselbeloppet skall innehållas i den mån lönen överstiger förbehållna beloppet. Vid annan införsel har skatteavdraget företräde, och beslutet skall upptaga föreskrift om att införselbeloppet skall innehållas i den mån lönen efter skatteavdraget överstiger förbehållna beloppet.

Om det erfordras, äger utmätningssmannen föreskriva, att arbetsgivaren skall så anpassa sättet för avlöningens utbetalande att införseln kan verkställas i därför lämpad ordning.

Utmätningssmannen skall underrätta arbetsgivaren om sitt beslut.

8 §.

Är fråga om införsel för olika slags fordringar, äga de inbördes företräde i den ordning som upptagits i 2 §.

Påkalla två eller flera underhållsberättigade införsel, fördelas innehållet belopp efter de löpande bidragens storlek. Av bidrag, varom sägs i 7 kap. 10 § föräldrabalken, räknas härvid en tolfedel som löpande. Har mera innehållits än som svarar mot de löpande bidragen, skall bidrag som stått ute längre äga företräde vid fördelningen av det överskjutande beloppet.

Delbetalning, som inflyter på viss underhållsberättigads fordran, skall i första hand avräknas på det belopp som stått ute längst och alltjämt kan uttagas genom införsel.

Av fordringar, som avses i 2 § b)—d), skall inom varje grupp vad som stått ute längst njuta företräde.

9 §.

Vid tillämpning av 8 § må underhållsbidrag som avses i 5 kap. 5 § giftermålsbalken, om det överstiger vad som skäligen bör tillkomma familjen, jämkas med hänsyn till annan fordran som samtidigt är föremål för införsel. Jämväl annat underhållsbidrag må jämkas enligt vad nu sagts, om det i särskilt fall finnes otillbörligt högt.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, om till följd av införsel för underhållsbidrag som där avses skatteavdrag eller utmätning ej kan äga rum.

10 §.

Arbetsgivaren skall tillställa utmätningssmannen innehållet belopp på tid och sätt som denne bestämmer i enlighet med de närmare föreskrifter Konungen meddelar.

Om särskild anledning förekommer därtill, äger utmätningssmannen ålägga arbetsgivaren att omedelbart tillställa honom innehållet belopp.

Utbetalar arbetsgivaren avlöning i uppenbar strid mot beslut om införsel eller underlåter han att inom föreskriven tid eller på anfordran tillställa utmätningssmannen innehållet belopp, må denne omedelbart uttaga det hos arbetsgivaren genom utmätning eller införsel. Införsel som nu sagts må ej pågå mer än två år från det beloppet innehållits eller bort innehållas av arbetsgivaren. Beloppet skall vid sådan införsel, allt efter beskaffenheten av de poster som ingå däri, likställas med fordringar som avses i 2 §.

11 §.

Hava medel innehållits för fordran som avses i 2 § b), c) eller d), skall gäldenären icke vidare häfta för den del av fordringen som motsvaras av innehållet belopp, även om det icke kan uttagas hos arbetsgivaren.

12 §.

Beslut om införsel må ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden föranleda därtill.

Betalar gäldenären förfallna bidrag som avses i 2 § a) eller b), må införseln hävas, om sannolika skäl äro att bidragsskyldigheten skall fullgöras för framtiden.

Utmätningssmannen skall underrätta arbetsgivaren, när han ändrat eller upphävt tidigare införselbeslut.

13 §.

Vad i 6—12 §§ stadgas med avseende å införsel i avlöning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om införsel i annan förmån som avses i 1 §.

14 §.

Arbetar gäldenären utan lön eller mot uppenbart för låg ersättning hos make eller annan i dennes förvärvsverksamhet, och kan till följd därav fordran som avses i 2 § a) eller b) ej uttagas genom införsel, äger utmätningssmannen ålägga arbetsgivaren att, för tid efter det beslut därom meddelats och intill dess annorlunda förordnas, till utmätningssmannen utgiva så mycket som kunnat uttagas genom införsel, om skälig lön utgått för arbetet. Innan beslut meddelas skall såväl gäldenären som arbetsgivaren erhålla tillfälle att yttra sig.

Vad sålunda utgives skall räknas som genom införsel innehållen lön. Underlåter arbetsgivaren att utgiva belopp som bestämts genom beslutet, gäller vad som i 10 § är stadgat för det fallet att arbetsgivare underlåtit att tillställa utmätningssmannen genom införsel innehållet belopp.

15 §.

När införsel beviljats, må gäldenären icke i strid däremot genom överlåtelse eller annorledes förfoga över sin rätt, såvitt ej utmätningssmannen av särskilda skäl medgiver det.

16 §.

Sker utmätning av avlöning eller annat, vari införsel beviljats, går införseln före utmätningen.

Har införsel för viss fordran beviljats i pension, livränta eller annan periodisk förmån och tages därefter rättigheten såsom sådan, när det kan ske, i mät för annan fordran, skall införselfordringen äga företräde till betalning ur vad som inflyter till följd av utmätningen. Såvitt angår underhållsbidrag eller kommuns fordran på bidrag gäller vad nu sagts bidragsbelopp, som förfallit när utmätningen ägde rum eller förfaller näst därefter.

Belopp som innehållits enligt denna lag må ej tagas i mät för annan gäldenärens skuld.

17 §.

Införsel må äga rum utan hinder av gäldenärs konkurs, i den mån ej avlöning eller annat som införseln gäller skall enligt 27 § konkurslagen ingå i konkursboet.

18 §.

Har enligt beslut om införsel annat än penningar innehållits, skall i fråga om försäljning därav gälla vad som är stadgat angående försäljning av utmätt lös egendom.

19 §.

Den som underlåter att inom föreskriven tid tillställa utmätningssmannen belopp som enligt beslut om införsel skolat innehållas dömes, om förseelsen ej var ursäktlig, till dagsböter.

Om straff för den som försummar att ställa sig till efterrättelse bestämmelser som Konungen meddelat med stöd av denna lag stadgas i samma bestämmelser.

20 §.

Klagan över utmätningssmans beslut rörande införsel föres skriftligen hos överexekutor. Klagan är ej inskränkt till viss tid.

21 §.

Införsel sker utan avgift.

Kostnad för utmätning i fall, varom sägs i 10 § tredje stycket, må ej uttagas hos den, för vars fordran utmätning sker. Ej heller må kostnad för försäljning som avses i 18 § uttagas hos sökanden, om köpeskillingen för den sålda egendomen ej förslår till försäljningskostnaden. Utgift, från vilken befrielse sålunda njutits, skall bestridas av allmänna medel.

22 §.

I fråga om införsel i sjukpenning eller annan dagersättning som avses i i § må Konungen stadga de avvikelser från lagens bestämmelser om förfarandet som föranledas av ärendenas beskaffenhet.

23 §.

Närmare föreskrifter om förfarandet i införselärenden och om dagbok meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den — — —

Genom nya lagen upphäves lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Med avseende å ikraftträdandet skall i övrigt gälla följande:

1. Beslut om införsel som meddelats före ikraftträdandet må jämväl därefter tillämpas enligt sitt innehåll intill dess utmätningssmannen bestämmer annorlunda. Om fordran som avses med beslutet icke enligt nya lagen må uttagas genom införsel, skall beslutet hävas, såvitt ej annat följer av vad nedan under 3 sägs.

2. Ärende som utmätningssman upptagit före ikraftträdandet skall, om gäldenären är bosatt inom annan utmätningssmans tjänstgöringsområde, överflyttas till denne, såframt det ej finnes mera ändamålsenligt att ärendet tills vidare handlägges av den förre.

3. Vad i övergångsbestämmelserna till lagen den 17 maj 1963 (nr 259)

angående ändring i lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta är stadgat skall alltjämt lända till efter rättelse. Med äldre lag skall härvid förstås 6 § i sistnämnda lag enligt dess lydelse före den 1 januari 1964, och hänvisningen till 6 § i dess lydelse efter sistnämnda dag skall avse 4 § andra stycket i den nu antagna lagen.

Utdrag av lagberedningens förslag till

Lag om ändring i utsökningslagen

65 §.

Från utmätning undantages följande egendom:

1. kläder och — — — dess skötsel;

3. arbetsredskap och annan utrustning som erfordras för gäldenärens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning ävensom djur, foder och dylikt som eljest behövs för hans försörjning, allt i den mån sammanlagda värdet icke överstiger tretusen kronor;

4. föremål med — — — längre tid.

Har gäldenären familj, skall vad som enligt 1—5 må undantagas bestämmas med skälig hänsyn jämväl till vad familjen brukar eller behöver. Om gäldenären eller någon som tillhör hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom, skall detta också beaktas. I sådant fall må egendom som avses under 3, när synnerliga skäl äro, undantagas även om sammanlagda värdet överstiger tretusen kronor. Undantag enligt 6 skall bestämmas med skälig hänsyn även till den underhållsbörda som åvilar gäldenären.

Vid utmätning — — — stycket ärvdabalken.

67 a §.

Arbetstagares avlöning, som inestår hos arbetsgivaren, må ej tagas i mät för hans gäld i vidare mån än i 67 b § sägs.

Vad i — — — en arbetstagares.

I fråga om förfarandet, när utmätning må äga rum, och vad därmed äger samband skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat angående införsel. Vad nu sagts gäller jämväl straff och annan påföljd, om meddelat beslut ej iakttages.

67 b §.

För utmätning av inestående avlöning gälla följande villkor:

1. Utmätning av annan avlöning än som avses nedan under 4 må ej mot gäldenärens bestridande äga rum, med mindre det är uppenbart att gäldenären underlåter att skäligen efter förmåga göra rätt för sig.

2. Förordnande om utmätning må meddelas beträffande avlöning som förfaller under viss i förordnandet angiven tid eller beträffande viss avlöningspost.

Förordnandet må ej omfatta mer än vad gäldenären uppenbart kan undvara utan intrång i vad som erfordras för hans försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Skälig hänsyn skall vid utmätningen tagas till arbetets mer eller mindre krävande art och de omständigheter under vilka det utföres.

3. Utan gäldenärens medgivande må utmätning ej ett och samma kalenderår tillämpas under sammanlagt längre tid än tre månader eller, om särskilda skäl äro därtill, sex månader. Utmätning må ej heller under två kalenderår efter varandra ske så att avlöningen kommer att i en följd eller utan större uppehåll tagas i anspråk under längre tid än nu sagts. Om möjligt bör undvikas, att avlöningen tages i anspråk under gäldenärens semester eller i omedelbar anknytning därtill.

Gäldenären äger återkalla medgivande som nyss sagts, när utmätning tillämpats sex månader eller väsentligt ändrade förhållanden inträtt.

Meddelas förordnande om utmätning beträffande viss avlöningspost, skall förordnandet vid tillämpning av första stycket anses gälla den tid på vilken den posten belöper.

4. Arbetstagares rätt till ackordslön, provision eller annan ersättning, som inestår för längre tid än en månad, må tagas i mät, även om omständigheterna ej äro sådana som under 1 sägs. Detsamma gäller om avlöning, som gäldenären låtit inestå hos arbetsgivaren efter förfallodagen.

Vid tillämpning av vad som under 2 sägs skall, om ersättningen inestår för längre tid än en månad, särskild hänsyn tagas till detta förhållande. Bestämmelserna under 3 äga i sådant fall ej tillämpning.

5. Ersättning, som utgår i stället för semester och inestår hos arbetsgivaren, må ej i något fall utan gäldenärens medgivande tagas i mät, om det strider mot ändamålet med hans rätt därtill. Vad nu sagts gäller även semestermedel, som av arbetsgivaren inbetalats till och inestår hos särskild kassa.

6. Införsel och skatteavdrag gå före utmätning.

67 d §.

Vad i 67 a—67 c §§ är stadgat om utmätning av avlöning skall i tillämpliga delar gälla beträffande utmätning av belopp, vilka utgå såsom pension eller livränta. Vid tillämpning av 67 b § skall iakttagas, att om beloppen förfalla med längre mellanrum än en månad, utmätning ej må äga rum i vidare mån än om de förfallit månadsvis.

Pågår jämlikt — — — förra fordringen.

67 e §.

Skadestånd, avlöning eller annan förmån, som ej må tagas i mät medan den inestår hos annan, må ej heller utmätas i omedelbart samband med att den utbetalas.

Utdrag av lagberedningens förslag till**Lag om ändring i konkurslagen**

27 §.

Till konkursbo — — — till konkursboet.

Avlöning eller därmed vid utmätning jämställd arbetsinkomst som inne- står vid konkursens början så ock arbetsinkomst som gäldenären därefter förvärvar må dock behållas av honom, om den ej, sedan skatteavdrag skett enligt vad därom är stadgat, med skälig hänsyn tagen jämväl till arbetets mer eller mindre krävande art och de omständigheter under vilka det ut- förts, måste anses uppenbart överstiga vad som erfordras för hans försörj- ning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Detsamma gäller i tillämpliga delar vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat dylikt så ock vad som utgår i pension eller liv- ränta. Utan hinder av vad nu sagts må, om rättigheten till pension eller liv- ränta är av beskaffenhet att kunna tagas i mät, konkursboet förfoga där- över.

Gäldenären är — — — till gäldenären.

Twist, i — — — föranleda därtill.

Utdrag av lagberedningens förslag till**Lag angående tillägg till 20 kap. föräldrabalken**

Härigenom förordnas, att i 20 kap. föräldrabalken skall införas en ny paragraf, betecknad 13 a §, med följande lydelse.

20 KAP.

13 a §.

Vad enligt denna balk, eller eljest enligt lag eller författning, gäller för det fall, att rätten jämlikt 12 § meddelat förordnande om underhållsbidrag till barn utom äktenskap eller barnets moder, skall äga motsvarande till- lämpning, när någon genom skriftlig, av två personer bevitnad handling åtagit sig att utgiva sådant underhåll för tid innan faderskapet blivit fast- ställt.

Om verkställighet på grund av handlingen skall dock gälla vad eljest är stadgat angående verkställighet å förbindelse att utgiva underhåll enligt denna balk.

Bestämmelserna i 13 § här ovan skola vidare ej äga tillämpning, med mindre handlingen godkänts av barnavårdsmanen eller barnavårdsnämnden. Lika med att rätten skilt saken från sig utan att mannen funnits vara underhållsskyldig skall anses, att mannen enligt verkställd utredning icke kan vara fader till barnet. Tiden för ansökan om återbekommande av guldna bidragsbelopp skall räknas från det utredningen kom mannen till handa.

Utdrag av lagberedningens förslag till

Lag om ändrad lydelse av 3 § lagen den 20 mars 1964 (nr 168) om verkställighet av bötesstraff**3 §.**

Böter som — — — särskilt stadgat.

Utom egendom — — — nödig bostad.

När skäl äro därtill, må utmätningssmannen förordna, att införsel för böter i avlöning eller annan förmån icke skall äga rum under tid då avlöningen eller förmånen genom utmätning tages i anspråk för annan fordran.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 28 juni 1968.

N ä r v a r a n d e :

f. d. justitierådet LIND,
justitierådet ALEXANDERSON,
regeringsrådet RINGDÉN,
justitierådet CONRADI.

Enligt lagrådet den 21 maj 1968 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den den 10 maj 1968 hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *införsellag*, 2) *lag om ändring i utsökningslagen*, 3) *lag om ändring i konkurslagen*, 4) *lag om ändring i 20 kap. föräldrabalken*, 5) *lag om ändring i 17 kap. handelsbalken*, 6) *lag angående ändrad lydelse av 118 och 123 §§ lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal*, 7) *lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon*, 8) *lag angående ändrad lydelse av 20 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring*, 9) *lag angående ändrad lydelse av 50 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring* och 10) *lag om ändrad lydelse av 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97)*.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av rådmannen Arne Wilhelmsson.

Lagförslagen föranledde följande yttranden inom *lagrådet*.

Förslaget till införsellag

1 §.

Lagrådet:

Enligt det remitterade förslaget får införsel äga rum för skatter och allmänna avgifter i fall som särskilt föreskrivs. Lagberedningens förslag innehöll i denna del (2 § c) att införsel skulle få ske för skatter och allmänna avgifter i fall som Kungl. Maj:t med riksdagen bestämmer. Bakgrunden till lagberedningens förslag i förevarande hänseende har uppenbarligen varit att frågor om när införsel får ske ansetts vara av sådan vikt att riksdagen bör medverka till beslutet. Enligt konstitutionell praxis lär emellertid spörsmål av här ifrågavarande natur — bortsett från vissa specialfall avseende

t. ex. avgifter som utgår med stöd av stadganden av privilegienatur — ej avgöras utan att de underställs riksdagens prövning; och lagrådet utgår från att denna praxis utgör tillräcklig garanti för att riksdagen i allmänhet kommer att höras i nu avsedda fall.

2 §.

Lagrådet:

Såsom objekt för införsel upptar det remitterade förslaget i första stycket 3 vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant samt under 4 vad som utgår som pension, livränta eller annan periodisk förmån. Beträffande pensions- och livränteförmåner gäller att de redan f. n. kan tas i anspråk genom införsel. I övrigt innebär förslaget i denna del att, jämfört med gällande rätt, vissa nya fordringar får tas i anspråk genom införsel.

Utmärkande för de vederlagsfordringar som avses under 3 skall enligt motiven vara att de framstår som intäkter för utnyttjande av rätten till en immateriell tillgång, ett verk av andligt skapande eller vad därmed kan jämföras. I första hand åsyftas verk som är föremål för upphovsrätt enligt lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. I övrigt inbegrips sådant som framstår som jämförbart med litterärt eller konstnärligt verk, t. ex. fotografisk bild. Däremot avses inte vederlag för utnyttjande av en patenterad uppfinning. Om vederlaget i detta fall utgår i form av royalty, är det emellertid att anse som en periodisk förmån som åsyftas under första stycket 4 och vederlaget kan därför ändå tas i anspråk genom införsel. Ett annat exempel som lämnas i motiven är periodiskt utgående vederlag för en försäld rörelse.

I paragrafens andra stycke återfinns vidare en från gällande lag hämtad föreskrift att med livränta skall, såvitt angår införsel för familjerättsliga underhållsbidrag och kommunala bidragsfordringar, jämföras sjukpenning och annan dagersättning, som utgår på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan sådan anledning.

Det kan ifrågasättas om förslaget i nu aktuella delar har fått en helt lämplig utformning. Lagrådet vill särskilt framhålla, att omnämmandet av periodiska förmåner såsom införselobjekt kan leda till att ett betydande antal fordringar av skiftande slag tas i anspråk genom införsel. Till periodiska förmåner måste sålunda här räknas bl. a. från det allmänna utgående periodiska ersättningar med socialt inslag, t. ex. allmänt barnbidrag, men även daghjälp som utgår från erkänd arbetslöshetskassa. Också sjukpenning och därmed jämförd dagersättning utgör periodisk förmån.

En rättstillämpning enligt det nu anförda skulle medföra att införsel skedde i fordringar som man egentligen har velat undanta från införsel. Det torde därför vara tillrådligt att ge bestämmelserna i denna del en snä-

vare utformning. Enligt lagrådets mening bör sålunda periodiska förmåner inte generellt anges som objekt för införsel. Samtidigt bör eftersträvas en avfattning som visar att införsel kan äga rum i royalty som en uppfinnare har betingat sig vid upplåtelse av rätt att utnyttja uppfinningen samt i periodiskt utgående vederlag för en försåld rörelse.

För att tillgodose nu angivna synpunkter förordar lagrådet att första stycket 3 och 4 erhåller följande avfattning: 3. periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av patent eller av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant eller för överlåtelse av rörelse samt 4. vad som utgår såsom pension eller livränta.

Den nu föreslagna avfattningen av första stycket 3 innebär, i motsats till vad som följer av det remitterade förslaget, att endast periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant kan tas i anspråk genom införsel. Detta torde emellertid betyda mindre, eftersom kraven på vederlagsfordringens periodicitet bör sättas lågt. Det kan vara tillräckligt att fordringen utgår i några successivt förfallande poster som ägnar sig för införsel.

Den omständigheten att uttrycket »periodiska förmåner» utgår i första stycket 4 innebär visserligen att frågan om innebörden av pensions- och livräntebegreppen får större betydelse än enligt det remitterade förslaget. Emellertid synes tolkningen av uttrycken »pension» och »livränta» i gällande lag inte ha vållat några större problem.

I detta sammanhang må anmärkas ett uttalande av departementschefen under 3. 3. att lagen skall medge införsel i engångs- eller kapitalbelopp som undantagsvis betalas ut i stället för livränta eller pension eller del därav. Av departementschefens hänvisning till lagberedningens betänkande (sid. 98) torde framgå att uttalandet i själva verket har avseende å fall då förmånen utgår på grund av anställning eller liknande. Är däremot fråga om förmån av skadeståndsnatur — det förekommer i viss utsträckning att kapitalbelopp utgår i stället för skadeståndslivränta vid invaliditet eller i stället för efterlevandelivränta jämlikt 6 kap. 4 § strafflagen — skall införsel inte få beviljas i kapitalbeloppet. Detta bör gälla även med den utformning av lagtexten som lagrådet föreslagit i det föregående.

Vinner lagrådets förslag bifall, torde häremot svarande jämkningar böra vidtas i 17 § införsellagen och 27 § konkurslagen.

Godtages ej lagrådets förslag måste, med hänsyn till att sjukpenning och därmed jämförlig dagersättning är periodiska förmåner, regeln i andra stycket konstrueras som ett undantag från vad som stadgas i första stycket 4.

5 §.

Lagrådet:

För att införsel skall få äga rum förutsätts enligt andra punkten i första stycket att bidragsbelopp utestår obetalt eller att gäldenären vid två eller

flera tillfällen har underlåtit att betala i rätt tid och att det är anledning antaga att detta skall upprepas.

I lagrådsremissen anges uttrycket »utestår obetalt» syfta bara på sådana belopp som alltjämt kan tas ut genom införsel. När utmätningssmannen meddelar sitt beslut, skall han alltså tillse att förfallodagen för det oguldna bidragsbeloppet icke ligger för långt tillbaka; beloppet får inte ha förfallit till betalning tidigare än två år före början av den kalendermånad, under vilken enligt utmätningssmannens beräkning verkställigheten kommer att ske (jfr andra stycket första punkten).

I ett annat avseende är emellertid lagrummets innebörd inte fullt klar. Vad som i andra punkten av första stycket sägs om att gäldenären vid två eller flera tillfällen har underlåtit att betala i rätt tid motsvaras i beredningens förslag av att gäldenären eljest visat försumlighet vid fullgörande av bidragsskyldigheten. Med hänsyn till beredningens uttalanden i anslutning härtill skulle det kunna anses att någon tidsbegränsning bakåt inte är åsyftad. Å andra sidan skulle sammanställningen med det förut nämnda fallet — att bidragsbelopp utestår obetalt — kunna anses tyda på att i stort sett samma tidsbegränsning bakåt skall gälla.

Lagrådet anser önskvärt att oklarheten undanröjs och det torde då vara lämpligt att i lagtexten ges uttryck för vad som skall äga tillämpning beträffande båda leden av andra punkten i första stycket. Enligt lagrådets mening är det praktiskt sett och av hänsyn till gäldenären mest ändamålsenligt att en tidsbegränsning bakåt av två år får gälla med avseende å dröjsmål med betalning.

I enlighet härmed föreslås att i andra punkten av första stycket anges som förutsättning att antingen bidragsbelopp, som enligt andra stycket får uttagas, utestår obetalt eller gäldenären vid två eller flera tillfällen under de två senaste åren före införselbeslutet har underlåtit att betala i rätt tid och det är anledning antaga att detta skall upprepas. Andra stycket första punkten kan då omformuleras så att genom införsel får uttagas endast bidragsbelopp som förfallit till betalning tidigast två år före början av den kalendermånad under vilken verkställigheten skall ske.

10 §.

Justitierådet Conradi:

Lagförslagen är — vilket får anses vara naturligt i vår tid — präglade av sociala synpunkter. Införsel skall exempelvis inte kunna beviljas i utbildningsbidrag och dylika förmåner. Sjukpenning skall inte genom införsel kunna tagas i anspråk för skatter och böter. Och om gäldenären eller någon som hör till hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom skall detta beaktas vid utmätning. Över huvud taget har vid utformningen av reglerna om förbehållsbelopp och beneficium tagits stor hänsyn till sociala förhållanden.

Enligt min erfarenhet är personer som undergår kriminalvård i frihet ofta pressade av krav på resterande skatter och böter. Detsamma torde gälla andra som behandlas av samhällsorgan för återanpassning, t. ex. alkoholmissbrukare. Det skulle, mot bakgrund av lagstiftningens allmänna inriktning, kunna diskuteras om inte de som står under samhällets övervakning borde i princip undantas från införsel och utmätning för skatter och böter under övervakningstiden. Det tjänar ju inte mycket till att söka hjälpa dessa människor till en ny existens, om det tryck som de exekutiva åtgärderna innebär blir så starkt att de ger upp. Man skall inte glömma, att de till sitt psyke i regel är mer eller mindre avvikande från det normala. Emellertid har jag kommit till det resultatet att de föreslagna reglerna bör kunna fungera tillfredsställande i praktiken också i de här avsedda övervakningsfallen. Med ett klokt handhavande av förbehålls- och beneficiireglerna bör man kunna komma ganska långt. Det torde kunna förutsättas, att utmätningsmannen tar kontakt med övervakaren och i samråd med denne bestämmer villkoren för införsel resp. utmätning så, att gäldenären (den övervakade) inte blir över hövan betungad.

Vad nu sagts hänför sig, såsom redan framgår, även till 65 och 67 b §§ utsökningslagen.

17 §.

Lagrådet:

Godtages lagrådets förslag under 2 §, erfordras en jämkning av ordalagen i andra stycket första punkten i förevarande paragraf.

22 §.

Lagrådet:

Paragrafen innehåller en bestämmelse som beräknas endast mera sällan komma i tillämpning och som tydligen snarare är avsedd att få verkan genom sin blotta existens. Lämpligheten av bestämmelsens innehåll och närmare utformning är således, praktiskt sett, en fråga av mera underordnad betydelse. Av principiella skäl bör emellertid ägnas uppmärksamhet åt det avsteg från hittills gällande rättsgrundsatser som bestämmelsen innefattar.

Den rättstekniska konstruktionen framstår ej som fullt klar. En möjlighet skulle kunna vara att anse tillämpning av bestämmelsen medföra förändring av lönevillkoren på det sättet att under tid som beslutet avser ytterligare lön skall utgå. Det belopp som uttagits genom införsel enligt paragrafen skulle arbetsgivaren således inte kunna återkräva av arbetstagen/gäldenären, ej heller skulle det kunna göras gällande mot denne genom kvittning, och arbetsgivaren skulle även vara betagen möjlighet att i rättegång få till stånd en omprövning av de omständigheter som föranledde

beslut enligt 22 §. Meningen torde dock inte vara att bestämmelsen skall ha så genomgripande innebörd. Snarare lär ha avsetts att meddela en regel av endast exekutionsrättslig natur. Frågan huruvida arbetstagaren skall vara skyldig att återgälda arbetsgivaren vad denne genom införselbeslutet nödgats utgiva för arbetstagarens räkning synes böra kunna, oavsett meddelat beslut i utsokningsväg, göras till föremål för rättegång inför domstol. Därvid torde arbetsgivaren kunna göra gällande att den förmögenhetsöverföring, som genom utmätningsmannens åtgärd ägt rum, i förhållandet mellan honom och arbetstagaren saknar civilrättslig grund. Bedömandet kan härvid komma att följa riktlinjerna i den — långt ifrån enhetliga — rättspraxis där domstolarna haft att taga ställning till frågan om ersättning för utfört arbete när vederlag ej avtalats. Huruvida reglerna i förevarande paragraf därvid skall få utöva ett mer eller mindre begränsat inflytande på det civilrättsliga rättsläget torde kunna överlämnas till domstolarnas rätts-tillämpning. Med nu angivna uppfattning står det också klart att belopp enligt 22 § inte skall verka förhöjande vid beräkning av semesterersättning och av arbetsgivaravgift enligt lagen om allmän försäkring.

Ehuru betänkligheter mot den föreslagna bestämmelsen kan råda, vill lagrådet med hänsyn till att tillämpningen kan väntas bli begränsad inte motsätta sig att en regel införs, avsedd att hindra förfaranden som i realiteten är illojala. En förutsättning är därvid givetvis att behov av en föreskrift i sådan riktning verkligen föreligger, något som undandrar sig lagrådets bedömande.

Enligt lagrådets mening bör emellertid stadgandet i första stycket jämkas. För att bereda ökat skydd åt lojala förfaringsätt anser lagrådet att i lagrummet bör närmare preciseras vilka hänsyn som skall vara avgörande. Inledningsorden i första stycket kan förslagsvis avfattas sålunda: »Arbetar gäldenären i annans förvärvsverksamhet mot ersättning, som med hänsyn till arbetets beskaffenhet och omfattning samt arbetsgivarens villkor och arbetstagarens förmåga är att anse som uppenbart för låg och kan» etc. Härunder inbegrips tydligen även det fall att icke någon lön alls utgår.

Det må tilläggas att beslut enligt 22 § torde kunna medföra rätt för arbetsgivaren att uppsäga anställningsavtalet, oavsett vad som eljest kan vara överenskommet om uppsägningstid.

Ö v e r g å n g s b e s t ä m m e l s e r n a

Lagrådet:

Enligt lagrådets mening är det betänkligt att, såsom skett i punkt 4, för en obestämd framtid — i anslutning till en f. n. på många håll tillämpad praxis — tillåta avsteg från den i 15 § första stycket stadgade, med gällande rätt i huvudsak överensstämmande ordningen för företräde mellan

fordringar av olika slag, närmast regeln om företräde för underhållsbidrag framför skatter. När fortsättningsvis vid införsel för skatt skall gälla endast de allmänna preskriptionsreglerna synes något sakligt skäl icke längre föreligga för avsteg från företrädesordningen. Det förtjänar därvid att framhållas, att de i 5 och 6 §§ stadgade särskilda korta preskriptionstiderna vid införsel för underhållsbidrag och för bidrag som tillkommer kommun gör det sakligt sett angeläget att företrädesordningen strikt iakttages och förläner en speciell tyngd åt vad beredningen uttalat därom att även ett tillfälligt företräde för skattefordringen medför risk för att det resterande underhållet inte kommer att kunna uttagas. Också med beaktande av föreliggande svårigheter att så omorganisera arbetet inom de större kronofogdemyndigheterna att företrädesordningen omedelbart kan nogga tillämpas, anser sig lagrådet kunna förutsätta att den för sådant ändamål erforderliga omorganisationen skall kunna äga rum inom en redan i samband med införsellagens antagande fastställd övergångstid. Denna kan förslagsvis bestämmas till fem år. Lagrådet förordar därför att det i förevarande punkt meddelade bemyndigandet för Kungl. Maj:t får gälla tills vidare, dock längst till den 1 juli 1974.

Förslaget till lag om ändring i utsökningslagen

66 §.

Lagrådet:

Såsom lagrådet anfört vid 2 § införsellagen skall införsel inte få beviljas i kapitalbelopp som utgår såsom skadestånd vid invaliditet eller jämlikt 6 kap. 4 § strafflagen såsom ersättning åt efterlevande till den som blivit dödad. Av 3 mom. i förevarande paragraf framgår att ej heller utmätning kan ske i dylikt kapital så länge det inestår hos den som skall utge det. Enligt försäkringsbolagens skaderegleringspraxis utgår invaliditetsersättning i fall då invaliditeten inte överstiger 10 % regelmässigt som kapitalersättning. Därjämte förekommer det att redan fastställd livränta helt eller delvis utbyts mot kapitalbelopp; jfr 13 § trafikförsäkringslagen. Enligt direktiven för skadeståndskommittén (riksdagsberättelsen 1967: I Ju 68) skall denna kommitté överväga om engångsersättning såsom skadestånd för invaliditet bör förekomma i större utsträckning än f. n.

En vanlig anledning till att utbyte medges av skadeståndslivränta mot kapital är att den skadade beräknas få större möjligheter att klara sin försörjning genom kapital till inköp av en mindre rörelse, t. ex. en kiosk, eller till viss utbildning. Motsvarande gäller beträffande ersättning åt efterlevande.

Genom det remitterade förslaget har sörjts för att kapitalbelopp som här avses i regel inte tas i anspråk för borgenärernas omedelbara förnöjande. Det hör därvid understrykas att borgenärerna på sikt bör ha väl så stora

möjligheter att med den föreslagna ordningen komma till sin rätt, nämligen tack vare de högre inkomster som gäldenären kan antagas få, om kapitalet kommer till den tänkta användningen. Emellertid föreligger en svag punkt i utmätningsskyddet. Det kan ibland förflyta någon tid från det att beloppet utbetalas till den skadelidande och till dess kapitalet kommer till avsedd användning genom inköp av rörelse osv. Under denna tidrymd föreligger inte något utmätningsskydd (bortsett från vad som följer av 67 e §).

Emellertid torde böra beaktas att den som har att utge ersättningen — i regel försäkringsbolag — kan förfara så att beloppet inte utges till gäldenären utan med dennes begivande utbetalas direkt till den som skall ha det: säljaren av rörelsen, skolan som lämnar undervisning osv.

67 b §.

Lagrådet:

För att garantera en återhållsam tillämpning av löneutmätningensinstitutet stadgas under 4 i paragrafen att utan gäldenärens medgivande får utmätning ej under ett och samma kalenderår tillämpas sammanlagt längre tid än tre månader eller, om fordringens art ger särskild anledning till det, sex månader. Lagrådet har ingen erinran mot de sålunda föreslagna maximitiderna. Med den utformning lagtexten erhållit lär emellertid gäldenären redan vid skuldens uppkomst kunna lämna ifrågavarande medgivande. Enligt lagrådets mening kan möjligheten att på förhand lämna medgivande till förlängning få mindre önskvärda konsekvenser. En långivare kan sålunda uppställa som villkor för lånets beviljande att ett dylikt medgivande lämnas och det kan tänkas att kreditinstitutet i sina reversformulär regelmässigt kommer att intaga en klausul innefattande medgivande av ifrågavarande slag. Även om gäldenären på grund av stadgandet i sista punkten under 4 kan återkalla medgivandet om förlängning när utmätning tillämpats sex månader eller om förhållandena ändrats väsentligt, är det anmärkta förhållandet ej betydelselöst. Lagrådet vill förorda att medgivande till förlängning får lämnas först i utmätningensmålet och föreslår att inledningsorden i första punkten under 4 avfattas sålunda: »Utan gäldenärens i utmätningensmålet lämnade medgivande får» etc. En liknande jämkning av lagtexten föreslås beträffande första punkten under 6 i paragrafen.

Förslaget till lag om ändring i konkurslagen

27 §.

Lagrådet:

Godtages lagrådets förslag under 2 § i förslaget till införsellag, erfordras en jämkning av ordalagen i andra stycket andra punkten av förevarande paragraf.

Övriga lagförslag

Lagrådet:

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Ingrid Hellström

*Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Sofiero den 25 juli 1968.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF,

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets utlåtande över förslag till

- 1) *införsellag,*
- 2) *lag om ändring i utsökningslagen,*
- 3) *lag om ändring i konkurslagen,*
- 4) *lag om ändring i 20 kap. föräldrabalken,*
- 5) *lag om ändring i 17 kap. handelsbalken,*
- 6) *lag angående ändrad lydelse av 118 och 123 §§ lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal,*
- 7) *lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon,*
- 8) *lag angående ändrad lydelse av 20 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,*
- 9) *lag angående ändrad lydelse av 50 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,*
- 10) *lag om ändrad lydelse av 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97).*

Föredraganden redogör för innehållet i lagrådets utlåtande och anför.

Jag kan, med ett par smärre reservationer som jag strax återkommer till, ansluta mig till vad lagrådet har anförts. Jag föreslår, att de av lagrådet förordade jämkningarna av 2, 5 och 17 §§ förslaget till införsellag, 67 b § förslaget till lag om ändring i utsökningslagen samt 27 § förslaget till lag om ändring i konkurslagen genomförs.

Lagrådet har dessutom i förtydligande syfte föreslagit, att 22 § förslaget till införsellag avfattas något annorlunda än i det remitterade förslaget. Jag delar visserligen lagrådets uppfattning att utmätningssmannen vid bedömningen om åtgärd enligt paragrafen skall vidtas bör beakta sådana fak-

torer som arbetets beskaffenhet och omfattning samt arbetsgivarens villkor och arbetstagarens förmåga. Emellertid är enligt min mening inte behövt att ange detta i lagtexten. Jag förordar därför, att paragrafens lydelse enligt det remitterade förslaget behålls.

Lagrådet har vidare föreslagit, att det i punkt 4 i övergångsbestämmelserna till förslaget till införsellag meddelade bemyndigandet för Kungl. Maj:t skall gälla längst under fem år efter den nya lagstiftningens ikraftträdande. Emellertid måste Kungl. Maj:t — oavsett sådan formell tidsbegränsning — under alla förhållanden tillse att den i sammanhanget aktuella omorganisationen av arbetet inom de större kronofogdemyndigheterna genomförs så snabbt som möjligt. Skulle mot förmodan omorganisationen inte kunna genomföras inom den angivna femårstiden, är det opraktiskt att behöva ta upp fråga om lagändring. Jag anser därför, att lagrådets förslag i denna del inte bör godtas.

Utöver vad som följer av det anförda bör vissa redaktionella jämkningar vidtas i lagtexten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att anta dels de förut nämnda lagförslagen med de ändringar som sålunda har angivits, dels det vid statsrådsprotokollet den 10 maj 1968 fogade förslaget till *förordning om ändrad lydelse av 17 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261)*.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Propositionen	1
Författningsförslag	3
Utdrag av statsrådsprotokollet den 10 maj 1968	34
Inledning	34
Lagberedningens förslag och remissyttrandena över det	36
Allmänt om det aktuella lagstiftningsområdet	36
Fordringar som skall få tas ut genom införsel resp. genom löne- utmätning	43
Inkomster vari införsel resp. löneutmätning skall få äga rum	49
Andra frågor beträffande införselinstitutet	57
Andra frågor beträffande löneutmätning	67
Gäldenärens beneficium vid sakutmätning	76
Övriga frågor	85
Departementschefen	87
Allmänna synpunkter	87
Fordringar som skall få tas ut genom införsel resp. genom löne- utmätning	92
Inkomster vari införsel resp. löneutmätning skall få äga rum	94
Andra frågor beträffande införselinstitutet	98
Andra frågor beträffande löneutmätning	103
Gäldenärens beneficium vid sakutmätning	108
Övriga frågor	114
Upprättade lagförslag	116
De särskilda bestämmelserna	117
Förslaget till införsellag	117
Förslaget till lag om ändring i utsökningslagen	145
Förslaget till lag om ändring i konkurslagen	165
Förslaget till lag om ändring i 20 kap. föräldrabalken	170
Förslaget till lag om ändring i 17 kap. handelsbalken	173
Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 118 och 123 §§ lagen om försäkringsavtal	174
Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen om trafik- försäkring å motorfordon	175
Förslagen till lagar angående ändrad lydelse av dels 20 kap. 6 § lagen om allmän försäkring och dels 50 § lagen om yrkesskade- försäkring samt förslaget till förordning om ändrad lydelse av 17 § militäresättningsförordningen	175
Hemställan	177
Bilaga 1. Författningsförslagen	178
Bilaga 2. Vissa av lagberedningens lagförslag	209
Utdrag av lagrådets protokoll den 28 juni 1968	219
Utdrag av statsrådsprotokollet den 25 juli 1968	228